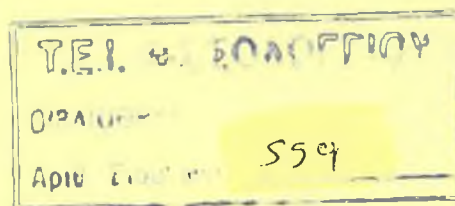

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

«ΠΕΡΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ-ΑΚΑΛΥΠΤΗ ΕΠΙΤΑΓΗ»

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ:
ΟΛΥΜΠΙΑ ΚΟΥΣΟΥΡΗ-ΖΟΡΜΠΑ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ:
ΕΛΕΝΗ ΤΣΙΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2000

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✠ Hueck-Canaris., *Recht der Wertpapiere*, 12^η έκδ. 1986
- ✠ Otto v. Gierke., *Deutsches Privatrecht*, τ.ΙΙ 1905
- ✠ Α. Κιάντου-Παμπούκη., *Δίκαιο Αξιογράφων*, 5^η έκδ. 1997
- ✠ Α.Κιάντου-Παμπούκη., *Περί επιταγής*, ΕπισκΕΔ Β 1996 1025
- ✠ Αναστασιάδη., *Πιστωτικοί τίτλοι*, τ.Β. *Τραπεζική επιταγή*, 1948
- ✠ Ανδρουλάκης, *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*, 2^η έκδ.1994
- ✠ Αλ. Γεωργιάδη., *Γενικές αρχές Αστικού Δικαίου*, 1996
- ✠ Αλ. Γεωργιάδη., *Η σπρροή αξιώσεων*, Δ 6 1975
- ✠ Αστ. Γεωργιάδη., *Ενοχικό δίκαιο*, Γενικό μέρος Ι § ΙΙ, 2^η έκδ. 1993
- ✠ Β. Παλασπόρου., *Εμπορικό Δίκαιο*
- ✠ Γ. Καραμάνος., *Το αδίκημα της εκδόσεως ακάλυπτου επιταγής*, Θ. Ν.Δ 1943
- ✠ Γεωργακόπουλος., *Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου*, τ.2-τεύχος 1
- ✠ Γρ. Γκίκας., *Χρήμα-Πίστη-Τράπεζες*, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Μεσολογγίου, 1994
- ✠ Γρ.Σπ.Μεντή., *Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου*, Τόμος Β' , Τεύχος Α'(ΑΞΙΟΓΡΑΦΑ)
- ✠ Δεληγιάννη-Κορνηλάκη., *Ειδικό ενοχικό δίκαιο ΙΙΙ* 1992
- ✠ Δελούκας., *Αξιόγραφα*, 3^η έκδ. 1980
- ✠ Ε.Ι.Σακέλλη., *τόμος Α' λογαριασμοί 10-39*, Ο Πανδέκτης του Λογιστή
- ✠ Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου Α 1995, Β 1996, Γ 1997
- ✠ Εφημερίδα Ναυτεμπορική., 10.06.99 , *Η δίωξη για τις ακάλυπτες επιταγές*
- ✠ Καραβάς., *Συμβολή εις την έννοιαν των αξιογράφων*, 1956
- ✠ Κεράση., *Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου*, Δικαιοπραξία Ι, 1996
- ✠ Κιάντου-Παμπούκη., *Η χαρτοσήμανση της επιταγής*
- ✠ Κων/νου Γ. Παμπούκη., *Ειδικά ζητήματα από την έκδοση ακάλυπτης επιταγής*, 1998
- ✠ Λ. Ν. Γεωργακόπουλος-Μ. Γ. Μηνσοδης., *Εμπορικός νόμος και Εμπορική νομοθεσία*, 2^η έκδ. τόμος Α'
- ✠ Μανωλεδάκη., *Ποινικό δίκαιο*, άρθρα 1-49 ΠΚ, 4^η έκδοση, 1996
- ✠ Μάρκου., *Δίκαιο επιταγής*, 1995
- ✠ Μπρίνιας., *Αναγκαστική εκτέλεσις τ.Ε*, 2^η έκδ. 1982
- ✠ Ν.Α.Δελούκας., *Αντικείμενα και υποκείμενα των εμπορικών συναλλαγών*
- ✠ Νόμος 5960/23 Δεκεμβρίου 1933 ΤΕΥΧΟΣ Α'Φ.Ε.Κ 401
- ✠ Παμπούκη., *Εισήγησης εμπορικού δικαίου*, 3^η έκδ. 1990
- ✠ Παμπούκη., *Τραπεζικαί πιστωτικαί συμβάσεις*, 1962
- ✠ Παμπούκης., *Αντικατάσταση μετοχικών τίτλων*, Επισκ.ΕΔ Α 1995
- ✠ Παπαντωνίου., *Γενικές αρχές του αστικού δικαίου*, 3^η έκδ. 1983
- ✠ Πασσιάς., *Το αδίκημα της εκδόσεως επιταγής άνευ αντικρύσματος*, ΝΔ 1953
- ✠ Σ. Μητροπούλου., *Παρατηρήσεις υπό την ΜΠΘ 30086/1995*
- ✠ Σ.Προβατα., 8.07.99, *Νομικά θέματα-κλειδιά που πρέπει να γνωρίζουν τα στελέχη επιχειρήσεων*, Εφημερίδα Ναυτεμπορική
- ✠ Σταθόπουλος., *Γενικό ενοχικό δίκαιο Ι*, 1979
- ✠ Σταθόπουλος., *Γενικό ενοχικό δίκαιο ΙΙ*, 1983
- ✠ Φ. Στεργιόπουλος., *Περιοδικό Λογιστής*, τεύχος 2, Φεβρουάριος 1994, Πλημμέλειες σχετικά με την έκδοση επιταγών
- ✠ Φρέρη., *Εις μνήμην του γραμματίου εις διαταγή*, 1997
- ✠ Χαραλαμπίκης., *Διάγραμμα ποινικού δικαίου*, Γενικό μέρος, 3^η έκδ. 1995

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία έχει ως γενικό αντικείμενο την τραπεζική επιταγή και επιχειρεί την ανάλυση και παρουσίαση της ως αξιόγραφου γενικά και ως διαδεδομένου μέσου συναλλαγής, ειδικότερα.

Στο πρώτο κεφάλαιο του πρώτου μέρους παρουσιάζονται τα αξιόγραφα ως έννοια, τα στοιχεία τους, η έννοια της αρχής της ενσωμάτωσης και οι συνέπειες αυτής καθώς και οι διακρίσεις τους. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται η έννοια και τα χαρακτηριστικά της επιταγής, τα είδη της, ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί και η συμβολή αυτής στην διαμόρφωση της οικονομικής ζωής-επιρροές στα συναλλακτικά ήθη, σε οικονομικούς δείκτες, στη «ρευστότητα» της αγοράς-. Διακρίνεται η έννοια της επιταγής από συναφείς έννοιες και παρουσιάζονται τα ιδιαίτερα είδη αυτής.

Στο δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας η ανάλυση του θέματος εστιάζεται στην ακάλυπτη επιταγή - παρουσιάζονται οι όροι εκείνοι που καθιστούν μια επιταγή ακάλυπτη, οι συνέπειες του νόμου για την έκδοση αυτής, οι οικονομικές συνέπειες στον αποδέκτη αυτής, η συμβολή της στη διαμόρφωση της γενικότερης εικόνας της οικονομίας- «δείκτες ασφυξίας»-, κυρίως όμως εξετάζονται ειδικά ζητήματα που προκύπτουν από την έκδοση της. Συγκεκριμένα εξετάζονται τα εξής ζητήματα:

- ☒ Αγωγή αποζημιώσεως και υλοκείμενη σχέση στην ακάλυπτη επιταγή
- ☒ Αυτοτελής αγωγή περί προσωπικής κράτησης με βάση διαταγή πληρωμής για το αδίκημα της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής
- ☒ Συμμετοχή του λήπτη στο αδίκημα της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής
- ☒ Η επιταγή ευκολίας ιδίως ως επιταγή ακάλυπτη

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στα πλαίσια του προγράμματος σπουδών του Τ.Ε.Ι Μεσολογγίου και έπειτα από την ολοκλήρωση του κύκλου μαθημάτων του, ανέλαβα την εκπόνηση της παρούσης πτυχιακής εργασίας με θέμα «**ΠΕΡΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ-ΑΚΑΛΥΠΤΗ ΕΠΙΤΑΓΗ**» με εισηγήτρια την κ. Ο. Κορσουρή-Ζορμλά.

Η συγκεκριμένη εργασία πραγματεύεται το θέμα τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά και σκοπό έχει να παρουσιάσει και να αναλύσει τους τρόπους και τις διαδικασίες εκείνες που χρησιμοποιούνται για το χειρισμό της επιταγής.

Εκφράζω ιδιαίτερες ευχαριστίες στην καθηγήτριά μου και εισηγήτρια του θέματος κ. Ο. Κορσουρή-Ζορμλά για τη συμβολή της στην προπαρασκευή και ολοκλήρωση της εργασίας.

Η σπουδάστρια

ΤΣΙΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΝΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΑΞΙΟΓΡΑΦΑ

1. Γενικά	Σελ.2
2. Έννοια των αξιογράφων	Σελ.2
3. Στοιχεία του αξιογράφου	Σελ.3
4. Συνέπειες της αρχής της ενσωμάτωσης	Σελ.4
5. Είδη αξιογράφων	Σελ.7
6. Κλοπή ,απώλεια ,καταστροφή του τίτλου του αξιογράφου-Κυρηξή του ως ανίσχυρου	Σελ.9
7. Νομοθετική ρύθμιση των αξιογράφων	Σελ.10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ

1. Έννοια και χαρακτηριστικά επιταγής	Σελ.12
2. Ιστορική εξέλιξη της επιταγής-Νομοθετική ρύθμιση	Σελ.13
3. Οικονομική σημασία της επιταγής	Σελ.14
4. Διάκριση επιταγής από συναφείς έννοιες	Σελ.16
5. Ιδιαίτερα είδη επιταγής-Γενικά	Σελ.19
6. Δίγραμμη επιταγή	Σελ.19
7. Λογιστική επιταγή	Σελ.21
8. Ταξιδιωτική επιταγή	Σελ.22
9. Διαφορές ταξιδιωτικής επιταγής-τραπεζικής επιταγής	Σελ.23
10. Έκδοση της επιταγής	Σελ.24
11. Σύμβαση επιταγής	Σελ.25
12. Σύμβαση επιταγής και πληρωμή πλαστής επιταγής	Σελ.26
13. Τυπικά στοιχεία της επιταγής	Σελ.28
14. Έλλειψη τυπικών στοιχείων της επιταγής-Ρήτρες στην επιταγή	Σελ.29
15. Διαφορές της επιταγής από τη συναλλαγματική	Σελ.33
16. Η μεταχρονολογημένη επιταγή	Σελ.36
17. Μεταβίβαση της επιταγής	Σελ.40

18. Τριτεγγύηση της επιταγής	Σελ.43
19. Εμφάνιση της επιταγής προς πληρωμή	Σελ.44
20. Πληρωμή της επιταγής	Σελ.46

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΑΚΑΛΥΠΤΗ ΕΠΙΤΑΓΗ

1. Γενικά	Σελ.50
2. Αναγωγή	Σελ.51
3. Παραγραφή και αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού	Σελ.53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αγωγή αποζημιώσεως και υποκείμενη σχέση στην ακάλυπτη επιταγή	Σελ.54
--	--------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Αυτοτελής αγωγή περί προσωπικής κρατήσεως με βάση διαταγή πληρωμής, για το αδίκημα της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής	Σελ.62
---	--------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Συμμετοχή του λήπτη στο αδίκημα της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής	Σελ.73
---	--------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η επιταγή ευκολίας ,ιδίως ως επιταγή ακάλυπτη	Σελ.79
---	--------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σελ.85

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΑΞΙΟΓΡΑΦΑ

1.Γενικά¹

Οι σύγχρονες εμπορικές συναλλαγές έχουν να επιδείξουν μια ποικιλία τίτλων, που παριστάνουν απαιτήσεις ή ενσώματα αγαθά. Οι τίτλοι αυτοί εμφανίστηκαν στις συναλλαγές ως απλά εμπορικά ή πιστωτικά έγγραφα και η λειτουργία τους διαμορφώθηκε σύμφωνα με τις ανάγκες των σχέσεων που εξυπηρετούσαν, σε διάφορες μάλιστα εποχές². Με τον καιρό όμως τράβηξαν την προσοχή της επιστήμης και από τα μέσα του περασμένου αιώνα, του νομοθέτη που αναγκάστηκε να τους δώσει νομοθετική ρύθμιση προσαρμοσμένη στη διαμορφωμένη ήδη λειτουργία τους. Έτσι, οι τίτλοι αυτοί εξελίχθηκαν σε νομικό θεσμό και με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά και τις κοινές λειτουργίες τους αποτέλεσαν την γενική έννοια των «αξιογράφων». Οι νομοθετικές ρυθμίσεις που υπάρχουν αφορούν συγκεκριμένους τίτλους και είναι άκρως περιπτώσιολογικές. Σπάνια ανάμεσα στις ρυθμίσεις αυτές απαντάται συνολική, διαμέσου της κατάλληλης αφαιρέσεως, ρύθμιση που να μπορεί να καλύψει γενικότερα θέματα του θεσμού. Όλοι οι εν χρήσει σήμερα τίτλοι έχουν κοινά χαρακτηριστικά και συναφή οικονομική λειτουργία, πράγμα που κάνει δυνατή την ένταξη τους στη γενικότερη έννοια των αξιογράφων όμως δεν παύουν να έχουν αυτοτέλεια και ιδιομορφία, που αξιώνουν ιδιαίτερη νομική μεταχείριση.

2.Έννοια των αξιογράφων

Αξιογραφο είναι έγγραφο, που ενσωματώνει ιδιωτικό δικαίωμα συνδεδεμένο κατά τέτοιο τρόπο με το έγγραφο ώστε για την άσκηση του δικαιώματος να είναι απαραίτητη η κατοχή του εγγράφου.³ Νομοθετικός ορισμός του αξιογράφου⁴ μέχρι στιγμής δεν απαντάται στη νομοθεσία μας. Αυτό συμβαίνει όχι μόνο στο δικό μας δίκαιο, όπου η νομοθετική ρύθμιση των αξιογράφων δεν είναι πλήρης και συστηματική, αλλά και σε πολλές ξένες νομοθεσίες που έχουν πληρέστερη και συστηματικότερη νομοθετική ρύθμιση. Ορισμός του αξιογράφου περιέχεται στο άρθρο 965 του Ελβετικού Κώδικα

¹ Αλίκης Κιάντου-Παμπούκη»ΔΙΚΑΙΟ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ»,5η έκδοση,σελ.1-4

² Δελούκα,Αξιογραφα,3η έκδοση(1980),§ 1 σελ.17.

³ Αλίκης Κιάντου-Παμπούκη»ΔΙΚΑΙΟ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ»,5η έκδοση,σελ.4

⁴ Παράθεση των διαφόρων ορισμών που δίνονται στη γερμανική και την ελληνική επιστήμη βλ .στον Σκούφη «Περί της εννοίας των αξιογράφων κατά τα εν Γερμανία και τα παρ' ημίν ισχύοντα»,ΕΕΔ 1959,357 επόμ.

Ενοχών. Ο ορισμός αυτός είναι αντίστοιχος με αυτόν που περιέχεται στο άρθρο 228 του τελευταίου σχεδίου Εμπορικού Κώδικα.

3.Στοιχεία του αξιογράφου⁵

Από τον ορισμό του αξιογράφου συνάγουμε ότι τα στοιχεία της έννοιας του αξιογράφου είναι:έγγραφο, ιδιωτικό δικαίωμα και ιδιόρρυθμη σύνδεση δικαιώματος και εγγράφου. Ειδικότερα:

▫ Πρωταρχικό στοιχείο για την έννοια του αξιογράφου είναι το έγγραφο. Δεν μπορεί να υπάρξει αξιόγραφο χωρίς έγγραφη «ενσάρκωση» (εγχάρτωση, όπως λέγεται συνήθως) του δικαιώματος.

Ουσιώδες στοιχείο για το κύρος του εγγράφου είναι η υπογραφή του εκδότη. Η υπογραφή πρέπει να είναι ιδιόχειρη (άρθρα 160 § 1 ΑΚ και 443 ΚΠολΔ).⁶ Σε εξαιρετικές όμως περιπτώσεις και για πρακτικούς λόγους, επιτρέπεται η αποτύπωση της υπογραφής με μηχανικό μέσο (ΑΚ 163). Συγκεκριμένα, ο νόμος θεωρεί την υπογραφή με μηχανικό μέσο ως ιδιόχειρη, όταν πρόκειται για ανώνυμους τίτλους που εκδίδονται σε μεγάλο αριθμό όπως είναι τα τραπεζογραμμάτια, οι μετοχές των ανωνύμων εταιριών, οι ομολογίες ομολογιακών δανείων κ.ά.

Το έγγραφο είναι συνήθως ιδιωτικό. Δεν αποκλείεται όμως η σύνταξη αξιογράφου και με δημόσιο έγγραφο.

▫ Στο έγγραφο πρέπει να ενσωματώνεται ιδιωτικό δικαίωμα. Επομένως, δεν μπορεί να γίνει λόγος για αξιόγραφο, όταν σε έγγραφο ενσωματώνεται δημόσιο δικαίωμα (που αφορά παροχή δημοσίου δικαίου). Έτσι δεν είναι αξιόγραφα τα γραμματόσημα, οι ταυτότητες, τα διαβατήρια κ.ά. Δεν έχει σημασία αν το έγγραφο εκδίδεται από το δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου αρκεί να ενσωματώνει ιδιωτικό δικαίωμα όπως συμβαίνει με τα έντοκα γραμμάτια του ελληνικού δημοσίου.⁷

Το ιδιωτικό δικαίωμα συνήθως είναι ενοχικό (απαίτηση), μπορεί όμως να είναι και εμπράγματο (δικαίωμα κυριότητας ή ενεχύρου) ή και σύνθετο ή συμμετοχικό (δικαίωμα συμμετοχής σε εταιρία).

▫ Για την έννοια του αξιόγράφου δεν αρκεί η ύπαρξη εγγράφου και ιδιωτικού δικαιώματος, που συνδέονται μεταξύ τους κατά οποιοδήποτε τρόπο. Απαιτείται ακόμα ιδιόρρυθμη σύνδεση τους.⁸ Η ιδιόρρυθμη σύνδεση εγγράφου και δικαιώματος, ως στοιχείο της έννοιας του

⁵ Αλικής Κιάντου-Παμπούκη, «ΔΙΚΑΙΟ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ», 5η έκδοση, σελ. 6,7,13.

⁶ Για την ιδιόχειρη υπογραφή βλ διεξοδικά Γεωργακόπουλο § 2 Π 1 Α, σελ.10.

⁷ Βλ. Δελούκα, ΕρμΑΚ άρθρο 888 αριθμ.77 και ΠολΠρωτΑθ.2387/1989 ΕΕΔ 1991 275, ΑΠ1663/1995 ΕΕΔ 1996 335, που χαρακτηρίζουν τα έντοκα γραμμάτια του ελληνικού δημοσίου ως ανώνυμα χρεόγραφα.

⁸ Τον όρο «ιδιόρρυθμη σύνδεση», προς υποδήλωση του ιδιαίτερου αυτού τρόπου σύνδεσης εγγράφου και δικαιώματος εισήγαγε ο Otto v.Gierke, Deutsches Privatrecht, τ. II (1905), σελ. 106

αξιογράφου, σημαίνει τη σύνδεση του δικαιώματος με το έγγραφο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε χωρίς το έγγραφο να μην μπορεί να ασκηθεί και να μεταβιβασθεί το δικαίωμα. Το χαρακτηριστικό αυτό στοιχείο της έννοιας του αξιογράφου μπορεί να αναλυθεί σε δύο ειδικότερα: την ενσωμάτωση του δικαιώματος στο έγγραφο και την αναγκαιότητα της κατοχής του εγγράφου.⁹

Ενσωμάτωση (κατ' άλλη έκφραση ,εγχάρτωση ή σύνδεση)¹⁰ ορισμένου δικαιώματος σε ορισμένο έγγραφο είναι ο καθορισμός του κανόνα ότι η άσκηση ορισμένου δικαιώματος προϋποθέτει κατοχή ορισμένου εγγράφου. Η ενσωμάτωση σημαίνει καθορισμό του ενσωματωμένου δικαιώματος, καθορισμό του ορισμένου εγγράφου και καθορισμό ότι το συγκεκριμένο δικαίωμα προϋποθέτει κατοχή του συγκεκριμένου εγγράφου.

4. Συνέπειες της αρχής της ενσωμάτωσης

Α. Συνέπεια για τον δικαιούχο: Ανάγκη κατοχής του αξιογράφου

α. «Κατοχή»

Η ενσωμάτωση του δικαιώματος του δικαιούχου στο αξιογράφο έχει γι' αυτόν τη συνέπεια ότι η άσκηση του δικαιώματος προϋποθέτει την «κατοχή» του. Ο όρος «κατοχή» είναι καθιερωμένη ανακριβολογία. Προϋπόθεση της άσκησης του δικαιώματος είναι όχι η κατοχή, αλλά η νομή, αφού μόνο αυτή δημιουργεί τεκμήριο κυριότητας (ΑΚ 1110) ή συμπίπτει με την κυριότητα. Κατοχή δεν αρκεί, γιατί ο κάτοχος, πού δεν ισχυρίζεται ότι είναι νομέας, ομολογεί αναγκαστικά έλλειψη κυριότητας. Η παραδοσιακή ανακριβολογία της κατοχής χρησιμοποιείται για να δηλώσει ότι δεν αρκεί οποιαδήποτε νομή: Απατείται άμεση (ΑΚ 976, 979), δεν αρκεί έμμεση (ΑΚ 977, 978) νομή. Ο οφειλέτης μπορεί να αξιώσει άμεση, αυτούσια νομή και να αρνηθεί παροχή μέσα στα πλαίσια των γενικών ρητρών (ΑΚ 281, 288), χωρίς αυτούσια παράδοση της νομής του εγγράφου, αφού σε όλα τα αξιογραφα έχει δικαίωμα να ζητήσει την παράδοσή τους πριν εξοφλήσει. Δεν υποχρεούται να αρκεσθεί σε υποκατάστατο ή σε απλή υπόδειξη τρίτου ότι κατέχει για λογαριασμό του δανειστή το αξιογράφο. Σκοπός του δικαίου στα αξιογραφα είναι να

⁹ Η ανάλυση αυτή συνηθίζεται στη θεωρία, γι' αυτό πολλοί συγγραφείς μνημονεύουν τέσσερα στοιχεία των αξιογράφων υπό ευρεία έννοια. Βλ., π.χ., Καραβά, Συμβολή, §§ 17 επόμε. σελ. 202 .επόμε., Δελούκας, §9 σελ. 25 επόμε. Ο Καραβάς, Συμβολή, §21 σελ. 210, προσθέτει και ένα πέμπτο στοιχείο, το μεταβιβάσιμο του εγγράφου. Και ο Δελούκας, §10 α σελ. 27, θεωρεί στοιχείο της έννοιας του αξιογράφου την ιδιόζουσα ευχέρεια μεταβιβάσεως ή εμπορευσιμότητα.

¹⁰ Λεπτομέρειες για τη σχετική ορολογία και κριτική της βλ. στον Καραβά, Συμβολή, § 19 σελ. 206 επόμε.

εξασφαλίσει τον οφειλέτη ότι δε θα εξοφλήσει δύο φορές και ο σκοπός επιτυγχάνεται μόνο αν απαιτηθεί άμεση νομή. Έγγραφο νοείται αυτούσιο και ολόκληρο το πρωτότυπο, όχι αντίγραφο. Έμμεση νομή του δικαιούχου αρκεί, όταν ο δικαιούχος ασκεί τη νομή δια μέσου κατοχής του οφειλέτη (ΑΚ 980).

β. Άσκηση δικαιώματος

Διακρίνουμε την άσκηση του δικαιώματος με διάθεσή του, δηλαδή μεταβίβαση ή επιβάρυνση με εμπράγματο δικαίωμα ή εξόφλησή του, και την άσκηση χωρίς διάθεση. Και η τελευταία απαιτεί την κατοχή του αξιογράφου ώστε ο οφειλέτης δικαιούται να αξιώσει την επίδειξή του σε κάθε περίπτωση ασκήσεως, εκτός αν η καλή πίστη, η απαγόρευση καταχρήσεως δικαιώματος και ειδικές διατάξεις του νόμου οδηγούν σε διαφορετικό συμπέρασμα. Η κατοχή του αξιογράφου κατ'εξοχήν είναι προϋπόθεση της μεταβίβασης του δικαιώματος, αλλά και κάθε δικαστική ή εξώδικη άσκηση προϋποθέτει την εξεταζόμενη κατοχή. Η συνέπεια για τον δικαιούχο είναι (βέβαια) συνέπεια και για τους δανειστές του, που δεν μπορούν να προβούν σε κατάσχεση του δικαιώματος, αν δεν μπορούν να κατάσχουν και το έγγραφο.

Β. Συνέπεια για τον οφειλέτη: Αρχή της κυκλοφορίας

Αφού η άσκηση ή μεταβίβαση του δικαιώματος προϋποθέτει κατοχή του από το δικαιούχο, τα αποτελέσματα του αξιογράφου δεν μπορούν να γεννηθούν όσο διάστημα αυτό βρίσκεται στα χέρια του οφειλέτη. Χωρίς έξοδο από την κατοχή του οφειλέτη δικαίωμα του δικαιούχου δεν υπάρχει. Έξοδος υπάρχει από τη στιγμή που υπάρχει άμεση αυτούσια νομή άλλου ή, με αντίστροφη διατύπωση, ο οφειλέτης δεν υποχρεούται όσο διατηρεί την αυτούσια άμεση νομή του εγγράφου. Γενικότερα, κάθε αξιογραφική δικαιοπραξία επιφέρει αποτελέσματα, εάν και όταν το αξιόγραφο κυκλοφορήσει. Η κυκλοφορία διέπεται από την αρχή της νομιμότητας: Το αξιόγραφο είναι έγγραφο, δηλαδή πράγμα κινητό. Ο κανόνας είναι ότι προστατεύεται και απαιτείται η νόμιμη κατοχή του εγγράφου, άρα και η νόμιμη έξοδος του από την κατοχή του οφειλέτη. Η αρχή αυτής της νομιμότητας σημαίνει ότι δεν μπορεί να μεταβιβάσει δικαιώματα κάποιος που δεν έχει, εκτός αν συντρέξει πρωτότυπη κτήση κυριότητας, με χρησικτησία, εύρεση αδεσπότου, ή καλόπιστη κτήση νομής από μη κύριο.

Γ. Συνέπεια για τους τρίτους: Καλόπιστη κτήση δικαιώματος

Στο εμπράγματο δίκαιο των κινητών (και των εμπράγματων δικαιοπραξιών σ' αυτά) η αρχή της νομιμότητας σημαίνει ότι παράγωγη κτήση δικαιώματος είναι μόνο διαδοχή στη θέση αληθινού δικαιούχου με τη βούλησή του, αλλά κάμπτεται ευρύτατα. Η κάμψη συνίσταται είτε στη δημιουργία ουσιαστικού εμπράγματος δικαιώματος στον καλόπιστο νέο

κτήτορα (ΑΚ 1036 έπ.), στο χρησιδεσπόζοντα ή σε άλλα πρόσωπα είτε στη δημιουργία τεκμηρίου εμπράγματος δικαιώματος (τεκμηρίου κυριότητας) σε ορισμένο πρόσωπο, συγκεκριμένα στο νομέα (ΑΚ1110). Δικαιολογία της νομοθετικής προστασίας της καλής πίστης είναι ο προορισμός των αξιογράφων για γρήγορη και ευρύτατη κυκλοφορία, που δε θα ήταν δυνατή, αν κάθε νέος κτήτορας έπρεπε να λάβει τα μέτρα πρόνοιας που επιβάλλονται στην κυκλοφορία άλλων αγαθών ή δικαιωμάτων.

Δ. Αξιόγραφα και κοινά έγγραφα

Η αρχή της ενσωμάτωσης δικαιώματος στο έγγραφο είναι η ειδοποιός διαφορά του αξιογράφου από τα άλλα έγγραφα. Βέβαια ο αξιογραφικός χαρακτήρας εγγράφου είναι εξαίρεση. Κανόνας είναι ότι το έγγραφο δεν είναι αξιόγραφο. Έγγραφα που δεν ενσωματώνουν δικαίωμα, δεν είναι αξιόγραφα.

Ε. Σημασία της ενσωμάτωσης στο δίκαιο και την οικονομία

Γενικότερες είναι οι συνέπειες της ενσωμάτωσης δικαιωμάτων στο νεότερο δίκαιο και τη νεότερη οικονομία. Αυτές οι νομικές και οικονομικές συνέπειες είναι και οι σκοποί του αξιογραφικού δικαίου.

α. Επιβολή των μονομερών δικαιοπραξιών

Το αξιόγραφο, αναγκαστικά μονομερές όπως κάθε έγγραφο, αλλά και ισχυρότερο από κάθε άλλο έγγραφο, σήμανε την είσοδο και επιβολή των μονομερών δικαιοπραξιών στο νεότερο δίκαιο και την αντίστοιχη κάμψη του δόγματος των συμβάσεων ως αποκλειστικής ή κύριας πηγής ενοχών.

β. Εμπραγματοποίηση της ενοχής

Το αξιόγραφο πλησιάζει τα ενοχικά δικαιώματα στα πράγματα, αφού ενοχικά είναι τα περισσότερα δικαιώματα που ενσωματώνονται σε αξιόγραφα. Από την πλευρά αυτή το αξιόγραφο είναι η μεγαλύτερη ίσως νομική επινόηση των νεότερων χρόνων και η διάγνωσή της μια από τις μεγαλύτερες νομικές «ανακαλύψεις».

γ. Εμπορευματοποίηση του εγγράφου

Το αξιόγραφο όχι μόνο αντικαθιστά ή ενσωματώνει δικαίωμα, αλλά γίνεται το ίδιο αντικείμενο συναλλαγής, δηλαδή εμπόρευμα, προορισμένο είτε για κυκλοφορία είτε για επένδυση. Το αξιόγραφο –ως νομική ισοδύναμη παράσταση του επενδυσιακού, χρηματικού ή εμπορευματικού πλούτου –είναι το κύριο χαρακτηριστικό της νεότερης οικονομίας, που αν δεν ήταν αξιογραφοποιημένη, δε θα είχε τη σημερινή ζωηρότητα, έκταση και πλούτο, θα ήταν χρηματική, αλλά υλική, αυτούσια. Το χρήμα –μέχρι

την κρατικοποίησή του με το εκδοτικό προνόμιο του κράτους - ήταν αξιόγραφο.

δ. Καθιέρωση της καλής πίστεως στο δίκαιο

Η εξάπλωση της αξιογραφικής οικονομίας, σε σύγκριση με την αυτούσια ανταλλακτική οικονομία, είναι ποιοτικό χαρακτηριστικό του νεώτερου δικαίου. Τα αξιόγραφα είναι ιστορικά ο πρώτος -μετά τη χρησικτησία- σημαντικός θεσμός τόσο του δικαίου προστασίας της καλής πίστης δανειστή και οφειλέτη στις ενοχές όσο και δημιουργίας ή κατάργησης εμπράγματων δικαιωμάτων με βάση την καλή πίστη. Η προστασία της καλής πίστης από τα αξιόγραφα γενικεύθηκε στο αστικό δίκαιο. Η εισαγωγή και γενίκευση της καλής πίστης στο ιδιωτικό δίκαιο ήταν η αφορμή της υποκατάστασης ενοχικών αξιώσεων αδικαιολόγητου πλουτισμού και αποζημιώσεως στη θέση εμπράγματων δικαιωμάτων, καταργουμένων από νόμο στις περιπτώσεις καλόπιστης κτήσης εμπράγματων δικαιωμάτων χωρίς μεταβίβαση από τον προηγούμενο δικαιούχο.

ε. Νομική εγγραφοκρατία

Τα αξιόγραφα είναι η κυριώτερη μορφή και περιοχή της εγγραφοκρατίας, που χαρακτηρίζει το νεώτερο ιδιωτικό δίκαιο.

στ. Ανωνυμοποίηση του δανειστή

Τα αξιόγραφα είναι τρόπος δημιουργίας ενοχής προς πρόσωπο οριστό, αλλά όχι ορισμένο από τη στιγμή δημιουργίας της, στο ενδιάμεσο δε διάστημα πρόσωπο ενδεχόμενα άγνωστο, τυχαία ή σκόπιμα (αποκρυπτόμενο). Η ανωνυμοποίηση του δανειστή είναι εντονότερη στα ανώνυμα αξιόγραφα, μικρότερη αλλά πάλι σημαντική στα αξιόγραφα εις διαταγήν.

5.Είδη αξιογράφων

Στην παραδοσιακή νομική θεωρία διακρίνονται τα αξιόγραφα σε αξιόγραφα ανώνυμα, αξιόγραφα εις διαταγήν και αξιόγραφα ονομαστικά. Η διάκριση του αξιογράφου σε είδη είτε περιορίζει το κριτήριο της διάκρισης στο εμπράγματο καθεστώς του εγγράφου είτε εξετάζει τις διαφορές του ενσωματωμένου δικαιώματος.

Είναι προτιμότερη η διάκριση ειδών ενσωμάτωσης, που αναφέρεται με ισομέρεια σε όλες τις απόψεις, δηλαδή και στον τύπο της δικαιοπραξίας (: περιεχόμενο του αξιογράφου), το ενσωματωμένο δικαίωμα (: ενοχικό δίκαιο), αξιόγραφο ως χαρτί (:εμπράγματο δίκαιο) και τη δικονομία τους.

Αν τεθεί ως αφετηρία η ενσωμάτωση και διακριθούν τα είδη της, μπορούν να διακριθούν και τα αξιόγραφα, αφού αυτά, για να είναι έγκυρα, προϋποθέτουν ότι επιτρέπεται η ενσωμάτωση του δικαιώματος σε συγκεκριμένο είδος αξιογράφου.

Η ενσωμάτωση διακρίνεται σε:

▫ **Ανώνυμη ενσωμάτωση**

Ανώνυμη ενσωμάτωση είναι εκείνη, στην οποία το ενσωματωμένο δικαίωμα μπορεί να μεταβιβάζεται είτε με άλλους τρόπους είτε με μεταβίβαση ή απόκτηση του εγγράφου

▫ **Ενσωμάτωση εις διαταγήν**

Ενσωμάτωση εις διαταγήν είναι εκείνη, στην οποία το ενσωματωμένο δικαίωμα μπορεί να μεταβιβάζεται είτε με άλλους τρόπους είτε με οπισθογράφηση του εγγράφου και με μεταβίβασή του.

▫ **Ονομαστική ενσωμάτωση**

Ονομαστική ενσωμάτωση είναι εκείνη, στην οποία η μεταβίβαση (ή διάθεση) του ενσωματωμένου δικαιώματος μπορεί να γίνεται μόνο με τους τρόπους του κοινού δικαίου.

Τα επώνυμα είδη αξιογράφου -επιταγή, συναλλαγματική, γραμμάτιο εις διαταγήν, εμπορική εντολή, χρεωστικό ομολόγο κλπ.- ρυθμίζονται από το δίκαιο των αξιογράφων, χωρίς ολική εξάρτηση από το είδος ενσωμάτωσης. Σε άλλα σημεία του καθένα από αυτά επηρεάζεται από το είδος ενσωμάτωσης, σε άλλα όχι, ανάλογα με τις υπάρχουσες για κάθε θέμα διατάξεις. Ο νόμος ακολουθεί συχνά την παραδοσιακή διάκριση αξιογράφου ανώνυμου, εις διαταγήν ή ονομαστικού (επιταγή ανώνυμη, εις διαταγήν, ονομαστική, συναλλαγματική εις διαταγήν, ονομαστική κ.ο.κ.). Η διάκριση είδους ενσωμάτωσης και είδους αξιογράφου έχει την κρισιμότητα, ότι οι κανόνες, που εξαρτώνται από το είδος της ενσωμάτωσης, εφαρμόζονται σε όλα τα αξιόγραφα αυτού του είδους ενσωμάτωσης, ανεξάρτητα από το είδος αξιογράφου. Αποτελούν το γενικό δίκαιο όλων των αξιογράφων, που εμπίπτουν στο είδος αυτό ενσωμάτωσης.

Τα αξιόγραφα διακρίνονται επίσης σε γνήσια και καταχρηστικά. Τα γνήσια αξιόγραφα ονομάζονται και αξιόγραφα στενής έννοιας, ενώ στα αξιόγραφα ευρείας έννοιας περιλαμβάνονται και τα καταχρηστικά. Γνήσια αξιόγραφα είναι εκείνα, στα οποία η ενσωμάτωση είναι πλήρης στα οποία, δηλαδή, το δικαίωμα «εκ του εγγράφου» είναι ασθενέστερο και παρακολουθεί το δικαίωμα «επί του εγγράφου». Στα γνήσια αξιόγραφα η μεταβίβαση του εγγράφου συνεπάγεται μεταβίβαση του δικαιώματος που ενσωματώνεται σ' αυτό, γι' αυτό και ο κάτοχος του εγγράφου τεκμαίρεται φορέας του δικαιώματος. Γνήσια αξιόγραφα είναι τα ανώνυμα και, από τα αξιόγραφα εις διαταγήν, τα τεχνικώς οπισθογραφήσιμα. Καταχρηστικά είναι τα αξιόγραφα στα οποία η ενσωμάτωση δεν είναι πλήρης, στα οποία, συνεπώς, το δικαίωμα «επί του εγγράφου» είναι ασθενέστερο και παρακολουθεί το δικαίωμα «εκ του εγγράφου». Στα αξιόγραφα αυτά η μεταβίβαση του τίτλου δεν συνεπάγεται μεταβίβαση και του δικαιώματος, αντίθετα, η μεταβίβαση του δικαιώματος

δημιουργεί υποχρέωση μεταβίβασης του εγγράφου. Αυτό, βέβαια, έρχεται σε αντίθεση με την οικονομική αποστολή των αξιόγραφων, γι' αυτό και τα αξιόγραφα αυτά λέγονται καταχρηστικά.¹¹ Καταχρηστικά αξιόγραφα είναι τα ονομαστικά και, από τα αξιόγραφα εις διαταγή, τα απλώς οπισθογραφήσιμα.

Ανάλογα με το ενσωματωμένο δικαίωμα διακρίνονται τα αξιόγραφα σε ενοχικά, εμπράγματα και συμμετοχικά, που ενσωματώνουν δηλαδή ενοχικό, εμπράγματο ή συμμετοχικό (εταιρικό) δικαίωμα. Συχνά το περιεχόμενο είναι μικτό, δηλαδή ενοχικό και εμπράγματο (π.χ. ενυπόθηκη ομολογία, κτηματική ομολογία, φορτωτική, αποθετήριο) ή ενοχικό και συμμετοχικό (π.χ. μετοχή) ή εμπράγματο και συμμετοχικό (π.χ. μερίδιο αμοιβαίου κεφαλαίου).

6.Κλοπή, απώλεια, καταστροφή του τίτλου του αξιόγραφου. Κήρυξη του ως ανίσχυρου¹²

Η ιδιόρρυθμη σύνδεση εγγράφου και δικαιώματος, που αποτελεί την ουσία του αξιόγραφου, εκθέτει κατά κάποιο τρόπο το δικαίωμα στους κινδύνους στους οποίους είναι εκτεθειμένο το έγγραφο. Συγκεκριμένα, το εκθέτει στους κινδύνους κλοπής, απώλειας ή καταστροφής του τίτλου. Πραγματικά, ενώ το δικαίωμα καθαυτό δεν μπορεί να κλαπεί, να χαθεί ή να καταστραφεί, η άσκησή του μπορεί να γίνει αδύνατη, αν το έγγραφο στο οποίο είναι ενσωματωμένο έχει μια τέτοια τύχη. Και από αυτό, φυσικά, θα ζημιωθεί ο πραγματικός δικαιούχος, ενώ μπορεί να ωφεληθεί ένας μη δικαιούχος.

Σήμερα, ειδικότερα, ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας προβλέπει ειδική διαδικασία (άρθρα 843-860), με την οποία το αξιόγραφο που κλάπηκε, χάθηκε ή καταστράφηκε μπορεί να κηρυχθεί ως ανίσχυρο με δικαστική απόφαση. Όταν το αξιόγραφο κηρυχθεί ανίσχυρο, ο τίτλος χάνει κάθε ισχύ και αυτό έχει το ακόλουθο διπλό πρακτικό αποτέλεσμα: Ο μη πραγματικός δικαιούχος-κομιστής του αξιόγραφου παρεμποδίζεται από το να ασκήσει το δικαίωμα που ενσωματώνεται σ' αυτό. Ενώ, από το άλλο μέρος, ο πραγματικός δικαιούχος διαφυλάσσει ακέραιο το δικαίωμά του και μπορεί να το ασκήσει με τη δικαστική απόφαση, σαν να είχε τον τίτλο στα χέρια του. Η διαδικασία αυτή, συνεπώς, διακόπτει την αξιολογική ενσωμάτωση και εξουδετερώνει τους κινδύνους.

¹¹ Βλ. Δελούκα, § 15 σελ. 34

¹² Αλικής Κιάντου - Παμπούκη, «ΔΙΚΑΙΟ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ» 5η ΕΚΔΟΣΗ, σελ.50.

7. Νομοθετική ρύθμιση των αξιογράφων¹³

Συγκεντρωτική νομοθετική ρύθμιση των αξιογράφων δεν υπάρχει στο δίκαιό μας, ούτε στον Εμπορικό ούτε στον Αστικό Κώδικα.

Στο σχέδιο του Εμπορικού Κώδικα, όμως, περιέχονται γενικές διατάξεις για όλα τα αξιόγραφα κατ'αρχή, και για τις διάφορες κατηγορίες αξιογράφων στη συνέχεια. Εξάλλου, διατηρούνται σε ισχύ οι νόμοι 5325/1932 για τη συναλλαγματική και το γραμματίο εις διαταγή και 5960/1933 για την επιταγή. Το αντίθετο συμβαίνει σε ορισμένες άλλες χώρες, όπως στην Ελβετία,¹⁴ στην Τουρκία¹⁵ και στις ΗΠΑ¹⁶, που διαθέτουν γενικές διατάξεις για όλα τα αξιόγραφα. Στο ισχύον σήμερα δίκαιό μας υπάρχει διεξοδική ρύθμιση, σε ειδικά νομοθετήματα, μόνο για ορισμένα αξιόγραφα. Συγκεκριμένα, η συναλλαγματική και το γραμματίο εις διαταγή ρυθμίζονται στο ν. 5325/1932 «περί συναλλαγματικής και γραμματίου εις διαταγήν» και η επιταγή στο ν. 5960/1933 «περί επιταγής». Οι δύο αυτοί νόμοι ρυθμίζουν τρία βασικά αξιόγραφα και μάλιστα κατά τρόπο διεθνώς ομοιόμορφο. Γιατί, εκτός από μερικές διατάξεις τους, εισάγουν ως εσωτερικό ελληνικό δίκαιο κείμενα διεθνών συμβάσεων, που εκπονήθηκαν υπό την αιγίδα της Κοινωνίας των Εθνών στις διασκέψεις της Γενεύης. Εκτός από τα ειδικά αυτά νομοθετήματα, πρέπει να μνημονευτούν και μερικά άλλα, όπως: το ν. 2184/1920 «περί γεωργικού ενεχυρογράφου», το ν.δ 3077/1954 «περί γενικών αποθηκών», το οποίο στα άρθρα 27-44 ρυθμίζει τα αποθηκόγραφα και ενεχυρόγραφα, το ν.δ της 17 Ιουλίου /13 Αυγούστου 1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών», όπου περιέχεται σύντομη ρύθμιση των αξιογράφων στον κομιστή και εις διαταγή, τα άρθρα 168-173 ΚΙΝΔ, που ρυθμίζουν τη θαλάσσια φορτωτική.

Εξ άλλου, το δίκαιο των αξιογράφων ενδιαφέρουν, από τον Αστικό Κώδικα, τα άρθρα 876-887 για την έκταξη, τα άρθρα 888-900 για τα ανώνυμα χρεόγραφα, καθώς και άλλα εγκατασπαρμένα άρθρα που αφορούν ποικίλα θέματα, όπως τη μετάθεση της νομής εμπορευμάτων με τη μεταβίβαση του αποθηκογράφου ή της φορτωτικής (άρθρο 978), την επικαρπία ανωνύμων τίτλων (άρθρα 1176 και 1177) και την ενεχύραση ανωνύμων τίτλων εις διαταγή (άρθρα 1251 και 1255). Τέλος, από άποψη δικονομικού δικαίου, ενδιαφέρουν ειδικά τα εξής άρθρα του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας: τα άρθρα 623-634 για την έκδοση διαταγής πληρωμής, τα άρθρα 635-646 για τις διαφορές από πιστωτικούς τίτλους, τα άρθρα 850-860 για την κήρυξη αξιογράφου ως ανίσχυρου, καθώς και μερικά εγκατασπαρμένα άρθρα που αφορούν θέματα, όπως η εκτέλεση σε περίπτωση υποχρέωσης προς παροχή ανωνύμων χρεογράφων (άρθρο

¹³ Αλικής Κιάντου - Παμπούκη., «ΔΙΚΑΙΟ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ» 5η ΕΚΔΟΣΗ, σελ.34,35.

¹⁴ Άρθρα 965 επόμε. του ελβετικού Κώδικα Ενοχών.

¹⁵ Άρθρα 567 επόμε του τουρκικού Εμπορικού Νόμου.

¹⁶ Sect. 3 του Ομοιόμορφου Εμπορικού Κώδικα.

942) και η κατάσχεση «εις χείρας τρίτου» απαιτήσεως από τίτλο εις διαταγή (άρθρο 983 § 3).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ

1. Έννοια και χαρακτηριστικά επιταγής¹⁷

Η τραπεζική επιταγή είναι αξιόγραφο που συντάσσεται κατά ορισμένο τύπο και χαρακτηρίζεται ρητά ως επιταγή ,με το οποίο ένα πρόσωπο επιτάσσει τράπεζα να πληρώσει σε άλλο πρόσωπο , κατά την εμφάνιση , ορισμένο χρηματικό ποσό σε ορισμένο τόπο.

Η επιταγή είναι αξιόγραφο που περιέχει έκταξη.¹⁸ Γι' αυτό ,εμφανίζονται και σ' αυτή τρία πρόσωπα:αυτός που εκδίδει την επιταγή και δίνει την εντολή (εκδότης),αυτός προς τον οποίο απευθύνεται η εντολή (πληρωτής) που κατά κανόνα είναι τράπεζα και αυτός υπέρ του οποίου εκδίδεται η επιταγή (λήπτης),που ενδέχεται να μην κατονομάζεται στον τίτλο. Εκτός από τα τρία αυτά πρόσωπα, είναι δυνατό να εμφανίζονται στην επιταγή και άλλα, όπως οπισθογράφοι και τριτεγγυητές. Η επιταγή εκδίδεται, συνήθως, με συμπλήρωση ειδικού εντύπου το οποίο αποκόπτεται από στέλεχος επιταγών, που οι τράπεζες χορηγούν στους πελάτες τους όταν αυτοί έχουν λογαριασμό σ' αυτές και συνδέονται μαζί τους με σχετική συμφωνία. Το έντυπο αυτό έχει αποτυπωμένους αύξοντα αριθμό και τον αριθμό του λογαριασμού του πελάτη.

Η επιταγή είναι αξιόγραφο υπό στενή έννοια, γεννημένο εις διαταγή, που μπορεί όμως να εκδοθεί και στον κομιστή, ενοχικό και, ειδικότερα, χρηματογράφο και ανατιιώδες.¹⁹Οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται από την επιταγή είναι εμπορικές, όπως ρητά ορίζεται στο άρθρο 59 ν.5960/1933 «Περί επιταγής», αλλά και όπως έμμεσα συνάγεται από το άρθρο 58 του ίδιου νόμου.

¹⁷ Αλίκης Κιάντου Παμπούκη- «Δίκαιο Αξιογράφων»,§79 ,σελ. 325-327

¹⁸«Η έκταξη είναι κατά σαφή αντίληψη του ισχύοντος δικαίου μονομερής δικαιοπραξία όπως μονομερής δικαιοπραξία είναι και η αποδοχή της ,δεν είναι σύμβαση εκτάσσοντος και εκτασόμενου»-ΓΕΩΡΓΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ,Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου ,τ.2-τεύχος 1, § 7 Γ 2 ,σελ. 74-75.

¹⁹Εφ.Θεσσ/κης 934/1991 ΕΕΔ 1992 246 (Αρμεν. 1991 1216)

2. Ιστορική εξέλιξη της επιταγής-Νομοθετική ρύθμιση²⁰

Η εμφάνιση εγγράφων εντολών, του τύπου της επιταγής, παρατηρήθηκε εκεί όπου υπήρχαν τραπεζίτες στους οποίους οι πελάτες είχαν καταθέσεις. Ο πελάτης που είχε κατάθεση, πραγματικά μπορούσε να προβεί σε αναλήψεις διαφόρων ποσών ή να παραγγείλει απευθείας στον τραπεζίτη να πληρώσει σε κάποιον τρίτο ή να μεταφέρει ποσό χρημάτων στο λογαριασμό τρίτου, στον ίδιο ή σε άλλον τραπεζίτη (εντολή πληρωμής, γύρος). Μπορούσε, ακόμα, να εγχειρίσει στον τρίτο ένα σημείωμα, με το οποίο έδινε εντολή στον τραπεζίτη να πληρώσει σ' αυτόν (τον τρίτο) ορισμένο ποσό, σημείωμα που χρησιμοποιε στον τρίτο ως ταυτότητα και στον τραπεζίτη ως εξόφληση (Quittung). Πολλοί ιστορικοί, λοιπόν, διαβλέπουν σε όλες αυτές τις έγγραφες εντολές τον πρόδρομο της σημερινής τραπεζικής επιταγής. Με το πνεύμα αυτό μπορεί κανείς να ανεύρει, με περισσότερη ή λιγότερη σαφήνεια, προδρόμους της επιταγής ακόμα και: κατά την αρχαιότητα, στις χώρες της Ανατολής, όπως στη Βαβυλωνία, στην Αρχαία Ελλάδα, στην Αίγυπτο των Πτολεμαίων και στη Ρώμη, αργότερα, στους Άραβες και, πολύ αργότερα, στις ιταλικές πόλεις του μεσαίωνα, στην Πολωνία, στην Ολλανδία και αλλού. Πολλοί συγγραφείς, τοποθετούν την εμφάνισή της στην Ιταλία του μεσαίωνα. Με βάση την ιστορική του δικαίου σχολή, του Φρειδερίκου φον Σαβινό, και τις παρατηρήσεις της, ο γερμανός καθηγητής Ερρίκος Μπρόνερ έκαμε την ιστορική και δογματική «ανακάλυψη» του φαινομένου και της έννοιας του αξιόγραφου και απέδειξε την εμφάνισή του στις ιταλικές πόλεις του Μεσαίωνα και της Αναγεννήσεως από βυζαντινορωμαϊκές επιβιώσεις του μονομερώς υποσχετικού εγγράφου (επιστολής) των δικαίων της Ανατολικής Μεσογείου. Η «επιστολή» χρειαζόταν όχι μόνο σύνταξη, αλλά και έκδοση, και διέφερε ριζικά από το «χειρόγραφο», δηλ. το αποδεικτικό έγγραφο. Απέδειξε ακόμη ότι το αξιόγραφο δημιουργήθηκε επειδή το ρωμαϊκό ή τοπικά δίκαια περιόριζαν την εκχώρηση και την πληρεξουσιότητα. Όταν η εκχώρηση και η πληρεξουσιότητα έγιναν γενικοί θεσμοί του δικαίου, το αξιόγραφο χρησίμευσε στην απλούστευση και διευκόλυνση των θεσμών αυτών.²¹ Η αφετηρία της εξελίξεως της επιταγής εντοπίζεται, κατ' άλλους, στην απόδειξη που έδινε ο πελάτης του τραπεζίτη στο δανειστή του, με την οποία ο τελευταίος αυτός μπορούσε να εισπράξει το σχετικό ποσό από τον τραπεζίτη, και, κατ' άλλους, στις επιστολές που τις παρέδιδαν στους πιστωτές τους οι φεουδάρχες και ηγεμόνες και τις απηύθυναν προς τους φοροεισπράκτορες ή τους διαχειριστές τους, με τις οποίες τους έδιναν εντολή να πληρώσουν διάφορα χρηματικά ποσά στους κομιστές τους.²²

Τη σύγχρονη διαμόρφωσή του, όμως, τη βρήκε ο θεσμός της επιταγής κατά το 17ο αιώνα στην Αγγλία. Εκεί, οι έμποροι κατέθεταν τα αποθέματά τους σε πολύτιμα μέταλλα στους χρυσοχόους και τα διέθεταν με έγγραφες

²⁰ Αλίκης Κιάντου Παμπούκη- «Δίκαιο Αξιόγραφων», §80, σελ.330-332.

²¹ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, «ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ», τ 2, Α' ΚΕΦ., § 2 β, σελ. 22-23

²² Βλ. Δελούκα, § 182 σελ. 233-234.

εντολές που απηύθυναν σ' αυτούς. Αργότερα, το έργο αυτό το ανέλαβαν οι τραπεζίτες, που μάλιστα διακανόνιζαν τις μεταξύ τους σχέσεις διαμέσου συμψηφιστικών γραφείων, όπως έκαναν παλιότερα οι αργυραμοιβοί του μεσαίωνα στις εμπορικές πανηγύρεις. Τέλος, από το 19ο αιώνα η επιταγή εξελίχθηκε οριστικά σε μέσο πληρωμής. Και ως μέσο πληρωμής διαδόθηκε από την Αγγλία σε πολλές χώρες της Ευρώπης, καθώς και στις χώρες της Βόρειας Αμερικής.

Στην εποχή μας, η σημασία της επιταγής ως μέσου πληρωμής είναι πολύ μεγάλη. Με τη λειτουργία της αυτή, μάλιστα, η επιταγή εξυπηρετεί και τις διεθνείς συναλλαγές. Γι' αυτό πολύ νωρίς έγινε αισθητή η ανάγκη ενοποίησης του δικαίου που τη διέπει. Από τα τέλη του 19ου αιώνα, πραγματικά, άρχισαν οι προσπάθειες για ενοποίηση του δικαίου της επιταγής και στις αρχές του αιώνα μας, σε δυο διεθνή συνέδρια της Χάγης, είχαν γίνει ήδη σημαντικές προπαρασκευαστικές εργασίες. Οι προσπάθειες αυτές, που ήταν σύγχρονες και παράλληλες με τις προσπάθειες για την ενοποίηση του δικαίου της συναλλαγματικής, οδήγησαν στη συνδιάσκεψη της Γενεύης, που συγκλήθηκε το 1931 υπό την αιγίδα της Κοινωνίας των Εθνών. Στη συνδιάσκεψη αυτή εκπονήθηκαν τρία αντίστοιχα σχέδια διεθνών συμβάσεων σχετικών με την επιταγή: Το πρώτο από αυτά αφορούσε το ουσιαστικό δίκαιο της επιταγής, με δυο συνημμένα παραρτήματα, από τα οποία το πρώτο περιελάμβανε το κείμενο του ενιαίου νόμου και το δεύτερο τις επιφυλάξεις υπό τις οποίες τα συμβαλλόμενα κράτη δέχονταν να ρυθμίσουν ορισμένα θέματα. Το δεύτερο σχέδιο περιείχε κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου για την επιταγή. Και το τρίτο, τέλος, διατάξεις για τη σχέση των εθνικών νόμων για το χαρτόσημο προς το δίκαιο της επιταγής. Οι συμβάσεις αυτές έγιναν δεκτές από πολλές χώρες, με εξαίρεση και πάλι τη Μεγάλη Βρεταννία και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Τα δυο αυτά κράτη υπέγραψαν μόνο την τρίτη σύμβαση που αφορούσε τη χαρτοσήμανση. Η Ελλάδα υπέγραψε και τις τρεις αυτές συμβάσεις, τις κώρωσε με το ν. 5868/1933 και, με το ν.5960/1933 «περί επιταγής», εισήγαγε ως εσωτερικό της δίκαιο το κείμενο του ενιαίου νόμου με ορισμένες επιφυλάξεις. Ο ν. 5960/1933 είναι και η βασική νομοθετική πηγή του δικαίου της επιταγής.

3.Οικονομική σημασία της επιταγής ²³

Η χρησιμοποίηση της επιταγής ως μέσου πληρωμής έχει πολύ μεγάλη σημασία, ιδιαίτερα όταν η εξόφληση της γίνεται χωρίς μετακίνηση αυτούσιου χρήματος, με απλές εγγραφές στους λογαριασμούς των πελατών της τράπεζας. Στην περίπτωση αυτή πραγματικά κατά τις αλληπάλληλες πληρωμές αποφεύγονται οι κίνδυνοι, οι δαπάνες και η χρονοτριβή που συνεπάγονται οι

²³ Αλίκης Κιάντου Παμπούκη- «Δίκαιο Αξιογράφων», § 81.σελ.333-335

απαιτούμενες μετακινήσεις και μετρήσεις χρημάτων. Και αυτό είναι ωφέλιμο τόσο για τους ιδιώτες όσο και κυρίως για την εθνική οικονομία γιατί με τον τρόπο αυτό το χρήμα που είναι κατατεθειμένο στις τράπεζες εξοικονομείται, παραμένοντας στη διάθεση τους ώστε να χρησιμοποιείται για παροχή πιστώσεων.

Η σημασία της επιταγής ως μέσου πληρωμής είναι τόσο μεγάλη για την εθνική οικονομία ώστε ο νομοθέτης προσπαθεί να διευκολύνει και να προαγάγει την χρησιμοποίηση της στις συναλλαγές. Τούτο επιτυγχάνεται με κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις κυρίως όμως με το να μην υποβάλλεται η επιταγή σε χαρτοσήμανση. Βέβαια η προσπάθεια του νομοθέτη δε φτάνει στο σημείο ώστε η επιταγή να υποκαταστήσει το νόμιμο χρήμα αλλά ούτε επιθυμεί την εξέλιξη της σε μέσο παροχής πιστώσεως. Όμως η επιταγή εύκολα παρεκκλίνει προς την κατεύθυνση αυτή επειδή δεν υπόκειται σε χαρτοσήμανση, παρόλα τα μέτρα που παίρνει ο νόμος για να την κρατήσει στο σκοπό για τον οποίο την έταξε από την αρχή.

Παρατηρώντας κανείς τις ελληνικές συναλλαγές τα τελευταία χρόνια εύλογα διερωτάται αν η επιταγή εξακολουθεί ακόμα να είναι κυρίως μέσο πληρωμής. Τελευταία όλο και πιο συχνά η επιταγή χρησιμοποιείται αντί συναλλαγματικής, ως μέσο δηλαδή παροχής και κυκλοφορίας της πίστεως. Οι συναλλασσόμενοι, στηριζόμενοι στο γεγονός ότι η επιταγή δεν χαρτοσημαίνεται και ότι επιτρέπεται να μεταχρονολογείται²⁴ εκδίδουν όλο και πιο συχνά επιταγές μεταχρονολογημένες παρατείνοντας κατά βούληση το οκταήμερο στο οποίο κατά νόμο πρέπει να εμφανισθεί η επιταγή προς πληρωμή.²⁵ Η πρακτική αυτή οδηγεί σε εκτροπή της επιταγής από τον κατά νόμο προορισμό της και προκαλεί νοσηρές καταστάσεις στην οικονομία. Σε πρόσφατο νομοθέτημα²⁶ υποβάλλονται σε χαρτοσήμανση οι μεταχρονολογημένες επιταγές που προσκομίζονται στις τράπεζες πριν από την φερόμενη ημερομηνία εκδόσεως τους, αυτές δηλαδή που χρησιμοποιούνται για πιστωτικούς σκοπούς²⁷. Στην χώρα μας ιδρύθηκε από το σύνολο σχεδόν των Τραπεζών που λειτουργούν εταιρεία Τειρεσίας Α.Ε., οι οποίες έχοντας λάβει υπόψη τους ότι η πρόσβαση σε ακριβείς πληροφορίες οικονομικής συμπεριφοράς συμβάλλει στην προστασία της εμπορικής πίστης και στην μείωση των επισφαλειών προς όφελος του τραπεζικού συστήματος και των συναλλασσομένων, της ανέθεσαν την ανάπτυξη και διαχείριση Αρχείου δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς. Το αρχείο αυτό περιέχει τις εξής κατηγορίες πληροφοριών:

Ακάλυπτες (σφραγισμένες) επιταγές, απλήρωτες (κατά τη λήξη τους) συναλλαγματικές, αιτήσεις πτωχεύσεων, κηρυχθείσες πτωχεύσεις, εκδοθείσες διαταγές πληρωμής, προγράμματα πλειστηριασμών, κατασχέσεις και επιταγές βάσει του Ν.Δ του 1923, υποθήκες και προσημειώσεις υποθηκών, καταγγελίες συμβάσεων καρτών και προσωπικών και καταναλωτικών δανείων και

²⁴ Άρθρο 28 § 2ν.5960/1933.

²⁵ Άρθρο 29 § 2ν.5960/1933

²⁶ Άρθρο 11 ν.1957/1991 «Διαρρυθμίσεις στον ενιαίο ειδικό φόρο κατανάλωσης πετρελαιοειδών προϊόντων και άλλες διατάξεις».

²⁷ Βλ. Κιάντου-Παμπούκη, «Η χαρτοσήμανση της επιταγής».

διοικητικές κυρώσεις κατά παραβατών φορολογικών νόμων. Η Τειρεσίας ΑΕ, έχοντας υπόψη ότι όλες οι πληροφορίες οικονομικής συμπεριφοράς δεν έχουν την ίδια βαρύτητα και σύμφωνα με σχετική απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, διατηρεί τις πληροφορίες στο Αρχείο της για χρονικό διάστημα ως κατωτέρω:

- Έως τρεις (3) σφραγισμένες επιταγές ή/ και απλήρωτες συναλλαγματικές συνολικού ποσού έως 500.000 δρχ. διαγράφονται από το Αρχείο μεταδιδόμενων πληροφοριών εφόσον έχουν εξοφληθεί αποδεδειγμένα και έχει παρέλθει η ημερομηνία στέρησης βιβλιαρίου επιταγών.
- Έως πέντε (5) σφραγισμένες επιταγές ή/ και απλήρωτες συναλλαγματικές συνολικού ποσού έως 1.000.000 δρχ. διαγράφονται από το Αρχείο μεταδιδόμενων πληροφοριών μετά την πάροδο είκοσι τεσσάρων (24) μηνών από την ημερομηνία έκδοσης ή λήξης, αντίστοιχα, της πιο πρόσφατης από τις ανωτέρω επιταγές ή συναλλαγματικές, εφόσον έχουν εξοφληθεί αποδεδειγμένα και έχει παρέλθει η ημερομηνία στέρησης βιβλιαρίου επιταγών.
- Σφραγισμένες επιταγές και απλήρωτες συναλλαγματικές, πέραν των προαναφερόμενων όπως και καταγγελίες συμβάσεων πιστωτικών καρτών και δανείων καταναλωτικής πίστης διατηρούνται στο Αρχείο για χρονικό διάστημα πέντε (5) ετών.²⁸

Η επιταγή στην νεότερη εξέλιξη της απέκτησε και πιστωτική λειτουργία. Το φαινόμενο αυτό τείνει να ανατρέψει τον κανόνα και γι' αυτό τράβηξε την προσοχή του νομοθέτη, ο οποίος με την παραπάνω επέμβαση αναγνωρίζει ευθέως και πιστωτική λειτουργία στην επιταγή, τουλάχιστο σε ορισμένες περιπτώσεις.²⁹

4. Διάκριση επιταγής από συναφείς έννοιες³⁰

Μόνο το έγγραφο, που περιέχει τα στοιχεία του ορισμού που δόθηκε πιο πάνω, είναι επιταγή κατά την έννοια του νόμου περί επιταγής. Στις συναλλαγές, βέβαια, χρησιμοποιούνται και άλλα έγγραφα που φέρουν την ονομασία επιταγή (π.χ., ταχυδρομική επιταγή), που έχουν την ίδια λειτουργία ή κοινά χαρακτηριστικά με την επιταγή. Όμως, τα έγγραφα αυτά δεν είναι επιταγές με την έννοια που εξετάζεται εδώ και, συνεπώς, δεν υπάγονται στο νόμο περί επιταγής. Η επιταγή, επίσης, πρέπει να διακρίνεται και από τα εξής

²⁸ ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ-ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΑΕ, «Για την προστασία της Τραπεζικής Πίστης και των Δικαιωμάτων του Πολίτη», ενημερωτικό φυλλάδιο 2000.

²⁹ Την πιστωτική λειτουργία της επιταγής, αν και για εντελώς διαφορετικό λόγο, υποστηρίζει και ο Γεωργακόπουλος, σελ.118-119.

³⁰ Αλικής Κιάντου Παμπούκη- «Δίκαιο Αξιογράφων», § 79 II, σελ.327-330.

άλλα έγγραφα :από την έκταξη του αστικού δικαίου και την εμπορική εντολή που μοιάζουν με την επιταγή κατά τη δομή τους, από το τραπεζογραμμάτιο που έχει οικονομικό σκοπό συναφή με αυτόν της επιταγής, από την ταχυδρομική επιταγή που είναι έγγραφο ομώνυμο αλλά με διαφορετική λειτουργία και, τέλος, από την πιστωτική κάρτα που επίσης διευκολύνει τις πληρωμές.

- Η επιταγή, όπως άλλωστε και η συναλλαγματική, περιέχει κατά βάση έκταξη. Διαφέρει όμως από την έκταξη του κοινού δικαίου³¹ κατά τούτο βασικά, ότι ο εκτάσων δεν ευθύνεται κατά κανόνα, ενώ ο εκδότης της επιταγής ευθύνεται για την πληρωμή της, χωρίς μάλιστα να έχει δυνατότητα απαλλαγής από την ευθύνη του³². Με την ευθύνη αυτή, η επιταγή προσφέρει μεγαλύτερη ασφάλεια στο λήπτη από την κοινή έκταξη. Στο ίδιο βασικά σημείο έγκειται και η διαφορά της επιταγής από την εμπορική εντολή του άρθρου 76 περ.αν.δ του 1923. Εξάλλου, η εμπορική εντολή διαφέρει από την επιταγή και κατά τούτο, ότι πρέπει να εκδίδεται μεταξύ εμπόρων.
- Η επιταγή ως μέσο πληρωμής συγγενεύει κατά το σκοπό με το τραπεζογραμμάτιο που είναι και αυτό υπόσχεση πληρωμής. Διαφέρουν όμως τα δυο αυτά έγγραφα μεταξύ τους κατά τούτο βασικά, ότι το τραπεζογραμμάτιο είναι νόμιμο μέσο πληρωμής(η κυκλοφορία του βασίζεται σε νομοθετική εξουσιοδότηση), ενώ η επιταγή επιλέγεται ως μέσο πληρωμής από τους ενδιαφερόμενους. Γι'αυτό και το τραπεζογραμμάτιο ενεργεί άμεσα την πληρωμή ενώ η επιταγή συνήθως εκδίδεται χάρη πληρωμής.³³
- Τέλος η ταχυδρομική επιταγή, παρόλο ότι είναι ομώνυμο με την επιταγή έγγραφο δεν μπορεί να θεωρηθεί ως επιταγή με την έννοια του ν.5960. Διευκρινίζεται ότι, εδώ, πρόκειται για την ταχυδρομική επιταγή που ρυθμίζεται από το ν.δ.404/1947 «περί ταχυδρομικών επιταγών» και όχι για τις επιταγές που εκδίδονται επί των ταχυδρομικών ταμιευτηρίων.³⁴ Οι τελευταίες αυτές είναι αξιόγραφα και μάλιστα επιταγές που μπορούν να υπαχθούν στο ν.5960, αλλά υπάγονται κατά κύριο λόγο σε ιδιαίτερο νομοθετικό καθεστώς.³⁵ Η ταχυδρομική επιταγή για την οποία πρόκειται εδώ, είναι μέσο αποστολής χρημάτων από τόπο σε τόπο και όχι μέσο πληρωμής. Είναι απλή εντολή προς πληρωμή, που παριστάνεται σε έγγραφο το οποίο όμως παραμένει στα χέρια του οφειλέτη, δηλαδή της υπηρεσίας των ταχυδρομείων, την οποία και μόνο αφορά. Για το λόγο αυτό ακριβώς, η ταχυδρομική επιταγή όχι μόνο δεν είναι επιταγή αλλά ούτε καν αξιόγραφο.
- Επίσης, δεν είναι επιταγές ούτε καν αξιόγραφα οι πιστωτικές κάρτες που είναι σε χρήση στις συναλλαγές³⁶. Οι κάρτες αυτές, πραγματικά

³¹ΑΚ 876 επομ

³² άρθρο 12 ν.5960

³³ Από την βασική αυτή διαφορά απορρέει φυσικά ολόκληρη σειρά διαφορών, την οποία βλ. στους Αναστασιάδη, ΙΙ § 21, σελ.55-56 και Δελούκα § 180 δ σελ.232.

³⁴ Βλ. Δελούκα, § 180 γ σελ.231 και § 188 σελ.240.

³⁵ Α.ν. 2723/1940 και το εκτελεστικό του β.δ. της 19.1/4.2.1950.

³⁶ Από το έτος 1953 στην αλλοδαπή και από το έτος 1959 στην Ελλάδα.

ενσωματώνουν απαίτηση αλλά απλώς διευκολύνουν τις πληρωμές διαμέσου του οργανισμού που τις εξέδωσε.

Η επιταγή ,ως αναιτιώδες αξιόγραφο, δημιουργεί απαίτηση αυτοτελή και ανεξάρτητη από την απαίτηση για την οποία εκδόθηκε. Ως χρηματογράφο όμως η επιταγή αν και μέσο πληρωμής ,εκδίδεται χάρη καταβολής και όχι αντί καταβολής. Η επιταγή δεν εξομοιώνεται με χρήμα -τραπεζογραμμάτιο- και η έκδοση και η μεταβίβαση της δεν πραγματοποιούν αμέσως την πληρωμή ,τόσο περισσότερο , που η εξόφληση της γίνεται από τράπεζα η οποία μπορεί να αρνηθεί την πληρωμή για οποιοδήποτε λόγο, κυρίως για έλλειψη διαθεσίμων. Συνεπώς η επιταγή δεν αποτελεί νόμιμο μέσο πληρωμής -όπως το τραπεζογραμμάτιο-και γ' αυτό πρέπει να την δεχθεί ο δανειστής.

5.Ιδιαίτερα είδη επιταγής-Γενικά³⁷

Η χρησιμοποίηση της επιταγής ως μέσου πληρωμής περικλείει πολλούς κινδύνους, τόσο για τον εκδότη και τον κομιστή όσο και για τον πληρωτή. Πραγματικά, η επιταγή εγχειρίζεται από τον εκδότη στον κομιστή (το δανειστή του), μπορεί όμως να περάσει από τα χέρια πολλών προσώπων, επωνύμων ή και ανωνύμων. Γι' αυτό, διατρέχει αυξημένο κίνδυνο να πλαστογραφηθεί, να χαθεί ή να κλαπεί. Από το άλλο μέρος, δεν είναι κατά κανόνα υποχρεωμένος να ελέγξει την ουσιαστική νομιμοποίηση του κομιστή. Έτσι, υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο, η επιταγή να εισπραχθεί από κομιστή που δεν είναι στην ουσία δικαιούχος. Για να προληφθεί, λοιπόν, ή να περιορισθεί τουλάχιστον ο κίνδυνος αυτός, ο νομοθέτης καθιέρωσε δυο ιδιαίτερα είδη επιταγής, τη δίγραμμη και τη λογιστική επιταγή. Με τα δύο αυτά είδη επιταγής περιορίζεται ο κύκλος των προσώπων που δικαιούνται να εισπράξουν την επιταγή και, έμμεσα, οι κίνδυνοι που επισημάνθηκαν πριν λίγο.

Η διάσκεψη της Γενεύης αναγνώρισε και τα δύο αυτά είδη επιταγής, επέτρεψε όμως στα συμβαλλόμενα κράτη, διαμέσου των επιφυλάξεων που δέχθηκε, να υιοθετήσουν και το ένα μόνο από αυτά. Η Ελλάδα, εισήγαγε στην εσωτερική της νομοθεσία και τα δυο είδη. Ως ιδιαίτερο είδος επιταγής εξετάζεται και η ταξιδιωτική επιταγή. Η ταξιδιωτική επιταγή, βέβαια, δεν έχει μέχρι τώρα βρει στο δικαίό μας νομοθετική ρύθμιση. Όμως, χρησιμοποιείται ευρύτατα στις συναλλαγές και αποβλέπει στη μεταφορά αγοραστικής δυνάμεως από τόπο σε τόπο, ιδίως διεθνώς χωρίς τους κινδύνους κλοπής ή απώλειας που συνεπάγεται η μεταφορά αυτοουσίου χρήματος και ξένου συναλλάγματος.

6.Δίγραμμη επιταγή³⁸

Η δίγραμμη επιταγή (crossed check), είναι επινόηση της αγγλικής πρακτικής. Συγκεκριμένα, διαμορφώθηκε στις αρχές του περασμένου αιώνα στην εμπορική πρακτική της Αγγλίας και στη συνέχεια ρυθμίστηκε νομοθετικά. Η δίγραμμη επιταγή διαφέρει εξωτερικά από την κοινή επιταγή κατά τούτο, ότι στην εμπρός όψη της φέρει δύο παράλληλες γραμμές,³⁹ κάθετες ή διαγώνιες. Η σημείωση των δυο αυτών παραλλήλων γραμμών καλείται διγράμμιση και μπορεί να γίνει από τον εκδότη ή από τον κομιστή

³⁷ Αλίκη Κιάντου- Παμπούκη, «ΔΙΚΑΙΟ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ», 5η ΕΚΔΟΣΗ, § 96 Σελ.394-403

³⁸ Αλίκη Κιάντου-Παμπούκη «Δίκαιο Αξιογράφων», §97 ,σελ.395-398.

³⁹ Άρθρο 37 § 2 ν. 5960

της επιταγής.⁴⁰ Η διγράμμιση έχει την έννοια ότι η επιταγή είναι πληρωτέα μόνο σε τραπεζίτη ή πελάτη του πληρωτή, ενώ η κοινή επιταγή είναι πληρωτέα σε οποιονδήποτε κομιστή. Η διγράμμιση μπορεί να είναι γενική ή ειδική. Γενική είναι η διγράμμιση, όταν συνίσταται σε δυο παράλληλες γραμμές, ανάμεσα στις οποίες δεν σημειώνεται τίποτε ή σημειώνεται μόνο η λέξη «τραπεζίτης» ή άλλος ισοδύναμος όρος.⁴¹ Και ειδική είναι η διγράμμιση, όταν ανάμεσα στις δύο παράλληλες γραμμές αναφέρεται το όνομα συγκεκριμένου τραπεζίτη.⁴² Η γενική διγράμμιση μπορεί να μετατραπεί σε ειδική αλλά η ειδική δεν μπορεί να μετατραπεί σε γενική.⁴³ Μάλιστα, η διαγραφή της διγραμμίσεως ή του ονόματος του τραπεζίτη, που σημειώνεται στην ειδική διγράμμιση, δεν επιτρέπεται και, αν τυχόν γίνει, θεωρείται σαν να μην έγινε.⁴⁴ Η έννοια της ειδικής διγραμμίσεως είναι ότι η πληρωμή της επιταγής μπορεί να γίνει μόνο στον τραπεζίτη που σημειώνεται στη διγράμμιση ή, αν αυτός είναι πληρωτής, μόνο σε πελάτη του.

Η διγραμμη επιταγή, όπως και η κοινή, πληρώνεται από τραπεζίτη -σ' εμάς, από την τραπεζική ανώνυμη εταιρία ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου που ασκεί τραπεζικές εργασίες. Η διγράμμιση σημαίνει ειδική εντολή του πελάτη προς τον πληρωτή σχετικά με το πρόσωπο, στο οποίο επιτρέπεται να πληρώσει την επιταγή.⁴⁵ Σε ποιόν τραπεζίτη είναι πληρωτέα η διγραμμη επιταγή, εξαρτάται από το είδος της διγραμμίσεως: Αν η διγράμμιση είναι γενική η επιταγή είναι πληρωτέα σε οποιονδήποτε τραπεζίτη ή σε πελάτη του πληρωτή.⁴⁶ Αντίθετα, αν η διγράμμιση είναι ειδική, η επιταγή είναι πληρωτέα μόνο στον τραπεζίτη του οποίου το όνομα σημειώνεται στη διγράμμιση και, αν αυτός είναι ο πληρωτής, μόνο σε πελάτη του.⁴⁷ Ο τραπεζίτης αυτός, όμως, του οποίου το όνομα σημειώνεται στην ειδική διγράμμιση, μπορεί να αναθέσει την είσπραξη της επιταγής σε άλλο τραπεζίτη.⁴⁸ Η ανάθεση, αφού ο νόμος δεν ορίζει τίποτε, μπορεί να γίνει είτε με οπισθογράφηση λόγω πληρεξουσιότητας είτε με σημείωση στην εμπρός όψη της επιταγής. Αν ο πληρωτής δεν συμμορφωθεί με τους περιορισμούς στους οποίους υπόκειται κατά νόμο η διγράμμιση, ευθύνεται μέχρι το ποσό της επιταγής για τη ζημία που τυχόν προκλήθηκε.⁴⁹ Σκοπός της διγραμμίσεως, είναι να αποφευχθεί ή να περιορισθεί ο κίνδυνος πληρωμής της επιταγής σε μη δικαιούχο. Με τη διγράμμιση, πραγματικά, χωρίς να μπαίνουν φραγμοί

⁴⁰ Άρθρο 37 § 1 ν. 5960

⁴¹ Άρθρο 37 § 3 εδ. α ν. 5960

⁴² Άρθρο 37 § 3 εδ β ν. 5960

⁴³ Άρθρο 37 § 3 εδ. γ ν. 5960

⁴⁴ Άρθρο 37 § 4 ν. 5960

⁴⁵ Βλ. Δελούκα, § 228 σελ. 275. Για τη νομική φύση της διγραμμης επιταγής, βλ. Αναστασιάδη, Π, § 108 σελ. 419 επόμε. Δίγραμμες επιταγές χρησιμοποιούνται σ' εμάς για πληρωμές που γίνονται από το δημόσιο ή από πιστωτικά ιδρύματα του δημοσίου τομέα, όπως από την Αγροτική Τράπεζα για πληρωμή αγροτικών προϊόντων.

⁴⁶ Άρθρο 38 § 1 ν. 5960

⁴⁷ Άρθρο 38 § 2 εδ. α ν. 5960

⁴⁸ Άρθρο 38 § 2 εδ. β ν. 5960

⁴⁹ Άρθρο 38 § 5 ν. 5960

στην κυκλοφορία της επιταγής, περιορίζεται σημαντικά ο κύκλος των προσώπων που δικαιούνται να εισπράξουν την επιταγή. Και αυτό, γιατί η διγγραμμη επιταγή μπορεί να πληρωθεί μόνο σε πρόσωπα γνωστά στον πληρωτή ή σε πρόσωπα κατά τεκμήριο αξιόπιστα, όπως είναι οι τράπεζες και οι πελάτες τους. Πραγματικά, ο κοιμιστής διγγραμμης επιταγής μπορεί να την εισπράξει, κατ' αρχή, μόνο αν είναι πελάτης της πληρώτριας τράπεζας. Διαφορετικά, για να την εισπράξει, πρέπει ή να τη μεταβιβάσει σε άλλη τράπεζα ή να εξουσιοδοτήσει άλλη τράπεζα προς εισπραξη, πράγμα που πρακτικά προϋποθέτει ότι θα είναι πελάτης της. Σε κάθε περίπτωση, έτσι, το πρόσωπο που θα εισπράξει την επιταγή πρέπει να βρίσκεται σε σχέση πελάτη προς κάποια τράπεζα(την πληρώτρια ή άλλη). Και αυτό εξασφαλίζει την αποκάλυψη του τυχόν κακής πίστεως κοιμιστή. Με τη διγγραμμισή, βέβαια, περιορίζεται σημαντικά ο κίνδυνος να πληρωθεί σε μη δικαιούχο η επιταγή που κλάπηκε ή χάθηκε. Αλλά ο κίνδυνος αυτός δεν παραμερίζεται εντελώς, ιδίως όταν η επιταγή είναι στον κοιμιστή. Πραγματικά, και μετά τη διγγραμμισή της, η επιταγή μπορεί να μεταβιβασθεί κατά τους γνωστούς τρόπους μεταβιβάσεως. Συνεπώς, αν είναι ανώνυμη, μπορεί να μεταβιβασθεί με απλή παράδοση. Έτσι, αυτός που έκλεψε ή βρήκε διγγραμμη επιταγή έχει κάθε δυνατότητα να μην την εισπράξει προσωπικά, αφού μπορεί να τη μεταβιβάσει σε καλής πίστεως τρίτον, ο οποίος μετά θα την παραδώσει προς εισπραξη στην τράπεζά του. Οπωσδήποτε, όμως, η διγγραμμισή δημιουργεί στον τρίτο, που αποκτά την επιταγή, υποχρέωση πρόσθετης επιμέλειας σχετικά με την εξακρίβωση της προελεύσεώς της, και αυτό δυσχεραίνει έμμεσα την κυκλοφορία της επιταγής.

7. Λογιστική επιταγή⁵⁰

Η λογιστική επιταγή είναι δημιούργημα της γερμανικής πρακτικής και νομοθεσίας. Την επιταγή αυτή ο νόμος μας «περί επιταγής», στον τίτλο του Ε, την αποκαλεί «επιταγή εις λογαριασμόν»(check payable in account).⁵¹ Η λογιστική επιταγή, εξωτερικά, διαφέρει από την κοινή επιταγή κατά τούτο, ότι στην εμπρός όψη φέρει τη φράση «πληρωτέα εις λογαριασμόν» ή άλλη ισοδύναμη.⁵² Η φράση αυτή αναγράφεται στο περιθώριο της επιταγής και στο ύψος του κειμένου, δηλαδή κάθετα ή διαγώνια προς αυτό. Η αναγραφή γίνεται από τον εκδότη ή τον κοιμιστή της επιταγής.⁵³ Η προσθήκη της φράσεως αυτής έχει την έννοια ότι απαγορεύεται στον πληρωτή να εξοφλήσει

⁵⁰ Αλικής Κιάντου-Παρμπούκη «Δίκαιο Αξιογράφων», §98.σελ.398-401.

⁵¹ Για τη νομική φύση της επιταγής σε λογαριασμό, βλ. Βορίδη, Τινά περί την νομικήν φύσιν της λογιστικής επιταγής, ΕΕΔ 1955 330 επόμ.

⁵² Άρθρο 39 § 1 v. 5960

⁵³ Άρθρο 39 § 1 v. 5960

την επιταγή σε μετρητά. Γι' αυτό, η λογιστική επιταγή μπορεί να γίνει μόνο αντικείμενο λογιστικού διακανονισμού που ισχύει ως πληρωμή.^{54,55} Διαγραφή της φράσεως «πληρωτέα εις λογαριασμόν» δεν επιτρέπεται και, αν τυχόν γίνει, θεωρείται σαν να μην έγινε.⁵⁶ Αν η πληρώτρια τράπεζα παραβεί τους περιορισμούς, που κατά το νόμο συνεπάγεται η λογιστική επιταγή, ευθύνεται μέχρι το ποσό της επιταγής για τη ζημία που τυχόν προκλήθηκε.⁵⁷ Έτσι, η πληρώτρια τράπεζα δεν επιτρέπεται να καταλογίσει στον κομιστή την πληρωμή της λογιστικής επιταγής σε μετρητά. Φυσικά, η υποχρέωση αποζημιώσεως δεν περιορίζεται μόνο απέναντι στον εκδότη, αλλά υπάρχει και απέναντι στο νόμιμο κομιστή της επιταγής.

Σκοπός της λογιστικής επιταγής, όπως και της διγραμμής, είναι η αποφυγή ή ο περιορισμός του κινδύνου πληρωμής της επιταγής σε μη δικαιούχο όταν εμφολώρησε κλοπή ή απώλεια. Αλλά, ενώ η διγραμμή επιταγή επιτυγχάνει το σκοπό αυτόν άμεσα με περιορισμό των προσώπων που μπορούν να εισπράξουν την επιταγή, η λογιστική επιταγή τον επιτυγχάνει έμμεσα με την απαγόρευση πληρωμής της σε μετρητά. Με την απαγόρευση αυτή, πραγματικά, ο κομιστής μπορεί να αξιοποιήσει τη λογιστική επιταγή μόνο όταν έχει λογαριασμό σε τράπεζα, την πληρώτρια ή κάποια άλλη, δηλαδή, μόνο όταν είναι πελάτης τράπεζας, ώστε να είναι πρόσωπο που εμπνέει εμπιστοσύνη και, το κυριότερο, πρόσωπο που σε περίπτωση εμφανίσεως ανωμαλιών μπορεί να ελεγχθεί. Κατά τον τρόπο αυτόν, η αξιοποίηση μιας λογιστικής επιταγής, που βρέθηκε ή κλάπηκε, δεν είναι εύκολη, γιατί είναι σημαντικά αυξημένες οι πιθανότητες αποκαλύψεως του κακής πίστεως κομιστή.

Πάντως, και αυτός ο τύπος της επιταγής δημιουργεί για τον αποκτώντα υποχρέωση πρόσθετης επιμέλειας σχετικά με τον έλεγχο της επιταγής, πράγμα που δυσχεραίνει την κυκλοφορία της.⁵⁸

8. Ταξιδιωτική επιταγή⁵⁹

Η ταξιδιωτική επιταγή (traveler's check) είναι δημιούργημα της πρακτικής των συναλλαγών στην Αμερική.⁶⁰ Από εκεί η ταξιδιωτική επιταγή διαδόθηκε και, σήμερα, χρησιμοποιείται ευρύτατα σε πολλές χώρες, μεταξύ των οποίων

⁵⁴ Άρθρο 39 § 2 ν. 5960

⁵⁵ Ο διακανονισμός αυτός, όπως στην ίδια διάταξη ορίζεται, μπορεί να συνίσταται είτε σε πίστωση του ποσού της επιταγής στο λογαριασμό του κομιστή, αν αυτός έχει λογαριασμό στην πληρώτρια τράπεζα, είτε σε γύρο ή συμψηφισμό, αν ο κομιστής έχει λογαριασμό σε άλλη τράπεζα.

⁵⁶ Άρθρο 39 § 3 ν. 5960

⁵⁷ Άρθρο 39 § 4 ν. 5960

⁵⁸ Βλ. Δελούκα, § 234 σελ. 279

⁵⁹ Αλίκης Κιάντου-Παμπούκη «Δίκαιο Αξιογράφων», §99, σελ.401-403

⁶⁰ Βλ. λεπτομερέστερα, για τη διαμόρφωση της ταξιδιωτικής επιταγής, Αλεξανδρίδου, Περί ταξιδιωτικής επιταγής, ΕΕΔ 1975 527 επόμε.

και η Ελλάδα. Τόσο σ' εμάς, όμως, όσο και σε πολλές άλλες χώρες όπου χρησιμοποιείται, δεν έχει βρει μέχρι τώρα νομοθετική ρύθμιση.⁶¹ Παρ' όλα αυτά, η χρησιμοποίησή της δεν γεννά νομικά προβλήματα που να φθάνουν συχνά μέχρι τα δικαστήρια. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι τράπεζες προτιμούν να υποχωρούν σε αμφισβητούμενες περιπτώσεις, για να μην κλονισθεί η εμπιστοσύνη του κοινού και πάψει ή περιορισθεί η χρησιμοποίηση της ταξιδιωτικής επιταγής. Με την ταξιδιωτική επιταγή επιδιώκεται η ευχερής μεταφορά χρημάτων από τόπο σε τόπο, κατά τρόπο που να εξασφαλίζει από τον κίνδυνο κλοπής ή απώλειας. Η ταξιδιωτική επιταγή εκδίδεται από τράπεζα στο όνομα του πελάτη της. Αυτός καταβάλλει στην τράπεζα το ποσό της επιταγής κατά την έκδοση και το αναλαμβάνει από υποκατάστημα ή ανταποκριτή της σε άλλον τόπο, αποδίδοντας την επιταγή. Η νομική φύση της ταξιδιωτικής επιταγής αμφισβητείται ζωηρά. Παρόλο που φέρει την ονομασία «επιταγή», οι απόψεις για τη νομική της φύση κυμαίνονται ανάμεσα στην εμπορική εντολή⁶² και ένα ιδιαίτερο είδος επιταγής. Επικρατεί μάλλον η δεύτερη άποψη, κατά την οποία η ταξιδιωτική επιταγή είναι ιδιόμορφη τραπεζική επιταγή.⁶³

9. Διαφορές ταξιδιωτικής επιταγής - τραπεζικής επιταγής⁶⁴

Η ταξιδιωτική επιταγή διαφέρει από την τραπεζική επιταγή σε πολλά σημεία και ιδίως στα εξής:

α. Ο λήπτης της ταξιδιωτικής επιταγής, καταβάλλει εκ των προτέρων ολόκληρη την αξία της σε άλλο υποκατάστημα ή ανταποκριτή της εκδότριας τράπεζας. Συνεπώς, με την ταξιδιωτική επιταγή δεν γίνεται πληρωμή (ιδίως από πρόσωπο σε πρόσωπο), όπως με την κοινή επιταγή, αλλά παρέχεται η δυνατότητα σε ορισμένο πρόσωπο να αποκτήσει μετρητά στο νόμισμα κάποιου άλλου τόπου. Πολύ περισσότερο, η ταξιδιωτική επιταγή δεν αποτελεί νόμισμα, ούτε με στενή αλλά ούτε με ευρεία έννοια.

β. Η ταξιδιωτική επιταγή έχει εξ αρχής συμπληρωμένο το ποσό της. Εξάλλου, δεν αναφέρει τόπο και χρόνο εκδόσεως ούτε τόπο πληρωμής. Το τελευταίο αυτό είναι εντελώς φυσικό, αν ληφθεί υπόψη ότι η ταξιδιωτική επιταγή αποβλέπει, ακριβώς, στο να διευκολύνει τους ταξιδιώτες να εισπράξουν το ποσό της σε οποιαδήποτε χώρα και αν βρίσκονται. Ο έλεγχος της νομιμοποίησεως του κομιστή της ταξιδιωτικής επιταγής, κατά την εξόφλησή της, γίνεται συνήθως με διπλή υπογραφή της από το λήπτη, μια κατά την έκδοση και μια κατά την εξόφληση. Η δεύτερη υπογραφή τίθεται μπροστά στον υπάλληλο που εξοφλεί την επιταγή, και έτσι, αυτός έχει τη δυνατότητα να ελέγξει την ταυτότητα του κομιστή που την εισπράττει. Εξάλλου, ο έλεγχος

⁶¹ Το τελευταίο σχέδιο ΕΚ περιέχει ρύθμιση για την ταξιδιωτική επιταγή στα άρθρα 266-272

⁶² Εντολή του ΑΚ τη θεωρεί η Επ.Αθ. 1177/1980 ΕΕΔ 1980 634

⁶³ Την άποψη αυτή φαίνεται να υιοθετεί και το σχέδιο ΕΚ, το οποίο στο άρθρο 272 αναφέρεται και σε αναλογική εφαρμογή των διατάξεων για την τραπεζική επιταγή.

⁶⁴ Αλίκης Κιάντου-Παμπούκη «Δίκαιο Αξιογράφων», §99,σελ.402-403

της γνησιότητας της ταξιδιωτικής επιταγής διασφαλίζεται με τη χρησιμοποίηση από την εκδότρια τράπεζα ειδικών εντύπων, που δύσκολα μπορούν να παραποιηθούν.

10. Έκδοση της επιταγής-Γενικά⁶⁵

Στην επιταγή, για να γεννηθεί η σχετική ενοχή, πρέπει να συντρέξουν ορισμένες προϋποθέσεις, ουσιαστικές και τυπικές. Πέρα από αυτές, όμως, επειδή η επιταγή είναι μέσο πληρωμής, ο νόμος απαιτεί για την έκδοσή της δυο επί πλέον στοιχεία: την έκδοση της επιταγής «επί τραπεζίτου» (δηλαδή με πληρωτή τράπεζα) που έχει κεφάλαια στη διάθεση του εκδότη, και την ύπαρξη συμφωνίας μεταξύ του τραπεζίτη (πληρωτή) και του εκδότη, βάσει της οποίας ο εκδότης έχει δικαίωμα να διαθέτει τα κεφάλαια αυτά με επιταγές.⁶⁶ Τα δύο αυτά στοιχεία δεν απαιτούνται για το κύρος της επιταγής, αλλά για την κανονική και επιτυχημένη λειτουργία της ως μέσου πληρωμής. Γι' αυτό, παραμένουν έξω από το χώρο του δικαίου των αξιογράφων, παρόλο που εξετάζονται στα πλαίσια του δικαίου της επιταγής. Για τη γένεση της ενοχής από την επιταγή που ρυθμίζεται στο ν. 5960, στα άρθρα 58 και 59 προβλέπεται απαιτούμενη ικανότητα⁶⁷ για ανάληψη υποχρέωσης από επιταγή.⁶⁸ Στο άρθρο 11 προβλέπεται η ανάληψη υποχρέωσης από επιταγή με αντιπρόσωπο^{69,70} και στο άρθρο 10 η αρχή της αυτοτέλειας των υπογραφών. Στο σημείο αυτό επιβάλλεται να τονισθεί ιδιαίτερος και τούτο: Επειδή η επιταγή δεν γίνεται αποδεκτή, διατηρεί έντονο το χαρακτήρα της εντολής. Το άρθρο 33 ν. 5960 ορίζει ρητά ότι ούτε ο θάνατος του εκδότη ούτε η ανικανότητά του, που επήλθαν μετά την έκδοση, θίγουν το κύρος της επιταγής. Και, όπως γίνεται ορθά δεκτό, η ίδια ρύθμιση ισχύει κατ' αναλογία και στην περίπτωση πτωχεύσεως του εκδότη.

⁶⁵ Αλικής Κιάντου-Παμπούκη «Δίκαιο Αξιογράφων», §82, σελ.336-337

⁶⁶ Άρθρο 3 § 1 ν. 5960

⁶⁷ Ο εκδότης είναι ικανός σε έκδοση επιταγής, αν έχει πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα(58 Ν. 5960/1933), αλλά την έλλειψη αυτή ως λόγο ακυρότητας της οφειλής του προτείνει μόνο ο ίδιος και η προβολή του δεν θίγει το κύρος των άλλων υπογραφών, είτε συνεκδοτών είτε οπισθογράφων ή τριτεγγυητών (10 Ν. 5960/1933), Βλ. Γεωργακόπουλο, «ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ», τ 2, § 10 Π 3 σελ. 90

⁶⁸ Επί μεταχρονολογημένης επιταγής, η ικανότητα του εκδότη κρίνεται από τον πραγματικό χρόνο εκδόσεως. Βλ. Κιάντου-Παμπούκη, Η μεταχρονολογημένη επιταγή, ό.π., § 2 Π 4 σελ. 687.

⁶⁹ Αντιπροσώπηση στην έκδοση- κοινή πληρεξουσιότητα.- Ο πληρεξούσιος, που υπογράφει χωρίς πληρεξουσιότητα, ευθύνεται ως εκδότης, δηλαδή έχει τις υποχρεώσεις εκδότη. Αδιάφορη είναι η αιτία έλλειψης της πληρεξουσιότητας (ότι δεν δόθηκε ποτέ, ότι έληξε, ότι δεν περιλαμβάνει την έκδοση επιταγής). Αδιάφορο επίσης είναι αν ο πληρεξούσιος υφίσταται από το λόγο αυτό ζημία ή όχι, π.χ. από παράβαση συμφωνιών του εντολέα του προς αυτόν(11 Ν. 5960/1933). Βλ. Γεωργακόπουλο «ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ», τ 2, Β'ΚΕΦ., §10 Π 2 β. σελ. 90

⁷⁰ Όργανο νομικού προσώπου και νόμιμοι εκπρόσωποι.- Ο κανόνας ότι όποιος εκδίδει ως πληρεξούσιος επιταγή υπέχει τις υποχρεώσεις εκδότη ισχύει και στα όργανα νομικού προσώπου, αφού ρητά ο νόμος παραπέμπει τα όργανα στις διατάξεις της πληρεξουσιότητας (ΑΚ 68 § 2) και ορίζει ότι η νόμιμη εκπροσώπηση στις δικαιοπραξίες, είναι αντιπροσώπηση (ΑΚ 1501 εδ. 2, 1631). Εκεί άλλωστε η ανάγκη προστασίας των συναλλαγών είναι ιδιαίτερα μεγάλη. Γεωργακόπουλος « ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ», τ 2, Β'ΚΕΦ., § 10 Π 2 ββ. σελ. 90.

11. Σύμβαση επιταγής⁷¹

Κατά το άρθρο 3 ν. 5960/1933, η επιταγή μπορεί να εκδοθεί όταν ο εκδότης- πελάτης έχει στον πληρωτή-τραπεζίτη κεφάλαια που μπορεί να τα διαθέτει με επιταγές. Τα κεφάλαια αυτά μπορεί να προέρχονται είτε από κατάθεση είτε από άνοιγμα πιστώσεως. Και η εξουσία διαθέσεώς τους από τον εκδότη με επιταγές στηρίζεται σε σύμβαση ανάμεσα σ' αυτόν και τον πληρωτή. Πρόκειται για την καλούμενη σύμβαση επιταγής, με την οποία ο πληρωτής-τραπεζίτης έχει δικαίωμα και υποχρέωση να πληρώνει τις επιταγές που εκδίδει προς αυτόν ο πελάτης, με την προϋπόθεση ότι έχει (ο πληρωτής-τραπεζίτης) στα χέρια του διαθέσιμα του πελάτη.

Η σύμβαση επιταγής δημιουργεί ενοχική σχέση ανάμεσα στην τράπεζα (πληρωτή) και τον πελάτη (εκδότη).⁷² Είναι άτυπη σύμβαση που μπορεί να καταρτισθεί ακόμα και σιωπηρά⁷³. Συνήθως, καταρτίζεται εγγράφως και, συγκεκριμένα, με τη συμπλήρωση εντύπου που το διαθέτει η τράπεζα. Σιωπηρή κατάρτιση, εξάλλου, μπορεί να συναχθεί από διάφορα στοιχεία - όπως π.χ. από το γεγονός ότι η τράπεζα παρέδωσε στον πελάτη στέλεχος επιταγών ή πλήρωσε επιταγές του.⁷⁴ Η σύμβαση επιταγής προϋποθέτει ότι ο πελάτης έχει διαθέσιμα στην τράπεζα, αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης συμβάσεως ανάμεσα στην τράπεζα και τον πελάτη, βάση της οποίας η πρώτη υποχρεούται να παρέχει ποικίλες υπηρεσίες στο δεύτερο-όπως π.χ. να δέχεται καταθέσεις του, να ανοίγει πίστωση, να κάνει πληρωμές για λογαριασμό του, να δέχεται πληρωμές προς αυτόν κλπ. Η ευρύτερη αυτή σύμβαση δεν έχει βρει ακόμα μια ονομασία γενικώς αποδεκτή. Από άλλους καλείται αόριστα «τραπεζική σύμβαση» και από άλλους πιο συγκεκριμένα «σύμβαση διεξαγωγής δοσοληψιών», ενώ άλλοι την ονομάζουν «σύμβαση καταθέσεως» ή «σύμβαση ανοίγματος πιστώσεως», ανάλογα με τη βασική οικονομική σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην τράπεζα και τον πελάτη. Πάντως, στη σύμβαση αυτή, η έκδοση της επιταγής από τον πελάτη έχει την έννοια της οδηγίας, με την οποία, ο πελάτης καθορίζει μονομερώς τι πρέπει να πράξει η τράπεζα σε εκτέλεση της συμβάσεως.

Η σύμβαση επιταγής προϋποθέτει ότι η τράπεζα έχει στη διάθεσή της κεφάλαια του πελάτη, που αυτός δικαιούται να τα διαθέτει με επιταγές. Τα κεφάλαια αυτά καλούνται γενικότερα «διαθέσιμα» και, ειδικότερα, όσο αφορά την επιταγή, καλούνται «κάλυψη», «κάλυμμα»⁷⁵ ή «πρόβλεψη». Τα διαθέσιμα αυτά μπορεί να ανήκουν στον ίδιο εκδότη και να προέρχονται, είτε από κατάθεση είτε από άνοιγμα πιστώσεως ή να προέρχονται και από κάποιον

⁷¹ Αλίκης Κιάντου-Παμπούκη, «Δίκαιο Αξιογράφων», §83, σελ. 337-341.

⁷² Για τη νομική φύση της συμβάσεως επιταγής, βλ. Παμπούκη, Τραπεζικά πιστωτικά συμβάσεις, § 171 σελ. 483 επόμ.

⁷³ άρθρο 3 § 1 εδ. α ν 5960

⁷⁴ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ, σελ. 113, III

⁷⁵ Βλ. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠ., ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ, VI, 3., σελ. 92

τρίτο, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της επιταγής για λογαριασμό τρίτου⁷⁶ Στην περίπτωση αυτή, πραγματικά, εξυπακούεται ότι υπάρχει συμφωνία μεταξύ της τράπεζας και του τρίτου, δυνάμει της οποίας ο τρίτος δέχεται να χρησιμοποιηθούν τα διαθέσιμά του από την τράπεζα για την πληρωμή των επιταγών άλλου. Η πρόβλεψη, κατά το ελληνικό δίκαιο, πρέπει να υπάρχει τουλάχιστο κατά το χρόνο της εμφανίσεως της επιταγής προς πληρωμή.

Η σύμβαση επιταγής, λειτουργεί ανεξάρτητα από την επιταγή, όπως ορίζει έμμεσα το άρθρο 3 §1 εδ. β ν. 5960. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, πραγματικά, η επιταγή είναι έγκυρη ακόμα και όταν δεν υπάρχει σύμβαση μεταξύ της τράπεζας και του εκδότη, ακόμα και όταν ο εκδότης δεν έχει κεφάλαια στην τράπεζα ή όταν το ποσό της επιταγής υπερβαίνει τα κεφάλαια αυτά. Σε παρόμοιες περιπτώσεις η τράπεζα δεν έχει υποχρέωση να πληρώσει την επιταγή. Μπορεί να την πληρώσει, όμως, ανταποκρινόμενη στη σχετική οδηγία του πελάτη της, αν θέλει να τον εξυπηρετήσει, οπότε βέβαια δικαιούται να ζητήσει αμέσως από αυτόν τα καταβληθέντα. Αν όμως η τράπεζα αρνηθεί να πληρώσει την επιταγή, που είναι και το πιθανότερο, ο κομιστής μπορεί να στραφεί κατά του εκδότη και των λοιπών υπογραφέων της επιταγής, που επίσης ευθύνονται για την πληρωμή της από αναγωγή.⁷⁷

Ανεξάρτητα από αυτό, αυτός που εκδίδει επιταγή ακάλυπτη, δηλαδή επιταγή που δεν πληρώθηκε επειδή δεν υπήρχαν διαθέσιμα κατά το χρόνο τουλάχιστον της πληρωμής, έχει ποινική ευθύνη κατά το άρθρο 79 ν. 5960. Επι πλέον, έχει και ευθύνη κατά τις διατάξεις περί αδικοπραξίας-914 επόμ. ΑΚ-προς αποζημίωση του κομιστή, γιατί η διάταξη του άρθρου 3 § 1 εδ. α ν. 5960, που θέτει ως προϋπόθεση για την έκδοση της επιταγής την ύπαρξη συμβάσεως επιταγής και διαθεσίμων, έχει θεσπισθεί αναμφίβολα και για το συμφέρον του κομιστή.

12. Σύμβαση επιταγής και πληρωμή πλαστής επιταγής ⁷⁸

Η επιταγή, η οποία ως τίτλος εις διαταγή ή στον κομιστή κυκλοφορεί με μεγάλη ευχέρεια, διατρέχει τον κίνδυνο πλαστογραφήσεως. Μπορεί εύκολα να εφοδιασθεί με υπογραφή που δεν είναι του εκδότη ή να υποστεί νοθεία όσο αφορά το ποσό της. Στην περίπτωση αυτή γεννάται το ερώτημα, ποια επίδραση θα έχει η πλαστογραφία στη σύμβαση επιταγής και ειδικότερα ποιος θα φέρει τον κίνδυνο πληρωμής μιας επιταγής που δεν προέρχεται από τον εκδότη της ή που το ποσό της είναι μεγαλύτερο από εκείνο για το οποίο εκδόθηκε. Το θέμα αυτό απασχόλησε σοβαρά τη συνδιάσκεψη της Γενεύης. Επειδή όμως δεν επιτεύχθηκε σύμπτωση απόψεων, έμεινε τελικώς αρρυθμιστο, για να το αντιμετωπίσουν οι εσωτερικές νομοθεσίες των συμβαλλόμενων κρατών. Επειδή ο κίνδυνος της πλαστογραφίας στην επιταγή είναι μεγάλος,

⁷⁶ άρθρο 6 § 2 ν. 5960

⁷⁷ άρθρα 40 επόμ. ν.5960

⁷⁸ Αλικής Κιάντου-Παμπούκη, «Δίκαιο Αξιογράφων», §84, σελ.341-345

τόσο ο πελάτης όσο και η τράπεζα έχουν υποχρέωση αυξημένης επιμέλειας. Ο πελάτης, ειδικότερα, οφείλει να εκδίδει τις επιταγές του σε έντυπα από τη δεσμίδα επιταγών που του χορήγησε η τράπεζα, να τηρεί τη σειρά αριθμώσεως και, ιδίως, να φυλάγει με επιμέλεια τη δεσμίδα αυτή ώστε να μην περιέρχεται στα χέρια προσώπων που θα μπορούσαν να κάνουν κατάχρησή της. Αν χάσει τη δεσμίδα ή παρατηρήσει την αφαίρεση κάποιου φύλλου της, οφείλει να ειδοποιήσει αμέσως την τράπεζα. Επίσης, οφείλει να μη διευκολύνει τη νόθευση γνήσιας επιταγής με αμελή ή ατελή συμπλήρωση του σχετικού εντύπου. Από την πλευρά της, πάλι, η τράπεζα οφείλει να φυλάσσει δείγμα υπογραφής του πελάτη και να αντιπαραβάλλει προς αυτό την υπογραφή κάθε επιταγής που εμφανίζεται προς πληρωμή. Υποστηρίζεται ότι ο έλεγχος της υπογραφής αρκεί να γίνεται με αντιπαραβολή προς το δείγμα, γιατί η ταχύτητα των τραπεζικών συναλλαγών δεν επιτρέπει πιο επισταμένο έλεγχο⁷⁹. Εξάλλου, όταν η τράπεζα ειδοποιηθεί από τον πελάτη για την απώλεια της δεσμίδας των επιταγών, για αφαίρεση φύλλου ή για παραποίηση του ποσού της επιταγής, δεν επιτρέπεται να πληρώσει. Ακόμα, αν η ίδια παρατηρήσει ύποπτο σημείο στην επιταγή ή στη συμπεριφορά του κομιστή, οφείλει να μην πληρώσει προτού συνεννοηθεί με τον πελάτη της. Εντέλει, δεν πρέπει στο θέμα του ελέγχου να παραβλέπεται και το γεγονός ότι οι τράπεζες είναι τέλεια οργανωμένες επιχειρήσεις και μια ενδεχόμενη ανεπάρκειά τους για επιμελή έλεγχο είναι αδικαιολόγητη και σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται να αποβαίνει σε βάρος του πελάτη της. Άλλωστε, οι τράπεζες έχουν τη δυνατότητα να καλύψουν την ευθύνη τους από παρόμοιους κινδύνους με ασφάλιση. Αν υπάρχει παράβαση της επιβαλλόμενης επιμέλειας του ενός από τους συμβαλλόμενους, η ευθύνη της πλαστογραφίας καταλογίζεται σ' αυτόν. Ακριβέστερα, αν η παράβαση της επιβαλλόμενης επιμέλειας αφορά τον πελάτη, η ευθύνη για την πληρωμή της βαρύνει τον ίδιο. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει τεκμήριο υπαιτιότητας σε βάρος της τράπεζας και ότι, συνεπώς, αυτή βαρύνεται με το να καταρρίψει το τεκμήριο αυτό, αποδεικνύοντας την υπαιτιότητα του πελάτη της προκειμένου να απαλλαγεί από την ευθύνη της. Αν συντρέχει κοινή υπαιτιότητα των συμβαλλομένων, το ζήτημα θα λυθεί με βάση το άρθρο 300 ΑΚ.

Συνήθως, οι τράπεζες συνομολογούν απαλλακτικές ρήτρες, με τις οποίες προσπαθούν να επιρρίψουν στον πελάτη τον κίνδυνο από πλαστογραφία.⁸⁰ Συνεπώς, οι ρήτρες αυτές είναι έγκυρες, εφόσον δεν αφορούν απαλλαγή για βαρύ πταίσμα της τράπεζας ή των υπαλλήλων της κατά το σχετικό έλεγχο. Μάλιστα, η τραπεζική επιχείρηση θα μπορούσε να εμπέσει στην έννοια των επιχειρήσεων εκείνων, για την άσκηση των οποίων απαιτείται παραχώρηση της αρχής. Και τότε οι ρήτρες αυτές θα έπρεπε να θεωρηθούν ότι δεν απαλλάσσουν την τράπεζα από την ευθύνη της, οποιοδήποτε και αν είναι το πταίσμα, το δικό της ή των υπαλλήλων της.

⁷⁹ Πάντως, η Πολ.Πρωτ.Θεσ/κης 3009/1995 ΕΕΔ 1995 255 είναι αυστηρότερη, απαιτεί επισταμένο έλεγχο εκ μέρους της τράπεζας, παρά την ταχύτητα των τραπεζικών συναλλαγών, ως επιμέλεια επιβαλλόμενη από τα συναλλακτικά ήθη.

⁸⁰ Το κύρος των ρητρών αυτών πρέπει να εκτιμηθεί κατά τις διατάξεις των άρθρων 332 και 334 § 2 ΑΚ.

Πάντως, η σημασία των ρητρών αυτών, εφόσον βέβαια θεωρηθούν έγκυρες, δεν είναι ότι η τράπεζα απαλλάσσεται από την ευθύνη της τελείως. Η σημασία τους είναι: πρώτον, ότι η τράπεζα απαλλάσσεται από την ευθύνη της όταν δεν βαρύνεται με πταίσιμα, δικό της ή των υπαλλήλων της και δεύτερον, ότι μετατίθεται το βάρος της αποδείξεως στον πελάτη της για το ότι η τράπεζα δεν τήρησε την προσήκουσα επιμέλεια. Ο πληρωτής έχει δικαίωμα να αξιώσει επιστροφή πληρωμής του που έγινε προς μη δικαιούχο, γιατί η καταβολή (ή η υπόσχεσή της) είναι αχρεώστητη (ΑΚ 904). Η αξίωση αυτή αδικαιολόγητου πλουτισμού διευκολύνεται στη λογιστική και τη δίγραμμη επιταγή, γιατί η πληρώτρια τράπεζα έχει το βάρος να καταβάλλει σε κατονομαζόμενο πρόσωπο και μάλιστα γνωστό της από συναλλαγές ή σύμβαση λογαριασμού.⁸¹

13.Τυπικά στοιχεία της επιταγής⁸²

Η επιταγή, για να είναι έγκυρη, πρέπει να συντάσσεται κατά τύπο αυστηρά καθορισμένο. Τα τυπικά στοιχεία της επιταγής απαριθμούνται στο άρθρο 1 ν. 5960 και είναι τα ακόλουθα:

- Η ονομασία «επιταγή», που πρέπει να καταχωρείται στο κείμενο του τίτλου και να εκφράζεται στη γλώσσα στην οποία αυτός είναι συνταγμένος.⁸³ Συνεπώς, εκφράσεις όπως «εντολή», «διαταγή», «έκταξη» κ.ά., δεν αρκούν ως τυπική προϋπόθεση της επιταγής.
- Η απλή και καθαρή εντολή περί πληρωμής ορισμένου ποσού⁸⁴, εντολή που απευθύνεται στον πληρωτή. Η εντολή αυτή, πρέπει να αναφέρεται μόνο σε χρηματικό ποσό. Σύμφωνα με τους νόμους που προστατεύουν το εθνικό νόμισμα, το ποσό της επιταγής πρέπει να εκφράζεται σε δραχμές.⁸⁵ Το ποσό αυτό εξάλλου πρέπει να είναι ορισμένο. Αν αναγράφεται πολλές φορές και ορίζεται σε διαφορετικά ύψη, προς αποφυγή ακυροτήτων, το άρθρο 9 του ν.5960 αντιμετωπίζει το πρόβλημα με ερμηνευτικούς κανόνες. Η ρήτρα τόκων δεν επιτρέπεται στην επιταγή και αν τυχόν περιληφθεί, θεωρείται ως μη γραμμένη.⁸⁶
- Το όνομα εκείνου που οφείλει να πληρώσει.⁸⁷ Στην επιταγή αυτός που οφείλει να πληρώσει-προς τον οποίο απευθύνεται η εντολή-λέγεται πάντα «πληρωτής» και ποτέ «αποδέκτης».⁸⁸ Ως πληρωτής στην επιταγή

⁸¹ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, τ 2, §12, σελ.112

⁸² ΑΛΙΚΗ ΚΙΑΝΤΟΥ-ΠΑΜΠΟΥΚΗ, «ΔΙΚΑΙΟ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ» 5η ΕΚΔΟΣΗ, § 85 σελ.345ως351.

⁸³ άρθρο 1 εδ. 1 ν. 5960

⁸⁴ άρθρου 1 εδ. ν. 5960

⁸⁵ Κατά το δίκαιο της επιταγής, πάντως, το ποσό αυτό μπορεί να εκφρασθεί και σε ξένο νόμισμα άρθρο 36 ν.5960 που ρυθμίζει τα σχετικά προβλήματα.

⁸⁶ Άρθρο 7 ν.5960

⁸⁷ Άρθρο 1 εδ. 3 ν.5960

⁸⁸ Στην επιταγή η αποδοχή απαγορεύεται ρητά-άρθρο 4 ν.5960

δεν μπορεί να ορίζεται οποιοδήποτε πρόσωπο, αλλά μόνο τραπεζίτης⁸⁹. Μάλιστα, αν πρόκειται για ελληνική επιταγή, δηλαδή για επιταγή που έχει εκδοθεί και είναι πληρωτέα στην Ελλάδα, ως πληρωτής πρέπει απαραίτητως να ορίζεται ανώνυμη τραπεζική εταιρεία ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου που ασκεί τραπεζικές εργασίες. Αντίθετα, αν πρόκειται για διεθνή επιταγή, δηλαδή για επιταγή που δεν εκδόθηκε ή δεν είναι πληρωτέα στην Ελλάδα, ως πληρωτής μπορεί να ορίζεται οποιοδήποτε πρόσωπο, φυσικό ή νομικό, που ασκεί τραπεζικές εργασίες ή που εξομοιώνεται από το νόμο με τραπεζίτη⁹⁰. Αλλά η απαίτηση αυτή, όσο αφορά τη διεθνή επιταγή, δεν επιβάλλεται επί ποινή ακυρότητας της επιταγής. Ως πληρωτής μπορεί να ορισθεί και ο ίδιος ο εκδότης, αλλά μόνο όταν πρόκειται για επιταγή που εκδίδεται μεταξύ διαφόρων καταστημάτων του ίδιου εκδότη⁹¹⁹². Ο νόμος θέσπισε την απαγόρευση αυτή, για να προλάβει τον κίνδυνο η επιταγή να υποκαταστήσει το χρήμα. Πραγματικά, δεδομένου ότι οι τράπεζες είναι φερέγγυοι οργανισμοί, οι επιταγές που εκδίδονται στον κομιστή μεταξύ καταστημάτων της ίδιας τράπεζας θα μπορούσαν με ευχέρεια να κυκλοφορούν αντί για χρήμα. Ο προσδιορισμός του ονόματος του πληρωτή στην επιταγή πρέπει να γίνεται κατά τρόπο που να μη μένουν αμφιβολίες σχετικά με την ταυτότητά του. Επειδή στην επιταγή ο πληρωτής είναι νομικό πρόσωπο, υποστηρίζεται ότι δεν πρέπει να αναφέρονται περισσότεροι πληρωτές, έστω και αθροιστικά, γιατί υπάρχει κίνδυνος συγχύσεως, με αποτέλεσμα την ανάσχεση της κυκλοφοριακής ικανότητας της επιταγής.⁹³ Το κύρος της επιταγής δεν βλάπτεται, αν τυχόν αναγράφεται εσφαλμένο όνομα ή όνομα ανυπάρχου αλλά πάντως πιθανού πληρωτή. Στην περίπτωση αυτή η επιταγή λειτουργεί στην ευθύνη του εκδότη και των άλλων υπογραφέων της.

- Η σημείωση του τόπου πληρωμής ⁹⁴. Το στοιχείο αυτό, κατ'ουσία, δεν είναι απαραίτητο για το κύρος της επιταγής, γιατί αναπληρώνεται από διάφορα στοιχεία της, ενδεχόμενα ή απαραίτητα. Έτσι, βάσει των ερμηνευτικών κανόνων του άρθρου 2 ν. 5960, ισχύουν κατ'αρχή τα ακόλουθα: Όταν δεν σημειώνεται τόπος πληρωμής, η επιταγή θεωρείται πληρωτέα στον τόπο που τυχόν σημειώνεται κοντά στο όνομα του πληρωτή.⁹⁵ Και αν κοντά στο όνομα του πληρωτή σημειώνονται περισσότεροι τόποι, η επιταγή δεν είναι άκυρη, αλλά θεωρείται πληρωτέα στον πρώτο σημειούμενο τόπο.⁹⁶ Αν ο τόπος πληρωμής δεν μπορεί να αναπληρωθεί κατά τον τρόπο αυτό και πάλι

⁸⁹ άρθρο 3 § 1 εδ. α ν. 5960

⁹⁰ άρθρα 3 1 εδ. α και 54 ν. 5960

⁹¹ άρθρο 6 § 3 εδ. β ν. 5960

⁹² Επιταγή «εμού του ίδιου»

⁹³ Βλ. Αναστασιάδη, ΙΙ, § 44 σελ. 177

⁹⁴ άρθρο 1 εδ. 4 ν. 5960

⁹⁵ άρθρο 2 § 2 εδ. β ν. 5960

⁹⁶ άρθρο 2 § 2 εδ. β ν. 5960

δεν βλάπτεται το κύρος της επιταγής αλλά θεωρείται πληρωτέα στον τόπο εκδόσεώς της.⁹⁷ Αν δεν αναφέρεται και τόπος εκδόσεως, η επιταγή είναι άκυρη, όχι μόνο γιατί δεν χωρεί αναπλήρωση του τόπου πληρωμής που λείπει, αλλά και γιατί της λείπει ένα ακόμα στοιχείο.

- Η σημείωση της χρονολογίας και του τόπου εκδόσεως.⁹⁸ Αν λείπει ο τόπος εκδόσεως, η επιταγή θεωρείται ότι εκδόθηκε στον τόπο που αναφέρεται κοντά στο όνομα του εκδότη.⁹⁹ Αν λείπει και η ένδειξη αυτή, όπως και αν δεν σημειώνεται η χρονολογία εκδόσεως, η επιταγή είναι άκυρη.¹⁰⁰ Τα δυο αυτά στοιχεία είναι βασικής σημασίας για τη λειτουργία της επιταγής. Από τη χρονολογία εκδόσεως καθορίζεται η έναρξη της προθεσμίας εμφανίσεως της επιταγής και της παραγραφής, καθώς και η ικανότητα του εκδότη. Γι' αυτό, η σημείωση ανύπαρκτης χρονολογίας εκδόσεως, δηλαδή χρονολογίας που δεν ανταποκρίνεται στο εν χρήση ημερολόγιο, επιφέρει ακυρότητα επιταγής. Ο τόπος εκδόσεως, εξάλλου, είναι αποφασιστικός για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου σε θέματα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Αν ο χρόνος και ο τόπος εκδόσεως της επιταγής δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, δεν βλάπτεται το κύρος της επιταγής. Γι' αυτό και η προχρονολόγηση ή μεταχρονολόγηση της επιταγής είναι αδιάφορες για το κύρος της επιταγής.¹⁰¹ Η επιταγή, είναι πληρωτέα πάντα ενόψει και κάθε αντίθετη ένδειξη θεωρείται ως μη γραμμένη (άρθρο 28 § 1 ν. 5960). Η επιταγή, μάλιστα, είναι πληρωτέα μέσα σε οκτώ ημέρες από τη χρονολογία εκδόσεώς της (άρθρο 29 § 1 ν. 5960). Είναι φανερό, λοιπόν, ότι η προχρονολόγηση συντομεύει το χρόνο εμφανίσεως της επιταγής, ενώ η μεταχρονολόγηση επιμηκύνει το χρόνο αυτόν και μαζί τη ζωή της επιταγής, αυτό αν και επιτρέπεται από το νόμο (άρθρο 28 § 2 ν. 5960), δίνει αφορμή σε καταχρήσεις και δημιουργεί προβλήματα στις συναλλαγές.
- Η υπογραφή του εκδότη.¹⁰² Η επιταγή μπορεί να εκδοθεί με αντιπρόσωπο¹⁰³, βάσει των αρχών είτε της έμμεσης¹⁰⁴ είτε της άμεσης αντιπροσωπείας¹⁰⁵

Συνήθως, οι τράπεζες παραδίδουν στον πελάτη, που έχει λογαριασμό σ' αυτές, βιβλιάριο (δεσμίδα) εντύπων επιταγών για να γράφει πάνω σ' αυτές τις επιταγές του. Τα έντυπα αυτά φέρουν αποτυπωμένο το αριθμό

⁹⁷ άρθρο 2 § 3 ν. 5325

⁹⁸ άρθρο 1 εδ. 5 ν. 5960

⁹⁹ άρθρο 2 § 4 ν. 5960

¹⁰⁰ άρθρο 2 § 1 ν. 5960

¹⁰¹ Βλ. Γεωργακόπουλο, § 10 IV 2 σελ.91.

¹⁰² Άρθρο 1 εδ. 6 ν. 5960

¹⁰³ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, τ 2, Β' ΚΕΦ. ΙΙ, β' και ββ' σελ.90

¹⁰⁴ Άρθρο 6 § 2 ν. 5960

¹⁰⁵ Άρθρο 11 ν. 5960

του λογαριασμού του πελάτη και αύξοντα αριθμό που είναι αποτυπωμένος και στο στέλεχος του βιβλιαρίου. Ο πελάτης εκδίδει την επιταγή, συμπληρώνοντας ένα έντυπο με τη σειρά του αύξοντα αριθμού, κόβει την επιταγή από το στέλεχος και την παραδίδει σ' αυτόν υπέρ του οποίου την εκδίδει. Η χρησιμοποίηση των εντύπων αυτών για την έκδοση των επιταγών, διευκολύνει την τράπεζα στον έλεγχο της γνησιότητας της επιταγής, αλλά και τον πελάτη στην παρακολούθηση της κινήσεως του λογαριασμού του, που μπορεί να τη σημειώσει στο τέλος του βιβλιαρίου. Πολλές φορές οι τράπεζες συμφωνούν με τον πελάτη ότι θα πληρώνουν μόνο επιταγές που εκδίδονται στα έντυπα αυτά. Η συμφωνία αυτή δεν είναι δυνατό να ανυψώσει το έντυπο σε τοπικό στοιχείο του κύρους της επιταγής, αφού αυτό δεν επιβάλλεται από διάταξη νόμου. Οπωσδήποτε, όμως, αποτελεί περιεχόμενο της συμβάσεως επιταγής¹⁰⁶. Η συμφωνία αυτή αφορά μόνο τις σχέσεις πελάτη και τράπεζας και επιτρέπει στην τράπεζα να αρνείται να πληρώσει επιταγές του πελάτη της που εκδόθηκαν ελεύθερα, όπως λέγεται, σε ένα κοινό χαρτί και όχι σε έντυπο της τράπεζας. Η παραβίαση της συμφωνίας αυτής, συνεπώς, από την πλευρά του πελάτη, δεν επηρεάζει το κύρος της επιταγής καθαυτήν¹⁰⁷. Έτσι, η επιταγή που εκδίδεται ελεύθερα, δηλαδή όχι σε έντυπο της τράπεζας, ή που εκδίδεται σε έντυπο της τράπεζας αλλά δεν αναφέρει τον αριθμό του λογαριασμού του πελάτη, είναι καθ' όλα έγκυρη και υποχρεώνει τον εκδότη και τους άλλους υπογραφείς και, σε περίπτωση αρνήσεως πληρωμής της από την τράπεζα, γεννά ευθύνη τους από αναγωγή.

14. Έλλειψη τοπικών στοιχείων της επιταγής- Ρήτρες στην επιταγή¹⁰⁸

Η επιταγή είναι και αυτή τοπικό αξιόγραφο. Το άρθρο 2 § 1 ν. 5960 ορίζει ότι ο τίτλος από τον οποίο λείπει ένα από τα στοιχεία του άρθρου 1 δεν ισχύει ως επιταγή. Κατ' εξαίρεση, η επιταγή είναι έγκυρη, αν πρόκειται για στοιχείο το οποίο, κατά τις §§ 2-4 του ίδιου άρθρου, αναπληρώνεται από άλλα στοιχεία του κειμένου του τίτλου. Οι περιπτώσεις, στις οποίες χωρεί αναπλήρωση στοιχείου που λείπει, είναι οι ακόλουθες:

¹⁰⁶ Της οποίας, μάλιστα, όπως ήδη σημειώθηκε (§ ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΠΙΤΑΓΗΣ), η ύπαρξη συνάγεται από την κατοχή βιβλιαρίου εντύπων εκ μέρους του πελάτη.

¹⁰⁷ Από το ίδιο πνεύμα διέπονται και οι Μον. Πρωτ. Αθ. 17332/1982 ΕΕΔ 1985 477 και Εφ. Αθ. 2980/1983 ΕΕΔ 1984 446, Εφ. Ιωαν. 55/1991 ΕΕΔ 1992 100, οι οποίες δέχονται ότι η αναγραφή του λογαριασμού του εκδότη και ο αριθμός της επιταγής, αντίστοιχα, δεν είναι στοιχεία του κύρους της επιταγής.

¹⁰⁸ ΑΛΙΚΗ ΚΙΑΝΤΟΥ-ΠΑΜΠΟΥΚΗ, «ΔΙΚΑΙΟ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ» 5η ΕΚΔΟΣΗ, §86 ,σελ.352-354

α. Αν λείπει ο τόπος πληρωμής, ως τόπος πληρωμής θεωρείται αυτός που σημειώνεται κοντά στο όνομα του πληρωτή. Αν, μάλιστα, κοντά στο όνομα του πληρωτή σημειώνονται περισσότεροι τόποι, η επιταγή είναι πληρωτέα στον τόπο που σημειώνεται πρώτος. Αν δεν υπάρχει παρόμοια σημείωση, ως τόπος πληρωμής θεωρείται ο τόπος εκδόσεως(άρθρο 2 § 2 και 3 ν.5960).

β. Αν δεν σημειώνεται τόπος εκδόσεως, η επιταγή θεωρείται ότι εκδόθηκε στον τόπο που σημειώνεται κοντά στο όνομα του εκδότη(άρθρο 2 § 4 ν. 5960) και όχι απαραίτητα δίπλα στην υπογραφή του. Αν δεν υπάρχει και η σημείωση αυτή, η επιταγή είναι άκυρη.

- Η επιταγή, από την οποία λείπουν ένα ή περισσότερα στοιχεία, μπορεί να είναι λευκή επιταγή¹⁰⁹, δηλαδή, επιταγή ατελής κατά την έκδοσή της, η οποία όμως κατά συμφωνία των ενδιαφερομένων μπορεί να συμπληρωθεί εκ των υστέρων. Τη λευκή επιταγή προβλέπει το άρθρο 13 ν. 5960¹¹⁰.
- Τέλος, η επιταγή από την οποία λείπει ένα στοιχείο του άρθρου 1 ν. 5960, σύμφωνα με το άρθρο 2 § 1, «δεν ισχύει ως επιταγή», δηλαδή δεν είναι έγκυρη επιταγή. Από τη διατύπωση του άρθρου αυτού, σε συνδυασμό με τις γενικές αρχές του δικαίου, συνάγεται ότι η άκυρη επιταγή, με τις προϋποθέσεις του άρθρου 182 ΑΚ, μπορεί να ισχύσει κατά μετατροπή ως άλλου είδους δικαιοπραξία, ακόμα και ως άλλους είδους αξιόγραφο, όπως έκταξη ή εμπορική εντολή του άρθρου 76 ν.δ του 1923 κ.ο.κ. Κατά τη μετατροπή άκυρης επιταγής πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και το γεγονός ότι η επιταγή, κατά βάση, δεν υπόκειται σε χαρτοσήμανση,¹¹¹ στην οποία αντίθετα, υπόκεινται τα λοιπά αξιόγραφα και έγγραφα που αφορούν χρηματική απαίτηση. Σε μερικά από τα αξιόγραφα αυτά, όπως η συναλλαγματική και το γραμμάτιο εις διαταγή, η χαρτοσήμανση επιβάλλεται εξαρχής με ποινή ακυρότητας, χωρίς δυνατότητα εκ των υστέρων χαρτοσημάνσεώς τους, για άλλα, αντίθετα, η χαρτοσήμανση μπορεί να γίνει εκ των υστέρων (άρθρα 3 § 1 και 33 του π.δ του 1931 περί κώδικος των νόμων περί τελών χαρτοσήμου). Επομένως, η μετατροπή της άκυρης επιταγής σε αξιόγραφο της πρώτης κατηγορίας πρέπει να αποκλεισθεί. Η μετατροπή σε αξιόγραφο της δεύτερης κατηγορίας δεν αποκλείεται, αλλά το έγγραφο της άκυρης επιταγής θα πρέπει να

¹⁰⁹ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΛΣΑΚΕΛΛΗΣ, «Ο ΠΑΝΔΕΚΤΗΣ ΤΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗ», §99.15, γ, σελ.717

¹¹⁰ Υπάρχει μάλιστα πλούσια νομολογία για τη λευκή επιταγή. Βλ. ΑΠ 577/1979 ΕΕΔ 1980 262 (ΝοΒ 1980 368), Εφ.Αθ. 10154/1980 ΕΕΔ 1981 108, ΑΠ 75/1981 ΕΕΔ 1981 412, ΑΠ 1193/1983 ΕΕΔ 1984 619, ΑΠ 1268/1989 ΕΛΛΔνη 1991 797, ΑΠ 1508/1990 ΕΕΔ 1991 04610 (Βούλευμα), Εφ.Θεσσ/κης 331/1990 ΕΕΔ 1990 654 (Αρμεν. 1990 131), ΑΠ 806/1991 (Συμβ.) Ποιν.Χρον. 1991 1246, Μον.Πρωτ.Θεσσ/κης 659/1996 ΕπισκΕΔ 1996 737, με παρατηρήσεις Ε.

Γκολογκίνα-Οικονόμου.

¹¹¹ Βλ. Γεωργακόπουλου, § 13.11 σελ.116.

χαρτοσημανθεί, με το τέλος χαρτοσήμου που αντιστοιχεί στο αξιόγραφο ή τη δικαιοπραξία προς την οποία γίνεται η μετατροπή¹¹².

- Εκτός από το τυπικό της περιεχόμενο, που προβλέπεται από το άρθρο 1 ν. 5960, η επιταγή μπορεί να περιέχει και άλλα επουσιώδη στοιχεία, τις καλούμενες ρήτρες, άλλες από τις οποίες επιτρέπονται και έχουν έννομα αποτελέσματα και άλλες απαγορεύονται, με την έννοια είτε ότι θεωρούνται ως μη γραμμένες είτε ότι επιφέρουν ακυρότητα της επιταγής.¹¹³

15. Διαφορές της επιταγής από τη συναλλαγματική¹¹⁴

Η επιταγή, μοιάζει εξωτερικά με τη συναλλαγματική. Και οι δύο είναι αφηρημένα αξιόγραφα που περιέχουν εντολή πληρωμής ορισμένου ποσού. Γι' αυτό και πολλές διατάξεις του ν. 5325 «περί συναλλαγματικής και γραμματίου εις διαταγήν» επαναλαμβάνονται ή έχουν τις αντίστοιχές τους στο ν. 5960 «περί επιταγής». Αλλά μεταξύ επιταγής και συναλλαγματικής υπάρχουν και σοβαρές διαφορές, που οφείλονται κυρίως στη διαφορετική οικονομική λειτουργία τους, και, συγκεκριμένα, στο γεγονός ότι η κύρια λειτουργία της επιταγής, κατά νόμο, είναι να αποτελεί μέσο πληρωμής, ενώ της συναλλαγματικής είναι να χρησιμεύει ως μέσο παροχής πιστώσεως. Οι σπουδαιότερες από τις διαφορές αυτές είναι οι ακόλουθες:

- Πληρωτής στη συναλλαγματική μπορεί να είναι οποιοδήποτε πρόσωπο, ενώ στην επιταγή μπορεί να είναι μόνο τράπεζα (ανώνυμη τραπεζική εταιρία) ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου που ασκεί τραπεζικές εργασίες.¹¹⁵ Η διαφορά αυτή εξηγείται από το γεγονός ότι η επιταγή, ως μέσο πληρωμής, προϋποθέτει ότι ο εκδότης έχει διαθέσιμα στον πληρωτή. Τα διαθέσιμα προέρχονται συνήθως από καταθέσεις και στην Ελλάδα, καταθέσεις επιτρέπεται να δέχονται μόνο τράπεζες ή άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου.¹¹⁶
- Η συναλλαγματική, αν δεν φέρει ειδική ρήτρα, είναι δεκτική αποδοχής, ενώ η επιταγή δεν επιδέχεται αποδοχή¹¹⁷. Για να μην καταστρατηγείται η ρύθμιση αυτή, ο νόμος απαγορεύει τόσο την οπισθογράφηση όσο και την

¹¹² Πρβλ. Γεωργακόπουλο, § 10 I 3 σελ. 89

¹¹³ Περισσότερα βλ. στους Αναστασιάδη, II, § 45 σελ. 191

¹¹⁴ ΑΛΙΚΗ ΚΙΑΝΤΟΥ-ΠΑΜΠΟΥΚΗ., «ΔΙΚΑΙΟ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ» 5η ΕΚΔΟΣΗ., §87, σελ. 354-358.

¹¹⁵ άρθρο 3 § 2 ν. 5960

¹¹⁶ Άρθρο 4 ν. 2076/1992 «ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων...», άρθρο 1 α.ν 461/1937 «περί επενδύσεων των διαθεσίμων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου».

¹¹⁷ άρθρο 4 εδ. β ν. 5960

τριτεγγύηση της επιταγής από τον πληρωτή.¹¹⁸ Αν επιτρεπόταν στον πληρωτή να υπογράψει την επιταγή ως οπισθογράφος ή ως τριτεγγυητής, θα μπορούσε αυτός να αναλάβει ευθύνη απέναντι στον κομιστή, έστω και μόνο από αναγωγή. Όλες αυτές οι απαγορεύσεις έχουν σκοπό να παρεμποδίσουν την ενίσχυση της πίστewς της επιταγής με την υπογραφή του πληρωτή που είναι τράπεζα, δηλαδή ισχυρός και, συνεπώς, φερέγγυος οργανισμός. Γιατί η ενίσχυση αυτή θα είχε, ενδεχομένως, ως αποτέλεσμα η επιταγή να υποκαταστήσει τα τραπεζογραμμάτια προς βλάβη της νομισματικής πολιτικής του κράτους, ή να αλλάξει προορισμό και να μετατραπεί σε μέσο παροχής πιστώσεως. Το τελευταίο ενδεχόμενο προσπαθεί να αποτρέψει ο νόμος και με το χρονικό περιορισμό που θέτει για την εμφάνιση της επιταγής προς πληρωμή. Επί πλέον, όμως, σκοπός των απαγορεύσεων αυτών είναι να μη χάσουν την κυκλοφοριακή τους αξία οι επιταγές που δεν έχουν αποδοχή. Οπωσδήποτε, η απαγόρευση της αποδοχής δεν εμποδίζει την τράπεζα να υποσχεθεί στον εκδότη την πληρωμή της επιταγής κατά τις διατάξεις του κοινού δικαίου.

- Απαραίτητο στοιχείο του κύρους της συναλλαγματικής είναι η σημείωση του ονόματος του λήπτη. Αντίθετα, το στοιχείο αυτό δεν είναι απαραίτητο στην επιταγή και, γι' αυτό, δεν αναφέρεται¹¹⁹ ανάμεσα στα τυπικά στοιχεία της. Κατά το¹²⁰, πραγματικά, η επιταγή μπορεί να εκδοθεί και στον κομιστή, κάτι που απαγορεύεται στη συναλλαγματική και στο γραμμάτιο εις διαταγή. Μάλιστα, η επιταγή που αναφέρει το όνομα του λήπτη με τη μνεία «εις τον κομιστήν», ισχύει κατά νόμο ως επιταγή στον κομιστή,¹²¹ ακριβώς όπως η επιταγή που δεν σημειώνει δικαιούχο.¹²² Η έκδοση της επιταγής στον κομιστή επιτράπηκε από το νόμο για να διευκολυνθεί η χρησιμοποίηση της επιταγής ως μέσου πληρωμής. Πάντως, απαγορεύεται η έκδοση της επιταγής στον κομιστή, όταν πρόκειται για επιταγή που εκδίδεται επί του ίδιου του εκδότη,¹²³ όταν, δηλαδή, πληρωτής και εκδότης είναι το ίδιο πρόσωπο-που σημαίνει ότι η επιταγή εκδίδεται μεταξύ διαφόρων καταστημάτων της ίδιας τράπεζας.- Η απαγόρευση αυτή έχει σκοπό, και πάλι, να μην αφήσει να επεκταθεί υπερβολικά η χρήση της επιταγής ως μέσου πληρωμής, με κίνδυνο η επιταγή να μην υποκαταστήσει το χρήμα. Η επιταγή, πάντως, μπορεί να εκδοθεί και εις διαταγή. Τότε, όμως, πρέπει να κατονομάζεται σ' αυτήν ο λήπτης είτε με ρήτρα «εις διαταγήν» είτε και χωρίς αυτή.¹²⁴ Τέλος, η επιταγή μπορεί να εκδοθεί και ως ονομαστική, όπως και η συναλλαγματική. Αλλά τότε, πρέπει όχι μόνο να κατονομάζεται σ' αυτήν ο λήπτης, αλλά και να προστίθεται η ρήτρα «ουχί εις διαταγήν» ή άλλη ισοδύναμη.¹²⁵

¹¹⁸ άρθρα 15 § 2 εδ. β και 25 § 2 ν. 5960, αντίστοιχα

¹¹⁹ Στο άρθρο 1 ν. 5960

¹²⁰ Άρθρο 5 § 3 ν. 5960

¹²¹ Άρθρο 5 § 3 εδ. α ν. 5960

¹²² Άρθρο 5 § 3 εδ. β ν. 5960

¹²³ Άρθρο 6 ν. 5960

¹²⁴ Άρθρο 5 § 2 ε. α ν. 5960

¹²⁵ Άρθρο 5 § 2 εδ. β ν. 5960

- Η λήξη της συναλλαγματικής μπορεί να προσδιορίζεται κατά τέσσερις τρόπους. Η επιταγή, λήγει πάντα εν όψει και κάθε αντίθετη μνεία σ' αυτή θεωρείται ως μη γραμμένη.¹²⁶ Σκοπός της ρυθμίσεως αυτής είναι, και πάλι, η διευκόλυνση της λειτουργίας της επιταγής ως μέσου πληρωμής, αλλά και η διατήρηση της λειτουργίας αυτής ώστε να μην εκτρέπεται η επιταγή ως μέσο παροχής πιστώσεως. Πραγματικά, αν μεταξύ του χρόνου εκδόσεως και του χρόνου λήξεως της επιταγής μεσολαβούσε δεσμευτική προθεσμία, η επιταγή θα περιείχε παροχή πιστώσεως, πράγμα ακριβώς που ο νόμος ήθελε να αποτρέψει. Όμως, η επιταγή μεταχρονολογείται νόμιμα,¹²⁷ γεγονός που επιτρέπει την παρεμβολή προθεσμίας μεταξύ της πραγματικής και της φερόμενης ημερομηνίας εκδόσεως, που ισοδυναμεί με παροχή πιστώσεως. Βέβαια, και η συναλλαγματική μπορεί να εκδοθεί ενόψει και, μάλιστα, αν δεν αναφέρει χρόνο λήξεως, θεωρείται ότι εκδόθηκε εν όψει.¹²⁸ Αλλά και στην περίπτωση αυτή υπάρχει διαφορά μεταξύ της επιταγής και της ενόψει συναλλαγματικής. Γιατί η συναλλαγματική όψεως πρέπει να εμφανισθεί προς πληρωμή σε προθεσμία ενός έτους από τη χρονολογία εκδόσεως,¹²⁹ ενώ η επιταγή πρέπει να εμφανισθεί στη συντομότετη προθεσμία των οκτώ ημερών από τη χρονολογία εκδόσεως.¹³⁰
- Η συναλλαγματική μπορεί να εκδοθεί και «επ'αυτού του εκδότη».¹³¹ Στην επιταγή, όμως, αυτό απαγορεύεται κατ'αρχή. Επιτρέπεται μόνο κατ'εξαιρεση, όταν πρόκειται για επιταγή που εκδίδεται μεταξύ διαφόρων καταστημάτων του ίδιου εκδότη, οπότε, όμως, απαγορεύεται η έκδοση της επιταγής στον κομιστή.¹³²
- Τέλος, η επιταγή δεν υποβάλλεται σε χαρτοσήμανση, όπως αντίθετα υποβάλλεται η συναλλαγματική (και το γραμμάτιο εις διαταγή). Αυτό, για να μην ανακόπτεται η χρήση της επιταγής ως μέσου πληρωμής πράγμα που σήμερα ισχύει μόνο κατ'αρχή, γιατί, όπως αναφέρθηκε η επιταγή μπορεί υπό ορισμένες προϋποθέσεις να υποβληθεί σε χαρτοσήμανση.

¹²⁶ Άρθρο 28 § 1 εδ. β v. 5960

¹²⁷ Άρθρο 28 § 2 v. 5960

¹²⁸ Άρθρα 2 § 2 και 33 v. 5325

¹²⁹ Άρθρο 34 § 2 εδ. α v. 5325

¹³⁰ Άρθρο 29 §1 v. 5960

¹³¹ Άρθρο 3 §2 v. 5325

¹³² Άρθρο 6 § 3 v. 5960

16. Η μεταχρονολογημένη επιταγή¹³³

Την οικονομική λειτουργία της επιταγής ως μέσου πληρωμής προάγει ο νομοθέτης θεοπιίζοντας τις κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις. Οι κυριότερες διατάξεις του ν.5960/1933, που τείνουν προς το σκοπό αυτόν είναι:

α. Το άρθρο 28 § 1, κατά το οποίο «Η επιταγή είναι πληρωτέα εν όψει» και «κάθε αντίθετη μνεία θεωρείται μη γεγραμμένη», και,

β. Το άρθρο 29 § 1, σε συνδυασμό με § 4, κατά το οποίο «Η επιταγή η εκδοθείσα και πληρωτέα εν τη αυτή χώρα εμφανίζεται προς πληρωμή εντός προθεσμίας οκτώ ημερών», με αφετηρία τη σημειούμενη στην επιταγή χρονολογία εκδόσεως. Την οικονομική λειτουργία της επιταγής ως μέσου πληρωμής, εξάλλου, προάγει αποτελεσματικά και η απαλλαγή της επιταγής από την οικονομική επιβάρυνση της χαρτοσημάνσεως.¹³⁴ Όλες αυτές οι διατάξεις αποβλέπουν στην ταχεία εξόφληση της επιταγής, χωρίς παρεμβολή προθεσμίας ανάμεσα στη χρονολογία εκδόσεως και στη χρονολογία πληρωμής της επιταγής. Η παρεμβολή προθεσμίας, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η επιταγή δεν χαρτοσημαίνεται, θα μπορούσε να εκτρέψει την επιταγή από το σκοπό που της έταξε ο νόμος, να είναι δηλαδή μέσο πληρωμής. Προς την κατεύθυνση αυτή, ακριβώς, κινείται και η ρύθμιση του νόμου η σχετική με τη μεταχρονολόγηση της επιταγής.¹³⁵ Μεταχρονολογημένη είναι η επιταγή, στην οποία σημειώνεται χρονολογία μεταγενέστερη από την πραγματική. Η μεταχρονολόγηση αντίκειται σαφώς στη λειτουργία της επιταγής ως μέσου πληρωμής. Παρά ταύτα, όμως, η δυνατότητα μεταχρονολογήσεως αναγνωρίζεται εμμέσως αλλά και σαφώς από το νόμο. Συγκεκριμένα, το άρθρο 28 § 2 ν. 5960 ορίζει ότι «Επιταγή εμφανιζόμενη προ της ημέρας της σημειούμενης ως χρονολογίας εκδόσεως αυτής, είναι πληρωτέα την ημέραν της εμφανίσεως». Ύστερα από συμφωνία των μερών, επιτρέπεται η παράταση της ζωής της επιταγής κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την πραγματική χρονολογία εκδόσεως έως και οκτώ ημέρες μετά τη χρονολογία που αναγράφεται στον τίτλο. Και το γεγονός αυτό σημαίνει ότι ο κομιστής, που έλαβε τη μεταχρονολογημένη επιταγή με σκοπό να μην την εμφανίσει πριν από την (αναγραφόμενη) χρονολογία εκδόσεως, παρέχει στον εκδότη πίστωση για το χρόνο που προαναφέρθηκε και ανέξοδα, μάλιστα, αφού η επιταγή δεν χαρτοσημαίνεται. Ο νόμος δεν διάκειται ευμενώς προς τη μεταχρονολογημένη επιταγή, αφού, το άρθρο 28 §

¹³³ Αλίκη Κιάντου-Παμπούκη «ΔΙΚΑΙΟ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ», 5η ΕΚΔΟΣΗ, § 88 Σελ.358 έως 365 και Γεωργακόπουλος, «ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ», τ 2, Β'ΚΕΦ. § 10. IV. 2

¹³⁴ Άρθρο 78 ν. 5960, άρθρο 18 § 3 ν. 4755/1930, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 11 του ν. 2246/1952.

¹³⁵ Περισσότερα για τη μεταχρονολόγηση της επιταγής, βλ. σε Κιάντου-Παμπούκη, Η μεταχρονολογημένη επιταγή, ΕπισκΕΔ 1995 683 επόμ., όπου και πλήρεις παραπομπές στη θεωρία και νομολογία.

2 επιτρέπει την εμφάνιση της μεταχρονολογημένης επιταγής προς πληρωμή και πριν από τη χρονολογία που αναγράφεται σ' αυτήν. Αν η επιταγή δεν πληρωθεί στην περίπτωση αυτή, ο κομιστής, τηρώντας τις προϋποθέσεις επιμέλειας, μπορεί να ασκήσει αναγωγή κατά του εκδότη και των λοιπών υποχρέων.¹³⁶ Όμως, αν κανένας από τους κομιστές δεν εμφανίσει την επιταγή πριν από την αναγραφόμενη χρονολογία εκδόσεως, η επιταγή μπορεί να κυκλοφορεί σε όλο το προαναφερθέν χρονικό διάστημα, εξυπηρετώντας την παροχή αλλά και την κυκλοφορία της πίστωσης. Συνεπώς, συνάγεται ότι η μεταχρονολογημένη επιταγή είναι έγκυρη και νόμιμη, αλλά θεωρείται ως εξαίρεση, την οποία απλώς ανέχεται ο νόμος, προφανώς, για να περισώσει το κύρος της επιταγής στις εξαιρετικές περιπτώσεις που θα υπάρξει μεταχρονολόγησή της. Εξάλλου, επιτρέποντας στον κομιστή να εμφανίσει τη μεταχρονολογημένη επιταγή και πριν από την αναγραφόμενη χρονολογία εκδόσεως, ο νομοθέτης θεώρησε ότι θα ανέκοπτε τη μεταχρονολόγηση της επιταγής. Η εξαίρεση που καθιερώθηκε, προκάλεσε ένα ρήγμα στον κανόνα με απρόβλεπτες διαστάσεις, έτσι ώστε, σήμερα, βασίμως να μπορεί να υποστηριχθεί ότι ανέτρεψε τον κανόνα. Με τη βοήθεια της διατάξεως του άρθρου 28 § 2, η επιταγή εξελίχθηκε λαθραίως σε μέσο παροχής πιστώσεως.¹³⁷

Υπό τα δεδομένα αυτά, η μεταχρονολόγηση δημιουργεί δύο προβλήματα, τα οποία προστίθενται στα υπάρχοντα ήδη προβλήματα της επιταγής και σχετίζονται το ένα με την ανάκληση της επιταγής και το άλλο με τη σημειωθείσα πιστωτική λειτουργία που η μεταχρονολόγηση προσδίδει στην επιταγή. Η πιστωτική λειτουργία, την οποία προσκτάται η επιταγή με τη μεταχρονολόγηση, δημιουργεί ένα πρόβλημα που έχει και δημοσιονομικές προεκτάσεις. Το άρθρο 28 § 2 έχει ως αποτέλεσμα να χρησιμοποιείται ευρύτατα η επιταγή ως μέσο ανέξοδης παροχής πιστώσεως. Δημιουργείται λοιπόν ανάγκη για προεξόφληση των μεταχρονολογημένων επιταγών, ενώ, εξάλλου με την προεξόφληση των επιταγών διευκολύνεται η τοκογλυφική πιστοδότηση των εκδοτών τους. Στο ποσό της μεταχρονολογημένης επιταγής μπορεί να συνυπολογίζεται υπέρογκος τόκος, με εξασφαλισμένη την πληρωμή του υπό την απειλή των ποινικών κυρώσεων, αν τυχόν η μεταχρονολογημένη επιταγή είναι και ακάλυπτη, όπως συμβαίνει συχνά.¹³⁸

Όλα αυτά, δημιούργησαν μια παραοικονομία στις ελληνικές συναλλαγές, η οποία δεν περιορίζεται μόνο στην προαγωγή της τοκογλυφίας, αλλά οδηγεί και σε στρέβλωση της νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής του κράτους. Μάλιστα, η παραοικονομία αυτή άγγιξε τα όρια του σκανδάλου και ανάγκασε πρώτα τη Νομισματική Επιτροπή και ύστερα το νομοθέτη να επέμβουν. Η Νομισματική Επιτροπή, κατ' αρχή, με την απόφαση 238/24.5.1979 «περί διακινήσεως ιδιωτικών επιταγών μέσω των εμπορικών τραπεζών» απαγόρευσε στις εμπορικές τράπεζες να δέχονται μεταχρονολογημένες «προς αγοράν, είτε προς κάλυψιν με διευκόλυνσιν οποιασδήποτε ενγένει συναλλαγής, είτε ως αξίας προς εισπραξιν, παρακαταθήκην ή φύλαξιν». Ο σκοπός της αποφάσεως ήταν διπλός: Πρώτον,

¹³⁶ Άρθρα 40 επόμε. v. 5960

¹³⁷ Κιάντου-Παμπούκη, Η χαρτοσήμανση της επιταγής, ΕΛΛΑΝΗ 1991 1625 επόμε. (1626).

¹³⁸ Άρθρο 79 v. 5960

να ανακόψει την παροχή πιστώσεων από τις τράπεζες με προεξόφληση ή άλλη χρησιμοποίηση μεταχρονολογημένων επιταγών. Φυσικά, για να εμποδίσει την εκτροπή της επιταγής από μέσο πληρωμής σε μέσο παροχής πιστώσεως. Και δεύτερον, να ανακόψει την καταστρατήγηση του νόμου περί τελών χαρτοσήμου, η οποία επιτυγχάνεται με το να παρέχεται πίστωση διαμέσου μεταχρονολογημένης επιταγής και όχι διαμέσου συναλλαγματικής, όπως ήταν φυσικό, με βάση την οικονομική λειτουργία καθενός από τα δύο αξιόγραφα. Η απαγόρευση που θέσπισε η απόφαση της Νομοματικής Επιτροπής, εντούτοις, δεν έφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Αντίθετα, έστρεψε τους εμπόρους να προεξοφλούν τις μεταχρονολογημένες επιταγές σε ιδιώτες, πράγμα που, προήγαγε την τοκογλυφία και δημιούργησε την παραοικονομία που προαναφέρθηκε.

Έτσι, αναγκάστηκε να επέμβει ο νομοθέτης με το ν. 1957/1991, που αφορά τον ενιαίο ειδικό φόρο καταναλώσεως πετρελαιοειδών και «άλλες διατάξεις». Ο φορολογικού περιεχομένου αυτός νόμος, ανάμεσα στις «άλλες διατάξεις»-και, συγκεκριμένα, στο άρθρο 11 με τίτλο «Ρυθμίσεις τραπεζικών συναλλαγών και συναφών θεμάτων»-προέβλεψε τα ακόλουθα: α. «Επιταγές που προσκομίζονται στις τράπεζες για είσπραξη, ενεχύραση ή φύλαξη καταγράφονται σε πινάκια, στα οποία επιβάλλεται τέλος χαρτοσήμου δύο και μισό τοις χιλίοις (2,5%) και υπολογίζεται στη συνολική αξία των καταχωριζομένων εις αυτά επιταγών. β. Καταργείται η υπ' αριθμ. 238/24.5.1979 απόφαση της Νομοματικής Επιτροπής (ΦΕΚ 180 Α). γ. Οι διατάξεις του ν. 5960/1933 δεν θίγονται δια του παρόντος νόμου». Με τις ρυθμίσεις αυτές ο νομοθέτης παραδέχθηκε ότι οι μεταχρονολογημένες επιταγές χρησιμοποιούνται ως μέσο παροχής πιστώσεως. Και, για να πλήξει την παραοικονομία, επέτρεψε στις τράπεζες να δέχονται επιταγές με πιστωτική λειτουργία, καταργώντας ρητά την απόφαση της Νομοματικής Επιτροπής και, μαζί, την απαγόρευση που αυτή είχε θεσπίσει. Για να εμποδίσει, την καταστρατήγηση του νόμου για τα τέλη χαρτοσήμου, υπέβαλε σε χαρτοσήμανση τις επιταγές που χρησιμοποιούνται για πιστωτικούς σκοπούς και για να διασφαλίσει την πληρωμή του χαρτοσήμου, υποχρέωσε τις τράπεζες που δέχονται τις επιταγές αυτές να εισπράττουν οι ίδιες και να αποδίδουν στο δημόσιο ταμείο το τέλος χαρτοσήμου, το οποίο, φυσικά, οι τράπεζες το κατανέμουν στους πελάτες τους, ανάλογα με τα ποσά των επιταγών που προσκομίζει ο καθένας. Ο ν. 1957 δεν απέβλεπε στη μεταβολή της επιταγής από όργανο πληρωμής σε όργανο παροχής πιστώσεως. Αυτό συνάγεται καθαρά από την παράγραφο 3 του άρθρου 11, όπου ορίζεται ρητά ότι «οι διατάξεις του ν. 5960/1933 δεν θίγονται δια του παρόντος νόμου». Και όπως είναι γνωστό, ο ν. 5960 κατοχυρώνει κατά τρόπο τέλει τη λειτουργία της επιταγής ως μέσου πληρωμής. Το άρθρο 11 του ν. 1957 αναφέρεται γενικώς σε επιταγές και όχι ειδικώς σε μεταχρονολογημένες επιταγές. Γίνεται δεκτό, εντούτοις, ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται μόνο σε

μεταχρονολογημένες επιταγές που προσκομίζονται στις τράπεζες προς είσπραξη, ενεχύραση ή φύλαξη.¹³⁹

Η επέμβαση αυτή του νομοθέτη, δημιουργεί δυο προβλήματα στο δίκαιο της επιταγής. Το ένα σχετίζεται με τη δυνατότητα προεξοφλήσεως της μεταχρονολογημένης επιταγής και το δεύτερο με τη δυνατότητα ενεχυράσεως των μεταχρονολογημένων επιταγών που προσκομίζονται στις τράπεζες. Η απόφαση της Νομοσυντακτικής Επιτροπής απαγόρευε στις τράπεζες να δέχονται επιταγές προς αγορά, δηλαδή προς προεξόφληση. Το άρθρο 11 ν. 1957, αντίθετα, ενώ κατάργησε την απόφαση εκείνη της Νομοσυντακτικής Επιτροπής, δεν αναφέρεται πλέον σε «αγορά». Η παράλειψη αυτή επιτρέπει να δοθούν δύο αντίθετες ερμηνείες: Είτε ότι το άρθρο 11 επιτρέπει εφεξής την προεξόφληση και, μάλιστα, χωρίς υποχρέωση χαρτοσημάνσεως, είτε ότι την απαγορεύει, αφού επιτρέπει στις τράπεζες να δέχονται επιταγές μόνο προς ενεχύραση, είσπραξη ή φύλαξη.

Το άρθρο 11 ν. 1957 επιτρέπει στις τράπεζες να δέχονται ως ενέχυρα τις μεταχρονολογημένες επιταγές. Γεννάται το ερώτημα, όμως, πως μπορεί να γίνει η ενεχύραση, αφού ο ν. 5960 δεν περιέχει διάταξη αντίστοιχη με αυτές,¹⁴⁰ για τη συναλλαγματική και το γραμμάτιο εις διαταγή. Η σιωπή του ν.5960 στο σημείο αυτό θεωρείται οκόπημη, κατά κρατούσα γνώμη, γιατί εναρμονίζεται με τη λειτουργία της επιταγής ως μέσου πληρωμής. Ήδη, όμως, ο ν. 1957 αναγνωρίζει το δυνατό της ενεχυράσεως της επιταγής. Και επειδή ο ν. 5960 δεν προβλέπει την οπισθογράφηση λόγω ενεχύρου, δεν απομένει παρά να αποδεχθούμε τα εξής: Αν πρόκειται για ονομαστικές επιταγές ή για επιταγές στον κομιστή, η ενεχύραση μπορεί να γίνει με βάση τα άρθρα 1247 και 1244 ΑΚ, αντίστοιχα. Και αν πρόκειται για επιταγές εις διαταγή με βάση το άρθρο 1261 ΑΚ, δηλαδή με οπισθογράφηση, χωρίς να απαιτείται άλλη συμφωνία.¹⁴¹ Σχετικά με τις τροποποιήσεις που επέφερε ο ν. 1957/1991, έπειτα μάλιστα από πέντε χρόνια εφαρμογής τους, εκτιμάται ότι:

- Οι μεταχρονολογημένες επιταγές, και μάλιστα οι ακάλυπτες μεταχρονολογημένες επιταγές, δεν έπαψαν να εκδίδονται με ολοένα αυξανόμενο ρυθμό και να δημιουργούν στις συναλλαγές απaráδεκτες καταστάσεις. Οι τράπεζες, βέβαια, χαρτοσημαίνουν τις επιταγές που προσκομίζονται σ' αυτές για πιστωτικούς σκοπούς. Θα μπορούσε να πει κανείς, συνεπώς, ότι ο δημοσιονομικός σκοπός που επιδίωξε ο νομοθέτης επιτεύχθηκε. Αυτό, όμως, αληθεύει ενμέρει μόνο, για τους ακόλουθους λόγους: Πρώτον, χαρτοσημαίνονται μόνο οι επιταγές που προσκομίζονται στις τράπεζες. Εκείνες, αντίθετα, που προεξοφλούνται από ιδιώτες και θάλλουν κατ'εξοχή την τοκογλυφία, δεν υπάγονται στο ν. 1957 και, συνεπώς, διαφεύγουν τη χαρτοσήμανση. Έπειτα, και αυτές που

¹³⁹ Αυτό διευκρινίσθηκε ρητά με την εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών αριθμ. 1072977/5199/0014/7.8.1991.

¹⁴⁰ Των Άρθρων 19 και 77 § 1 εδ. β ν 5325

¹⁴¹ Διαφορετικά ενμέρει Κιάντου-Παμπούκη, ό.π., ΕπισκεΔ 1995 692-694.

προσκομίζονται στις τράπεζες χαρτοσημαίνονται με ποσοστό, που μαζί με την εισφορά υπέρ του ΟΓΑ δεν υπερβαίνει το 3%. Ένα ποσοστό, δηλαδή, αισθητά χαμηλότερο από εκείνο του 5% που ισχύει για τις συναλλαγματικές. Αυτό σημαίνει, συνεπώς, ότι δεν καλύπτεται πλήρως το δημοσιονομικό έλλειμμα από τη χρησιμοποίηση της επιταγής αντί της συναλλαγματικής.

- Στις προθέσεις του συντάκτη του ν. 1957 μπορεί να ήταν και η αποκατάσταση των θεσμών στην αρχική τους λειτουργία. Η επαναφορά δηλαδή της επιταγής στο ρόλο της ως οργάνου πληρωμής, ώστε να μείνει μόνο η συναλλαγματική ως όργανο πίστωσης. Γιατί, από τη στιγμή που η παροχή πιστώσεως με μεταχρονολογημένη επιταγή επιβαρύνεται με χαρτόσημο, εξυπακούεται ότι εκλείπει το κίνητρο που αποτρέπει τους εμπόρους να χρησιμοποιούν τη συναλλαγματική. Εντούτοις, το χαμηλότερο ποσοστό χαρτόσημου, που ισχύει για την επιταγή, δεν αναιρεί τελείως το κίνητρο των εμπόρων να χρησιμοποιούν τη μεταχρονολογημένη επιταγή αντί της συναλλαγματικής. Αυτό, λοιπόν, σε συνδυασμό ότι ο ν.1957 δεν έχει τη δύναμη να εξυγιάνει τις συναλλαγές, αποκαθιστώντας τη θεσμική λειτουργία των δυο βασικών αξιογράφων.

17.Μεταβίβαση της επιταγής¹⁴²

Στη φύση της επιταγής, ως μέσου πληρωμής, ανήκει και η δυνατότητα ευχερούς μεταβιβάσεως της. Ο τρόπος μεταβιβάσεως της επιταγής, παραλλάσσει ανάλογα με τη μορφή που αυτή πήρε κατά την έκδοσή της. Ειδικότερα:

- Η ονομαστική επιταγή –δηλαδή η επιταγή που κατονομάζει ορισμένο δικαιούχο και φέρει τη ρήτρα «ουχί εις διαταγή» ή άλλη ισοδύναμη¹⁴³ μεταβιβάζεται μόνο κατά τον τύπο και με αποτελέσματα της κοινής εκχωρήσεως.¹⁴⁴ Η ονομαστική επιταγή εξασφαλίζει τον κομιστή από τον κίνδυνο κλοπής, απώλειας κ.ά., αλλά έχει το πλεονέκτημα ότι κυκλοφορεί με δυσκολία. Γι' αυτό, στην πράξη, η χρήση της ονομαστικής επιταγής περιορίζεται στις περιπτώσεις που αυτή πρόκειται να εισπραχθεί από τον ίδιο το λήπτη.
- Επιταγή στον κομιστή, είναι αυτή που εκδίδεται με τη ρήτρα «εις τον κομιστήν» ή άλλη ισοδύναμη, με μνεία ή χωρίς μνεία του δικαιούχου,

¹⁴² Αλίκη Κιάντου-Παμπούκη «ΔΙΚΑΙΟ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ», 5η ΕΚΔΟΣΗ, §89.σελ.366-370

¹⁴³ Άρθρο 5 § 2 εδ. β ν. 5960

¹⁴⁴ Άρθρο 14 § 2 ν. 5960

καθώς και αυτή που δεν κατονομάζει δικαιούχο.¹⁴⁵ Η επιταγή στον κομιστή μεταβιβάζεται όπως όλα τα ανώνυμα αξιόγραφα κατά τους κανόνες που ισχύουν για τη μεταβίβαση κινητών πραγμάτων, δηλαδή με συμφωνία και παράδοση (ΑΚ 1034). Συνεπώς, η επιταγή στον κομιστή κυκλοφορεί με μεγάλη ευχέρεια, αλλά συγχρόνως είναι εκτεθειμένη σε αυξημένους κινδύνους κλοπής, απώλειας κλπ. Είναι φανερό ότι, με τη μεταβίβαση της επιταγής στον κομιστή, δεν δημιουργείται ευθύνη του μεταβιβάζοντος απέναντι σ' αυτόν προς τον οποίο γίνεται η μεταβίβαση. Κατά συνέπεια, παρά τις τυχόν επανειλημμένες μεταβιβάσεις, στην επιταγή στον κομιστή υπάρχει ένας μόνο δανειστής (ο κομιστής) και ένας μόνο οφειλέτης (ο εκδότης). Η επιταγή στον κομιστή, πάντως, μπορεί και να οπισθογραφηθεί. Η οπισθογράφησή της, όμως, δεν έχει πλήρη αποτελέσματα. Συγκεκριμένα, δεν έχει μεταβιβαστικό και νομιμοποιητικό αποτέλεσμα. Έχει μόνο εγγυητικό αποτέλεσμα, δηλαδή καθιστά τον οπισθογράφο υπεύθυνο από αναγωγή για την πληρωμή της επιταγής.¹⁴⁶

- Επιταγή εις διαταγή, είναι αυτή που εκδίδεται υπέρ ορισμένου δικαιούχου με τη ρήτρα «εις διαταγή» ή και χωρίς αυτή.¹⁴⁷ Η επιταγή που είναι εις διαταγή μεταβιβάζεται με οπισθογράφηση.¹⁴⁸ Μπορεί, όμως, να μεταβιβασθεί και με εκχώρηση.¹⁴⁹ Η οπισθογράφηση της επιταγής εις διαταγή έχει μεταβιβαστικό, εγγυητικό και νομιμοποιητικό αποτέλεσμα,¹⁵⁰ μπορεί να είναι λευκή,¹⁵¹ λόγω πληρεξουσιότητας¹⁵² και μάλιστα φανερή ή καλυμμένη,¹⁵³ καθώς και όψιμη.¹⁵⁴ Ο ν. 5960 δεν περιέλαβε διάταξη περί οπισθογραφήσεως της επιταγής λόγω ενεχύρου, αντίστοιχη προς τη διάταξη του άρθρου 19 ν. 5325 περί συναλλαγματικής και γραμματίου εις διαταγή. Η παράλειψη αυτή φαίνεται να είναι εσκεμμένη. Πραγματικά η οπισθογράφηση λόγω ενεχύρου στην επιταγή δεν φαίνεται να έχει πρακτική σημασία. Γιατί η επιταγή, ως μέσο πληρωμής, υπόκειται σε πολύ σύντομη προθεσμία εμφανίσεως και, συνεπώς, δεν προσφέρεται για να χρησιμεύσει προς εξασφάλιση απαιτήσεως.¹⁵⁵ Θα μπορούσε να προσθέσει κανείς, ακόμα,

¹⁴⁵ Άρθρο 5 § 3 ν. 5960

¹⁴⁶ Άρθρο 20 ν.5960

¹⁴⁷ Άρθρο 5 § 2 εδ. α ν. 5960

¹⁴⁸ Άρθρο 14 § 1 ν. 5960

¹⁴⁹ Για τη μεταβίβαση της επιταγής με εκχώρηση βλ. Κιάντου-Παμπούκη, Μεταβίβαση τραπεζικής επιταγής με εκχώρηση, κλπ., γνωμοδότηση, ΕΛΛΔνη 1989 914

¹⁵⁰ Άρθρα 17-19 ν. 5960

¹⁵¹ Άρθρο 16 § 2 ν.5960

¹⁵² Άρθρο 23 ν. 5960

¹⁵³ Βλ. ενδεικτικά Εφ.Αθ. 7575/1979 ΕΕΔ 1980 267, ΑΠ 2168/1986 ΕΕΔ 1988 75, Εφ. Αθ. 7575/1979 ΕΕΔ 1980 267.

¹⁵⁴ Άρθρο 24 § 1 ν.5960 Βλ. ενδεικτικά Πολ.Πρωτ.Αθ. 4183/1977 ΕΕΔ 1977 442

¹⁵⁵ Βλ. Αναστασιάδη, Π, § 64α σελ.278-279, Δελούκα, § 204 σελ. 251. Αντίθετα, ο Γεωργακόπουλος, § 12 V 3 σελ. 115, φαίνεται να δέχεται την ενεχυρική οπισθογράφηση της επιταγής.

ότι η παράλειψη αυτή μαρτυρεί την πρόθεση του νομοθέτη να διαφυλάξει την επιταγή αποκλειστικά ως μέσο πληρωμής και να αποτρέψει τη χρησιμοποίησή της ως μέσου εξυπηρέτησεως της πίστεως. Η ενεχύραση της επιταγής, είναι δυνατή κατά τις διατάξεις του κοινού δικαίου, και ειδικά της επιταγής, εις διαταγή, βάσει του άρθρου 1251 ΑΚ.¹⁵⁶ Υπό τις συνθήκες αυτές, φυσικά, δεν είναι δυνατή η καλυμμένη οπισθογράφηση λόγω ενεχύρου. Το άρθρο 11 ν. 1957/1991, το οποίο υπέβαλε σε χαρτοσήμανση τις επιταγές που χρησιμοποιούνται για πιστωτικούς σκοπούς (τις μεταχρονολογημένες), αναφέρεται σε επιταγές που προσκομίζονται στις τράπεζες για ενεχύραση. Η διάταξη αυτή, συνεπώς, λαμβάνει ως δεδομένη τη δυνατότητα ενεχυράσεως της επιταγής. Υποστηρίχθηκε ότι το άρθρο 11 του ν. 1957 αναγνώρισε εμμέσως τη δυνατότητα οπισθογραφήσεως της επιταγής λόγω ενεχύρου. Πάντως η οπισθογράφηση της επιταγής εις διαταγή έχει ορισμένες ιδιορρυθμίες σε σχέση με την οπισθογράφηση της συναλλαγματικής.

Η οπισθογράφηση προς τον πληρωτή ισχύει μόνο ως εξόφληση.¹⁵⁷ Συνεπώς, η οπισθογράφηση αυτή δεν έχει μεταβιβαστικό ούτε εγγυητικό αποτέλεσμα, αποτελεί απλώς απόδειξη εξοφλήσεως της επιταγής. Η απαγόρευση οπισθογραφήσεως προς τον πληρωτή οφείλεται στο ότι η επιταγή είναι μέσο πληρωμής και ότι, συνεπώς, ο προορισμός της εξαντλείται όταν περιέλθει στα χέρια του πληρωτή. Κατ'εξαιρέση, που η ίδια διάταξη του άρθρου 15 § 4 εδ β ν. 5960 καθιερώνει, η οπισθογράφηση προς τον πληρωτή είναι ισχυρή, όταν ο πληρωτής έχει περισσότερα υποκαταστήματα και η οπισθογράφηση γίνεται προς υποκατάστημα διάφορο εκείνου επί του οποίου έχει εκδοθεί η επιταγή. Οπισθογράφηση από τον πληρωτή απαγορεύεται και αν γίνει είναι άκυρη.¹⁵⁸ Η απαγόρευση αυτή αποβλέπει στο να αποκλείσει την καταστρατήγηση της απαγορεύσεως αποδοχής της επιταγής, αφού η οπισθογράφηση από τον πληρωτή θα δημιουργούσε ευθύνη του από αναγωγή, την οποία όμως ο νομοθέτης θέλησε να αποκλείσει οπωσδήποτε.

Η έννοια της όψιμης οπισθογραφήσεως στην επιταγή είναι κάπως ευρύτερη από αυτή στη συναλλαγματική. Στη συναλλαγματική, πραγματικά, όψιμη είναι η οπισθογράφηση που γίνεται μετά τη σύνταξη διαμαρτυρικού ή την παρέλευση της προθεσμίας για τη σύνταξη διαμαρτυρικού.¹⁵⁹ Στην επιταγή, όμως, όψιμη είναι η οπισθογράφηση που γίνεται είτε μετά τη σύνταξη διαμαρτυρικού (ή μετά ισοδύναμη βεβαίωση της πληρώτριας τράπεζας πάνω στην επιταγή), είτε μετά τη λήξη της προθεσμίας προς εμφάνιση.¹⁶⁰ Δηλαδή, η οπισθογράφηση στην επιταγή είναι όψιμη, οπωσδήποτε, αν γίνεται μετά τη λήξη της προθεσμίας εμφάνισεως, έστω και

¹⁵⁶ Βλ. Αναστασιάδη, Π § 64α σελ. 278 και σημ. 219, Δελούκα, § 204 σελ. 251. Αντίθετα, ο Γεωργακόπουλος, § 12 V 3 σελ. 115, φαίνεται να δέχεται την ενεχυρική οπισθογράφηση της επιταγής.

¹⁵⁷ Άρθρο 15 § 4 εδ. α ν. 5960

¹⁵⁸ Άρθρο 15 § 2 εδ. ν. 5960

¹⁵⁹ Άρθρο 20 § 1 εδ. α ν. 5960, προηγ. § 44 Π.

¹⁶⁰ Άρθρο 24 § 1 εδ. α ν. 5960

αν δεν έχει λήξει η προθεσμία συντάξεως διαμαρτυρικού, όπως αντίθετα συμβαίνει στη συναλλαγματική.

18. Τριτεγγύηση της επιταγής¹⁶¹

Ο θεσμός της τριτεγγυήσεως ισχύει και στην επιταγή, όπως στη συναλλαγματική και στο γραμμάτιο εις διαταγή. Αλλά στην επιταγή η σημασία της τριτεγγυήσεως είναι ελάχιστη,¹⁶² αφενός γιατί η επιταγή, κατά τον προορισμό της, είναι όργανο πληρωμής και όχι όργανο πίστεως και αφετέρου γιατί η ζωή της επιταγής είναι πολύ σύντομη και η κυκλοφοριακή της αξία βασίζεται κυρίως στη φερεγγυότητα του εκδότη. Εν τούτοις, η τριτεγγύηση έχει κάποια σημασία στην επιταγή, κυρίως για την περίπτωση που ο εκδότης είναι άγνωστος και ο κομιστής θέλει να προεξοφλήσει την επιταγή.¹⁶³ Γι' αυτό, ακριβώς, ο ν. 5960 προβλέπει και ρυθμίζει την τριτεγγύηση στα άρθρα 25-27.

Στην επιταγή απαγορεύεται η τριτεγγύηση από τον πληρωτή.¹⁶⁴ Η απαγόρευση με σκοπό να αποτραπεί η ανάληψη ευθύνης από τον πληρωτή απέναντι στους τρίτους για την πληρωμή της επιταγής. Και αυτή, συνεπώς, όπως και η απαγόρευση οπισθογραφήσεως, τείνει να κατοχυρώσει την απαγόρευση αποδοχής της επιταγής. Εξ άλλου, επειδή ο τριτεγγυητής, κατά το άρθρο 27 § 1 ν. 5960, ενέχεται¹⁶⁵ κατά τον ίδιο τρόπο με τον υπερού η τριτεγγύηση, δεν είναι δυνατή η παροχή τριτεγγυήσεως υπέρ του πληρωτή, αφού ο πληρωτής δεν ευθύνεται¹⁶⁶ και δεν μπορεί να ευθύνεται -κατά το δίκαιο της επιταγής. Δεδομένου, άλλωστε, ότι στην επιταγή ο πληρωτής είναι τραπεζικός οργανισμός, δεν θα είχε σημασία η παροχή τριτεγγυήσεως υπέρ αυτού, λόγω της υψηλής φερεγγυότητας των οργανισμών αυτών.

¹⁶¹ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, «ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ», τ 2, Β' ΚΕΦ., XII σελ.96

¹⁶² Βλ. Αναστασιάδη, II, § 65 σελ. 280

¹⁶³ Βλ. Δελούκα, § 211 σελ. 257. Τριτεγγύηση επιταγής αφορά η Μον. Πρωτ. Πειρ. 1779/1981 ΕΕΔ 1982 588.

¹⁶⁴ Άρθρο 25 § 2 ν. 5960

¹⁶⁵ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, «ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ», τ 2, Β' ΚΕΦ., § 11. Ι3. σελ.100

¹⁶⁶ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, «ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ», τ 2, Β' ΚΕΦ., § 11. Ι4. σελ.100

19. Εμφάνιση της επιταγής προς πληρωμή¹⁶⁷

Η επιταγή ως μέσο πληρωμής, αλλά και ως αξιόγραφο, για να επιτελέσει τον προορισμό της πρέπει να εμφανισθεί προς πληρωμή. Αν και ο νόμος δεν το λέει ρητά, την επιταγή την εμφανίζει προς πληρωμή μόνο ο νόμιμος κομιστής. Ποιος είναι ο νόμιμος κομιστής εξαρτάται από το είδος της επιταγής: Στην επιταγή στον κομιστή, είναι ο απλός κάτοχος, στην επιταγή εις διαταγή, είναι ο κάτοχος που στηρίζει το δικαίωμά του σε αδιάκοπη σειρά οπισθογραφήσεων,¹⁶⁸ στην ονομαστική επιταγή, τέλος, είναι αυτός που αναφέρεται σ' αυτήν ως δικαιούχος ή αυτός που την απέκτησε με εκχώρηση ή με κληρονομική διαδοχή. Η εμφάνιση πρέπει να γίνει προς τον πληρωτή που στο δίκαιό μας, είναι ανώνυμη τραπεζική εταιρία ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου που ασκεί τραπεζικές εργασίες. Προς εμφάνιση στον πληρωτή ισοδυναμεί και η εμφάνιση σε συμψηφιστικό γραφείο.¹⁶⁹ Συμψηφιστικά γραφεία προβλέπεται από το νόμο να ιδρυθούν με διάταγμα,¹⁷⁰ αλλά παρόμοιο διάταγμα μέχρι στιγμής δεν έχει εκδοθεί. Σήμερα, συμψηφιστικά γραφεία λειτουργούν στη χώρα μας με ιδιωτική συμφωνία μεταξύ των τραπεζών και της Τράπεζας της Ελλάδος.¹⁷¹ Τα συμψηφιστικά αυτά γραφεία, όμως, δεν είναι αυτά που προβλέπει το άρθρο 31 § 2 ν. 5960. Αυτά χρησιμεύουν απλώς για το διακανονισμό των σχέσεων μεταξύ των τραπεζών.

Η εμφάνιση της επιταγής πρέπει να γίνει μέσα σε πολύ σύντομη προθεσμία, που καθορίζεται στο νόμο ανάλογα με τον τόπο στον οποίο είναι πληρωτέα η επιταγή.¹⁷² Η επιταγή, που είναι πληρωτέα στη χώρα όπου εκδόθηκε, πρέπει να εμφανισθεί προς πληρωμή σε προθεσμία οκτώ ημερών από τη χρονολογία εκδόσεως.¹⁷³ Η επιταγή, που εκδόθηκε σε χώρα διαφορετική από τη χώρα της πληρωμής, πρέπει να εμφανισθεί σε προθεσμία είκοσι ημερών από τη χρονολογία εκδόσεως, αν ο τόπος εκδόσεως και πληρωμής βρίσκονται στην ίδια ήπειρο και σε προθεσμία εβδομήντα ημερών, αν βρίσκονται σε διαφορετική ήπειρο.¹⁷⁴ Για τον καθορισμό της προθεσμίας εμφανίσεως της επιταγής, χώρες που βρίσκονται γύρω από τη Μεσόγειο θεωρούνται ότι αποτελούν τμήμα της Ευρώπης.^{175,176} Αφετηρία των

¹⁶⁷ ΓΕΩΡΓΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, « ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ », τ 2, Β' ΚΕΦ., § 11, II Β, Σελ. 101-105.

¹⁶⁸ Άρθρο 19 εδ. 1 ν. 5960

¹⁶⁹ Άρθρο 31 § 2 ν. 5960

¹⁷⁰ Άρθρο 31 § 2 ν. 5960

¹⁷¹ Τα γραφεία αυτά βρίσκονται στην Αθήνα, στον Πειραιά και στη Θεσσαλονίκη και μέλη τους είναι τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα, τα ταχυδρομικά ταμειυτήρια και το ταμείο παρακαταθηκών και δανείων.

¹⁷² Άρθρο 29 ν. 5960

¹⁷³ Άρθρο 29 § 1 ν. 5960

¹⁷⁴ Άρθρο 29 § 2 ν. 5960

¹⁷⁵ Άρθρο 29 § 3 ν. 5960

προθεσμιών του άρθρου 29 ν. 5960 είναι η χρονολογία που αναγράφεται στην επιταγή, συγκεκριμένα, η επομένη αυτής(άρθρο 29 § 4 σε συνδυασμό με άρθρο 56 ν. 5960)^{177,178}, συνεπώς όχι κατ'ανάγκη η πραγματική χρονολογία εκδόσεως. Έτσι, μεταχρονολόγηση της επιταγής επιμηκύνει ουσιαστικά την προθεσμία εμφανίσεως, αλλά δεν εμποδίζει τον κομιστή να εμφανίσει την επιταγή πριν από τη χρονολογία που σημειώνεται σ'αυτή. Αυτό συνάγεται από το άρθρο 28 § 2 ν. 5960 που ορίζει ότι « Η επιταγή εμφανιζόμενη προς πληρωμήν προ της ημέρας της σημειουμένης ως χρονολογίας της εκδόσεως αυτής είναι πληρωτέα κατά την ημέραν της εμφανίσεως». Από τη διάταξη αυτή, συνάγεται ότι δεν απαγορεύεται η μεταχρονολόγηση καθαυτή, έχει σκοπό να προλάβει την καταστρατήγηση της σύντομης προθεσμίας εμφανίσεως με τη μεταχρονολόγηση της επιταγής. Παρόλα αυτά, όμως, στην πράξη γίνεται συχνά χρήση της δυνατότητας μεταχρονολογήσεως της επιταγής.¹⁷⁹ Γι'αυτό, υποστηρίχθηκε ότι υπάρχει ήδη εκτροπή της επιταγής από τη λειτουργία της ως μέσου πληρωμής και μετατροπή της σε μέσο παροχής πιστώσεως.¹⁸⁰

Αν η επιταγή δεν εμφανισθεί προς πληρωμή στις νόμιμες προς πληρωμή στις νόμιμες προθεσμίες, ο κομιστής χάνει το δικαίωμα αναγωγής κατά των υπογραφέων της επιταγής.¹⁸¹ Όσο αφορά τον πληρωτή, όμως, η παραμέληση της προθεσμίας εμφανίσεως επενεργεί διαφορετικά. Απέναντι στον πληρωτή, ο κομιστής της επιταγής δεν έχει αξίωση,¹⁸² έχει όμως προσδοκία πληρωμής, που στηρίζεται στο γεγονός ότι ο πληρωτής υποχρεούται απέναντι στον εκδότη να πληρώσει την επιταγή. Αν όμως η επιταγή δεν εμφανισθεί στη νόμιμη προθεσμία, ο κομιστής χάνει και την προσδοκία αυτή, γιατί ο πληρωτής δεν υποχρεούται πια απέναντι στον εκδότη να πληρώσει. Από το άλλο μέρος, πάλι, η παραμέληση της προθεσμίας αυτής δεν εμποδίζει την πληρωμή της επιταγής. Πραγματικά, ο πληρωτής δικαιούται, κατ'αρχή, να πληρώσει και μετά την πάροδο της προθεσμίας.¹⁸³ Μετά την πάροδο της προθεσμίας, ο εκδότης μπορεί να ανακαλέσει την

¹⁷⁶ Από τις μακρότερες προθεσμίες εμφανίσεως επιταγών που πληρώνονται εκτός της Ελλάδος, ο Γεωργακόπουλος (§ 11 Π σελ. 118-119), συνάγει το συμπέρασμα ότι η επιταγή, στη νεότερη εξέλιξη της, προσέκτησε πιστωτική λειτουργία

¹⁷⁷ Βλ. Αναστασιάδη, § 69 σελ.298

¹⁷⁸ Επί λευκής επιταγής, η προθεσμία εμφανίσεως αρχίζει την επόμενη της χρονολογίας που συμπληρώθηκε ως ημερομηνία εκδόσεως κατά τη συμφωνία. Ολομέλεια ΑΠ 462/1992 Ποιν.Χρον.ΜΒ 552, με μια μειοψηφία, που δέχθηκε ως αφετηρία την ημερομηνία της πραγματικής εκδόσεως.

¹⁷⁹ Συνδυαζόμενη, μάλιστα, η μεταχρονολόγηση με την σύγχρονη ανάκληση της επιταγής, έχει γίνει αληθινή μάστιγα των συναλλαγών στην χώρα μας

¹⁸⁰ Βλ. Κ. Χατζηγιαννάκη, Η ποινική ευθύνη του εκδότη μεταχρονολογημένης ακαλόπτου επιταγής, Νο Β 1976 1004 επόμ.

¹⁸¹ Άρθρο 40 § 1 ν. 5960

¹⁸² Εξαιρέση ισχύει στην εγγυημένη επιταγή, στην οποία όμως ο κομιστής έχει εναντίον του πληρωτή αξίωση κατά το κοινό δίκαιο και όχι κατά το δίκαιο της επιταγής. Βλ. και Γεωργακόπουλο, § 12 VIII σελ.110-111

¹⁸³ Άρθρο 32 § 2 ν. 5960

επιταγή, οπότε ο πληρωτής δεν δικαιούται πια να πληρώσει.¹⁸⁴ Η ανάκληση της επιταγής που έγινε προηγουμένως ισχύει απέναντι στον πληρωτή μόνο μετά την πάροδο της προθεσμίας εμφανίσεως.¹⁸⁵ Η εμφάνιση πρέπει να γίνει στον τόπο που σημειώνεται στην επιταγή ως τόπος πληρωμής. Αν στην επιταγή δεν αναγράφεται τόπος πληρωμής, η εμφάνιση πρέπει να γίνει στον τόπο που τυχόν σημειώνεται κοντά στο όνομα του πληρωτή, και, αν δεν σημειώνεται και εκεί τόπος, πρέπει να γίνει στον τόπο εκδόσεως.¹⁸⁶

Ενόψει της διοικητικής αυτοτέλειας που έχουν τα υποκαταστήματα των τραπεζών, η εμφάνιση της επιταγής πρέπει να γίνεται στον τόπο που βρίσκεται το υποκατάστημα στο οποίο εκδόθηκε η επιταγή. Με την χρησιμοποίηση όμως των ηλεκτρονικών υπολογιστών από τις τράπεζες, που έχουν σαν αποτέλεσμα την τηλεπληροφοριακή σύνδεση των υποκαταστημάτων με τερματικούς σταθμούς του ίδιου ηλεκτρονικού υπολογιστή, γίνεται δεκτό ότι η εμφάνιση της επιταγής μπορεί να γίνεται σε οποιοδήποτε υποκατάστημα της πληρώτριας τράπεζας.¹⁸⁷ Η άποψη αυτή είναι λογική και θεμελιώνεται στην νομική ενότητα της τραπεζικής επιχειρησ-κυρίου καταστήματος και υποκαταστημάτων-η οποία φαινομενικώς μόνο διασπάται στις διατάξεις των άρθρων 6 § 3 και 15 § 4 ν.5960. Σήμερα η εμφάνιση προς πληρωμή -καθώς και η βεβαίωση μη πληρωμής-μπορεί να γίνει σε οποιοδήποτε υποκατάστημα οποιασδήποτε τράπεζας. Αλλά η εμφάνιση της επιταγής μπορεί να γίνει και σε συμψηφιστικό γραφείο, αν ποτέ συσταθούν τα συμψηφιστικά γραφεία που προβλέπει ο νόμος.¹⁸⁸

20. Πληρωμή της επιταγής¹⁸⁹

Ο πληρωτής δεν επιτρέπεται να αποδεχθεί την επιταγή ή να αναλάβει οποιαδήποτε υποχρέωση από αυτή. Ο πληρωτής, συνεπώς, δεν υποχρεούται απέναντι στον κομιστή να πληρώσει την επιταγή. Και αν τυχόν αρνηθεί την πληρωμή της, ο κομιστής δεν έχει εναντίον του αγωγή. Στη γενική αυτή ρύθμιση, εξαίρεση αποτελεί η εγγυημένη επιταγή που, αναγνωρίσθηκε και στη Χώρα μας, τα τελευταία χρόνια με απόφαση της Νομισματικής Επιτροπής. Στην επιταγή αυτή, ο κομιστής έχει εναντίον του πληρωτή αγωγή όχι κατά το δίκαιο της επιταγής αλλά κατά το κοινό δίκαιο. Ο πληρωτής, πάντως, έχει υποχρέωση απέναντι στον εκδότη να πληρώσει την επιταγή. Η

¹⁸⁴ Άρθρο 32 § 2 ν. 5960

¹⁸⁵ Άρθρο 32 § 1 ν. 5960

¹⁸⁶ Άρθρο 2 §§ 2 επόμεν. ν. 5960

¹⁸⁷ Βλ. Αργυριάδη «Εμφάνιση και ανάκληση επιταγής», Νο Β 1984 233.

¹⁸⁸ Στο άρθρο 31 §1 ν.5960 ορίζεται ότι «Η εμφάνισις εις συμψηφιστικόν γραφείο ισοδυναμεί προς εμφάνισιν προς πληρωμήν.»

¹⁸⁹ ΓΕΩΡΓΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, «ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ», τ 2, §11, 14, σελ. 100 και Π Β 2,3 σελ.103-104

υποχρέωση αυτή του πληρωτή δεν πηγάζει από την ίδια την επιταγή, αλλά από τη σύμβαση επιταγής που αφορά αποκλειστικά τις σχέσεις του με τον εκδότη. Συνεπώς, αν ο πληρωτής αρνηθεί να πληρώσει, ενώ υπάρχουν σύμβαση επιταγής και διαθέσιμα του εκδότη σ' αυτόν, παραβιάζει την υποχρέωσή του αυτή και οφείλει να αποζημιώσει τον εκδότη για την ζημία που του προκάλεσε, αρνούμενος να πληρώσει την επιταγή. Αν πάλι δεν υπάρχει σύμβαση επιταγής ή υπάρχει σύμβαση επιταγής αλλά δεν υπάρχουν διαθέσιμα, ο πληρωτής, αν και δεν έχει υποχρέωση απέναντι στον εκδότη, έχει εν τούτοις δικαίωμα να πληρώσει. Στην περίπτωση αυτή, δικαιούται να στραφεί αμέσως κατά του εκδότη και να ζητήσει απόδοση του ποσού που κατέβαλε, κατά τις διατάξεις, αντίστοιχα, είτε περί διοικήσεως αλλοτρίων είτε περί εντολής.¹⁹⁰ Προκειμένου ο πληρωτής να πληρώσει την επιταγή, πρέπει να ελέγξει τόσο τη νομιμοποίηση του κομιστή όσο και τη σχέση καλύψεως. Ο έλεγχος νομιμοποιήσεως του κομιστή παραλλάσσει ανάλογα με το είδος της επιταγής. Στην ονομαστική επιταγή, ο πληρωτής οφείλει να ελέγξει αν ο κομιστής είναι αυτός που ονομάζεται ως δικαιούχος στην επιταγή. Και, αν μεσολάβησε μεταβίβαση κατά το κοινό δίκαιο (εκχώρηση, κληρονομική διαδοχή), πρέπει να ελέγξει την ταυτότητά του κομιστή και την κανονικότητα της μεταβιβάσεως. Συνεπώς, στην ονομαστική επιταγή ο πληρωτής οφείλει να ελέγξει την ουσιαστική νομιμοποίηση του κομιστή.¹⁹¹

Στην επιταγή στον κομιστή και στην επιταγή εις διαταγή αρκεί ο έλεγχος της τυπικής νομιμοποιήσεως του κομιστή. Συγκεκριμένα, στην επιταγή στον κομιστή, η απλή εμφάνιση, δηλαδή η κατοχή της επιταγής, νομιμοποιεί τον κομιστή γιατί παράγει νόμιμο τεκμήριο υπέρ της ουσιαστικής του νομιμοποιήσεως. Στην επιταγή εις διαταγή, εξάλλου, ο πληρωτής υποχρεούται κατ' αρχή να ελέγξει αν ο κάτοχος στηρίζει το δικαίωμά του σε αδιάκοπη σειρά οπισθογραφήσεων, όχι όμως και να εξακριβώσει το έγκυρο των οπισθογραφήσεων.¹⁹² Πάντως, στα δυο αυτά είδη επιταγής, στα οποία ο πληρωτής υποχρεούται να ελέγξει την τυπική μόνο νομιμοποίηση, δεν απαλλάσσεται καταβάλλοντας στον τυπικά νομιμοποιούμενο, αν κατά την πληρωμή γνώριζε ή από βαριά αμέλεια αγνοούσε την έλλειψη ουσιαστικής νομιμοποιήσεως του κομιστή. Στην περίπτωση αυτή, δεν μπορεί να καταλογίσει στον εκδότη το ποσό που κατέβαλε. Στο σημείο αυτό, ο ν. 5960 εμφανίζει κενό που, όμως θα μπορούσε να καλυφθεί με αναλογική εφαρμογή του άρθρου 40 § 2 ν. 5325 λόγω της ομοιότητας των δύο περιπτώσεων.¹⁹³ Οποσδήποτε, όμως, η ευθύνη της τράπεζας, αν πληρώσει σε κομιστή μη νομιμοποιούμενο τυπικά, συνιστά παράβαση της συμβάσεως επιταγής και σ' αυτήν θα στηριχθεί ο εκδότης για να μην επιβαρυνθεί με το ποσό της επιταγής. Ο έλεγχος της σχέσεως καλύψεως από μέρος του πληρωτή συνίσταται στην εξακρίβωση αν υπάρχει σύμβαση επιταγής και αν έχει στα χέρια του επαρκή διαθέσιμα του εκδότη. Ο

¹⁹⁰ ΑΚ 736 και 722

¹⁹¹ Βλ. Δελούκα, § 221 α σελ. 268

¹⁹² Άρθρα 19 και 35 ν. 5960

¹⁹³ Βλ. Αναστασιάδη, ΙΙ, § 73 σελ.304

έλεγχος αυτός αποβλέπει στην εξασφάλιση του πληρωτή απέναντι στον εκδότη, ώστε να μη μείνει ακάλυπτος και αναγκασθεί να στραφεί εναντίον του για να εισπράξει ό,τι κατέβαλε με αβέβαιη την έκβαση της προσπάθειάς του.¹⁹⁴

Η έλλειψη συμβάσεως επιταγής ή διαθεσίμων δεν επιδρούν στο κύρος και τη λειτουργία της επιταγής, την οποία μάλιστα ο πληρωτής δικαιούται να πληρώσει. Η επιταγή πρέπει να εμφανισθεί προς πληρωμή σε σύντομη προθεσμία, που κατ' αρχή είναι οκτώ ημερών. Εφ' όσον η προθεσμία αυτή δεν έχει εκπνεύσει, ο πληρωτής δεν είναι υποχρεωμένος να διαπιστώσει μήπως τυχόν έγινε ανάκληση της επιταγής. Και αυτό, γιατί ανάκληση της επιταγής επιτρέπεται και ισχύει μόνο μετά την εκπινοή της προθεσμίας εμφανίσεως.¹⁹⁵ Αντίθετα, αν η επιταγή εμφανισθεί προς πληρωμή μετά την εκπινοή της προθεσμίας εμφανίσεως, ο πληρωτής έχει την πρόσθετη υποχρέωση να εξακριβώσει, μη τυχόν μεσολάβησε ανάκληση. Και αν δεν έγινε ανάκληση, δικαιούται αλλά δεν υποχρεούται (απέναντι στον εκδότη) να πληρώσει την επιταγή και μετά την πάροδο της προθεσμίας εμφανίσεως.¹⁹⁶ Ο πληρωτής, πληρώνοντας την επιταγή, μπορεί να απαιτήσει από τον κομιστή να του παραδοθεί εξοφλημένη η επιταγή.¹⁹⁷ Ενόψει της αξιολογικής φύσεως της επιταγής, με τον τρόπο αυτόν ο πληρωτής εξασφαλίζεται κατά του κινδύνου διπλής πληρωμής. Πραγματικά, αν η επιταγή δεν παραδοθεί κατά την πληρωμή της, ο πληρωτής είναι υποχρεωμένος (απέναντι στον εκδότη φυσικά) να την πληρώσει και πάλι, αν τυχόν αυτή εμφανισθεί από άλλον καλής πίστεως κομιστή. Πάντως, αντί για εξόφληση, μπορεί να γίνει οπισθογράφηση της επιταγής προς τον πληρωτή, η οποία ισχύει ως εξόφληση.¹⁹⁸ Ο πληρωτής δικαιούται να προβεί σε μερική πληρωμή. Πραγματικά, το άρθρο 34 εδ. β ν. 5960 ορίζει ότι ο κομιστής δεν δικαιούται να αρνηθεί μερική πληρωμή. Στην περίπτωση όμως μερικής πληρωμής, ο πληρωτής δεν έχει δικαίωμα να απαιτήσει παράδοση της επιταγής. Δικαιούται μόνο να ζητήσει να γίνει μνεία της μερικής πληρωμής στην επιταγή και να του δοθεί εξοφλητική απόδειξη για το ποσό που κατέβαλε.¹⁹⁹

¹⁹⁴ Βλ. Δελούκα, § 223 σελ. 271. Η τράπεζα, επομένως, δεν είναι υποχρεωμένη να προβαίνει σε εμπειριστωμένους ελέγχους για την ύπαρξη κεφαλαίων και να αφαιρεί ή να ακορώνει τα μη χρησιμοποιηθέντα έντυπα του βιβλιαρίου των επιταγών. Η παράλειψη παρόμοιου ελέγχου δεν θεμελιώνει αστική ευθύνη της τράπεζας από αδικοπραξία.

¹⁹⁵ Άρθρο 32 § 1 ν. 5960

¹⁹⁶ Άρθρο 32 § 2 ν. 5960

¹⁹⁷ Άρθρο 34 § 1 εδ. α ν. 5960

¹⁹⁸ Άρθρο 15 § 4 ν. 5960

¹⁹⁹ Άρθρο 34 εδ. γ ν. 5960

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΑΚΑΛΥΠΤΗ ΕΠΙΤΑΓΗ

1. Γενικά²⁰⁰

Ακάλυπτη είναι η επιταγή η οποία εμφανίστηκε νομοτύπως και δεν πληρώθηκε από την τράπεζα επειδή δεν υπάρχει κάλυψη (δεν υπάρχουν ίδια διαθέσιμα του εκδότη). Ακάλυπτη όμως είναι και η επιταγή που έχει εκδοθεί με χρέωση λογαριασμού τρίτου προσώπου²⁰¹ και δεν πληρώθηκε επειδή δεν υπήρχαν διαθέσιμα στο λογαριασμό τρίτου αυτού που υπέδειξε ο εκδότης.²⁰² Επίσης ακάλυπτη μπορεί να είναι η μεταχρονολογημένη επιταγή, αυτή δηλαδή που φέρει χρονολογία εκδόσεως μεταγενέστερη από την πραγματική.²⁰³

Στην περίπτωση της μεταχρονολογημένης επιταγής, μάλιστα, διευρύνονται τα χρονικά όρια μέσα στα οποία η επιταγή μπορεί να είναι ακάλυπτη. Πραγματικά, με εϋστοχη εφαρμογή των άρθρων 28 και 79 του ν. 5960, η νομολογία του Αρείου Πάγου δέχεται παγίως ότι η επιταγή είναι ακάλυπτη, όταν εμφανιστεί και δεν πληρωθεί για έλλειψη καλύμματος, σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο από την ημέρα της πραγματικής εκδόσεως μέχρι την πάροδο της προθεσμίας προς εμφάνιση, η οποία υπολογίζεται από την επόμενη της χρονολογίας εκδόσεως που αναγράφεται στην επιταγή.²⁰⁴

Επικρατεί η άποψη ότι η ακάλυπτη επιταγή μπορεί να υπάρξει και σε περίπτωση πρόωρης ανακλήσεως της επιταγής. Αν και η ανάκληση αυτή δεν δεσμεύει την τράπεζα - αφού η ανάκληση κατά το άρθρο 32 παρ. 1 ν. 5960 ισχύει μόνο μετά την έκπνευση της προθεσμίας εμφανίσεως - οι τράπεζες, αν και δικαιούνται να πληρώσουν, σέβονται την ανάκληση αυτή και δεν πληρώνουν, σημειώνοντας στο σώμα της επιταγής ότι δεν την πληρώνουν «λόγω ανακλήσεως, παρά την ύπαρξη επαρκούς υπολοίπου».

Ο Άρειος Πάγος, όμως, έχει προχωρήσει πέρα από τις τράπεζες. Στη σχετικώς πρόσφατη νομολογία του, δέχεται ότι η πρόωρη ανάκληση της επιταγής καθιστά τα υπάρχοντα κεφάλαια μη διαθέσιμα για τη συγκεκριμένη επιταγή. Με άλλα λόγια, ότι η πρόωρη ανάκληση αποτελεί εντολή του πελάτη προς την τράπεζα, να μη διαθέσει τα κεφάλαια που έχει στα χέρια της για την

²⁰⁰ Βλ. Αλ. Κιάντου - Παμπούκη «ΔΙΚΑΙΟ ΑΞΙΟΓΡΑΦΩΝ», 5^η έκδοση - 1997, σελ. 380, 381, 382.

²⁰¹ άρθρο 6 παρ. 2 ν. 5960/1933

²⁰² Εφ. Αθ. 3525/1991 ΕΕΔ 1992 591, Εφ. Αθ. 436/1991 ΕΕΔ 1994 602.

²⁰³ Αθ Εφ. 6233/1985 ΕΕΔ 1986 498, Εφ. Αθ. 10122/1990 ΕΕΔ1991 273, Πολ. Πρωτ. Θεσ/κης 659/1996 Επισκ. ΕΔ 1996 733, με παρατηρήσεις Γκολογκίνα - Οικονόμου. Για τη μεταχρονολογημένη επιταγή, βλ. επιπλέον, Κιάντου - Παμπούκη. Η μεταχρονολογημένη επιταγή, Επισκ. ΕΔ 1995 682 επομ.

²⁰⁴ άρθρο 29 παρ. 4 σε συνδυασμό με άρθρο 56 ν. 5960

πληρωμή της συγκεκριμένης επιταγής μια εντολή, συνεπώς, που ισοδυναμεί με απόσυρση (άρα και με έλλειψη) των αντίστοιχων διαθεσίμων. Έτσι, η νομολογία αυτή καταλήγει στην εκτίμηση ότι η επιταγή είναι ακάλυπτη και ότι επισύρει μάλιστα και ποινικές κυρώσεις σε βάρος του εκδότη.

Με τη θέση που έχει τώρα, η νομολογία αποβλέπει προφανώς στο να θέσει τέρμα στις καταχρήσεις που μαστίζουν τις συναλλαγές- καταχρήσεις που επιτυγχάνονται με την έκδοση μεταχρονολογημένων επιταγών και την ταυτόχρονη ανάκλησή τους. Η θέση όμως αυτή, τουλάχιστο ως προς το ποινικό αδίκημα του άρθρου 79, φαίνεται να προσκρούει στο άρθρο 7 παρ. 1 εδ. α' του Συντάγματος, κατά το οποίο: «Έγκλημα δεν υπάρχει ούτε ποινή επιβάλλεται χωρίς νόμο που να ισχύει πριν από την τέλεση της πράξεως και να ορίζει τα στοιχεία της».

Στο μέρος αυτό της παρούσας εργασίας θα αναλυθούν ειδικά ζητήματα που προκύπτουν από την έκδοση ακάλυπτης επιταγής. Ειδικότερα θα εξετασθούν τα ακόλουθα:

- Αγωγή αποζημιώσεως και υποκείμενη σχέση στην ακάλυπτη επιταγή
- Αυτοτελής αγωγή περί προσωπικής κρατήσεως, με βάση διαταγή πληρωμής, για το αδίκημα της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής
- Συμμετοχή του λήπτη στο αδίκημα της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής.
- Η επιταγή ευκολίας, ιδίως ως ακάλυπτη.

Προηγουμένως όμως, κρίνεται σκόπιμο να υπάρξει αναφορά στις έννοιες της αναγωγής και της παραγραφής καθώς επίσης και στην αγωγή αδικαιολογήτου πλουτισμού.

2.Αναγωγή²⁰⁵

Αν η λειτουργία της επιταγής δεν εξελιχθεί ομαλά και η επιταγή περιέλθει σε κατάσταση ανάγκης, αν δηλαδή κατά την έγκαιρη εμφάνισή της ο πληρωτής αρνηθεί την πληρωμή, ο κομιστής μπορεί να ασκήσει αναγωγή κατά τον εκδότη, των οπισθογράφων, και των άλλων τυχόν υπόχρεων (άρθρα 40 επόμε. ν. 5960).Εξάλλου, και αυτός που θα πληρώσει την επιταγή έπειτα από αναγωγή μπορεί, ενδεχομένως, να στραφεί εναντίον άλλου υπόχρεου για να εισπράξει από αυτόν ότι κατέβαλε.

Όπως στη συναλλαγματική, συνεπώς, έτσι και στην επιταγή, υπάρχουν δύο είδη αναγωγής, η αναγωγή προς πληρωμή (αναγωγή υπό ευρεία έννοια ή κατ' εγγύηση) και η αναγωγή προς απόδοση των καταβληθέντων (αναγωγή υπό στενή έννοια). Αναγωγή προς πληρωμή είναι η αναγωγή του κομιστή που ασκείται εναντίον όλων των υπόχρεων από την επιταγή. Αναγωγή προς απόδοση, αντίθετα, είναι η αναγωγή την οποία έχει αυτός που πλήρωσε ήδη από αναγωγή την επιταγή στον κομιστή και η οποία στρέφεται εναντίον εκείνων που είναι υπόχρεοι απέναντί του.

²⁰⁵ Βλ. Αλίκη Κιάντου - Παμπούκη «Δίκαιο Αξιογράφων» 5^η έκδοση, σελ. 390, 391, 392.

Στην επιταγή υπάρχει μόνο η αναγωγή κατά ή μετά τη λήξη. Συνεπώς, δεν υπάρχει η αναγωγή προ της λήξεως, δηλαδή: αφενός η αναγωγή λόγω μη αποδοχής, αφού αποδοχή της επιταγής απαγορεύεται και αφετέρου η αναγωγή λόγω κλονισμού της πίστεως του βασικού υπόχρεου.

Η αναγωγή στην επιταγή ρυθμίζεται από τα άρθρα 40-48 ν. 5960. Υπάρχουν όμως προϋποθέσεις της αναγωγής προς πληρωμή για τις οποίες μπορούμε να παρατηρήσουμε τα ακόλουθα:

- Ουσιαστική προϋπόθεση της αναγωγής προς πληρωμή, στην επιταγή, είναι η εμφάνιση της επιταγής και η άρνηση πληρωμής από μέρος του πληρωτή. Στην επιταγή δικαίωμα αναγωγής παρέχεται μόνο σε περίπτωση μη πληρωμής.
- Τυπική προϋπόθεση της αναγωγής προς πληρωμή, στην επιταγή, είναι η βεβαίωση της αρνήσεως του πληρωτή. Η βεβαίωση αυτή μπορεί, κατ' αρχή, να γίνει με σύνταξη διαμαρτυρικού²⁰⁶. Όμως, μπορεί να γίνει και με άλλους τρόπους. Ειδικότερα:
 - α) Με δήλωση του πληρωτή που χρονολογείται και γράφεται είτε στην επιταγή είτε σε χωριστό έγγραφο²⁰⁷ και που περιέχει σημείωση της ημέρας εμφανίσεως²⁰⁸.
 - β) Με δήλωση συμψηφιστικού γραφείου που χρονολογείται και γράφεται στην επιταγή και που αναφέρει ότι η επιταγή εγχειρίσθηκε έγκαιρα και δεν πληρώθηκε²⁰⁹
- Οι δύο τελευταίοι τρόποι, που προβλέπονται από το δίκαιο της επιταγής για τη βεβαίωση της αρνήσεως πληρωμής, έχουν σκοπό να διευκολύνουν τον κομιστή και αποτελούν εκδήλωση της επιθυμίας του νομοθέτη να προαγάγει τη χρήση επιταγής.
- Βεβαίωση της αρνήσεως της πληρωμής δεν είναι απαραίτητη στην επιταγή, όταν αυτή φέρει τη ρήτρα «ανέξοδος επιστροφή» ή άλλη παρόμοια. Η ρήτρα αυτή, πραγματικά, απαλλάσσει τον κομιστή από την υποχρέωση να συντάξει διαμαρτυρικό ή να πάρει μία από τις δύο ισοδύναμες με αυτό βεβαιώσεις²¹⁰
- Αν δεν γίνει βεβαίωση της μη πληρωμής, ο κομιστής χάνει φυσικά το δικαίωμα της αναγωγής. Εξάλλου, αν η τράπεζα αρνηθεί να σφραγίσει την επιταγή που εμφανίσθηκε και δεν πληρώθηκε, ο κομιστής πρέπει να βεβαιώσει την άρνηση πληρωμής συντάσσοντας διαμαρτυρικά²¹¹.

²⁰⁶ άρθρο 40 αριθ. 1 ν. 5960

²⁰⁷ άρθρο 2 ν. 1325/1972

²⁰⁸ άρθρο 40 αριθ. 2 ν. 5960

²⁰⁹ άρθρο 40 αριθ. 3 ν. 5960

²¹⁰ άρθρο 43 παρ. 1 ν. 5960).

²¹¹ . Ορθώς, συνεπώς, κατ' αρχή, η Μον. Πρωτ. Αθ. 107/1990 ΕΕΔ 1991 88, απέρριψε αγωγή αποζημιώσεως κομιστή εναντίον της τράπεζας, η οποία αρνήθηκε (από αμέλεια ή και δόλο των υπαλλήλων της) να σφραγίσει την επιταγή που προσκομίσθηκε και δεν πληρώθηκε ελλείψει καλύμματος. Το δικαστήριο, βέβαια, στήριξε την απόφασή του στο γεγονός ότι ο ενάγων δεν υπέστη ζημία, αφού, παρά την απώλεια της αναγωγής, διατηρεί την αγωγή από την βασική σχέση και από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Κατά τη γνώμη μας, όμως, ο ενάγων (κομιστής) δεν είχε δικαίωμα να ζητήσει αποζημίωση από την τράπεζα, γιατί, παρά την άρνησή της να σφραγίσει την επιταγή, μπορούσε και όφειλε ο ίδιος να συντάξει διαμαρτυρικό για να βεβαιώσει την άρνηση πληρωμής. Κατά

3. Παραγραφή και αγωγή αδικαιολογήτου πλουτισμού.²¹²

Επειδή η επιταγή χρησιμεύει ως μέσο πληρωμής, η παραγραφή των αξιώσεων που απορρέουν από αυτή είναι πολύ σύντομη. Συγκεκριμένα, οι αξιώσεις αυτές παραγράφονται μετά έξη μήνες, που αρχίζουν:

- α) αν πρόκειται για την αξίωση του κομιστή κατά του εκδότη και των άλλων υπόχρεων, από τη λήξη της προθεσμίας προς εμφάνιση της επιταγής²¹³ και
- β) αν πρόκειται για την αξίωση αυτού που πλήρωσε κατ' αναγωγή προς απόδοση των καταβληθέντων κατά των υπόχρεων απέναντί του, από την ημέρα που πλήρωσε ή από την ημέρα που ενήχθη προς πληρωμή.²¹⁴

Στην περίπτωση που ο κομιστής εξέπεσε από το δικαίωμα αναγωγής, επειδή δεν εμφάνισε έγκαιρα ή δεν βεβαίωσε κατά τον προσήκοντα τρόπο την άρνηση πληρωμής ή επειδή παραγράφηκε η αξίωσή του, έχει αναγωγή αδικαιολογήτου πλουτισμού. Την αγωγή αυτή ρυθμίζει το άρθρο 60 ν. 5960. Πρέπει να σημειωθεί ότι, και όσον αφορά την επιταγή, υπάρχει διάσταση απόψεων σχετικά με την έννοια της ζημίας που απαιτείται ως προϋπόθεση για την αγωγή του αδικαιολογήτου πλουτισμού. Πάντως, οι περισσότερες αποφάσεις (όπως και επί συναλλαγματικής) τάσσονται με την άποψη ότι ζημία υπάρχει, όταν ο ενάγων έχασε την αγωγή και από την υποκείμενη σχέση ενώ ελάχιστες ακολουθούν την άποψη ότι ζημία υπάρχει, όταν ο ενάγων έχασε μόνο την αγωγή από την επιταγή λόγω εκπτώσεως ή παραγραφής και ότι είναι αδιάφορο αν έχει ακόμα δυνατότητα εγέρσεως αγωγής από την υποκείμενη σχέση.

συνέπεια, είναι υπαίτιος ο ίδιος για την απώλεια της αναγωγής, αφού δεν εκπλήρωσε τις απαιτούμενες διατυπώσεις επιμέλειας για να διατηρήσει το δικαίωμα αναγωγής.

²¹² Βλ. Αλίκη Κιάντου - Παμπούκη, «Δίκαιο Αξιογράφων», 5^η έκδοση, σελ. 392, 393.

²¹³ άρθρο 52 εδ. α ν. 5960.

²¹⁴ Άρθρο 52 εδ. β. ν. 5960

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΓΩΓΗ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΗ ΣΧΕΣΗ ΣΤΗΝ ΑΚΑΛΥΠΤΗ ΕΠΙΤΑΓΗ²¹⁵

Στη νομολογία και στην πλειοψηφία της επιστήμης, δεσπόζει η άποψη²¹⁶ ότι, επί εκδόσεως ακάλυπτης επιταγής, ο κομιστής της επιταγής διαθέτει δύο αξιώσεις απέναντι στον εκδότη: μία από την επιταγή, με βάση το άρθρο 40 ν. 5960/1933 που προβλέπει για την αναγωγή και άλλη μία από αδικοπραξία, που θεμελιώνεται στο άρθρο 914 ΑΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 79 ν. 5960/1933. Πρόκειται, όπως προσθέτει η άποψη αυτή, για δύο αξιώσεις με αντικείμενο το ποσό της επιταγής, οι οποίες μπορούν ν' ασκηθούν παράλληλα - με την έννοια, πάντως, ότι με την ικανοποίηση της μίας αποσβένεται και η άλλη στο μέτρο που καλύπτεται από εκείνη. Πράγμα, φυσικά, που έχει σημασία για τους τόκους μόνο, αφού, καθώς υποστηρίζεται σχεδόν παγίως: στην πρώτη αξίωση η τοκογονία αρχίζει από την εμφάνιση της επιταγής, με βάση το άρθρο 45 αριθ. 2 ν. 5960/1933 και στη δεύτερη αρχίζει από την υπερημερία ή, πάντως, από την επίδοση της αγωγής, με βάση τ' άρθρα 345 εδ. 1 και 346 ΑΚ.²¹⁷

Αφορμή για την παρούσα μελέτη υπήρξαν δυο αποφάσεις που είχαν να κρίνουν αγωγές που ζητούσαν αποζημίωση από έκδοση ακάλυπτης επιταγής, ως αδικοπραξία κατ' άρθρο 914 ΑΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 79 ν. 5960/1933, που προβλέπει για το έγκλημα της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής. Στη δεύτερη περίπτωση, αυτή της Εφετείου Αθηνών 10648/1996, η ακάλυπτη επιταγή βρισκόταν στα χέρια του λήπτη. Ενώ στην πρώτη, εκείνη του Εφετείου Πειραιώς 994/1996, βρισκόταν στα χέρια κομιστή εξ οπισθογραφήσεως. Και στις δυο περιπτώσεις, εξάλλου, ο εκδότης προέβαλε ενστάσεις από την υποκείμενη σχέση από την αιτία, δηλαδή, για την οποία είχε εκδώσει την επιταγή. Στην πρώτη περίπτωση, τις προέβαλε, στηριζόμενος

²¹⁵ Βλ. ΚΩΝ/ΝΟΥ Γ. ΠΑΜΠΟΥΚΗ «ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΑΚΑΛΥΠΤΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ» 1998 σελ. 9 ως 41

²¹⁶ . Έκθεση (μα όχι και αποδοχή) της άποψης αυτής, με πιο πέρα παραπομπές, βλ. στην Α. Κιάντου - Παμπούκη, Δίκαιο αξιογράφων (έκδ. 5^η, 1997) παρ. 93 III 2 Α σελ. 387 επ. Από την νεότερη νομολογία, την άποψη αυτή εκθέτουν επιτυχώς οι ΕΠειρ 1105/1996 ΕπισκΕΔ Γ (1997) 658, ΕΠειρ 238/1997 ΕΔ 38 (1997) 1634-5 (αριθ. 49).

²¹⁷ Αναφορά στο θέμα της τοκογονίας, ειδικά, και κριτική της άποψης που κρατεί στη νομολογία και στην επιστήμη, βλ. στη Σ.Μητροπούλου, Παρατηρήσεις υπό την ΜΠΘ 30086/1995 ΕπισκΕΔ Β (1996) 436 επ., ιδίως 441-2 υπό III. Σημειωτέον ότι τόσο η απόφαση όσο και η συγγραφέας των παρατηρήσεων λαμβάνουν, δικαίως, θέση αντίθετη προς την κρατούσα: τη θέση ότι και για την αξίωση προς αποζημίωση η τοκογονία αρχίζει από την εμφάνιση της επιταγής.

προφανώς στο άρθρο 78 παρ. 2 περ. γ ν.δ. της 17.7/13.8.1923²¹⁸ (σε συνδυασμό, βεβαίως, και με το άρθρο 22 ν. 5960/1933), που προβλέπει ότι ο υπόχρεος από το αξιόγραφο (ο εκδότης εδώ της επιταγής) μπορεί να προτείνει τις ενστάσεις που του ανήκουν αμέσως κατά του κομιστή. Και στη δεύτερη, πάλι, όπως προκύπτει από την απόφαση, στηριζόμενος στο άρθρο 22 ν. 5960/1933, που επιτρέπει στον ίδιο υπόχρεο να προτείνει κατά του εξ οπισθογραφήσεως κομιστή της ενστάσεις που έχει κατά του λήπτη, αν ο κομιστής, κατά την κτήση της επιταγής, ενέργησε εν γνώσει προς βλάβη του (προς βλάβη του υποχρέου, εδώ του εκδότη).

Οι εν λόγω δυο αποφάσεις παραμένουν προσηλωμένες στην κρατούσα άποψη, μάλιστα, την ακολουθούν αγνοώντας τη φύση της (υποτιθέμενης) δεύτερης αξιώσεως - αυτής που απορρέει από την αδικοπραξία - και καταλήγοντας έτσι σε συμπεράσματα που δεν ανταποκρίνονται στην αξία της δικαιοσύνης. Οι δυο αποφάσεις διακρίνοντας τις δυο συρρέουσες αξιώσεις, υποστηρίζουν τ' ακόλουθα: Όταν ο κομιστής ασκεί εκείνη που πηγάζει από την αδικοπραξία, ο εκδότης δεν μπορεί ν' αναφερθεί στην υποκείμενη σχέση - στην αιτία για την οποία εξέδωσε την επιταγή - με βάση, φυσικά, το άρθρο 22 ν. 5960/1933, σε συνδυασμό με το άρθρο 78 παρ. 2 ν.δ. της 17.7/13.8.1923. Η αναφορά στην αιτία, με βάση τις διατάξεις αυτές (που αφορούν την προβολή των ενστάσεων), επιτρέπεται μόνο όταν ο κομιστής ασκεί την αξίωση από την επιταγή. Για την ύπαρξη της αξίωσης από την αδικοπραξία, προσθέτουν οι δυο αποφάσεις, παραμένει αδιάφορη η αιτία για την οποία η επιταγή εκδόθηκε. Η άποψη που υιοθετούν και οι δυο αποφάσεις στηρίζεται στην πάγια νομολογία του Αρείου Πάγου, σχετικά με το έγκλημα της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής που προβλέπει το άρθρο 79 ν. 5960/1933²¹⁹ 7 - μια νομολογία που απαρχή της έχει την απόφαση 123/1981 της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου, όπου λέγεται ότι το αξιόποινο δεν επηρεάζεται «εκ λόγων αναγομένων εις την αιτίαν εκδόσεως της επιταγής».²²⁰

Το Ανώτατο Δικαστήριο, πράγματι, προσδιορίζει παγίως το έγκλημα του άρθρου 79 ν. 5960/1933 με βάση την περιγραφή που διατυπώνεται στην παρ. 1 του άρθρου αυτού. Και προσθέτει ότι για την αρχειοθέτηση του εγκλήματος αρκεί να πληρούνται η περιγραφή αυτή και ότι, πιο πέρα, είναι αδιάφορο αν υπάρχει υποκείμενη σχέση και αν αυτή παρίσταται ως έγκυρη ή ως άκυρη²²¹. Εξάλλου, η νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου χωρίς καμιά επιφύλαξη, κάλυπτε σιωπηρώς και το θέμα του σχετικού αξιοποίνου. Υπό το κράτος της διατύπωσης εκείνης, πράγματι, η δίωξη του εν λόγω εγκλήματος γινόταν αυτεπαγγέλτως, μια και ο νόμος δεν προέβλεπε έγκληση^{222 223}. Ενώ,

²¹⁸ Στην πρώτη από τις διατάξεις αυτές αναφέρεται η πρώτη από τις εν λόγω δυο αποφάσεις, ενώ η δεύτερη παραλείπει κάθε αναφορά σε διάταξη νόμου.

²¹⁹ Αυτό φανερώνουν οι παραπομπές που κάνει η δεύτερη απόφαση, αλλά κι εκείνες που κάνει πιο πέρα η ΕΠειρ 1010/1993 που παραπέμπεται επίσης από τη δεύτερη απόφαση.

²²⁰ ΕΕΔ ΛΒ (1981) 536.

²²¹ Από τις νεότερες αποφάσεις, βλ. ΑΠ 1067/1990 ΕΕΔ ΜΓ (1992) 94, ΑΠ 74/1991 ΕΔ 32 (1991) 1587, ΑΠ 165/1992 ΕΔ 33 (1992) 688 ή ΕΕΔ ΜΓ (1992) 413, όπου η απόφαση αναφέρεται με τον αριθμό 163.

²²² άρθρα 36 και 50 παρ. 1 ΚΠοινΔ

εξάλλου, η πλήρης ικανοποίηση του κοιμιστή εκ μέρους του εκδότη δικαιολογούσε απλώς την επιβολή μειωμένης ποινής, καθώς προέβλεπε η παρ. 3 του ίδιου πάντα άρθρου. Τοιουτοτρόπως, δεν υπήρχε περίπτωση ν' αρθεί το αξιόποινο της πράξης: είτε με παραίτηση από την έγκληση ή μη έγκαιρη υποβολή της έγκλησης²²⁴ · είτε με την πλήρη ικανοποίηση του κοιμιστή²²⁵ (άρθρο 117 ΠΚ, επιχείρημα από άρθρο 79 παρ. 3 ν. 5960/1933). Όπως είναι προφανές, προστατευόμενο αγαθό, εν προκειμένω, ήταν πρωτίστως η δημόσια πίστη της επιταγής ως μέσου πληρωμής.²²⁶

Σήμερα, όμως, τα πράγματα έχουν αλλάξει: Η παρ. 5 του άρθρου 79 ν. 5960/1933 (που προστέθηκε με το άρθρο 4 παρ. 1 ν. 2408/1996) ορίζει ότι η δίωξη του εν λόγω εγκλήματος ασκείται μόνο ύστερα από έγκλημα του κοιμιστή· που σημαίνει, βεβαίως, ότι η παραίτηση από την έγκληση και η μη έγκαιρη υποβολή της έγκλησης εξαλείφουν το αξιόποινο.²²⁷ Ενώ η παρ. 3 του ίδιου άρθρου όπως αντικαταστάθηκε επίσης από το άρθρο 4 παρ. 1 ν. 2408/1996 προβλέπει ότι το αξιόποινο εξαλείφεται, επίσης, αν μεταγενεστέρως ο εκδότης αποζημιώσει πλήρως τον κοιμιστή. Με τις ρυθμίσεις αυτές το μέτρο της εν λόγω ποινικοποίησης αλλάζει προσανατολισμό. Αφενός, ο προστατευτικός σκοπός του περιορίζεται στο συμφέρον αποκλειστικά του κοιμιστή· και αφετέρου, τονίζεται ο αποκαταστατικός χαρακτήρας του.²²⁸ Στα πλαίσια της αλλαγής αυτής, λοιπόν, το ανεπιφύλακτο της νομολογίας εκείνης του Ανωτάτου Δικαστηρίου χάνει αναπόφευκτα έδαφος. Πράγματι, αν η αναφορά στην υποκείμενη σχέση αποκαλύπτει ότι ο κοιμιστής δεν έχει υποστεί (παρανόμως) ζημία, η έκδοση της ακάλυπτης επιταγής δεν μπορεί, κατ' αναλογική εφαρμογή της παρ. 3 του άρθρου 79 ν. 5960/1933, να θεωρηθεί αξιόποινη.

Υπενθυμίζεται ότι, στο πεδίο του ποινικού δικαίου, η αναλογική εφαρμογή απαγορεύεται μόνο για τη θεμελίωση ή την επαύξηση του αξιοποιίνου.²²⁹ Η ποινικοποίηση της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής - ανεξάρτητα από τον έντονα αποκαταστατικό χαρακτήρα που έχει πάρει

²²³ Βλ., γενικά, Ανδρουλάκη, Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης (έκδ. 2η, 1994) 1.1.1. σελ. 215 επ.

²²⁴ Εξάλειψη του αξιοποιίνου μπορούσε να χωρήσει κατ' εξαίρεση, μόνο αν συνέτρεχε περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 6 υποπαρ. 1 και 3 ΠΚ. Πρβλ. ΑΠ (σε Συμβούλιο) 1292/1995 Νο Β 44 (1996) 685, η οποία αφορά επιταγή ακάλυπτη που εκδόθηκε από έλληνα στην Ελβετία (όπου επίσης κολάζεται ποινικώς η έκδοση ακάλυπτης επιταγής).

²²⁵ Εξάλειψη του αξιοποιίνου μπορούσε να χωρήσει κατ' εξαίρεση, μόνο αν συνέτρεχε περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 6 υπο παρ. 1 και 3 ΠΚ. Πρβλ. ΑΠ (σε Συμβούλιο) 1292/1995 Νο Β 44 (1996) 685, η οποία αφορά επιταγή ακάλυπτη που εκδόθηκε από έλληνα στην Ελβετία (όπου επίσης κολάζεται ποινικώς η έκδοση ακάλυπτης επιταγής).

²²⁶ Πρβλ. Α. Κιάντου - Παμπούκη, Η τροποποίηση του άρθρου 79 ν. 5960/1933 «περί επιταγής», ΕπισκΕΔ Β (1996) 1025.

²²⁷ άρθρο 117 ΠΚ

²²⁸ Πρβλ. Α. Κιάντου-Παμπούκη, ΕπισκΕΔ Β (1996) 1026 επ. υπό II.

²²⁹ Προχειρώς, βλ. Χαραλαμπίκη, Διάγραμμα ποινικού δικαίου, Γενικό μέρος (έκδ. 3η, 1995) Κεφ. 3ο Ι 3 γ σελ. 53, Κεφ. 40 IV 5 σελ. 66.

σήμερα έπειτα από το άρθρο 4 παρ. 1 ν. 2408/1996 - δεν μπορεί να συμπλέκεται με την έννοια της αδικοπραξίας, όπως την καθιερώνει το άρθρο 914 ΑΚ. Η έννοια της αδικοπραξίας, πραγματικά, συνάπτεται στενά με την ιδέα της αποζημίωσης με την ιδέα, δηλαδή, ότι πρέπει ν' αποκαθίσταται η (πραγματική) ζημία που προκαλείται παρανόμως (και κατά κανόνα υπαιτίως). Και η έννοια αυτή, φυσικά, παραμένει αναλλοίωτη και όταν στοιχειοθετείται με την έκδοση ακάλυπτης επιταγής. Ενώ η ποινικοποίηση της πράξης αυτής συνδέεται με την ιδέα του ποινικού κολασμού. Μια ιδέα που αποβλέπει στην πρόληψη, την ειδική και τη γενική· δηλαδή, στο ν' αποτρέψει την τέλεση παρομοίων πράξεων από το ίδιο ή, αντιστοίχως, από κάθε εν γένει πρόσωπο.

Στα πλαίσια της άποψης αυτής, πραγματικά, επιτυχής υπήρξε μια μεμονωμένη απόφαση του Εφετείου Αθηνών, και συγκεκριμένα η 12410/1990.²³⁰ Στην περίπτωση που έκρινε η απόφαση αυτή, ο εκδότης, αφού ομολόγησε ότι εξέδωσε ως ακάλυπτες τις επίμαχες τρεις επιταγές, ισχυρίστηκε ότι αυτές η πρώτη εν μέρει και οι δύο άλλες εξολοκλήρου αφορούσαν τόκους τοκογλυφικούς. Και πρόσθεσε ότι, ως προς τ' αντίστοιχα ποσά, ο κομιστής δεν είχε υποστεί (παρανόμως) ζημία, την οποία αυτός (ο εκδότης) υποχρεούτο ν' αποκαταστήσει με βάση τ' άρθρα 297 και 298 ΑΚ. Η απώλεια τοκογλυφικών τόκων, κατέληξε δικαίως, δεν αποτελεί ζημία που είναι αποκαταστατέα κατά νόμο.

Η απόφαση, από το άλλο μέρος, έκρινε ότι «ο ισχυρισμός αυτός αποτελεί μερική αιτιολογημένη άρνηση της αγωγής, ως προς το ύψος της οφειλόμενης από τον εναγόμενο στον ενάγοντα αποζημίωσης». Γι' αυτό και υποχρέωσε τον ενάγοντα ν' αποδείξει το «θεμελιακό της αγωγής ισχυρισμό»· δηλαδή, ότι από την έκδοση των τριών ακάλυπτων επιταγών υπέστη ζημία που είναι ίση με το άθροισμα των ποσών τους. Η κατασκευή αυτή υποκρύπτει δυο αδυναμίες, που έχουν συστηματική και τελολογική συνάμα φύση, έρχεται δυο φορές σε σύγκρουση με το σύστημα του δικαίου μας, που κάθε φορά κατευθύνεται σ' ένα «τέλος» με αναμφισβήτητη αξία. Κατά πρώτον, εναντιώνεται στον αφηρημένο χαρακτήρα της επιταγής, διότι μεταθέτει στον κομιστή το βάρος ν' αναφερθεί στην αιτία (για την οποία εκδόθηκε η επιταγή) και να πείσει το δικαστήριο για την ύπαρξη και την εγκυρότητά της, συνεπώς και για τη ζημία που υπέστη από τη μη πληρωμή της επιταγής. Και κατά δεύτερον, εναντιώνεται στον κανόνα του άρθρου 216 παρ. 1 περ. α Κπολ Δ, παρασύρουμενη σε μια δίνη από αντιφάσεις. Η νομολογία, πράγματι, ενόψει του αφηρημένου χαρακτήρα της επιταγής, δεν απαιτεί να γίνεται μνεία της εν λόγω αιτίας στην αγωγή αποζημίωσης αρκείται, εulόγως, στη μνεία ότι δεν πληρώθηκε η επιταγή.²³¹ Η προκειμένη κατασκευή, λοιπόν, κινούμενη

²³⁰ . ΕΕΔ ΜΓ (1992) 249. Εν μέρει ενδιαφέρουσα υπήρξε και η ΜΠΘ 18066/1994 Αρμ 49 (1995) 1426. Η πρώτη από τις αποφάσεις, που έδωσαν αφορμή για την παρούσα μελέτη, μιλάει επίσης για «αιτιολογημένη άρνηση (που αντιτάσσεται) κατά της βάσεως της αγωγής». Από το περιεχόμενο της απόδειξης, όμως, που καταγράφει στο διατακτικό, δεν συνάγεται ότι ακολουθεί την ίδια συλλογιστική με την ΕΑ 12410/1990.

²³¹ Αναφέρουμε από τώρα ότι έχουμε υπόψη, κυρίως, την δημοσίευτη Εφετείου Πειραιώς 1000/1996 (Πρόεδρος ο Πρόεδρος Εφετών Στυλιανός Μοσχολέας, Εισηγητής ο Εφέτης

προφανώς από επιείκεια, παραβλέπει το γεγονός ότι η αγωγή αποζημιώσεως δεν περιέχει περιγραφή της αιτίας και, χωρίς καθόλου να διατάσει, καλεί τον ενάγοντα - κομιστή της επιταγής- ν' αναφερθεί στην αιτία εκ των υστέρων και, μάλιστα, στα πλαίσια της διεξαγωγής των αποδείξεων.²³²

Τελευταία, η σύγχρονη θεωρία για τη συνδρομή δικαιοπρακτικής και αδικοπρακτικής ευθύνης μεταφέρθηκε μ' επιτυχία και στην περίπτωση που έχει εκδοθεί επιταγή ακάλυπτη.²³³ Τόσο από την αδικοπραξία όσο και από την επιταγή, ο κομιστής δικαιούται ν' απατηθεί το ποσό της επιταγής.²³⁴ Εξάλλου, η ατομικότητα μιας αξιώσεως προσδιορίζεται, κατ' άρθρο 247 ΑΚ, (αφενός από τα πρόσωπα του οφειλέτη και του δανειστή και αφετέρου) από την παροχή του οφειλέτη. Η διάταξη, κατ' ακολουθία, επί της οποίας θεμελιώνεται η αξίωση, παραμένει στοιχείο αδιάφορο για την ατομικότητα της τελευταίας (της αξιώσεως).

Με βάση τις σκέψεις αυτές, λοιπόν, υποστηρίχθηκε ότι ο κομιστής ακάλυπτης επιταγής διαθέτει μία μόνο αξίωση, η οποία όμως έχει δυο συρρέουσες νόμιμες βάσεις: την επιταγή κατ' άρθρο 40 ν. 5960/1933 και την αδικοπραξία κατ' άρθρο 914 ΑΚ, σε συνδυασμό φυσικά με το άρθρο 79 του ίδιου νόμου.²³⁵ Το μεγάλο πλεονέκτημα της νέας αυτής θεωρίας εντοπίζεται στο δίκαιο που διέπει την εν λόγω μία και μοναδική αξίωση. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή το δίκαιο αυτό συντίθεται απ' όλες τις συρρέουσες διατάξεις, αποτελεί όλων αυτών «αμάγαλα». Και όταν κάποιες διατάξεις αντιφάσκουν μεταξύ τους, η επιλογή χωρεί ως ακολούθως: κατ' αρχή, εφαρμόζεται η διάταξη που ευνοεί το δανειστή και, κατ' εξαίρεση, εκείνη που έχει τελολογικώς προβάδισμα απέναντι στην προηγούμενη.²³⁶

Εμμανουήλ Λιανέρης, Δικηγόροι η Ελένη Ευαγγελοπούλου και ο Νίκος Λιαπάκης). Η απόφαση αυτή, δικάζοντας επί αγωγής από την αδικοπραξία, είπε τ' ακόλουθα: «Όπως...[η] αξίωση από το νόμο περί επιταγών έτσι και η ... από την αδικοπραξία αξίωση του λήπτη της επιταγής θεμελιώνεται χωρίς να είναι αναγκαίο να αναφέρεται στην αγωγή και η υποκείμενη αιτία για την οποία εκδόθηκε η επιταγή». Η απόφαση, όπως είναι ολοφάνερο, ξεκίνησε από την κρατούσα γνώμη που δέχεται συρροή αξιώσεων. Η πρόταση που διατύπωσε, όμως, που είναι καθαυτή επιτυχής, μπορεί να ευσταθήσει μόνο στα πλαίσια της γνώμης που μιλάει για μία μόνο αξίωση και συρροή νομίμων βάσεων. (Επιταγή κατ' άρθρ. 40 ν. 5960/1933 και αδικοπραξία κατ' άρθρ. 914 Α.Κ.)

²³² Την ανάγκη να επιδεικνύεται σεβασμός προς τη ρύθμιση του άρθρου 216 παρ. 1 περ. α ΚΠολΔ τονίζει ο Νίκας, Η ένσταση της εκκρεμοδικίας στην πολιτική δίκη (1991) σελ. 228 επ., καθώς μιλάει ακριβώς για τη «συρροή δικαιοπρακτικής και αδικοπρακτικής ευθύνης».

²³³ Για τη θεωρία αυτή, βλ. Απ. Γεωργιάδη, Η «συρροή αξιώσεων» επί συνδρομής συμβατικής και αδικοπρακτικής ευθύνης, Δ 6 (1975) 43 επ., Δεληγιάννη- Κορνηλάκη, Ειδικό ενοχικό δίκαιο ΙΙΙ (1992) υποπαρ. 340-341 σελ. 106 επ., Αστ. Γεωργιάδη, Ενοχικό δίκαιο, Γενικό μέρος Ι (έκδ. 2^η, 1993) παρ. 4 ΙΙ σελ. 62 επ.

²³⁴ Ότι αυτό ισχύει και όσο αφορά την αδικοπραξία, είναι πάγια η άποψη της νομολογίας. Έτσι, και οι δύο αποφάσεις επί των οποίων συζητούμε εδώ και, προσέτι, εντελώς ενδεικτικά ΠΠΘ 1371/1992 Αρμ 46 (1992) 1029, ΕΘ 4110/1995 Αρμ 50 (1996) 337, ΕΑ 9138/1996 ΕπισκΕΔ Γ (1997) 472.

²³⁵ Έτσι, Α. Κιάντου - Παμπούκη, Δίκαιο αξιογράφων παρ. 93 ΙΙΙ 2 Γ και 3 Α σελ/388 επ.

²³⁶ Ειδικά για την περίπτωσή μας, πρβλ. Α. Κιάντου - Παμπούκη, όπ. παρ. 93 ΙΙΙ 3 Α και Β σελ. 389, όπου και παραπομπές σχετικά με τη γενική θεωρία, Σ. Μητροπούλου,

Η θεωρία αυτή, που τη συρροή τη βλέπει στις νόμιμες βάσεις, φαίνεται ν' αναιρείται εδώ από το γεγονός ότι δεν συμπίπτει το «πραγματικό» των βάσεων αυτών, τα περιστατικά δηλαδή που συνθέτουν την καθεμία απ' αυτές. Ότι, συγκεκριμένα: για να εναχθεί ο εκδότης από την επιταγή κατ' άρθρο 40 ν. 5960/1933, πρέπει η επιταγή να εμφανισθεί εγκαίρως, να μην πληρωθεί και η μη πληρωμή της να βεβαιωθεί πανηγυρικά ενώ, για να εναχθεί από την αδικοπραξία κατ' άρθρο 914 ΑΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 79 του ίδιου νόμου που περιγράφει το παράνομο, πρέπει ο ίδιος να μην έχει στην τράπεζα διαθέσιμα κατά το χρόνο είτε εκδόσεως είτε εμφανίσεως της επιταγής. Αλλά η διαφορά που χωρίζει τις δυο διατάξεις βρίσκεται στη διατύπωση μόνο και όχι στην ουσία των ρυθμίσεών τους. Η αδικοπραξία, πράγματι, κατά κοινή παραδοχή, στοιχειοθετείται μόνο αν η επιταγή εμφανισθεί εγκαίρως, αν δεν πληρωθεί και, τέλος, αν η μη πληρωμή της βεβαιωθεί πανηγυρικά. Η περιγραφή, κατ' ακολουθία, που περιέχει το άρθρο 79, αποτελεί μια καθαρή φιλολογία που τίποτα δεν προσθέτει στο άρθρο 40 και τίποτα δεν αφαιρεί απ' αυτό.²³⁷

Το μεγάλο πλεονέκτημα, που επισημάνθηκε πριν αναδεικνύεται εδώ με όλη την αίγλη του και επιβεβαιώνει την αξία της εν λόγω θεωρίας. Η επιταγή παρίσταται ως αφηρημένο αξιόγραφο· πράγμα, φυσικά, που υπηρετεί θαυμάσια τον κομιστή της επιταγής ως δανειστή. Ο κομιστής συγκεκριμένα, ασκώντας την απαίτηση από την επιταγή, δεν έχει ανάγκη να επικαλεσθεί και ν' αποδείξει την αιτία για την οποία εκδόθηκε η επιταγή. Ο εκδότης, αντιθέτως, προκειμένου ν' αποφύγει την πληρωμή, οφείλει ν' αναφερθεί αυτός στην αιτία και να προβάλει ως ένσταση την έλλειψη ή την ακυρότητά της - ώστε ν' αποφύγει την πληρωμή της επιταγής με βάση τις αρχές για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό.²³⁸ Η σχέση αυτή ανάμεσα στην επίθεση και στην άμυνα - σχέση, που οφείλεται στον αφηρημένο χαρακτήρα της επιταγής - ισχύει ασφαλώς και όταν η σχετική αξίωση ασκείται με βάση την αδικοπραξία. Ο κομιστής αρκεί ν' αναφερθεί στο γεγονός ότι η επιταγή αποδείχθηκε ακάλυπτη και ο εκδότης, για ν' αποφύγει την πληρωμή, μπορεί ν' ανατρέξει στην αιτία και να προβάλει οποιαδήποτε ένσταση έχει απ' αυτή. Ισχύει δηλαδή και στην περίπτωση αυτή το άρθρο 78 παρ. 2 γ ν.δ. της 17.7/13.8.1923 σε συνδυασμό, φυσικά, με το άρθρο 22 ν. 5960/1933, που επιτρέπει στον οφειλέτη (εδώ, στον εκδότη της επιταγής) να προτείνει τις ενστάσεις που του ανήκουν αμέσως κατά του κομιστή (εδώ, ειδικά, του λήπτη της επιταγής).²³⁹ Με το πνεύμα αυτό, ακριβώς, η δεύτερη από τις εν λόγω δυο

Παρατηρήσεις υπό τη ΜΠΘ 30086/1995 ΕπισκεΔ Β (1996) 436 επ., ιδίως 442. Η λέξη «αμάλαμα» χρησιμοποιήθηκε το πρώτον από τον Φραγκίστα, ΕρμΑΚ άρθρο 450 αριθ. 5.

²³⁷ . Πρβλ. Α. Κιάντου- Παμπούκη, όπ.παρ. 93 II 3 σελ. 385 επ.

²³⁸ Βλ., ενδεικτικά, Α.Κιάντου- Παμπούκη, όπ. παρ. 5 IV 2 σελ. 21.

²³⁹ . Αντίθετα αποφάνθηκε η ΜΠΘ 18066/1994 Η απόφαση είχε να κρίνει επί περιπτώσεως, στην οποία το κύρος της αιτίας έπρεπε να εκτιμηθεί με βάση τη νομοθεσία για την προστασία του εγχώριου νομισματος. Και απαίτησε από τον κομιστή ν' αναφερθεί στην αιτία, για την οποία η ακάλυπτη επιταγή εκδόθηκε σε νόμισμα αλλοδαπό.

αποφάσεις (η Εφετείου Αθηνών 10648/1996) όφειλε ν' αντιμετωπίσει την περίπτωση που κλήθηκε να κρίνει - ώστε να μη συμβάλει ενδεχομένως στον αδικαιολόγητο πλουτισμό του κομιστή.

Στην επιταγή συναντάμε και το στοιχείο της αυτονομίας ή της αυτοτέλειας, όσο αφορά την απαίτηση που ενσωματώνεται σ' αυτήν. Η απαίτηση που αποκτά με οπισθογράφηση ο κάθε επόμενος μετά το λήπτη κομιστής - εφόσον, βεβαίως, είναι καλής πίστεως - παρίσταται ως ανεξάρτητη απέναντι σ' εκείνη που είχε ο δικαιοπάροχός του. Πράγμα που σημαίνει ότι ο υπόχρεος από την επιταγή (για παράδειγμα, ο εκδότης): δεν μπορεί ν' αντιτάξει κατά του επόμενου κομιστή, που είναι καλής πίστεως, τις ενστάσεις που έχει κατά του λήπτη και των άλλων προηγούμενων κομιστών· ενώ μπορεί, αντιθέτως, να τις αντιτάξει κατ' εκείνου που είναι κακής πίστεως - ώστε ν' αποφύγει και πάλι την πληρωμή με βάση τις αρχές για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό^{240 241}

Το στοιχείο της αυτονομίας ή αυτοτέλειας, λοιπόν, διαμέσου της τελευταίας αυτής διάταξης, συντρέχει και όταν η σχετική αξίωση ασκείται με βάση την δικαιοπραξία. Και τότε, πράγματι, ο εκδότης (που ενάγεται από αδικοπραξία) δεν μπορεί, κατ' αρχή, τις ενστάσεις που έχει κατά του λήπτη, να τις αντιτάξει και κατά του εξ οπισθογραφήσεως κομιστή. Κατ' εξαίρεση μπορεί, αντιθέτως, αν ο τελευταίος υπήρξε κακής πίστεως· αν, κατά την κτήση της επιταγής, ενέργησε εν γνώσει προς βλάβη του εκδότη.

Ευνόητο είναι ότι η πρώτη από τις εν λόγω δυο αποφάσεις (η Εφετείου Πειραιώς 994/1996) όφειλε με το πνεύμα αυτό, ακριβώς, να αντιμετωπίσει τις ενστάσεις που προέβαλε ο εκδότης της επιταγής-για να μη συμβάλει και αυτή, ενδεχομένως, σε αδικαιολόγητο πλουτισμό του κομιστή.

Τα συμπεράσματα που μας δίνουν οι ως τώρα αναλύσει είναι ολοφάνερα:

1. Η νεότερη θεωρία του αστικού δικαίου, στη συνδρομή δικαιοπρακτικής και αδικοπρακτικής ευθύνης, βλέπει την ύπαρξη μιας και μόνης αξιώσεως που στηρίζεται σε δύο νόμιμες βάσεις. Η θεωρία αυτή, καλύπτει δογματικά και την περίπτωση της ακάλυπτης επιταγής. Συνεπώς, και ο κομιστής της ακάλυπτης επιταγής διαθέτει μια και μόνη αξίωση, που πηγάζει: αφενός, από την επιταγή κατ' άρθρο 40 ν. 5960/1933· και αφετέρου, από την αδικοπραξία κατ' άρθρο 914 ΑΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 79 ν. 5960/1933.

Η αυτή θεωρία οδηγεί στην τελολογικώς επιτυχέστερη επίλυση του προβλήματος της νομικής μεταχείρισης που προσήκει στην αξίωση αυτήν. Οι δυο υποθέσεις, έδωσαν την ευκαιρία ακολουθώντας τις υποδείξεις της εν λόγω θεωρίας, να επλεχθούν και να εφαρμοστούν οι διατάξεις εκείνες, που υπηρετούν καλύτερα τους σκοπούς του νόμου, που υπαγορεύουν λύσεις οι οποίες αποδίδουν όντως δικαιοσύνη στις δύο υποθέσεις-οι οποίες αποτρέπουν τον αδικαιολόγητο πλουτισμό του κομιστή της επιταγής, στην περίπτωση βεβαίως που αυτός δεν καλύπτεται από το απρόβλητο των ενστάσεων.

²⁴⁰ Βλ., ενδεικτικά και πάλι, Α. Κιάντου- Παμπούκη, όπ. παρ. 4 ΙΙΙ σελ. 17.

²⁴¹ Το στοιχείο αυτό, ειδικά για την επιταγή, θεοπιίζεται στο άρθρο 22 ν. 5960/1933.

Με τη θαρραλέα αποδοχή της εν λόγω νεότερης θεωρίας, αποφεύγονται οι δεινές αντιφάσεις που συναντώνται συχνά στη νομολογία· οι αντιφάσεις, στις οποίες περιπίπτει η νομολογία, καθώς πειράται με σύνεση να αποφεύγει τις άδικες λύσεις, στις οποίες την οδηγεί μοιραίως η κρατούσα δόξα.

Α. Με βάση τη λογική που διατρέχει την κρατούσα δόξα, για να θεμελιώσει ο κομιστής την αξίωση από αδικοπραξία, οφείλει να εκθέσει στην αγωγή τα περιστατικά, στο σύνολό τους, από τα οποία προκύπτει η ζημία και το μέγεθος της· συνεπώς και τα περιστατικά που συγκροτούν την «υποκείμενη αιτία για την οποία εκδόθηκε η επιταγή». Η νομολογία, εντούτοις, εκκινώντας δικαίως από το ανατιώδες της απαίτησης που ενσωματώνεται στην επιταγή, παραμένει ξένη σιωπηρώς προς τη λογική εκείνη. Ενώ η απόφαση 1000/1996 του Εφετείου Πειραιώς διακηρύσσει εντυπωσιακά την αποξένωσή αυτή.

Β. Από το άλλο μέρος, πάλι, η νομολογία προσφεύγει εκ των υστέρων στη λογική εκείνη που διατρέχει την κρατούσα δόξα. Αυτό συμβαίνει στις περιπτώσεις, που ο εναγόμενος από την αδικοπραξία αναφέρεται στην «υποκείμενη αιτία», για να αμφισβητήσει την ύπαρξη ή το ποσό της ζημίας. Και, τότε, η νομολογία προβαίνει σε χειρισμούς, που τη φέρνουν δύο φορές σε σύγκρουση με το σύστημα του δικαίου μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ ΑΓΩΓΗ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΚΡΑΤΗΣΕΩΣ, ΜΕ ΒΑΣΗ ΔΙΑΤΑΓΗ ΠΛΗΡΩΜΗΣ, ΓΙΑ ΤΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΑΚΑΛΥΠΤΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ²⁴²

Το θέμα της επικεφαλίδας ανακινεί την αντίθεση ανάμεσα στις δύο θεωρίες που «ερίζουν» γύρω από την ακάλυπτη επιταγή. Οι θεωρίες αυτές αποτελούν προέκταση εκείνων που «ερίζουν» γενικά για τη συρροή δικαιοπρακτικής και αδικοπρακτικής ευθύνης. Και είναι οι ακόλουθες:

Η θεωρία, αφενός, η οποία υποστηρίζει ότι ο κομιστής ακάλυπτης επιταγής διαθέτει δύο συρρέουσες αξιώσεις: μια από την επιταγή, με βάση το άρθρο 40 ν. 5960/1933, που προβλέπει για την αναγωγή και άλλη μια από τη αδικοπραξία, η οποία θεμελιώνεται στο άρθρο 914 ΑΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 79, που θεσπίζει το έγκλημα της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής. Και η θεωρία αφετέρου, η οποία δέχεται, αντιθέτως, ότι ο κομιστής διαθέτει μια και μόνη αξίωση, η οποία απλώς οικοδομείται πάνω σε δύο συρρέουσες νόμιμες βάσεις, αυτές που μνημονεύσαμε πριν από λίγο ως πηγές για τις δύο (δήθεν) συρρέουσες αξιώσεις. Η πρώτη θεωρία συναντάται συχνά στην επιστήμη και κρατεί σταθερά στη νομολογία, ενώ η δεύτερη εμφανίσθηκε πρόσφατα στην επιστήμη, για να ανοίξει καινούργιους ορίζοντες.

Τώρα με την προσέγγιση του θέματος της παρούσας μελέτης, θα επιχειρήσει η ολοκλήρωση της κύριας ιδέας που περιέχεται στην προηγούμενη μελέτη: Την ιδέα, ότι η μία και μόνη αξίωση που διαθέτει ο κομιστής ακάλυπτης επιταγής, ανεξάρτητα από το αν προβάλλεται ως αξίωση από αδικοπραξία ή από επιταγή, πηγάζει από τα ίδια πράγματα περιστατικά ότι ειδικά για την αξίωση αυτή, το «πραγματικό» των δύο κανόνων, που αποτελούν τις συρρέουσες νόμιμες βάσεις, εξειδικεύεται στα ίδια ακριβώς στοιχεία-συνεπώς, παρίσταται ως ένα και το αυτό εξειδικευμένο «πραγματικό». Και η λύση, η οποία προτάθηκε προχείρως -με βάση, φυσικά, τη δεύτερη από τις θεωρίες που περιγράφηκε-βρήκε πλήρη δικαίωση στην ανάλυση μιας αποφάσεως, της 10201/1996 του Εφετείου Αθηνών. Απόσπασμα του αιτιολογικού της απόφασης αυτής απαντάται για πρώτη φορά στο έγκριτο νομικό περιοδικό «Ελληνική Δικαιοσύνη».²⁴³ Αλλ' η

²⁴² Βλ. ΚΩΝ/ΝΟΥ Γ. ΠΑΜΠΟΥΚΗ «ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΑΚΑΛΥΠΤΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ», σελ. 23 ως 41.

²⁴³ ΕΔ 38 (1997) 899.

ανάλυση, που δικαίωσε τη λύση εκείνη, εκτείνεται στην απόφαση ολόκληρη και συγκεντρώνεται εντέλει στο διατακτικό της²⁴⁴.

Ο κομιστής ακάλυπτης επιταγής, ως τώρα μπορούσε να πετύχει εκ του ασφαλούς την απαγγελία προσωπικής κρατήσεως κατά του εκδότη, αν ο τελευταίος είχε την ιδιότητα του εμπόρου. Η δυνατότητα αυτή στηριζόταν στην πρώτη από τις δύο περιπτώσεις του άρθρου 1047 παρ. 1 εδ. ΚΠολΔ· στην περίπτωση, που προβλέπει ότι η «προσωπική κράτηση διατάσσεται (εννοείται υποχρεωτικώς)..... κατά εμπόρων για εμπορικές απαιτήσεις». Για την πληρότητα του λόγου, υπενθυμίζεται ότι η απαίτηση από επιταγή χαρακτηρίζεται (αντικειμενικώς) εμπορική στο άρθρο 59 ν. 5960/1933. Αν ο εκδότης, αντίθετα, δεν είχε την ιδιότητα του εμπόρου, ο κομιστής μπορούσε να πετύχει ενδεχομένως μόνο την απαγγελία προσωπικής κρατήσεως. Και αυτό, φυσικά, με βάση τη δεύτερη από τις δύο εκείνες περιπτώσεις (του άρθρου 1047 παρ. εδ. 1 ΚΠολΔ) · την περίπτωση, τώρα, που προβλέπει ότι προσωπική κράτηση «μπορεί να διαταχθεί..... και για τις απαιτήσεις από αδικοπραξία».²⁴⁵

Στο μεταξύ, με το ν. 2462/1997, έγινε η κήρωση του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα. Και στο άρθρο 11 του Συμφώνου αυτού προβλέπεται ότι «κανείς δεν φυλακίζεται αποκλειστικά λόγω της αδυναμίας του να εκυλιρώσει συμβατική υποχρέωση». Εξάλλου, με βάση το άρθρο του 49 παρ. 2, το εν λόγω Σύμφωνο άρχισε να ισχύει στη Χώρα μας από τις 5 Αυγούστου του 1997-δεδομένου ότι, όπως ανακοίνωσε το Υπουργείο Εξωτερικών²⁴⁶, το έγγραφο προσχωρήσεως κατατέθηκε στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στις 5 Μαΐου.

Από την ημερομηνία αυτή, συνεπώς, ο εκδότης ακάλυπτης επιταγής δεν μπορεί να υποβληθεί σε κράτηση προσωπική, παρά μόνο με βάση της δεύτερη περίπτωση του άρθρου 1047 παρ. 1 εδ. 1 ΚΠολΔ· αυτή που αφορά τις απαιτήσεις από αδικοπραξία και αφήνει στην κρίση του δικαστηρίου την εφαρμογή του μέσου αυτού αναγκαστικής εκτελέσεως²⁴⁷. Το άρθρο 1074 παρ. 1 εδ. 3 Κ ΠολΔ· διάταξη, που ορίζει ότι «η αγωγή για την απαγγελία προσωπικής κρατήσεως μπορεί να ασκηθεί και αυτοτελώς». Η δυνατότητα που παρέχει η διάταξη αυτή, στην περίπτωση ειδικά της ακάλυπτης επιταγής, μπορεί να αξιοποιηθεί, κυρίως, όταν ο κομιστής διαθέτει διαταγή πληρωμής για την επιταγή, διαταγή πληρωμής που ερείδεται στο δίκαιο της επιταγής. Το θέμα, λοιπόν, που τίθεται ενώπιον της εν λόγω θεωρίας, είναι το ακόλουθο: Αν ο κομιστής, που διαθέτει παρόμοια διαταγή πληρωμής, μπορεί,

²⁴⁴ Ολόκληρη η απόφαση, με το σχετικό διατακτικό της, δημοσιεύεται στην Επισκ. ΕΔ Γ (1997) 931.

²⁴⁵ . Για τη διάκριση τω περιπτώσεων, της πρώτης ως υποχρεωτικής για το δικαστήριο και της δεύτερης ως δυναμικής, βλ., ενδεικτικά, Μπρίνια, Αναγκαστική εκτέλεσις τ.Ε (έκδ. 2η, 1982) παρ 760 Π σελ. 2446.

²⁴⁶ Ανακοίνωση Φ. 0545/63/ΑΣ292/Μ2870/ΦΕΚ Α 92/16.5.1997

²⁴⁷ Διεξοδικά για την εν προκειμένω κρίση του δικαστηρίου, βλ. Μπρίνια, όπ. Παρ. 762 σελ. 2456 επ.

στηριζόμενος σε αυτή, να ζητήσει με αυτοτελή αγωγή την απαγγελία προσωπικής κρατήσεως, με βάση τη δεύτερη περίπτωση του άρθρου 1047 παρ. 1 εδ. 1 που αφορά τις απαιτήσεις από αδικοπραξία. Και, όπως είναι προφανές, το θέμα έχει σήμερα τεράστια πρακτικά αξία, αφού, τώρα πια, μόνο με βάση την περίπτωση αυτή χωρεί απαγγελία προσωπικής κρατήσεως.

Το θέμα μας, όπως διατυπώθηκε πριν από λίγο τίθεται εξαιτίας της ιδιορρυθμίας, την οποία εμφανίζει η δυνατότητα που παρέχει το άρθρο 1047 παρ. 1 εδ. 3 ΚΠολ.Δ.

Σύμφωνα με την κρατούσα γνώμη που φαίνεται και αναμφίβολη, όταν ζητείται αυτοτελώς η απαγγελία προσωπικής κρατήσεως, η έρευνα περιορίζεται σε δύο αποκλειστικά στοιχεία: στην ύπαρξη τίτλου εκτελεστού-εδώ, ειδικά, στην ύπαρξη διαταγής πληρωμής- και στη συνδρομή των προϋποθέσεων της προσωπικής κρατήσεως- εδώ, και πάλι, στην ύπαρξη αδικοπραξίας²⁴⁸. Ενόψει αυτού, ευλόγως υποστηρίζεται ότι η σχετική αγωγή αρκεί να μνημονεύει: αφενός, τον εκτελεστό τίτλο που υπάρχει για την απαίτηση- και αφετέρου, την ιδιότητα της απαίτησης που δικαιολογεί την προσωπική κράτηση. Και, όσο αφορά ειδικά το δεύτερο στοιχείο, αρκεί να μνημονεύει ένα από τα δύο: είτε ότι η απαίτηση είναι κατ' εμπόρου κι έχει εμπορικό χαρακτήρα- είτε ότι παρέχεται από αδικοπραξία.²⁴⁹ Σήμερα η πρώτη ιδιότητα έχει τεθεί εκτός λειτουργίας εφόσον η απαίτηση πηγάζει από δικαιοπραξία. Δεν έχει πάψει όμως να λειτουργεί, εφόσον η απαίτηση έχει άλλη αιτία, εκτός από τη δικαιοπραξία-πράγμα που μπορεί να αληθεύει, αν πρόκειται για πράξη υποκειμενικώς εμπορική²⁵⁰.

Η ως άνω διατύπωση -που αφορά το περιεχόμενο της αυτοτελούς αγωγής περί προσωπικής κρατήσεως- είναι εντελώς αφηρημένη και, ως τούτου, αποκρύπτει την πραγματικότητα. Όταν η αγωγή αυτή επικαλείται την πρώτη ιδιότητα (ότι η απαίτηση είναι κατ' εμπόρου κι έχει εμπορικό χαρακτήρα), βασίζεται σε στοιχεία πρόσθετα σε σχέση με την απαίτηση- σε στοιχεία, συνεπώς, που δεν ήταν απαραίτητα για την αίτηση προς έκδοση διαταγής πληρωμής. Ενώ, αντιθέτως, όταν η αγωγή επικαλείται τη δεύτερη ιδιότητα (ότι η απαίτηση πηγάζει από αδικοπραξία), βασίζεται στην ίδια την απαίτηση²⁵¹. Στην πρώτη περίπτωση, λοιπόν, η αυτοτελής αγωγή οφείλει από τη φύση του πράγματος να επικαλεσθεί τα πρόσθετα εκείνα στοιχεία. Ενώ στη δεύτερη, αντιθέτως, δεν έχει τίποτα άλλο να επικαλεσθεί εκτός από την απαίτηση. Κι εφόσον στηρίζεται σε τίτλο εκτελεστό, απαιτείται, στη δεύτερη

²⁴⁸ Βλ. Παμπούκη, Η εκτέλεση αποφάσεως που απαγγέλλει αυτοτελώς προσωπική κράτηση, Παρατηρήσεις υπό την ΕΘ 1721/1996 Επισκ.ΕΔ Γ (1997) 182, επ., ιδίως 190 επ. υπό IV 2 και 3, όπου και οι σχετικές παραπομπές.

²⁴⁹ Βλ., γενικά, Μπρίνια, όπ. παρ.764 IV και V σελ. 2476 επ., 766^α III σελ. 2485 επ.

²⁵⁰ Βλ., σχετικά, Παμπούκη, Εισηγήσεις εμπορικού δικαίου (έκδ. 3^η, 1990) παρ. 30 V σελ. 167, παρ. 33 III σελ. 177 επ.

²⁵¹ Βλ. Παμπούκη, Επισκ. ΕΔ Γ (1997) 188 επ. υπό III, που βλέπει πάντως από άλλη σκοπιά την προκειμένη διαφορά.

περίπτωση, ο τίτλος να καλύπτει πλήρως την απαίτηση-συνεπώς, να την καλύπτει και ως απαίτηση που ερείδεται στο δίκαιο της αδικοπραξίας.

Η τοποθέτηση, λοιπόν, απέναντι στο θέμα που μας απασχολεί εξαρτάται από την απάντηση σε ένα κύριο ερώτημα. Στο ερώτημα, αν η διαταγή πληρωμής, που έχει εκδοθεί για την ακάλυπτη επιταγή, καλύπτει ή δεν καλύπτει την αξίωση του κομιστή από την άποψη, όχι μόνο του δικαίου της επιταγής, αλλά και του δικαίου της αδικοπραξίας. Στο ερώτημα, εντέλει, μήπως τα περιστατικά, που θεμελιώνουν την αξίωση από την άποψη της αδικοπραξίας, είναι διαφορετικά ή περισσότερα απλώς από εκείνα, που τη θεμελιώνουν από την άποψη της επιταγής. Γιατί, ασφαλώς, αν η απάντηση στο τελευταίο ερώτημα είναι καταφατική, δεν χωρεί καμία αμφιβολία ότι η διαταγή πληρωμής δεν μπορεί, γιατί δεν επαρκεί, να θεμελιώσει την αυτοτελή αγωγή περί προσωπικής κρατήσεως.

Η νομολογία μας -με την επίπνευση και της επιστήμης- είναι παγίως αρνητική πάνω στο θέμα αυτό· και οφείλουμε να πούμε ότι βρίσκεται σε πλήρη συνέπεια με το εαυτό της.²⁵² Η νομολογία εκκινεί από την κρατούσα δόξα ότι ο κομιστής ακάλυπτης επιταγής διαθέτει δύο συρρέουσες αξιώσεις: μια από την επιταγή κατ' άρθρο 40 ν. 5960/1933· και άλλη μια από την αδικοπραξία, κατ' άρθρο 914 ΑΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 79 ν. 5960/1933. Και καταλήγει, συμπεραίνοντας ότι η διαταγή πληρωμής, που έχει εκδοθεί με βάση την πρώτη αξίωση (εκείνη από την επιταγή), δεν μπορεί να στηρίζει αυτοτελή αγωγή για απαγγελία προσωπικής κρατήσεως, όταν αυτή θεμελιώνεται στη δεύτερη αξίωση (αυτή από την αδικοπραξία).

Εκ πρώτης όψεως, βεβαίως, θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς ότι η άποψη της νομολογίας εννοιοκρατείται· ότι δεν βασίζεται παρά μόνο στην αντιδιαστολή των δύο αξιώσεων, ως εννοιών που αποκλείουν η μία την άλλη. Μας έδωσε την ευκαιρία για την παρούσα μελέτη η απόφαση 10201/1996 του Εφετείου Αθηνών η οποία αφήνει σαφώς να διαφανεί ότι καθεμία από τις δύο αυτές αξιώσεις οικοδομείται πάνω σε διαφορετικά εν μέρει πραγματικά περιστατικά· ή, ακριβέστερα, ότι η αξίωση από την αδικοπραξία προϋποθέτει και άλλα περιστατικά, εκτός από εκείνα που θεμελιώνουν την αξίωση από την επιταγή. Στην υπόθεση, επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή, ο κομιστής τριών επιταγών διέθετε ήδη για αυτές διαταγή πληρωμής. Προκειμένου, όμως, να πετύχει την απαγγελία προσωπικής κρατήσεως σε βάρος του εκδότη τους, με βάση τις διατάξεις για την αδικοπραξία, ακολούθησε με σύνεση το δρόμο που έχει χαραχθεί η νομολογία: Αντί για αυτοτελή, κατέθεσε κύρια αγωγή, με την οποία ζήτησε να καταδικασθεί ο εκδότης, με προσωπική του κράτηση, να του καταβάλει ως αποζημίωση τα ποσά των τριών επιταγών. Και στην αγωγή εξέθεσε τα ακόλουθα, που για να διευκολυνθούμε τα χωρίζουμε σε δύο ομάδες: Πρώτον, ότι είναι κομιστής των τριών επιταγών, ότι της εμφάνισε εμπροθέσμως προς πληρωμής, ότι οι επιταγές δεν πληρώθηκαν ελλείψει διαθέσιμων και ότι η τράπεζα σημείωσε στο σώμα τους το περιστατικό αυτό. Και δεύτερον, ότι ο εκδότης γνώριζε, όταν εξέδωσε τις επιταγές, ότι δεν είχε

²⁵² Βλ. ΜΠΘ 31957/1995 Επισκ. ΕΔ Β (1996) 192 επ., με σύμφωνο εισαγωγικό σημείωμα, όπου γίνονται ικανές παραπομπές σε επιστήμη και νομολογία.

και δεν θα είχε τα αναγκαία διαθέσιμα και, πιο πέρα, ότι ο ίδιος (ο κομιστής), από τη μη πληρωμή των επιταγών, υπέστη ζημία ίση με το άθροισμα των ποσών τους.

Ο εκδότης, από το άλλο μέρος, αφού δικάστηκε ερήμην στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, άσκησε έφεση με την οποία αρνήθηκε τα στοιχεία που αποτελούσαν την ιστορική βάση της αγωγής.

Το Εφετείο, λοιπόν, με την εν λόγω απόφαση του αποφάνθηκε ως ακολούθως: Δέχθηκε ότι τα στοιχεία της πρώτης ομάδας αποδεικνύονται από τις επιταγές που είχαν προσκομισθεί και υποχρέωσε τον ενάγοντα-κομιστή των επιταγών να αποδείξει τα στοιχεία της δεύτερης ομάδας. Συγκεκριμένα, τον υποχρέωσε να αποδείξει: πρώτον, ότι ο εκδότης γνώριζε ότι δεν έχει στην τράπεζα διαθέσιμα, όταν εξέδωσε τις επιταγές και όταν αυτές εμφανίσθηκαν προς πληρωμή και δεύτερον, ότι ο ίδιος (ο ενάγων κομιστής), εξαιτίας της μη πληρωμής των επιταγών, υπέστη ζημία ίση με το άθροισμα των ποσών τους. Η απόφαση δίνει την εντύπωση ότι η δικαιοσύνη μας, εδώ, προσφέρει θυσία στις λέξεις, προκειμένου να δείξει την πίστη της στο γράμμα του νόμου, που είναι κενό από κάθε περιεχόμενο.²⁵³

Κατά σύμπτωση επιστήμης και νομολογίας, η αξίωση του κομιστή της ακάλυπτης επιταγής, ακόμα και όταν θεμελιώνεται στην αδικοπραξία, εμφανίζει τ' ακόλουθα χαρακτηριστικά: ως αντικείμενο έχει το ποσό της επιταγής και ως ιστορική της βάση τα περιστατικά (τουλάχιστον) ότι η επιταγή εμφανίσθηκε εμπροσθέτως προς πληρωμή, ότι δεν πληρώθηκε ελλείψει διαθέσιμων και, τέλος, ότι αυτό βεβαιώθηκε με τρόπο πανηγυρικό²⁵⁴. Στη δίκη, λοιπόν, στην οποία η εν λόγω αξίωση εμφανίζεται ως πηγάζουσα από αδικοπραξία, όταν ο κομιστής επικαλείται και αποδεικνύει τα περιστατικά εκείνα, επικαλείται και αποδεικνύει ότι, από τη μη πληρωμή της επιταγής, υπέστη ζημία ίση με το ποσό της επιταγής. Και, φυσικά, δεν έχει τίποτα περισσότερο να επικαλεσθεί και ν' αποδείξει, προκειμένου να στοιχειοθετήσει την πρόκληση ζημίας σε βάρος του, η οποία ανήκει στο «πραγματικό» του άρθρου 914 ΑΚ.

Τα περιστατικά εκείνα, όμως, αν υπάρχει διαταγή πληρωμής, ο κομιστής τα έχει επικαλεσθεί και αποδείξει προηγουμένως, στη διαδικασία για την έκδοσή της. Και η επίκληση και προσαγωγή της διαταγής πληρωμής, στη δίκη τώρα περί προσωπικής κρατήσεως - με βάση, φυσικά, τις διατάξεις για την αδικοπραξία - αποτελούν επίκληση και απόδειξη της ζημίας η οποία, κατ' άρθρο 914 ΑΚ, αποτελεί στοιχείο στην έννοια της αδικοπραξίας. Η μόνη διαφορά, στο σημείο αυτό, που χωρίζει τη διαδικασία εκείνη και την προκείμενη δίκη, εντοπίζεται στο νομικό χαρακτηρισμό της αξίωσης. Στη

²⁵³ . Η Επειρ 1010/1993 (1994) 1703 (αριθ. 51) είδε το θέμα της γνώσης του εκδότη με περισσότερο ρεαλισμό: αποφάνθηκε ότι «η γνώση προκύπτει αφ' εαυτής». Και πράγματι ο εκδότης οφείλει να γνωρίζει την κατάσταση του λογαριασμού του σε όλο το διάστημα που η επιταγή μπορεί να εμφανισθεί νομίμως προς πληρωμή.

²⁵⁴ Βλ. Παμπούκη, ΕπισκεΔ Γ (1997) 422 και 423 υπό IV I και 3 και τις παραπομπές που γίνονται εκεί, στις σημ. 14 και 17. Βλ., επίσης, εντελώς ενδεικτικά, ΕΑ 5254/1996 και 9532/1996 ΔΕΕ Γ (1997) 854 επ.

διαδικασία εκείνη, όντως, η αξίωση χαρακτηρίστηκε ως από επιταγή πηγάζουσα και στην προκείμενη δίκη χαρακτηρίζεται ως απαίτηση αποζημιώσεως από αδικοπραξία. Πρόκειται, όμως, για μια διαφορά που οφείλεται στη μεταβολή της νομικής βάσεως και όχι της πραγματικής. Για μια μεταβολή, συνεπώς, η οποία είναι απολύτως θεμιτή για τη θεωρία που δέχεται συρροή απλώς νομίμων βάσεων (και όχι αξιώσεων)²⁵⁵.

Μεταβολή της πραγματικής βάσεως θα είχαμε, στο σημείο αυτό, αν η αγωγή, που αναφέρεται στην αδικοπραξία, έπρεπε να μνημονεύει και την αιτία για την οποία εκδόθηκε η επιταγή - αφού, λογικά, με μνεία και της αιτίας, μόνο, στοιχειοθετείται πλήρως η ζημία ως στοιχείο στο «πραγματικό» του άρθρου 914 ΑΚ. Η νομολογία μας, όμως, παρόλο που ξεκινάει από την ύπαρξη δυο αξιώσεων, δεν έχει προβάλει ως τώρα παρόμοια απαίτηση. Αυτό μας το επιβεβαιώνει σιωπηρά και η εφετειακή απόφαση, που το περιεχόμενο της εκθέσαμε πριν από λίγο, η 10201/1996 του Εφετείου Αθηνών²⁵⁶. Επιπλέον, όμως, το διακηρύσσει χωρίς περιστροφές η απόφαση 1000/1996 του Εφετείου Πειραιώς. Στην απόφαση αυτή, πραγματικά, διαβάζουμε τ' ακόλουθα, που είναι ιδιαιτέρως ενδιαφέροντα:

«Όπως ... [η] αξίωση από το νόμο περί επιταγών έτσι και η ... από αδικοπραξία αξίωση του λήπτη της επιταγής θεμελιώνεται χωρίς να είναι αναγκαίο να αναφέρεται στην αγωγή και η υποκείμενη αιτία, για την οποία εκδόθηκε η επιταγή».²⁵⁷ Η θέση της νομολογίας, στο σημείο αυτό, αξίζει ασφαλώς επιδοκιμασία. Πραγματικά, στην επιταγή ενσωματώνεται αφηρημένη απαίτηση, με αποτέλεσμα ν' ανατρέπεται το βάρος επικλήσεως και αποδείξεως της αιτίας· με αποτέλεσμα, ειδικότερα, ν' αφήνεται στον οφειλέτη της επιταγής ν' αναφερθεί στην αιτία και ν' αμφισβητήσει την ύπαρξη ή το κύρος της. Από το άλλο μέρος, όμως, η θέση εκείνη (της νομολογίας) δεν μπορεί να ευσταθήσει θεωρητικά, παρά μόνο αν αλλάξουμε τρόπο σκέψεως: αν απορρίψουμε την ιδέα ότι υπάρχει συρροή αξιώσεων και υιοθετήσουμε την άποψη ότι συντρέχει απλώς συρροή νομικών βάσεων.

Τώρα θα φέρουμε την κριτική μας και στο πρώτο θέμα αποδείξεως· αυτό που αφορά τη γνώση του εκδότη των επιταγών για την έλλειψη διαθεσίμων.

Στη δίκη, στην οποία κρίνεται η απαγγελία προσωπικής κρατήσεως με βάση τις διατάξεις για την αδικοπραξία, προβάλλει ασφαλώς προς έρευνα - ένα στοιχείο που δεν αντιμετωπίζεται στη διαδικασία για την έκδοση διαταγής πληρωμής. Πρόκειται για το στοιχείο της υπαιτιότητας, από την πλευρά φυσικά του εκδότη της επιταγής· ένα στοιχείο, που ανήκει επίσης στο

²⁵⁵ Βλ. *Αλ. Γεωργιάδη*, Η «συρροή αξιώσεων» επί συνδρομής συμβατικής και αδικοπρακτικής ευθύνης, Δ 6 (1975) 43 επ., ιδίως 58-59.

²⁵⁶ . Σιωπηρά, επίσης, μας το επιβεβαιώνουν οι δυο αποφάσεις που μνημονεύθηκαν όπως και όλες οι αποφάσεις - μερικές, εντούτοις, μέσα σ' ένα κλίμα από αντιφάσεις - επί των οποίων οι συζητήσεις στην εργασία με τίτλο «Αγωγή αποζημιώσεως και υποκείμενη σχέση στην ακάλυπτη επιταγή»

²⁵⁷ . Τα «στοιχεία ταυτότητας» παρατίθενται στην ΕπισκΕΔ Γ (1997) 425 σημ. 22

«πραγματικό» του άρθρου 914 ΑΚ. Το στοιχείο αυτό, εντούτοις, δεν είναι τόσο λιτό και άκαμπτο, ταυτοχρόνως, όσο το θέλει η απόφαση που πήραμε ως αφετηρία και βάση για τις αναζητήσεις μας.

Το άρθρο 79 ν. 5960/1933, στην πρώτη του παράγραφο, περιγράφει το οικείο έγκλημα ως έκδοση επιταγής που δεν πληρώθηκε από την τράπεζα, επειδή ο εκδότης δεν είχε σ' αυτήν τ' αντίστοιχα διαθέσιμα κατά το χρόνο εκδόσεως ή πληρωμής της επιταγής (εκδόσεως και πληρωμής, σημειώνει εκ παραδρομής προφανώς η απόφαση). Το έγκλημα - συνεπώς και η αντίστοιχη αδικοπραξία - στοιχειοθετούνται όταν η επιταγή εμφανίζεται εμπροθέσμως προς πληρωμή, δεν πληρώνεται ελλείπει διαθεσίμων και το περιστατικό αυτό βεβαιώνεται με τρόπο πανηγυρικό.

Το στοιχείο της υπαιτιότητας, συνεπώς, συγκεντρώνεται στο ίδιο ακριβώς περιστατικό, σε συνδυασμό φυσικά με το πρώτο: ότι η επιταγή δεν πληρώθηκε ελλείπει διαθεσίμων, ενώ εμφανίσθηκε εμπροθέσμως. Η, για να δούμε το ζήτημα από την πλευρά του υποκειμένου (όπως αρμόζει στην υπαιτιότητα), το στοιχείο αυτό συγκεντρώνεται στο γεγονός ότι ο εκδότης δεν εκπλήρωσε το «βάρος» (Obliegenheit) που είχε: ότι άφησε το λογαριασμό του χωρίς τ' αναγκαία διαθέσιμα, στη διάρκεια της προθεσμίας προς εμφάνιση της επιταγής. Η κατάσταση του λογαριασμού του, όποια κι αν ήταν, όταν εξέδωσε την επιταγή, παραμένει τελείως αδιάφορη για το δίκαιο, το ποινικό και το αστικό²⁵⁸ - το δίκαιο ως στοιχείο του πολιτισμού, που κατευθύνεται σ' ένα έλλογο «τέλος».²⁵⁹

Στο σημείο αυτό, ανακύπτει το εύλογο ερώτημα, πότε ακριβώς συντρέχει υπαιτιότητα του εκδότη και, πιο συγκεκριμένα, σε τι ακριβώς συνίσταται το πταίσμα του. Στη γενική θεωρία των ενοχών διδάσκεται, για την οικονομική δυσχέρεια του οφειλέτη και την αδυναμία του να εξεύρει μετρητά, ότι δεν οδηγούν σε ανυπαίτια καθυστέρηση της παροχής και ότι, ως εκ τούτου, δεν εμποδίζουν την περιέλευσή του σε υπερημερία.²⁶⁰ Το στοιχείο της υπαιτιότητας, που απαιτείται τόσο για το έγκλημα του άρθρου 79 ν. 5960/1933 (κατ' άρθρο 26 παρ. 1 ΠΚ), όσο και για την αντίστοιχη αδικοπραξία (κατ' άρθρο 914 ΑΚ), δεν έχει καμία απολύτως σχέση με την οικονομική δυνατότητα του εκδότη της επιταγής ή τη δυνατότητά του να εξεύρει τ' αναγκαία για την πληρωμή της επιταγής διαθέσιμα. Εντοπίζεται, αποκλειστικά, στην ψυχική του στάση απέναντι στην κατάσταση του οικείου

²⁵⁸ Δεν μπορούμε ν' αντιληφθούμε το στόχο, στον οποίο κατευθύνεται η αντίθετη άποψη του Πασσιά, Το αδίκημα της εκδόσεως επιταγής άνευ αντικρύσματος, ΝΔ 9 (1953) 481 επ., ιδίως 482 επ. υπό 8. Ο διαπρεπής συγγραφέας, πράγματι, ενώ δέχεται ότι (έγκλημα και) αδίκημα τελούνται μόνο με τη μη πληρωμή της επιταγής, επιμένει να θεωρεί αδίκημα το να μην υπάρχουν διαθέσιμα όταν εκδίδεται η επιταγή. Έτσι, παραβλέπει και το γεγονός ότι η επιταγή μπορεί να εκδοθεί και μετά το «κλείσιμο» των τραπεζών και ότι ο εκδότης μπορεί να εκπληρώσει το «βάρος» που έχει, μόλις την επομένη «ανοίξουν» οι τράπεζες.

²⁵⁹ . *Καράση*, Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου, Δικαιοπραξία Ι (1996) Α 38 σε συνδυασμό με Α 36-37 σελ. 46 επ., όπου σύγκριση της πράξεως δικαίου προς τον κανόνα δικαίου.

²⁶⁰ Βλ., ενδεικτικά, Αστ. Γεωργιάδη, Ενοχικό δίκαιο, Γενικό μέρος ΙΙ (έκδ. 2^η, 1993) παρ 20 ΙV 2 γ σελ. 67.

λογαριασμού του· στο αν, συγκεκριμένα, γνώριζε ή δεν γνώριζε και, στη δεύτερη περίπτωση, αν όφειλε να γνωρίζει ότι στο λογαριασμό του δεν υπάρχουν ή ενδέχεται να μην υπάρχουν τ' αναγκαία διαθέσιμα.

Αυτό επιβεβαιώνεται πλήρως από την αρχική διατύπωση του άρθρου 79 ν. 5960/1933. Σύμφωνα με αυτή για να στοιχειοθετηθεί το έγκλημα (πλημμέλημα κατ' άρθρο 18 εδ. 2 ΠΚ) της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής, χρειαζόταν ο εκδότης να εξέδωσε την επιταγή εν γνώσει του ότι δεν υπάρχουν ή δεν θα υπάρξουν αντίστοιχα διαθέσιμα. Υπό τη διατύπωση εκείνη δεν αρκούσε ενδεχόμενος δόλος με βάση το άρθρο 27 παρ. 2 εδ. 1 ΠΚ. Όταν, όμως, το άρθρο 79 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 ν.δ. 1325/1972, αφαιρέθηκε από το κείμενό του η φράση «εν γνώσει». Γιαυτό και από τότε ο δόλος του εκδότη, που απαιτείται κατ' άρθρο 26 παρ. 1 εδ. 1 ΠΚ, εκτιμάται με βάση το άρθρο 27 παρ. 1 ΠΚ. Πράγμα που σημαίνει, βεβαίως, ότι δεν απαιτείται πλέον άμεσος δόλος, αλλ' ότι αρκεί κι ενδεχόμενος.²⁶¹ Κι ενδεχόμενος δόλος υπάρχει, όταν ο εκδότης γνώριζε ότι ο λογαριασμός του ενδέχεται να είναι χωρίς διαθέσιμα και αποδέχθηκε το ενδεχόμενο αυτό (άρθρο 27 παρ 1 περ. β ΠΚ).

Όσο αφορά την κατ' άρθρο 914 ΑΚ αδικοπραξία, πάντως, δεν είναι απαραίτητος ο δόλος του εκδότη της επιταγής. Για την αδικοπραξία, πράγματι, αρκεί και η αμέλεια, ακόμα και αν είναι ελαφρά.²⁶² Συνεπώς αρκεί το δεδομένο ότι ο εκδότης όφειλε να γνωρίζει ότι ο λογαριασμός του δεν είχε τ' αναγκαία διαθέσιμα στη διάρκεια της προθεσμίας που προβλέπεται για την εμφάνιση της επιταγής.

Η νομολογία, σ' έκταση εντοπωσιακή, δεν μπόρεσε ακόμα να συλλάβει τη μεταβολή που έγινε με το άρθρο 1 ν.δ. 1325/1972. Η νομολογία, μ' επιμονή ανεξήγητη, παραμένει συχνά προσηλωμένη στην παλιά διατύπωση του άρθρου 79 ν. 5960/1933. Και μιλάει ακόμα για έγκλημα ή αδίκημα που τελείται αν ο εκδότης ενέργησε εν γνώσει για την έλλειψη διαθεσίμων. Οι διάδικοι, από το άλλο μέρος, στοιχούμενοι με τη νομολογία (για να μη χάσουν τη δίκη), επικαλούνται γνώση του εκδότη, ακόμα και για να στοιχειοθετήσουν την κατ' άρθρο 914 ΑΚ αδικοπραξία - όπως έγινε και στην περίπτωση που έκρινε η 10201/1996 του Εφετείου Αθηνών επί της οποίας οικοδομούνται οι αναλύσεις της παρούσας εργασίας. Η παλιά διατύπωση του άρθρου 79 ν. 5960/1933 διαιωνίζεται και δεν αφήνει τις συναλλαγές ακόμα, έπειτα από²⁶³ χρόνια, να βρουν το δρόμο που τους άνοιξε το άρθρο 1 ν.δ. 1325/1972.

²⁶¹ Για όλα τα προηγούμενα, βλ. Α. Κιάντου - Παμπούκη, όπ. παρ. 93 Π 3 Δ σελ. 386 και την παραπομπή που γίνεται εκεί, στη σημ. 15.

²⁶² Βλ., ενδεικτικά, Δεληγιάννη - Κορνηλάκη, Ειδικό ενοχικό δίκαιο ΙΙΙ (1992) παρ. 339 σελ. 104.

²⁶³ . Ενδεικτικώς, αναφέρονται τ' ακόλουθα: Τη γνώση, ως στοιχείο της κατ' άρθρο 79 ν. 5960/1933 αδικοπραξίας, μνημονεύουν οι ΠΠΘ 1371/1992 Αρμ 46 (1992) 1029, Επειρ 1010/1993 ΕΔ 35 (1994) 1703 (αριθ. 51), ΜΠΘ 180661/1994 Αρμ 49 (1995) 1426, ΜΠΘ 30086/1995 ΕπισκΕΔ Β (1996) 436, Επειρ 1105/1996 Επισκ ΕΔ Γ (1997) 658, ΕΑ 5254/1996 ΔΕΕ Γ (1997) 854, ΕΑ 10201/1996 ΕπισκΕΔ Γ (1997) 931, Επειρ 238/1997 ΕΔ 38 (1997) 1634-5 (αριθ 49). ΕΘ 2519/1997 ΔΕΕ Γ (1997) 1188. Τη γνώση, επίσης, ως στοιχείο πάντα της ενλόγω αδικοπραξίας, επικαλέσθηκε ο ενάγων στις υποθέσεις επί των οποίων έκριναν οι ΕΑ 10303/1991 ΕΔ 34 (1993) 1384, ΕΘ 4110/1995 Αρμ 50 (1996) 337, ΜΠΘ 31957/1995 ΕπισκΕΔ Β

Η αστική ευθύνη, κατά κανόνα, έχει ως βάση της την υπαιτιότητα ή το πταίσμα του οφειλέτη: Τον ψυχικό δεσμό του οφειλέτη προς την παράνομη συμπεριφορά του· τον ψυχικό δεσμό, που δικαιολογεί την αποδοκιμασία προς τον οφειλέτη - αν, φυσικά, συντρέχει και ικανότητά του, προς καταλογισμό.²⁶⁴ Η αστική ευθύνη οικοδομείται στην υπαιτιότητα (ή στο πταίσμα) του οφειλέτη, ανεξάρτητα από το αν πηγάζει από δικαιοπραξία ή αδικοπραξία: αν η παράνομη συμπεριφορά του οφειλέτη συνίσταται σε αθέτηση ενοχικής υποχρέωσης (άρθρο 330 ΑΚ) ή απλώς σε άδικη πράξη (άρθρο 914 ΑΚ).²⁶⁵ Και η κύρια διαφορά, που χωρίζει τις δύο περιπτώσεις, εντοπίζεται στο θέμα της επίκλησης και απόδειξης του πταίσματος. Στην ευθύνη από αδικοπραξία το πταίσμα του οφειλέτη τεκμαίρεται, με τρόπο μαχητό φυσικά· ενώ στην ευθύνη από αδικοπραξία εναπόκειται στο δανειστή να επικαλεσθεί και ν' αποδείξει τα περιστατικά που στοιχειοθετούν το πταίσμα του οφειλέτη²⁶⁶.

Οι γενικές αυτές αρχές ισχύουν και στην ευθύνη του εκδότη ακάλυπτης επιταγής. Ισχύουν, μάλιστα, ανεξάρτητα από το αν δεχθούμε συρροή αξιώσεως, ή, απλώς, νομίμων βάσεων. Όπως θα δείξουμε, όμως, η διαφορά που χωρίζει τα δύο είδη ευθύνης - η διαφορά, που εντοπίζεται στην επίκληση και την απόδειξη του πταίσματος - εδώ, εξαλείφεται από τη φύση του πράγματος.

Για την ευθύνη από αδικοπραξία αρκεί και αμέλεια. Πράγμα που σημαίνει, βεβαίως, ότι η επίκληση αμέλειας ολοκληρώνει το «πραγματικό» του άρθρου 914 ΑΚ. Στην περίπτωση της ακάλυπτης επιταγής, συνεπώς, αρκεί το δεδομένο ότι ο εκδότης όφειλε να γνωρίζει ότι ο λογαριασμός του δεν είχε διαθέσιμα στο διάστημα που η επιταγή μπορούσε να εμφανισθεί νομίμως προς πληρωμή. Το δεδομένο αυτό, εντούτοις, δεν μπορούσε ν' απαιτήσουμε από τον κομιστή να το επικαλεσθεί και να το αποδείξει. Εκείνος που τηρεί λογαριασμό επιταγών μπορεί άνετως, στις ώρες λειτουργίας των τραπεζών - στις οποίες μπορεί και να εμφανισθεί μια επιταγή προς πληρωμή - να λάβει πληροφορίες για την κατάσταση του λογαριασμού του. Και μόνο υπό εξαιρετικές συνθήκες αυτό δεν θα μπορούσε να το επιχειρήσει με θετικό αποτέλεσμα. Ποιες, όμως, μπορεί να είναι οι συνθήκες αυτές, γενικά και αφηρημένα, δεν είμαστε σε θέση να το γνωρίζουμε. Κατ' ακολουθία, δεν μπορούμε ν' απαιτήσουμε από τον κομιστή της επιταγής, που ενάγει με βάση

(1996) 192, Επειρ 1105/1996 που αναφέρθηκε και προηγουμένως ΕΑ 10648/1996 ΕπισκεΔ Γ (1997) 484, ΕΑ 10201/1997 που επίσης προαναφέρθηκε και προηγουμένως. Τέλος, η ΑΠ 1067/1990 ΕΕΔ ΜΓ (1992) 94, ενώ την περιγραφή του οικείου εγκλήματος την αντλεί από το άρθρο 79 ν. 5960/1933 όπως έχει σήμερα, καταλήγει λέγοντας ότι «αρκεί», για την ύπαρξη του δόλου, «η γνώση της μη προβλέψεως».

²⁶⁴ Βλ. Σταθόπουλο, Γενικό ενοχικό δίκαιο Ι (1979) παρ 6 Ι 1 και 2 σελ. 137-138, *Αστ. Γεωργιάδη*, Ενοχικό δίκαιο, Γενικό μέρος Ι (έκδ. 2η, 1993) παρ 4 VI 1 σελ. 76-77.

²⁶⁵ Βλ. Σταθόπουλο, όπ. παρ. 6 Ι 1 σελ. 137. Ειδικά για τη διάκριση δικαιοπρακτικής και αδικοπρακτικής ευθύνης, βλ. *Αστ. Γεωργιάδη*, όπ. παρ. 1 παρ. 4 II 2 σελ. 59 επ.

²⁶⁶ Βλ. Δεληγιάννη - Κορνηλάκη, όπ. παρ. III παρ. 339 σελ. 106, *Αστ. Γεωργιάδη*, όπ. παρ. 1 παρ. 4 II 2 σελ. 61 υπό β.

την αδικοπραξία, να επικαλεσθεί και ν' αποδείξει ότι όλες αυτές οι (δυνατές) συνθήκες δεν συνέτρεξαν στη συγκεκριμένη περίπτωση. Εναπόκειται στον εκδότη, αποκλειστικά, που ενδεχομένως βίωσε παρόμοιες συνθήκες, να τις εμφανίσει στη δίκη και να τις αποδείξει.²⁶⁷ Οι τράπεζες, άλλωστε, κηδόμενες των πελατών τους, συνηθίζουν να μη «σφραγίζουν» τις επιταγές, αν προηγουμένως δεν επικοινωνήσουν με τους εκδότες τους. Και οι κομιστές των επιταγών, από το άλλο μέρος, δεν μπορούν να «σπάνε» το τραπεζικό απόρρητο και να μαθαίνουν αν υπήρξε ή δεν υπήρξε παρόμοια επικοινωνία.

Τοιουτοτρόπως, αν πάμε πέρα από το γράμμα του νόμου και δούμε τα πράγματα όπως έχουν, θα καταλήξουμε στο ακόλουθο συμπέρασμα: Ο κομιστής ακάλυπτης επιταγής, με βάση τη διαταγή πληρωμής που έχει στα χέρια του - που εκδόθηκε κατ' εφαρμογή των διατάξεων για την επιταγή - μπορεί με αυτοτελή αγωγή να ζητήσει την απαγγελία προσωπικής κρατήσεως σε βάρος του εκδότη, κατ' εφαρμογή των διατάξεων τώρα για την αδικοπραξία. Στην αγωγή του, δεν έχει ανάγκη να περιλάβει περιστατικά, που να στοιχειοθετούν υπαιτιότητα του εκδότη, γιατί αυτή τεκμαίρεται από τη φύση του πράγματος. Αν συντρέχουν περιστατικά, που κατ' εξαίρεση αποκλείουν την υπαιτιότητα του τελευταίου, εναπόκειται σ' αυτόν να τα επικαλεσθεί και να τ' αποδείξει. Για την περίπτωση, που θα εμμένει κανείς στην άποψη ότι ο κομιστής οφείλει να επικαλεσθεί και ν' αποδείξει την υπαιτιότητα του εκδότη - υπάρχει η ακόλουθη απάντηση: Στη θεωρία, που μιλάει για συρροή νομίμων βάσεων (και όχι αξιώσεων), γίνεται δεκτό ευλόγως ότι ο δανειστής - στην περίπτωσή μας, ο κομιστής της ακάλυπτης επιταγής - μπορεί να επικαλείται και με δόσεις τα οικεία πραγματικά περιστατικά. Ειδικότερα, μπορεί: στην πρώτη δίκη (εδώ, κατ' ακρίβεια, στη διαδικασία προς έκδοση διαταγής πληρωμής) να επικαλεσθεί αυτά που δικονομικώς αρκούν για τη μία νόμιμη βάση και στη δεύτερη (εδώ, στη δίκη για την απαγγελία προσωπικής κρατήσεως) εκείνα που απαιτούνται επιπλέον, δικονομικώς και πάλι, για την άλλη βάση. Τα συμπεράσματα, στα οποία οδηγεί η ως τώρα ανάλυση, είναι τ' ακόλουθα:

Η αξίωση του κομιστή ακάλυπτης επιταγής, ανεξάρτητα από το αν προβάλλεται ως αξίωση από αναγωγή (κατ' άρθρο 40 ν. 5960/1933) ή ως αξίωση από αδικοπραξία (κατ' άρθρο 914 ΑΚ, σε συνδυασμό με άρθρο 79 ν. 5960/1933), ανεξάρτητα από το αν προβάλλεται με τη μία ή την άλλη νόμιμη βάση, οικοδομείται στα ίδια πραγματικά περιστατικά. Και τα περιστατικά, στα οποία οικοδομείται, είναι τ' ακόλουθα: η νόμιμη κατοχή της επιταγής, η εμπρόθεσμη προς πληρωμή εμφάνισή της, η μη πληρωμή της ελλείψει διαθεσίμων και, τέλος, η κατ' επίσημο τρόπο βεβαίωση του τελευταίου αυτού περιστατικού. Έτσι ο κομιστής σε οποιαδήποτε νόμιμη βάση και αν θεμελιώνει την αξίωσή του, δεν έχει παρά να επικαλεσθεί και ν' αποδείξει τα τέσσερα αυτά περιστατικά. Ενώ, οποιαδήποτε νόμιμη βάση και αν επιλέξει, δεν μπορεί ν' απαιτήσει παρά μόνο το ποσό της επιταγής. Το οποίο ακριβώς, με βάση το νόμο, έπρεπε να εισπράξει εμφανίζοντας την επιταγή. Και αφού

²⁶⁷ Θυμίζουμε εδώ την Επειρ 1010/1993, η οποία, θεωρώντας (αστόχως) τη γνώση του εκδότη αναγκαίο στοιχείο της αδικοπραξίας, είπε ότι αυτή «προκρίπτει αφ' εαυτής».

δεν το εισέπραξε, υπό τις συνθήκες που αναφέρθηκαν έχει από αναγωγή απαίτηση γι' αυτό εναντίον του εκδότη καθώς και από αδικοπραξία, εναντίον και πάλι του εκδότη, απαίτηση αποζημιώσεως για την ισόποση ζημία. Η αξίωση του κομιστή ακάλυπτης επιταγής, ανεξάρτητα πάντα από το αν θεμελιώνεται στη μία ή στην άλλη νόμιμη βάση, προϋποθέτει επιπλέον υπαιτιότητα του εκδότη. Προϋποθέτει υπαιτιότητα, φυσικά, η οποία μπορεί να είναι και αμέλεια· να οφείλεται στο δεδομένο, ότι ο εκδότης όφειλε (γιατί μπορούσε) να γνωρίζει ότι ο οικείος λογαριασμός του δεν είχε διαθέσιμα, στο διάστημα που η επιταγή μπορούσε να εμφανισθεί νομίμως προς πληρωμή. Εξάλλου, η ενλόγω υπαιτιότητα τεκμαίρεται σε κάθε περίπτωση· δηλαδή, σε οποιαδήποτε νόμιμη βάση και αν θεμελιώνεται η αξίωση: Όταν θεμελιώνεται στην αναγωγή, γιατί παρίσταται τότε ως αξίωση από σύμβαση.²⁶⁸ Και όταν θεμελιώνεται στην αδικοπραξία, γιατί ο κομιστής, αν δεν συνέτρεξαν εξαιρετικές περιστάσεις που μόνο αυτός μπορεί να γνωρίζει, μπορούσε κάλλιστα να τηρείται ενήμερος για την κατάσταση του λογαριασμού του.

Αυτά τα συμπεράσματα εξηγούνται και δικαιολογούνται, ταυτοχρόνως, από τη φύση του πράγματος· από τον τρόπο με τον οποίο συρρέουν οι ενλόγω νόμιμες βάσεις προς θεμελίωση της αξίωσης του κομιστή επί του ποσού της επιταγής.

Συνήθως, η συρροή δικαιοπρακτικής και αδικοπρακτικής ευθύνης οφείλεται στο δεδομένο, ότι ορισμένο ιστορικό γεγονός παρίσταται τόσο ως αθέτηση συμβατικής υποχρεώσεως όσο και ως αδικοπραξία. Ο κομιστής επιταγής, κατ' αρχή, δεν έχει καμία αξίωση απ' αυτήν.²⁶⁹ Αξίωση αποκτά, για πρώτη φορά αν εμφανίσει εμπροθέσμως την επιταγή που έχει στη κατοχή του, αν αυτή δεν πληρωθεί ελλείψει διαθεσίμων· και αν η μη πληρωμή βεβαιωθεί επισήμως. Τότε ο κομιστής αποκτά πρωτογενώς, αξίωση για το ποσό της επιταγής, αξίωση που θεμελιώνεται στις γνωστές μας δύο νόμιμες βάσεις.

Ο νόμος αξιολογεί διττώς αλλά με τρόπο εντελώς ιδιάζοντα, τη μη πληρωμή της επιταγής συγκεκριμένα, αφενός, ως γεγονός που παράγει υπέρ του κομιστή αναγωγή εναντίον του εκδότη· και αφετέρου, ως αδικοπραξία του εκδότη σε βάρος του κομιστή· ως αναγωγή και ως αδικοπραξία οι οποίες παράγουν, τώρα για πρώτη φορά, την αξίωση του κομιστή εναντίον του εκδότη για το ποσό της επιταγής.

Στην περίπτωση μας συντρέχει μια εντελώς ιδιάζουσα συρροή δικαιοπρακτικής και αδικοπρακτικής ευθύνης. Συντρέχει μια συρροή, στην οποία η αξίωση που γεννιέται είναι πρωτογενής και για τις δύο νόμιμες βάσεις. Μια συρροή η οποία υποστηρίζει ότι με βάση τη διαταγή πληρωμής που έχει εκδοθεί για την επιταγή, χωρεί αυτοτελής αγωγή περί προσωπικής κρατήσεως για το αδίκημα της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής.

²⁶⁸ Για το συμβατικό χαρακτήρα της ενοχής από την επιταγή, ενδεικτικά, βλ. Α. Κιάντου - Παμπόκη, όπ. παρ. 9 IV 2 σελ. 42.

²⁶⁹ Βλ. Αναστασιάδη, Πιστωτικοί τίτλοι, τ. Β. Τραπεζική επιταγή (1948) παρ 50 σελ. 213 επ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΛΗΠΤΗ ΣΤΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΑΚΑΛΥΠΤΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ ²⁷⁰

Για την ενασχόλησή μας με το προκείμενο θέμα υπήρξε αφορμή η απόφαση 1105/1996 του Εφετείου Πειραιώς²⁷¹ σε συνδυασμό με την απόφαση 10201/1996 του Εφετείου Αθηνών²⁷². Το προκείμενο θέμα, αφορά τη λήψη από κάποιον ακάλυπτης επιταγής εν γνώσει του για το αρνητικό αυτό χαρακτηριστικό της. Σε πολλές επί πιστώσει συναλλαγές, πραγματικά, ο πιστοδότης λαμβάνει χάριν καταβολής εν γνώσει του ακάλυπτη επιταγή του πιστολήπτη. Ειδικότερα, άλλοτε απαιτεί από τον πιστολήπτη και άλλοτε δέχεται απλώς απ' αυτόν, να του εκδώσει επιταγή, συνήθως μεταχρονολογημένη, που είναι και θα μείνει κατά πάσα πιθανότητα ακάλυπτη. Και αυτό, φυσικά, για να έχει εναντίον του (εναντίον του πιστολήπτη) την απειλή ποινικής διώξεως. Ο πιστοδότης, έτσι, εμφανίζεται ως ηθικός αυτουργός ή ως άμεσος συνεργός στο έγκλημα της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής εκ μέρους του πιστολήπτη.

Παρόμοιες υποθέσεις, τις τελευταίες δεκαετίες, δεν φαίνεται να έφθασαν πολλές ενώπιον της δικαιοσύνης. Και όταν έφθασαν, αυτή προσπάθησε να τις αντιμετωπίσει, ως επί το πλείστον: είτε διαμέσου μόνο του άρθρου 300 ΑΚ, που αφορά το συντρέχον πταίσμα (όπως, παλιότερα, η Εφετείου Θεσσαλονίκης 297/1975)²⁷³ είτε διαμέσου και των άρθρων 281 και 288 ΑΚ (όπως, αργότερα, η Εφετείου Πειραιώς 459/1991²⁷⁴ και, πρόσφατα η Εφετείου Πειραιώς 1105/1996 και η Εφετείου Αθηνών 10201/1996). Πρέπει να επισημανθεί ότι οι διατάξεις αυτές - αφενός η 300 και αφετέρου η 281 και η 288 ΑΚ - δεν συναντώνται ούτε στις προϋποθέσεις εφαρμογής τους, ούτε στ' αποτελέσματά τους[^] ότι, κατά συνέπεια, ανεπιτυχώς σωρεύονται ως νόμιμες βάσεις για την οικεία ένσταση του πιστολήπτη κι εκδότη της επιταγής. Πέρα όμως απ' αυτό, οι εν λόγω διατάξεις μετατοπίζουν την παθολογία της περιπτώσεως, που εξετάζεται σε σημείο άλλο από εκείνο που την υφίσταται.

²⁷⁰ Βλ. ΚΩΝ/ΝΟΥ Γ. ΠΑΜΠΟΥΚΗ «ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΑΚΑΛΥΠΤΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ», 1998 σελ. 43 ως 52.

²⁷¹ . ΕπισκΕΔ Γ (1997) 658.

²⁷² ΕπισκΕΔ Γ (1997) 931.

²⁷³ . ΕΕΔ ΚΣΤ (1975) 606 ή ΑΝ ΚΣΤ (1975) 351.

²⁷⁴ ΕΕΔ ΜΔ (1993) 432 ή ΕΔ 33 (1992) 1503. Την απόφαση αυτή, συμφωνώντας μαζί της, την παρουσιάζει ο Μάρκου, Δίκαιο επιταγής (1995) άρθρο 79 σελ. 314-315 υπό IV 5.

πράγμα, φυσικά, που δεν μένει άμοιρο από σοβαρές πρακτικές συνέπειες, αρνητικές για την αντιμετώπιση της παθολογίας.

Το άρθρο 300 ΑΚ προϋποθέτει την ύπαρξη υποχρεώσεως προς αποζημίωση²⁷⁵ - εδώ, φυσικά, σε βάρος του εκδότη της ακάλυπτης επιταγής. Κατά συνέπεια, στα πλαίσια της κρατούσας θεωρίας - που υποστηρίζει ότι επί εκδόσεως ακάλυπτης επιταγής, συρρέουν δύο αξιώσεις, μία από την επιταγή και άλλη μία από την αδικοπραξία²⁷⁶ - το άρθρο αυτό δεν μπορεί να εφαρμοσθεί, παρά μόνο αν ο κομιστής ασκεί την αξίωση από την αδικοπραξία (αξίωση, που αντικείμενο έχει όντως αποζημίωση κατ' άρθρο 914 ΑΚ).

Το σημείο αυτό, εντούτοις, διαφεύγει συνήθως από την προσοχή των αποφάσεων, που μνημονεύθηκαν παρόλο που συμπορεύονται με την κρατούσα θεωρία. Συγκεκριμένα: Η παλιότερη από τις αποφάσεις αυτές, η Εφετείου Θεσσαλονίκης 297/1975, εφάρμοσε το άρθρο 300 ΑΚ σε περίπτωση που ο κομιστής είχε ασκήσει την αξίωση από την αδικοπραξία. Αντιθέτως, η Εφετείου Πειραιώς 459/1991 (σημ. 4) και η Εφετείου Αθηνών 10201/1996 διακήρυξαν ότι το άρθρο αυτό εφαρμόζεται και όταν ασκείται η αξίωση από την επιταγή. Ενώ η Εφετείου Πειραιώς 1105/1996 είπε, απλώς, ότι αυτό εφαρμόζεται «ιδιαίτερα όταν (ο εκδότης) ενάγεται με βάση την αδικοπραξία».

Έπειτα, το άρθρο 300 ΑΚ παρέχει στο δικαστή ευρεία εξουσία - την εξουσία ν' απαλλάξει το δράστη, να μειώσει την ευθύνη του ή και να του καταλογίσει πλήρη ευθύνη - με βάση αντικειμενικά κριτήρια, μεταξύ των οποίων είναι, ιδίως, η βαρύτητα των εκατέρωθεν πταισμάτων²⁷⁷. Στην περιπτώσή μας, αντίθετα, το μόνο που προβάλλει ως δίκαιο - που το δικαστήριο, συνεπώς, οφείλει να διατάξει - είναι η πλήρης απαλλαγή του εκδότη της ακάλυπτης επιταγής. Και αυτό, φυσικά, σημαίνει ότι η παθολογία της περιπτώσεως εντάσσεται σε άλλη κατηγορία του δικαϊκού μας συστήματος. Τα άρθρα 281 και 288 ΑΚ, εξάλλου, που παραπέμπουν στην αρχή της καλής πίστεως, μπορούν ασφαλώς να εφαρμοσθούν και στις δύο αξιώσεις, που συρρέουν κατά κρατούσα δόξα - στην αξίωση από την επιταγή και στην αξίωση από την αδικοπραξία. Και σ' αυτό, βεβαίως, συναντώνται όλες οι αποφάσεις που επικαλούνται τις δύο αυτές διατάξεις²⁷⁸.

Οι διατάξεις αυτές, συνακόλουθα, φαίνεται να καλύπτουν και την αξίωση από την επιταγή, που κείται πέρα από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 300 ΑΚ. Όσο αφορά την αξίωση αυτή, εντούτοις, επισημαίνεται ότι: Εκείνο, που το δίκαιο αποδοκιμάζει, εδώ, στην πλευρά του λήπτη της

²⁷⁵ Βλ., ενδεικτικά, Σταθόπουλο, Γενικό ενοχικό δίκαιο Ι (1979) σελ. 321 υπό 2 α, Αστ. Γεωργιάδη, Ενοχικό δίκαιο, Γενικό μέρος Ι (έκδ. 2^η, 1993) παρ. 5 VII 2 σελ. 160.

²⁷⁶ Για τη θεωρία αυτή και την αντίθετη, που δέχεται ότι υπάρχει μία αξίωση με δύο νόμιμες βάσεις, βλ. Α. Κιάντου - Παμπούκη, Δίκαιο αξιογράφων (έκδ. 5^η, 1997) παρ. 93 III και 3 σελ. 387 επ.

²⁷⁷ . Βλ., ιδίως, Σταθόπουλο, όπ. παρ. σελ. 325 επ. υπό 3.

²⁷⁸ Οι αποφάσεις αυτές, θυμίζουμε, είναι οι Επειρ. 459/1991 (σημ. 4), Επειρ. 1105/1996 (σημ. 1) και ΕΑ 10201/1996 (σημ. 2).

επιταγής, δεν είναι ότι δέχθηκε να λάβει την επιταγή· κατά συνέπεια, ότι συνέπραξε στη γένεση της αξίωσης από την επιταγή - Πράγμα, που θα μπορούσε να θεωρηθεί καταχρηστική απόκτηση της αξίωσης ή, έστω, κατάχρηση της φυσικής ελευθερίας, προς κατάρτιση συμβάσεων²⁷⁹. Εκείνο που αποδοκιμάζει το δίκαιο είναι, αντιθέτως, ότι ο λήπτης αξίωσε ή έστερξε να του δοθεί ακάλυπτη επιταγή· κατ' ακολουθία, ότι συνέπραξε στην αδικοπραξία του εκδότη της επιταγής, ότι θέλησε να αποκτήσει αξίωση από την αδικοπραξία.

Από το άλλο μέρος, πάλι, οι εν λόγω δύο διατάξεις - η πρώτη, πάντως, όχι απαραίτητως - προϋποθέτουν ότι υπάρχει αξίωση· εδώ, ειδικότερα, από την επιταγή αποκλειστικά ή και από την αδικοπραξία²⁸⁰. Εξάλλου η πρώτη εμποδίζει απλώς την άσκηση της αξιώσεως²⁸¹, ενώ η δεύτερη έχει πάνω της ποικίλες επιδράσεις²⁸².

Στην περίπτωση μας το καθήκον του δικαίου είναι να εμποδίσει - με άλλα λόγια, να προλάβει - τη γένεση αξιώσεως· και, μάλιστα, όχι μόνο από την επιταγή αλλά και από την αδικοπραξία.

Η ως άνω υπαγωγή του προκειμένου προβλήματος στο άρθρο 300 ΑΚ, αφορά το συντρέχον πταίσμα. Η ρύθμιση του άρθρου 300 ΑΚ βασίζεται στην ιδέα ενός «βάρους» (Obliegenheit), που παράγεται πάντα όταν ένας προκαλεί ζημία σε άλλον· του «βάρους», που πέφτει στους ώμους του δεύτερου (του υφιστάμενου τη ζημία) και που αντικείμενο έχει τον περιορισμό ή την αποτροπή της ζημίας ή, τουλάχιστον, τη μη διεύρυνσή της. Το «βάρος» αυτό, πραγματικά, ενέχει το στοιχείο της ευθύνης, διαμέσου του οποίου αυτός που υφίσταται τη ζημία εξαναγκάζεται να εκπληρώσει το «βάρος», ακριβέστερα, ενέχει το στοιχείο της «συνευθύνης» του για τη ζημία που υπέστη.

Το άρθρο 300 ΑΚ εφαρμόζεται στην ακόλουθη περίπτωση: Όταν αυτός που υφίσταται ζημία συμμετέχει στην ευθύνη εκείνου που την προκαλεί. Αυτό συμβαίνει, εξάλλου, όταν υπάρχει (συντρέχον) πταίσμα του πρώτου (που υφίσταται τη ζημία). Και το πταίσμα εντοπίζεται στο δεδομένο ότι αυτός (ο πρώτος) δεν εκπλήρωσε το «βάρος» που του επιβάλλει το εν λόγω άρθρο· το «βάρος» ν' αποτρέψει ή να περιορίσει ή, έστω, να μη διευρύνει τη ζημία. Όπως είναι προφανές, λοιπόν, στην περίπτωση του άρθρου 300 ΑΚ, έχουμε συμπεριφορά του πρώτου (που υφίσταται τη ζημία), η οποία, όσο και αν συνεπάγεται οντολογικώς με τη συμπεριφορά του δεύτερου (που προκαλεί τη

²⁷⁹ . Για τις δύο αυτές περιπτώσεις καταχρήσεως, βλ. Απ. Γεωργιάδη, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου (1996) παρ. 23 Π 2 σελ. 159 επ.

²⁸⁰ Βλ., αντιστοίχως, Παπαντωνίου, Γενικές αρχές του αστικού δικαίου (έκδ. 3η, 1983) παρ. 46 Π σελ. 217 επ., Σταθόπουλο, όπ. παρ. σελ. 118 και Αστ. Γεωργιάδη, Ενοχικό δίκαιο, Γενικό μέρος Π (έκδ. 2η, 1993) παρ. 18 Ι 3 α σελ. 8.

²⁸¹ Παπαντωνίου, όπ. παρ. 46 ΙΙ σελ. 223.

²⁸² Βλ. Σταθόπουλο, όπ. παρ. σελ. 113 και 123-134, Αστ. Γεωργιάδη, όπ. παρ. 18 Ι 4 α σελ. 12 επ.

ζημία), αξιολογικώς παρίσταται ως αυτοτελής, αφού παραβιάζει κανόνα διαφορετικού από εκείνον που παραβιάζει η συμπεριφορά του τελευταίου.

Στην περίπτωση μας, όμως, δεν έχουμε συμμετοχή του λήπτη της ακάλυπτης επιταγής στην ευθύνη του εκδότη· συμμετοχή, που οικοδομείται στην αθέτηση του «βάρους» που υπαινίσσεται το άρθρο 300 ΑΚ. Ειδικότερα, δεν έχουμε συμπεριφορά του λήπτη, που αξιολογικώς παρίσταται ως αυτοτελής απέναντι στη συμπεριφορά του εκδότη. Έχουμε συμπεριφορά, με την οποία ο λήπτης της ακάλυπτης επιταγής (ως θύμα) συμμετέχει στη συμπεριφορά του εκδότη (ως δράστη). Έχουμε σύμπραξη του πρώτου στην παράνομη συμπεριφορά του δεύτερου, με την οποία παραβιάζεται η απαγόρευση της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής. Μια σύμπραξη, η οποία συνίσταται: άλλοτε, σε πρόκληση της παράνομης συμπεριφοράς του τελευταίου· και άλλοτε, πάλι, σε στοιχειοθέτηση της συμπεριφοράς του αυτής (σε κατάρτιση της σύμβασης, με την οποία γεννιέται η απαίτηση από την επιταγή). Κι ενόψει του ότι η συμπεριφορά του εκδότη είναι παράνομη, καθίσταται παράνομη και η συμπεριφορά με την οποία ο λήπτης συμμετέχει σ' εκείνη του εκδότη.

Αν μεταφερθούμε στα πεδία του ποινικού δικαίου - στα οποία, κατά πρώτο λόγο, κινείται η έκδοση ακάλυπτης επιταγής - μπορούμε να καταλήξουμε ως ακολούθως²⁸³:

Στην περίπτωση μας, έχουμε συμμετοχή του λήπτη της ακάλυπτης επιταγής στην άδικη πράξη του εκδότη της επιταγής. Και, συγκεκριμένα, έχουμε: ηθική αυτουργία, στην περίπτωση που ο λήπτης με πρόθεση προκάλεσε στον άλλο την απόφαση να εκδώσει την ακάλυπτη επιταγή (άρθρο 46 παρ. 1 περ. α ΠΚ)· και άμεση συνέργεια, στην περίπτωση που ο λήπτης, απλώς, συνέβαλε άμεσα με πρόθεση πάντα (με γνώση και θέληση) στην έκδοση της ακάλυπτης επιταγής (άρθρο 46 παρ. 1 περ. β ΠΚ)²⁸⁴. Και με τη συμμετοχή του αυτή, βεβαίως, κατ' εφαρμογή του άρθρου 174 ΑΚ (όπως έχει επισημάνει η απόφαση 834/1993 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Βόλου²⁸⁵), δεν μπορεί να παραχθεί αξίωση υπέρ του λήπτη της ακάλυπτης επιταγής. Διευκρινίζεται ότι: όσο αφορά την αξίωση από την επιταγή, το άρθρο αυτό εφαρμόζεται ευθέως (με την έννοια, ότι επάγεται ακυρότητα της μεταξύ εκδότη και λήπτη σύμβασης²⁸⁶)· και όσο αφορά την αξίωση από την αδικοπραξία, εφαρμόζεται κατ' αναλογία (με την έννοια, τώρα, ότι εμποδίζει απλώς τη γένεση αξιώσεως υπέρ του λήπτη).

Το προκείμενο θέμα, από την άποψη της ποινικής ευθύνης του λήπτη της ακάλυπτης επιταγής, απασχόλησε εντόνως την επιστήμη και τη νομολογία

²⁸³ Ότι έννοιες, που έχει διαπλάσει το ποινικό δίκαιο, μπορούν ν' αξιοποιηθούν και στο πεδίο της αστικής ευθύνης, πρβλ. Σταθόπουλο, Γενικό ενοχικό δίκαιο ΙΙ (1983) σελ. 122 υπό 4 α.

²⁸⁴ Για τις έννοιες της ηθικής αυτουργίας και της άμεσης συνέργειας, βλ. Μανωλεδάκη, Ποινικό δίκαιο, Άρθρα 1-49 ΠΚ (έκδ. 4^η, 1996) σελ. 426 επ. και 449 επ.

²⁸⁵ Επιστ.ΕΔ Β (1996) 706

²⁸⁶ . Για τη σύμβαση αυτή, βλ. Α. Κιάντου - Παμπούκη, όπ. παρ. 9 ΙΙΙ 2 και ΙV 2 σελ. 40 επ. και 42 επ.

στα μέσα του αιώνα μας, που τώρα πλησιάζει να εκπνεύσει μάλιστα, έφθασε μια φορά και στον Άρειο Πάγο, που το αντιμετώπισε πάντως παρεμπιπτόντως. Και πρέπει να αναφερθεί ότι, με σύμπνοια τότε, η επιστήμη και η νομολογία το επέλυσαν θετικά· με την έννοια, δηλαδή, ότι δέχθηκαν την ποινική ευθύνη του λήπτη²⁸⁷.

Η απόφαση 834/1993 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Βόλου, που αναφέρθηκε πριν από λίγο και που αφορά φυσικά τις αστικού δικαίου συνέπειες του εν λόγω εγκλήματος, ξεκινάει με την ακόλουθη σκέψη: «Σύμφωνα με γενική νομική αρχή, ... δεν είναι επιτρεπτή η δικαστική προστασία έκνομης (ή ανήθικης) δραστηριότητας προσώπου. Κατά μείζονα δε λόγο είναι επιτρεπτή ... η δικαστική επίλυση περιουσιακών διαφορών που προκύπτουν από την τέλεση ποινικού αδικήματος μεταξύ των προσώπων που (δολίως) συμμετέσχον στη διάπραξη του». Και καταλήγει: «Αφού πιθανολογείται ότι ο αιτών γνώριζε την έλλειψη αντικρίσματος της επιταγής και παρά ταύτα τη δέχθηκε, εκτιμάται ότι... υπήρξε τουλάχιστο συνεργός στο τελεσθέν αδίκημα..... Έτσι, με βάση τα προεκτεθέντα, οι διάδικοι, ως συμμετοχοί του τελεσθέντος εγκλήματος, δεν δικαιούνται να ζητήσουν δικαστική επίλυση των διαφορών τους που εξ αυτού προέκυψαν κατ' αλλήλων».

Το θέμα, που δηλώνεται με τον τίτλο της προκείμενης μελέτης-έχει σημείο αναφοράς το λήπτη της ακάλυπτης επιταγής. Κατ' ακολουθία, εντοπίζεται στην πρώτη απόκτηση της επιταγής· την απόκτηση που καταρτίζεται ανάμεσα στον εκδότη και το λήπτη της επιταγής²⁸⁸. Με άλλα λόγια, το θέμα αυτό παρίσταται ως παθολογία της τελευταίας αυτής συμβάσεως. Ανάλογο θέμα, όμως, μπορεί να ανακύψει και στη μεταβίβαση της ακάλυπτης επιταγής. Μπορεί δηλαδή, να υπάρξει ανάλογη παθολογία και στη σύμβαση, με την οποία ο λήπτης (ή άλλος νόμιμος κομιστής) μεταβιβάζει σε άλλον την επιταγή· και μάλιστα, ανεξάρτητα από το αν η μεταβίβαση γίνεται με οπισθογράφιση ή απλή εκχώρηση.

Το νέο τούτο θέμα, βεβαίως, δεν συμπίπτει με το προηγούμενο· που αποτελεί απλή παραλλαγή εκείνου· μια παραλλαγή, εντούτοις, η οποία κινείται στο ίδιο πλαίσιο ιδεών. Για αυτό και θα εξεταστεί επίσης. Αφορμή για την προσέγγιση του θέματος υπήρξε η απόφαση 10201/1996 του Εφετείου Αθηνών.²⁸⁹ Από το αιτιολογικό και το διατακτικό της απόφασης συνάγονται τα ακόλουθα: Ο Α, που ήταν εταίρος και διαχειριστής ομόρρυθμης εταιρίας, ενεργώντας ως εκπρόσωπος της εταιρίας, εξέδωσε τρεις επιταγές σε δική του

²⁸⁷ Βλ. Γ. Καραμάνο, Το αδίκημα της εκδόσεως ακάλυπτου επιταγής, Θ. ΝΔ (1943) 308 επ. και 345 επ., ιδίως 348 υπό VII στο τέλος, Ι. Πασσιά, Το αδίκημα της εκδόσεως επιταγής άνευ αντικρύσματος, ΝΔ 9(1953) 481 επ., ιδίως 484 υπό 12, Χ.Γ. Δέδε, Σημείωση υπό την ΑΠ 254/1954 ΝοΒ 2 (1954) 1151, ΑΠ 97/1955 ΝοΒ 3 (1953) 597, με σύμφωνη σημείωση Χ.Γ. Δέδε ή ΕΕΝ 22 (1955) 966, με σύμφωνη σημείωση (υπό 4) Μ.Κ.Κ. (Κυριλλόπουλου).

²⁸⁸ Για τη σύμβαση αυτή και τα στοιχεία που περιέχει, επί παντός αξιογράφου, βλ. Παμπούκη, Αντικατάσταση μετοχικών τίτλων, Επισκ ΕΔ Α (1995) 519 επ., ιδίως 526 υπό IV1 Β και τις παραπομπές που γίνονται εκεί και, ιδίως, στη σημ. 25.

²⁸⁹ Επισκ. ΕΔ Γ (1997) 931.

(ατομική) διαταγή. Τις επιταγές αυτές, που ήταν μεταχρονολογημένες, τις έλαβε (ατομικά) προς ευκολία του και, συγκεκριμένα, για να διευκολυνθεί σε συναλλαγή του με ανώνυμη εταιρία. Και πράγματι, ενεργώντας εν συνεχεία ως λήπτης, συνεπώς και στο δικό του τώρα όνομα, οπισθογράφησε τις επιταγές σε διαταγή της ανώνυμης εταιρίας. Η τελευταία, σημειωτέον, τελούσε εν γνώσει των ως άνω περιστατικών. Ειδικότερα, γνώριζε ότι οι επιταγές εκδόθηκαν προς ευκολία του λήπτη και οπισθόγραφου και, προσέτι, ότι ήταν και θα έμεναν ακάλυπτες.

Όπως ήταν επόμενο, οι επιταγές δεν πληρώθηκαν. Η ανώνυμη εταιρία, λοιπόν, με βάση τις διατάξεις για την αδικοπραξία, άσκησε αγωγή εναντίον του Α, αναφερόμενη στο γεγονός ότι αυτός εξέδωσε τις επιταγές ως εκπρόσωπος της ομόρρυθμης εταιρίας. Και ο Α, με τη σειρά του, προέβαλε κατ' ένοταση ότι η ανώνυμη εταιρία γνώριζε ότι πρόκειται για επιταγές ευκολίας και συγχρόνως ακάλυπτες.

Στην άμυνα του εναγομένου, φυσικά, ενυπάρχουν δύο διαφορετικές ενστάσεις: μία, αφορά την εν γνώσει επίσης απόκτηση επιταγής ευκολίας. Η απόφαση, πάντως, όπως μαρτυρεί κυρίως το διατακτικό της, δεν συνέβαλε τη διαφορά των δύο ενστάσεων και τι αντιμετώπισε ενιαίως. Συγκεκριμένα, υπήγαγε και τις δύο στην κατασκευή²⁹⁰ που έχει επινοήσει η νομολογία για την πρώτη από τις ενστάσεις αυτές. Στην κατασκευή επιστρατεύει: αφενός το άρθρο 300 ΑΚ για το συντρέχον πταίσμα αφετέρου, τα άρθρα 281 και 288 ΑΚ που παραπέμπουν στην καλή πίστη.

Όπως επισημάνθηκε ήδη η παρούσα περίπτωση αποτελεί παραλλαγή εκείνης που μελετήθηκε στις προηγούμενες ενότητες. Σε εκείνη, πράγματι, η απόκτηση έχει συντελεσθεί με σύμπραξη στην έκδοση της επιταγής και, συνεπώς, ως κομιστής παρίσταται ο λήπτης. Και στην παρούσα, η απόκτηση έχει συντελεσθεί με σύμπραξη στην οπισθογράφιση, με συνέπεια τώρα ως κομιστής να προβάλλει ο υπέρ ου η οπισθογράφιση. Ως παραλλαγή της πρώτης, λοιπόν, η παρούσα περίπτωση δεν μπορεί παρά να βρει μεταχείριση ανάλογη με εκείνη που υποδείχθηκε για την πρώτη.

Στην προκειμένη περίπτωση, φυσικά, ο κομιστής, δεν μπορεί να συνέπραξε ως άμεσος συνεργός²⁹¹ στο αδίκημα της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής- ως άμεσος συνεργός μπορεί να έχει συμπράξει σε αυτό αποκλειστικά ο λήπτης. Ο κομιστής, εδώ, μπορεί να συνέπραξε μόνο ως ηθικός αυτουργός μπορεί αυτός, δηλαδή, να προκάλεσε την έκδοση της ακάλυπτης επιταγής²⁹². Κι εν πάσει περιπτώσει, συνέπραξε (με πρόθεση) στη διάθεση-στην οπισθογράφιση- της ακάλυπτης επιταγής ως προϊόντος εγκλήματος²⁹³.

Ενόψει όλων αυτών, λοιπόν, κατ' εφαρμογή και πάλι του άρθρου 174 ΑΚ (ευθεία ή αναλογική, αντιστοίχως), δεν μπορεί κι εδώ να παραχθεί απαίτηση υπέρ του κομιστή (του υπέρ ου η οπισθογράφιση), ούτε από την οπισθογράφιση αλλ' ούτε και από την αδικοπραξία.

²⁹⁰ Παρουσίαση και ανασκευή της κατασκευής αυτής επιχειρήσαμε ήδη πιο πάνω στην παρούσα μελέτη.

²⁹¹ κατ' άρθρο 46 παρ. 1 περ. β ΠΚ

²⁹² άρθρο 46 παρ. 1 περ. α ΠΚ

²⁹³ άρθρο 394 ΠΚ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΕΠΙΤΑΓΗ ΕΥΚΟΛΙΑΣ, ΙΔΙΩΣ ΩΣ ΕΠΙΤΑΓΗ ΑΚΑΛΥΠΤΗ ²⁹⁴

Το θέμα της προκείμενης μελέτης δεν εντάσσεται λογικά στο ευρύτερο και σύνθετο θέμα της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής. Η έκδοση επιταγής προς ευκολία (όπως λέγεται) του λήπτη εντάσσεται σε ένα διαφορετικό, ευρύτερο επίσης αλλά από άλλη άποψη θέμα ένα θέμα, τώρα, που αφορά και άλλα αξιόγραφα και ιδίως τη συναλλαγματική. Η επιταγή ευκολίας, όμως, απασχολεί τη νομολογία, κυρίως, όταν είναι συγχρόνως και ακάλυπτη. Και αυτό, δικαιολογεί επαρκώς τη συζήτηση του θέματος αυτού παραλλήλως προς εκείνα που αφορούν ακραιφνώς την ακάλυπτη επιταγή.

Σε συζήτηση του θέματος αυτού μας ώθησαν δύο νεότερες αποφάσεις: η Εφετείου Πειραιώς 1105/1995²⁹⁵ αφενός και η Εφετείου Αθηνών 10201/1996²⁹⁶ αφετέρου. Και οι δύο αποφάσεις, όμως, το αντιμετώπισαν σε συνάρτηση με το θέμα της ακάλυπτης επιταγής και, ειδικότερα, με το θέμα της απόκτησης επιταγής εν γνώσει του ότι αυτή παρίσταται ως ακάλυπτη. Εξάλλου, και οι δύο συνέπηξαν τα δύο θέματα για να τα αντιμετωπίσουν ενιαία υπό το πρίσμα που αρμόζει στο δεύτερο. Ενώ η πρώτη απόφαση προσεγγίζει και αυτοτελώς το πρώτο θέμα (αυτό που αφορά την επιταγή ευκολίας), για να του προσδώσει ιδιάζοντα χαρακτηρισμό.

Πριν προχωρήσουμε, πάντως, κρίνουμε αναγκαίο να οριοθετήσουμε το ευρύτερο θέμα, όπου λογικά εντάσσεται και η επιταγή ευκολίας. Το θέμα τούτο μπορεί να οριστεί ως «ανάληψη υποχρέωσης από χρηματογράφο προς ευκολία του υπέρ ου το χρηματογράφο». Ανάληψη παρόμοιας υποχρέωσης δεν συνηθίζεται πολύ στην επιταγή. Συνήθως, η προς ευκολία ανάληψη υποχρέωσης γίνεται με την αποδοχή συναλλαγματικής- οπότε και μιλάμε για «αποδοχή ευκολίας»²⁹⁷. Για αυτό και η σχετική συζήτηση, που είναι ιδιαίτερος πλούσια στην επιστήμη και στη νομολογία, αναφέρεται κατά προτίμηση στην αποδοχή. Ευνόητο είναι, ότι η προσφορά της επιστήμης και της νομολογίας, που αφορά την αποδοχή ευκολίας, θα είναι πολύτιμος οδηγός στη συζήτηση που επιχειρείται εδώ, ειδικά για την επιταγή ευκολίας.

²⁹⁴ Βλ. ΚΩΝ/ΝΟΥ ΠΑΜΠΟΥΚΗ «ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΑΚΑΛΥΠΤΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ» 1998, σελ. 53 ως 62. Σημειώνεται ότι η προκείμενη μελέτη, σε μορφή συνεπτυγμένη και υπό τον τίτλο «Έκδοση επιταγής ευκολίας», έχει δημοσιευθεί, ως σχόλιο στην ΕΠειρ. 1105/1996, στην Επισκ.ΕΔ Γ (1997) 664.

²⁹⁵ Επισκ. ΕΔ Γ (1997) 658.

²⁹⁶ Επισκ. ΕΔ Γ (1997) 931.

²⁹⁷ Για την αποδοχή ευκολίας, ενδεικτικά βλ. Α Κιάντου-Παμπούκη, Δίκαιο αξιογράφων (έκδ. 5η, 1997) παρ. 34 1 2 σελ. επ., όπου και άλλες παραπομπές.

Έκδοση επιταγής ευκολίας (κατ' αντιστοιχία προς την αποδοχή ευκολίας) υπάρχει, όταν η επιταγή εκδίδεται -όχι προς εξόφληση οφειλής του εκδότη απέναντι στο λήπτη ή προς (άμεση) πίστωσή της λήπτη αλλά- προς ενίσχυση της πιστοληπτικής ικανότητας του τελευταίου· και, συγκεκριμένα, προκειμένου ο λήπτης να χρησιμοποιήσει (οπισθογραφήσει ή εκχωρήσει) την επιταγή προς εξόφληση δικής του υποχρεώσεως απέναντι σε τρίτον, που τον πιστώνει^{298 299}

Υποστηρίχθηκε ότι, συνήθως, επιταγή ευκολίας εκδίδεται για «να μένει (η επιταγή) στα ταμείο του λήπτη προς επίδειξη»³⁰⁰. Πλην όμως, η έκδοση επιταγής με παρόμοιο σκοπό αντικείται στα χρηστά ήθη, αφού γίνεται προς εξαπάτηση των τρίτων σχετικά με τη φερεγγυότητα του λήπτη. Κατ' ακολουθία, δεν μπορεί να τεθεί σε ίση μοίρα με την έκδοση που αποβλέπει στην κυκλοφορία της επιταγής και στη, διαμέσου αυτής, ενίσχυση της πιστοληπτικής ικανότητας του λήπτη - φαινόμενο, που εντάσσεται πλήρως στα πλαίσια της έννομης τάξης.

Η επιταγή ευκολίας, δεν αποτελεί φαινόμενο εξίσου συνηθισμένο με την αποδοχή ευκολίας, εντούτοις, δεν είναι από τα παράδοξα της συναλλακτικής ζωής - καθώς, για παράδειγμα, η αχρηστία του γραμματίου εις διαταγή, ενός εξόχως πρόσφορου για τις συνθήκες της αγοράς μας πιστωτικού εργαλείου³⁰¹. Όπως αναφέρθηκε η επιταγή ευκολίας εκδίδεται προς ενίσχυση της πιστοληπτικής ικανότητας του λήπτη. Η επιταγή, όμως προβλέπεται από το νόμο ως όργανο πληρωμής ως αξιόγραφο, που πρέπει να εξαντλήσει τη λειτουργία του σε σύντομο διάστημα ³⁰² Ως εκ τούτου, λουσόν, δεν μπορεί να καλύψει πιστωτικές ανάγκες, οι οποίες από τη φύση τους εκτείνονται στο χρόνο³⁰³. Πιστωτικές ανάγκες μπορεί να καλύψει κατ' εξαίρεση μόνο, αν είναι μεταχρονολογημένη. Τότε, πραγματικά, παρατείνεται ο χρόνος λειτουργίας της καθ' όλο το διάστημα που μεσολαβεί ανάμεσα στο χρόνο εκδόσεως που είναι αληθινός και σ' εκείνον που αναγράφεται στην επιταγή³⁰⁴. Υπενθυμίζεται πάντως, ότι η παράταση αυτή

²⁹⁸ Παρόμοια περίπτωση φαίνεται να απασχόλησε την ΕΑ 6289/1994 ΔΕΕ Α (1995) 298, αλλ' αυτή αναφέρεται στο θέμα με πολύ αόριστη διατύπωση. Κατά τον Αντεισαγγελέα Κ. Κόλλια, Αγόρευση στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η ΑΠ 254/1954 Θ, ΞΕ (1954) 1025, η επιταγή ευκολίας «δίδεται προς δανεισμόν ή εγγύησιν». Αλλ' η επιταγή που δίνεται «προς δανεισμόν» δεν είναι επιταγή ευκολίας

²⁹⁹ Όσο αφορά την αποδοχή συναλλαγματικής, πρβλ. Α. Κιάντου-Παμπούκη, όπ. Παρ. 34 1 2 σελ. 167 επ., Hueck-Canaris, *Recht der Wertpapiere* (έκδ. 12, 1986) παρ. 9 I 4 σελ. 107, παρ. 17 II 1 b σελ. 170 επ.

³⁰⁰ Έτσι, Μάρκου, όπ. παρ. άρθρο 22 σελ. 165.

³⁰¹ Βλ. Φρέρη, Εις μνήμην του γραμματίου εις διαταγήν, ΕπισκΕΔ Γ (1997) 332 επ.

³⁰² Άρθρα 28 παρ. 1 και - για την εξωτερική επιταγή - 29 παρ. 1 ν. 5960/1933

³⁰³ Ενόψει αυτού, προφανώς, ο Κ. Κόλλιας, Θ. ΞΕ (1954) επ. είπε παλιότερα ότι η επιταγή ευκολίας είναι «εφεδρείς της πρακτικής διαστρέφουσα την έννοιαν της επιταγής».

³⁰⁴ Για την λειτουργία της επιταγής, της κανονικής και της μεταχρονολογημένης, βλ. Α. Κιάντου - Παμπούκη, όπ. παρ. παρ. 81 σελ. 333 επ.

δεν διασφαλίζεται και νομικώς, αφού η επιταγή μπορεί να εμφανισθεί προς πληρωμή αμέσως μετά την έκδοσή της, συνεπώς και πριν από το χρόνο που αναγράφεται σ' αυτήν.³⁰⁵ Η επιταγή ευκολίας (όπως συμβαίνει και με την αντίστοιχη αποδοχή συναλλαγματικής) εκδίδεται επί τη βάσει συμβάσεως εντολής ή συμβάσεως έργου.³⁰⁶ Με την έκδοση παρόμοιας επιταγής ο εκδότης αναλαμβάνει να διεκπεραιώσει υπόθεση του λήπτη, είτε με είτε χωρίς αμοιβή. Συγκεκριμένα, ο εκδότης αναλαμβάνει να έχει στον οικείο λογαριασμό τα διαθέσιμα που απαιτούνται για την πληρωμή της επιταγής, τη στιγμή που αυτή θα εμφανισθεί προς πληρωμή από τον τρίτο υπέρ του οποίου θα την οπισθογραφήσει ο λήπτης. Και ο λήπτης, από την πλευρά του, υποχρεούται να προκαταβάλει ή, πάντως, ν' αποδώσει στον εκδότη το ποσό που αυτός θα χρειασθεί να δαπανήσει ή θα δαπανήσει, αντιστοίχως, για να εκπληρώσει την υποχρέωση που ανέλαβε.^{307 308}

Η έκδοση επιταγής ευκολίας, μια και μπορεί να γίνεται με αμοιβή, δεν είναι ακριβές να χαρακτηρίζεται ως κατά χάρη έκδοση. Ενόψει, όμως, του ότι συνήθως δεν προβλέπεται αμοιβή, μπορεί κανείς κατά σύμβαση να χρησιμοποιεί και το χαρακτηρισμό αυτόν (Στη συνέχεια, ο χαρακτηρισμός αυτός θα χρησιμοποιείται γιατί εμφανίζει το προσόν της εκφραστικότητας. Πλην όμως, θα κλείνεται σε εισαγωγικά, για να υπενθυμίζεται ότι δεν ακριβολογεί).

Από τη σύμβαση σ' εκτέλεση της οποίας εκδίδεται η επιταγή ευκολίας, συνάγονται αβίαστα οι αρχές που διέπουν τις σχέσεις αφενός ανάμεσα στον εκδότη και το λήπτη και αφετέρου ανάμεσα στον εκδότη και τον τρίτο. Αν η επιταγή ευκολίας, ξεφεύγοντας από τον προορισμό της (που είναι η κυκλοφορία), παραμείνει στα χέρια του λήπτη - προς «χάρη» του οποίου εκδόθηκε - μπορεί, ατόπως φυσικά, να συμβεί το ένα από τα δύο: ή να εμφανίσει ο λήπτης την επιταγή και να την εισπράξει: ή να την εμφανίσει, να μην την εισπράξει ελλείψει διαθεσίμων και, στη συνέχεια, ν' ασκήσει αναγωγή κατά του εκδότη.³⁰⁹ Και τα δύο, εντούτοις, θα λάβουν χώρα ατόπως, καθώς σημειώθηκε ήδη. Κατ' ακολουθία: στην πρώτη περίπτωση, ο λήπτης υποχρεούται ν' αποδώσει το ποσό της επιταγής στον εκδότη, γιατί το εισέπραξε αχρεωστήτως³¹⁰ και στη δεύτερη, ο εκδότης μπορεί ν' αποκρούει μ' ένσταση την αναγωγή του λήπτη. Για τη δεύτερη περίπτωση, όμως, διχάζονται οι γνώμες ως προς τη φύση ή τη θεμελίωση της ένστασης. Κατά μία γνώμη - η οποία, με συνέπεια, μεταφέρει κι εδώ την κατασκευή που συναντήσαμε στην πρώτη περίπτωση - πρόκειται για ένσταση της «κατά

³⁰⁵ άρθρο 28 παρ. 2 ν. 5960/1933

³⁰⁶ άρθρα, αντίστοιχα, 713 επ. ή 681 επ. ΑΚ

³⁰⁷ Άρθρα, αντίστοιχα, 721 και 722 ΑΚ, εφαρμοσμένα κατ' αναλογία αν πρόκειται για σύμβαση έργου.

³⁰⁸ Πρβλ. Α. Κιάντου - Παμπούκη, όπ. παρ. 34 Ι 2 σελ. 168.

³⁰⁹ Κατ' άρθρο 40 ν. 5960/1933

³¹⁰ άρθρο 904 παρ. 1 εδ. 2 ΑΚ

χάρη» έκδοσης, η οποία αναλύεται σ' ένσταση αχρεωστήτου³¹¹. Και κατ' άλλη γνώμη - που φαίνεται να περιέχει μια εκζήτηση - πρόκειται για ένσταση του δόλου, στηριγμένη στην αρχή ότι «δολίως πράττει όποιος απαιτεί αυτό που οφείλει ν' αποδώσει». Το συνηθέστερο είναι, όμως, η επιταγή ευκολίας να πορευθεί συμφώνως με τον προορισμό της: να μεταβιβασθεί από το λήπτη σε τρίτον που παρέχει πίστωση σ' αυτόν (δηλαδή το λήπτη). Στην περίπτωση αυτή, λοιπόν, τα πράγματα θα εξελιχθούν ως ακολούθως:

Αν η επιταγή πληρωθεί στον τρίτο και ο λήπτης δεν έχει προκαταβάλει το ποσό της στον εκδότη ³¹², ο εκδότης δικαιούται ν' απαιτήσει την απόδοσή του.³¹³ ³¹⁴Αν, αντιθέτως, η επιταγή δεν πληρωθεί ελλείψει διαθέσιμων και ο τρίτος ασκήσει αναγωγή κατά του εκδότη, ο τελευταίος μπορεί - παρά τα όσα υποστηριχθεί και υποστηρίζονται εισέτι ν' αποκρούσει την αναγωγή με την ένσταση της «κατά χάρη» έκδοσης, ακόμα και αν ο τρίτος, γνώριζε το δεδομένο αυτό (την «κατά χάρη» έκδοση) όταν αποκτούσε την επιταγή.

Οι αρχές αυτές ισχύουν εξίσου και όταν ο λήπτης μεταβίβασε την επιταγή μ' εκχώρηση (και όχι με οπισθογράφηση). Γιατί για τον εκδότη δεν έχει καμιά σημασία το πώς ο λήπτης χρησιμοποίησε την επιταγή που εκείνος του εξέδωσε «κατά χάρη».

Η επιστήμη υποστήριζε παλιότερα και η νομολογία υποστηρίζει πάντα ότι ο εκδότης, με βάση το άρθρο 22 ν. 5960/1933 (όπως, επί αποδοχής, με βάση το άρθρο 17 ν. 5325/1932) έχει την ένσταση της «κατά χάρη» έκδοσης, αν ο τρίτος γνώριζε το δεδομένο αυτό³¹⁵. Δυο αποφάσεις, μάλιστα, έφθασαν να δεχθούν ότι ο εκδότης έχει την ένσταση αυτή, ακόμα και όταν ο κομιστής ασκεί την αξίωση από την αδικοπραξία³¹⁶. Κι έδειξαν έτσι ότι, για να προστατεύσουν τον φιλότιμο αλλά και ασυνειπή εκδότη, είναι έτοιμες να καταρρίψουν ακόμα και το φράγμα, που, σύμφωνα με την επίμονη νομολογία, χωρίζει τις δύο αξιώσεις - την αξίωση από την αναγωγή και την αξίωση από την αδικοπραξία³¹⁷.

Αλλ' η άποψη αυτή, που στη νομολογία είναι αμετακίνητη, πηγαίνει πέρα από τη βούληση των μερών και, συνεπώς, εναντιώνεται στο δίκαιο που αναγνωρίζει τη βούλησή τους. Με την επιταγή ευκολίας, που εκδίδεται σ' εκτέλεση συμβάσεως εντολής ή έργου, ο εκδότης ενδυναμώνει την

³¹¹ Έτσι, για την αποδοχή ευκολίας, Α. Κιάντου - Παμπούκη, όπ. παρ. 34 Ι 2 σελ. 168 επ., καθώς και η Επειρ 1105/1996 (σημ. 1).

³¹² Όπως έχει υποχρέωση κατ' άρθρο 721 ΑΚ

³¹³ Κατ' άρθρο, τώρα, 722 ΑΚ

³¹⁴ . Για την αποδοχή ευκολίας, πρβλ. Α. Κιάντου - Παμπούκη, όπ. παρ. 34 Ι 2 σελ. 169 και τις παραπομπές που γίνονται εκεί, στη σημ. 8.

³¹⁵ Έτσι, για την αποδοχή ευκολίας, Δελούκας, Αξιόγραφα (έκδ. 3η, 1980) παρ. 91 γ σελ. 144 και οι αποφάσεις που παραπέμπει η Α. Κιάντου - Παμπούκη, όπ. παρ. 34 Ι 2 σημ. 5 σελ. 168-169. Ειδικά για την επιταγή ευκολίας, βλ. ΠΠΑ 5164/1974 ΕΕΔ ΚΣΤ (1975) 102 (104), Επειρ 459/1991 ΕΕΔ ΜΔ (1993) ή ΕΔ 33 (1992) 1503, Επειρ 258/1994 ΔΕΕ Α (1995) 75, ΕΑ 6289/1994 ΔΕΕ Α (1995) 298.

³¹⁶ . Έτσι, οι ΠΠΑ 5164/1974 και ΕΑ 6289/1994

³¹⁷ Κριτική στην επίμονη αυτή νομολογία ασκήθηκε στην μελέτη της παρούσης εργασίας που φέρει τον τίτλο «Αγωγή αποζημιώσεως και υποκείμενη σχέση στην ακόλυπη επιταγή».

πιστοληπτική ικανότητα του λήπτη. Με βάση την ίδια σύμβαση, λοιπόν, ο λήπτης νομίμως οπισθογράφησε (ή εκχώρησε) υπέρ του τρίτου την επιταγή. Ο τρίτος, κατ' ακολουθία, αν αγνοούσε ότι πρόκειται για επιταγή ευκολίας, δεν χρειάζεται την προστασία του αποβλήτου των ενστάσεων (την οποία προσφέρει το άρθρο 22 ν. 5960/1993)³¹⁸ και αν γνώριζε ότι πρόκειται για παρόμοια επιταγή, δεν νοείται ότι, κατά την κήση της, ενέργησε «εν γνώσει προς βλάβην» τον εκδότη, ώστε να μείνει εκτεθειμένος (με βάση την ίδια διάταξη) στην ένσταση που ο εκδότης έχει εναντίον του λήπτη³¹⁸.

Στην ουσία, η κρατούσα άποψη «περιπαίζει» τον τρίτο που απέκτησε την επιταγή εν γνώσει του ότι είναι ευκολίας, ότι εκδόθηκε «κατά χάρη».

Η απόφαση 1105/1996 του Εφετείου Πειραιώς έχει διαφορετική αντίληψη για την επιταγή ευκολίας. Στις αναλύσεις που προηγήθηκαν, η επιταγή ευκολίας παρουσιάστηκε ως πάρισσο προς την αντίστοιχη αποδοχή συναλλαγματικής. Γι' αυτό κι επισημάνθηκε ότι ως επιταγή ευκολίας μπορεί να λειτουργήσει εκείνη που είναι μεταχρονολογημένη. Η εν λόγω απόφαση, αντίθετα, αποβλέπει στην επιταγή που δεν είναι μεταχρονολογημένη, που λειτουργεί πραγματικά ως εργαλείο πληρωμής. Και (όπως δύο άλλες αποφάσεις, μια παλιότερη και μια νεότερη)³¹⁹ ως επιταγή ευκολίας θεωρεί εκείνη, «την οποία ο εκδότης εκδίδει προς χρηματική διευκόλυνση του λήπτη», προκειμένου ο τελευταίος είτε «να την οπισθογραφήσει σε τρίτον» είτε «να την εισπράξει» ο ίδιος.

Η επιταγή, εντούτοις, που εκδίδεται προς τον σκοπό αυτόν, δεν είναι παρά κοινή επιταγή, που υπηρετεί μια υποκείμενη σχέση (που έχει συνεπώς αιτία), ξένη προς τη σύμβαση εντολής ή έργου η οποία (σύμβαση) υπόκειται στην επιταγή ευκολίας.

Με την επιταγή που περιγράφει η απόφαση, ο εκδότης δεν ενισχύει την πιστοληπτική ικανότητα του λήπτη ενισχύει ευθέως, και μάλιστα προσωρινώς, την αγοραστική του δύναμη³²⁰. Κατ' ακολουθία, παρέχει (άμεση) πίστωση στο λήπτη, αφού - σε τελική ανάλυση - πίστωση είναι η προσωρινή ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης άλλου³²¹. Επιβεβαίωση της εκτίμησης αυτής μπορεί να μας προσφέρει η ακόλουθη σύγκριση, για την οποία θ' αποβλέψουμε στην επιταγή που είναι να την εισπράξει ο ίδιος ο λήπτης. Ο αγοραστής, που εκδίδει επιταγή για το τίμημα της αγοραπωλησίας, σκοπεύει να εξοφλήσει την υποχρέωση που έχει αναλάβει απέναντι στον πωλητή και λήπτη της επιταγής. Και ο πιστοδότης, που εκδίδει επιταγή αντί να δώσει χρήματα, σκοπεύει να δημιουργήσει υποχρέωση του λήπτη της

³¹⁸ Έτσι, επίσης για την αποδοχή ευκολίας, Α. Κιάντου - Παμπούκη, όπ. παρ. 34 Ι 2 σελ. 168.

³¹⁹ Πρόκειται για τις ΗΠΑ 5164/1974 ΕΕΔ ΚΣΤ (1975) 102 (104) και Επειρ 258/1994 ΔΕΕ Α (1995) 75.

³²⁰ Παρόμοια λειτουργία αναγνωρίζει στην έκδοση της επιταγής και ο Κ. Κόλλιας Θ. ΞΕ (1954) 1025, όταν λέει ότι η επιταγή ευκολίας «δίδεται προς δανεισμόν».

³²¹ Βλ. Παμπούκη, Τραπεζικά πιστωτικά συμβάσεις (1962) παρ. 37 σελ. 97 επ., τώρα και ΟΛΑΠ 35/1997 ΕΔ 38 (1997) 1530 (1531).

επιταγής και πιστολήπτη: την υποχρέωση προς απόδοση του ποσού της επιταγής μετά την πάροδο του χρόνου της πίστωσης.

Στα προηγούμενα παραδείγματα μιλήσαμε γι' αυτό που σκοπεύει να κάνει ο εκδότης και όχι γι' αυτό που κάνει. Είπαμε, συγκεκριμένα, ότι στη μία περίπτωση σκοπεύει να εξοφλήσει υποχρέωση και στην άλλη σκοπεύει να δημιουργήσει υποχρέωση. Τη διατύπωση αυτή, διευκρινίζουμε τώρα, την επλέξαμε αποβλέποντας σ' εκείνο που συνήθως συμβαίνει. Συνήθως, πράγματι, με βάση και την ιδέα που διατρέχει το άρθρο 421 ΑΚ, η επιταγή εκδίδεται χάριν και όχι αντί καταβολής³²². Κατά συνέπεια, μέχρι να γίνει η πληρωμή της επιταγής, δεν υπάρχει καταβολή του εκδότη προς το λήπτη. Κατά συνέπεια, πιο πέρα: στην πρώτη περίπτωση, δεν γίνεται εξόφληση της υποχρέωσης για το τίμημα και στη δεύτερη, δεν δημιουργείται υποχρέωση του λήπτη προς απόδοση της πίστωσης.

Μένοντας στη δεύτερη περίπτωση, προσθέτουμε και τούτο: μέχρι να γίνει η πληρωμή της επιταγής (από την τράπεζα) ή προεξόφλησή της (από τρίτον), δεν υπάρχει παρά μόνο υπόσχεση του εκδότη προς χορήγηση της πιστώσεως μια υπόσχεση, που αποτελεί και τη (νόμιμη) αιτία για την έκδοση της επιταγής. Εξάλλου, άμα γίνει η πληρωμή της επιταγής ή προεξόφλησή της, η ως άνω υπόσχεση του εκδότη εκπληρώνεται. Και, για το λήπτη, τότε, γεννιέται υποχρέωση ν' αποδώσει το ποσό της επιταγής, αφού παρέλθει φυσικά ο χρόνος της πιστώσεως - ως αιτίας για την επίδοση που του έγινε με την είσπραξη ή προεξόφληση της επιταγής. Κατ' ακολουθία, σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στην επιταγή ευκολίας, δεν χωρεί εδώ, υπέρ του εκδότη κι εναντίον του λήπτη, ένσταση ή αξίωση αχρεωστήτου, κατά περίπτωση.³²³

³²² Βλ., ενδεικτικά, Α. Κιάντου - Παμπούκη, όπ. παρ. 10 ΙΙΙ σελ. 45 επ. και, ειδικά για την επιταγή, Α. Κιάντου - Παμπούκη, Έκδοση και μεταβίβαση επιταγής προς ικανοποίηση χρηματικής απαιτήσεως, Παρατηρήσεις υπό την ΕΘ 1184/1996 ΕπισκΕΔ Β (1996) 968 επ., ιδίως 971 επ.

³²³ Οι ΠΠΑ 5164/1974 και Επειρ 258/1994, συγχέοντας την προκειμένη επιταγή με την επιταγή ευκολίας, είπαν ότι ο εκδότης έχει την ένσταση της έλλειψης αιτίας ή του αχρεωστήτου.

 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ:

- ✠ N.5960/1933
- ✠ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ
- ✠ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ
- ✠ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΕΙΣ ΔΙΑΤΑΓΗ
- ✠ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ
- ✠ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΔΙΓΡΑΜΜΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ
- ✠ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΠΙΤΑΓΗΣ

[ΧΛ/2] Ν. 5960 [1933] ΠΕΡΙ ΕΠΙΤΑΓΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

• Περὶ ἐκδόσεως καὶ τύπου
τῆς ἐπιταγῆς

Ἄρθρ. 1.- Ἡ ἐπιταγὴ περιέχει:-

1. Τὴν ὀνομασίαν «ἐπιταγῆ», καταχωρισμένην ἐν αὐτῷ τῷ κειμένῳ τοῦ τίτλου καὶ ἐκφραζομένην ἐν ἡ γλῶσση συντάσσεται ὁ τίτλος οὗτος.

2. Τὴν ἀπλὴν καὶ καθαρὰν ἐντολὴν περὶ πληρωμῆς ὠρισμένου ποσοῦ.

3. Τὸ ὄνομα ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ὀφείλει νὰ πληρῶσῃ (πληρωτῆς).

4. Τὴν σημείωσιν τοῦ τόπου τῆς πληρωμῆς.

5. Τὴν σημείωσιν τῆς χρονολογίας καὶ τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐπιταγῆς.

6. Τὴν ὑπογραφήν τοῦ ἐκδίδοντος τὴν ἐπιταγὴν (ἐκδότης).

Ἄρθρ. 2.- Ὁ τίτλος ἐν τῷ ὁποίῳ ἐλλείπει ἐν ἑκ τῶν ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ ἀναφερομένων στοιχείων δὲν ἰσχύει ὡς ἐπιταγὴ, ἐκτὸς τῶν περιπτώσεων τῶν καθοριζομένων εἰς τὰ ἑπομένα ἐδάφια:

Ἐν ἐλλείψει ἐιδικῆς σημειώσεως ὁ παρὰ τὸ ὄνομα τοῦ πληρωτοῦ σημειούμενος τόπος θεωρεῖται ὡς τοπος τῆς πληρωμῆς. Ἐὰν πλειότεροι τοποὶ σημειῶνται παρὰ τὸ ὄνομα τοῦ πληρωτοῦ ἡ ἐπιταγὴ εἶναι πληρωτέα εἰς τὸν πρῶτον σημειούμενον τόπον.

Ἡ ἐπιταγὴ ἢ ἄνευ σημειώσεως τοῦ τόπου τῆς πληρωμῆς θεωρεῖται πληρωτέα ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς.

Ἡ ἄνευ σημειώσεως τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως ἐπιταγὴ θεωρεῖται ὡς ἐκδοθεῖσα ἐν τῷ τόπῳ τῷ σημειούμενῳ παραπλευρῶς τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐκδότη.

Ἄρθρ. 3.- Ἡ ἐπιταγὴ ἐκδίδεται ἐπὶ τραπεζίτου ἔχοντος κεφάλαια εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἐκδότη καὶ ἐπὶ τῆ βασει συμφωνίας, ρητῆς ἢ σιωπηρᾶς, καθ' ἣν ὁ ἐκδότης ἔχει τὸ δικαίωμα διαθεσεως τῶν κεφαλαίων τούτων δι' ἐπιταγῆς. Ἐν τούτοις ἐν περιπτώσει μὴ τηρήσεως τῶν διατάξεων τούτων, ἡ ἰσχύς τοῦ τίτλου τῆς ἐπιταγῆς δὲν θίγεται.

Ἐπιταγὴ ἐκδοθεῖσα καὶ πληρωτέα ἐν Ἑλλάδι ἰσχύει ὡς ἐπιταγὴ μόνον ἐὰν ἐξεδόθη ἐπὶ τραπεζικῆς ἐταιρείας ἢ ἐπὶ ἐλληνικοῦ νομικοῦ προσώπου δημοσίου δικαίου ἀσκοῦντος ἐργασίας τραπεζικας.

Ἄρθρ. 4.- Ἡ ἐπιταγὴ δὲν εἶναι δεκτικὴ ἀποδοχῆς. Μνεία περὶ ἀποδοχῆς γραφομένη ἐπὶ τῆς ἐπιταγῆς, θεωρεῖται ὡς μὴ γεγραμμένη.

Ἄρθρ. 5.- Ἡ ἐπιταγὴ δύναται νὰ ὀρισθῆ πληρωτέα:

Εἰς πρόσωπον κατονομαζόμενον μετὰ ἢ ἄνευ ρητῆς ρήτρας «εἰς διαταγὴν», εἰς πρόσωπον κατονομαζόμενον μετὰ τῆς ρήτρας «οὐχὶ εἰς διαταγὴν» ἢ μετὰ ρήτρας ἰσοδυνάμου εἰς τὸν κομιστήν.

Ἡ ἐπιταγὴ ὑπὲρ προσώπου κατονομαζόμενου μετὰ τῆς μνείας «ἢ εἰς τὸν κομιστήν» ἢ ἰσοδυνάμου φρασεως ἰσχύει ὡς ἐπιταγὴ εἰς τὸν κομιστήν.

Ἡ ἐπιταγὴ ἢ ἄνευ σημειώσεως τοῦ δικαιούχου ἰσχύει ὡς ἐπιταγὴ εἰς τὸν κομιστήν.

Ἄρθρ. 6.- Ἡ ἐπιταγὴ δύναται νὰ ἐκδοθῆ εἰς διαταγὴν αὐτοῦ τοῦ ἐκδότη.

Ἡ ἐπιταγὴ δύναται νὰ ἐκδοθῆ διὰ λογαριασμὸν τρίτου.

Ἡ ἐπιταγὴ δύναται νὰ ἐκδοθῆ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἐκδότη μόνον ἐὰν ἠρόκειται περὶ ἐπιταγῆς ἐκδιδομένης ὑποχρυσωμένης διαφόρων

καταστημάτων του αυτού εκδότη. Ἄλλ' ἐν τῇ ἐξαιρετικῇ ταύτῃ περιπτώσει ἀπαγορεύεται ἡ ἐκδοσις τῆς ἐπιταγῆς εἰς τὸν κομιστήν.

Ἄρθρ. 7.— Πᾶσα ρητρά περί τῶν ἀναγραφομένην ἐν τῇ ἐπιταγῇ θεωρεῖται ὡς μὴ γεγραμμένη.

Ἄρθρ. 8.— Ἡ ἐπιταγή δύναται νά εἶναι πληρωτέα εἰς τὴν κατοικίαν τρίτου εἴτε ἐν τῷ οἰκισμῷ ἐνθα ἔχει τὴν κατοικίαν αὐτοῦ ὁ πληρωτής, εἴτε ἐν ἄλλῳ οἰκισμῷ ὑπὸ τὸν ὄρον ὅμως ὅτι ὁ τρίτος εἶναι τραπεζίτης.

Ἄρθρ. 9.— Ἡ ἐπιταγή τῆς ὁποίας τὸ ποσὸν ἐγγράφῃ συγχρόνως ὀλογράφως καὶ ἀριθμητικῶς ἰσχύει, ἐν περιπτώσει διαφορᾶς, διὰ τὸ ποσὸν τὸ γραφέν ὀλογράφως.

Ἡ ἐπιταγή τῆς ὁποίας τὸ ποσὸν ἐγγράφῃ πολλάκις εἴτε ὀλογράφως εἴτε ἀριθμητικῶς ἰσχύει, ἐν περιπτώσει διαφορᾶς, μόνον διὰ τὸ μικρότερον ποσόν.

Ἄρθρ. 10.— Ἐάν ἡ ἐπιταγή φέρῃ ὑπογραφὰς προσώπων ἀνικάνων πρὸς ἀνάληψιν ὑποχρέωσης ἐξ ἐπιταγῆς, ὑπογραφὰς πλαστάς ἢ ὑπογραφὰς ἀνυπάρκτων προσώπων ἢ ὑπογραφὰς, αἱ ὁποῖαι ἐνεκὰ παντός ἄλλου λόγου δέν δύναται νά ὑποχρεώσωσι τὰ πρόσωπα τὰ ὑπογράφοντα τὴν ἐπιταγήν ἢ ἐπ' ὀνόματι τῶν ὁποίων ὑπεγράφη αὕτη οἱ ὑποχρεώσεις τῶν ἄλλων ὑπογράφων παραμένουσιν οὐχ ἥττον ἔγκυροι.

Ἄρθρ. 11.— Ὁ θέσας τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἐπὶ ἐπιταγῆς ὡς ἀντιπρόσωπος προσώπου, διὰ τὸ ὁποῖον δέν εἶχε τὴν ἐξουσίαν νά ἐνεργήσῃ, ὑποχρεοῦται αὐτός οὗτος ἐκ τῆς ἐπιταγῆς καί, ἐάν ἐπλήρωσεν, ἔχει τὰ αὐτὰ δικαιώματα, τὰ ὁποῖα θά εἶχεν ὁ φερόμενος ὡς ἐκπρόσωπηθείς.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει ἐπὶ ἀντιπροσώπου ὑπερβάντος τὴν ἐαυτοῦ ἐξουσίαν.

Ἄρθρ. 12.— Ὁ ἐκδότης εὐθύνεται διὰ τὴν πληρωμὴν.

Πᾶσα ρητρά διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἐκδότης ἀπαλασσεται τῆς εὐθύνης ταύτης θεωρεῖται ὡς μὴ γεγραμμένη.

Ἄρθρ. 13.— Ἐάν ἐπιταγή, ἀτελής κατα τὴν ἐκδοσιν, συνεπληρώθῃ ἐναντίον τῶν γενομένων συμφωνιῶν, ἢ μὴ τηρησι τῶν συμφωνιῶν τούτων δύναται νά ἀντιταχθῇ κατὰ τοῦ κομιστοῦ μόνον, ἐάν οὗτος ἀπεκτησέ τὴν ἐπιταγὴν κακῇ τῇ πίστει ἢ ἐάν κατα τὴν κτησίαν αὐτῆς διέπραξε βαρὺ πταίωμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Περὶ μεταβιβάσεως

Ἄρθρ. 14.— Ἡ ἐπιταγή, ἥτις ἐξεδόθη ὡς πληρωτέα ὑπὲρ κατονομαζομένου προσώπου μετὰ ἢ ἀνευ ρητῆς ρητρᾶς εἰς διαταγὴν δύναται νά μεταβιβασθῇ δι' ὀπισθογραφῆσεως.

Ἡ ἐπιταγή, ἥτις ἐξεδόθη πληρωτέα ὑπὲρ κατονομαζομένου προσώπου μετὰ τῆς ρητρᾶς «οὐχὶ εἰς διαταγὴν» ἢ ἰσοδυναμου ρητρᾶς, εἶναι μεταβιβάσιμος μόνον κατα τὸν τύπον καὶ μετὰ τῶν ἀποτελεσμάτων κοινῆς ἐκχωρήσεως.

Ἡ ὀπισθογραφῆσις δύναται νά γίνῃ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ἐκδότης ἢ παντός ἄλλου ὑποχρέου. Τὰ πρόσωπα ταῦτα δύναται νά ὀπισθογραφῆσωσι τὴν ἐπιταγὴν ἐκ νέου.

Ἄρθρ. 15.— Ἡ ὀπισθογραφῆσις εἶναι ἀπλῆ καὶ καθαρὰ. Πᾶς ἐν τῇ ὀπισθογραφῆσει ὄρος θεωρεῖται ὡς μὴ γεγραμμένος.

Ἡ μερική ὀπισθογραφῆσις εἶναι ἄκυρος.

Ἐπίσης ἄκυρος εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ πληρωτοῦ ὀπισθογραφῆσις.

Ἡ ὀπισθογραφίαις εἰς τὸν κομιστὴν ἰσχύει ὡς ὀπισθογραφίαις ἐν λευκῷ.

Ἡ ὀπισθογράφησις πρὸς τὸν πληρωτὴν ἰσχύει μόνον ὡς ἐξόφλησις, ἐκτὸς ἐὰν ὁ πληρωτὴς ἔχη πλειονα καταστήματα, ἢ δὲ ὀπισθογράφησις γινεται ὑπὲρ καταστήματος διαφόρου ἐκείνου ἐφ' οὗ ἡ ἐπιταγὴ ἐξεδόθη.

Ἄρθρ. 16.- Ἡ ὀπισθογράφησις γράφεται ἐπὶ τῆς ἐπιταγῆς ἢ φύλλου προσαρτωμένου εἰς αὐτὴν (προσθεμα). Ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ ὀπισθογράφου.

Ἡ ὀπισθογράφησις δύναται νὰ μὴ σημειοῖ τὸν δικαιούχον ἢ νὰ συνίσταται ἀπλῶς εἰς τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ὀπισθογράφου, (ὀπισθογράφησις ἐν λευκῷ). Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει ἡ ὀπισθογράφησις ἵνα εἶναι ἰσχυρά, πρέπει νὰ γράφηται ὀπισθεν τῆς ἐπιταγῆς ἢ ἐπὶ τοῦ προσθέματος.

Ἄρθρ. 17.- Ἡ ὀπισθογράφησις μεταβιβάζει πάντα τὰ ἀπορρέοντα ἐκ τῆς ἐπιταγῆς δικαιώματα.

Ἄν ἡ ὀπισθογράφησις εἶναι ἐν λευκῷ, ὁ κομιστὴς δύναται:

1) Νὰ συμπληρώσῃ τὸ λευκὸν εἴτε διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ εἴτε διὰ τοῦ ὀνόματος ἄλλου προσώπου.

2) Νὰ ὀπισθογραφήσῃ ἐκ νέου τὴν ἐπιταγὴν εἴτε ἐν λευκῷ εἴτε ὑπὲρ ἄλλου προσώπου.

3) Νὰ παραδῶσῃ τὴν ἐπιταγὴν εἰς τρίτον ἄνευ συμπληρώσεως τοῦ λευκοῦ καὶ ἄνευ ὀπισθογραφίσεως.

Ἄρθρ. 18.- Ὁ ὀπισθογράφος ἐκτὸς ἐναντίας ρήτρας εὐθύνεται διὰ τὴν πληρωμὴν.

Δύναται νὰ ἀπαγορεύῃ τὴν νέαν ὀπισθογράφησιν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν εὐθύνεται ἐναντι τῶν προσώπων, πρὸς τὰ

ὁποῖα ἡ ἐπιταγὴ ὀπισθογραφήθη μεταγενέστερον.

Ἄρθρ. 19.- Ὁ κατοχὸς ὀπισθογραφησίου ἐπιταγῆς θεωρεῖται νομιμὸς κομιστὴς, ἐὰν στηρίξῃ τὸ δικαίωμα του ἐπὶ ἀδιακόπου σειράς ὀπισθογραφίσεων, καὶ ἐὰν ἐτι ἡ τελευταία ὀπισθογραφίαις εἶναι ἐν λευκῷ. Αἱ διαγεγραμμεναι ὀπισθογραφίσεις θεωροῦνται ἀπο τῆς ἀπώσεως ταύτης ὡς μὴ γεγραμμεναι. Ὅταν ὀπισθογράφησις ἐν λευκῷ ἀκολουθῆται ὑπ' ἄλλης ὀπισθογραφίσεως, ὁ ὑπογραφεὺς ταύτης θεωρεῖται ὅτι ἀπέκτησε τὴν ἐπιταγὴν διὰ τῆς ἐν λευκῷ ὀπισθογραφίσεως.

Ἄρθρ. 20.- Ὅπισθογραφίαις ἐπὶ ἐπιταγῆς εἰς τὸν κομιστὴν καθιστᾷ τὸν ὀπισθογράφον ὑπεύθυνον κατὰ τοὺς ὅρους τῶν διατάξεων τῶν διεπουσῶν τὴν ἀναγωγὴν ἐν τούτοις δὲν μετατρέπει τὸν τίτλον εἰς ἐπιταγὴν εἰς διαταγὴν.

Ἄρθρ. 21.- Ἐὰν τις ἐστερήθῃ τῆς κατοχῆς τῆς ἐπιταγῆς ἐξ οἰουδηποτε γεγονότος, ὁ κομιστὴς εἰς ὃν περιῆλθεν ἡ ἐπιταγὴ εἴτε πρόκειται περὶ ἐπιταγῆς εἰς τὸν κομιστὴν εἴτε πρόκειται περὶ ἐπιταγῆς ὀπισθογραφίσεως, δι' ἣν ὁ κομιστὴς θεμελιοῖ τὸ δικαίωμα αὐτοῦ κατὰ τὸν ἐν ἄρθρῳ 19 ὀριζόμενον τρόπον δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἀποξενωθῇ τῆς ἐπιταγῆς ἐκτὸς ἐὰν ἀπέκτησεν αὐτὴν κατὰ τὴν πίστιν ἢ ἐὰν κατα τὴν κτήσιν αὐτῆς διέπραξε βαρὺ πταίσμα.

Ἄρθρ. 22.- Τὰ ἐξ ἐπιταγῆς ἐναγόμενα πρόσωπα δύναται νὰ ἀντιτάξωσι κατὰ τοῦ κομιστοῦ τὰς ἐνστάσεις τὰς στηριζόμενας ἐπὶ τῶν προσωπικῶν σχέσεων αὐτῶν μετὰ τοῦ ἐκδότου ἢ τῶν προσηγουμένων κομιστῶν, μόνον ἐὰν ὁ κομιστὴς κατὰ τῆς κτήσιν τῆς ἐπιταγῆς ἐνήργησεν ἐν γνώσει πρὸς βλάβην τοῦ ὀφειλέτου.

ἄρθρ. 23.- Ὅσακις ἡ ὀπισθογράφησις περιέχη τὴν μνειαν «ἀξία εἰς κάλυψιν», «πρὸς εἰσπραξιν», «κατὰ πληρεξουσιότητα» ἢ πᾶσαν ἄλλην μνειαν ἐνέχουσιν ἀπλήν ἐντολήν, ὁ κομιστής δύναται ν' ἀσκῆσι πάντα τὰ ἐκ τῆς ἐπιταγῆς ἀπορρέοντα δικαιώματα, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ὀπισθογραφήσῃ αὐτὴν εἰμὴ λόγῳ πληρεξουσιότητος.

Οἱ ὑπόχρεοι δύνανται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ νὰ ἐπικαλεσθῶσι κατὰ τοῦ κομιστοῦ μόνον τὰς ἐνστάσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ ἠδύναντο νὰ ἀντιταχθῶσι κατὰ τοῦ ὀπισθογράφου.

Ἡ ἐντολή, ἡ περιεχομένη ἐν τῇ λόγῳ πληρεξουσιότητος ὀπισθογραφῆσει, δὲν περατοῦται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολέως ἢ τῆς ἐπιγενομένης ἀνικανότητος αὐτοῦ.

ἄρθρ. 24.- Ἡ ὀπισθογραφῆσις, ἡ γενομένη μετὰ τὸ διαμαρτυρικὸν ἢ μετὰ τὴν ἰσοδύναμον βεβαίωσιν ἢ μετὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας τῆς ἐμφανίσεως, παράγει μόνον τὰ ἀποτελέσματα κοινῆς ἐκχωρήσεως.

Ἐκτὸς ἐναντίας ἀποδείξεως, ἡ ἀχρονολόγητος ὀπισθογραφῆσις θεωρεῖται γενομένη πρό τοῦ διαμαρτυρικοῦ ἢ τῆς ἰσοδύναμου βεβαίωσεως ἢ πρό τῆς λήξεως τῆς προβλεπομένης ἐν τῇ προηγουμένη παραγράφῳ προθεσμίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Περὶ τριτεγγυήσεως

ἄρθρ. 25.- Ἡ πληρωμὴ ἐπιταγῆς δύναται νὰ ἀσφαλισθῇ δι' ὀλόκληρον ἢ διὰ μέρος τοῦ ποσοῦ αὐτῆς διὰ τριτεγγυήσεως.

Ἡ ἀσφάλεια αὕτη παρέχεται παρά τρίτου, ἐξαιρέσει τοῦ πληρωτοῦ, ἢ καὶ παρ' ὑπογραφῆς τῆς ἐπιταγῆς.

ἄρθρ. 26.- Ἡ τριτεγγυήσις παρέ-

χεται ἐπὶ τῆς ἐπιταγῆς ἢ ἐπὶ προσθέματος.

Ἐκφράζεται διὰ τῶν λέξεων «διὰ τριτεγγυήσιν» ἢ διὰ πάσης ἄλλης ἰσοδύναμου φράσεως· ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ τριτεγγυητοῦ.

Θεωρεῖται ὡς προκύπτουσα ἐκ μόνης τῆς ὑπογραφῆς τοῦ τριτεγγυητοῦ, τεθειμένης ἐπὶ τοῦ ἐμπροσθίου μέρους τῆς ἐπιταγῆς, ἐκτὸς ἂν πρόκειται περὶ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ἐκδότου.

Ἐν τῇ τριτεγγυήσει σημειοῦται διὰ λογαριασμὸν τινὸς δίδεται αὕτη. Ἐλλειψει σημειώσεως θεωρεῖται δοθεῖσα ὑπὲρ τοῦ ἐκδότου.

ἄρθρ. 27.- Ὁ τριτεγγυητής ἐνέχεται καθ' ὃν τρόπον καὶ ὁ ὑπὲρ οὗ ἢ τριτεγγυήσις.

Ἡ ὑποχρέωσις αὐτοῦ εἶναι ἰσχυρά καὶ ὅταν ἡ ἐνοχὴ, ὑπὲρ ἧς ἠγγυήθη εἶναι ἄκυρος λόγῳ πάσης ἄλλης αἰτίας, ἐκτὸς ἐλαττώματος περὶ τὸν τύπον.

Ὁ τριτεγγυητής, πληρώνων τὴν ἐπιταγὴν, ἀποκτᾷ τὰ ἐκ τῆς ἐπιταγῆς ἀπορρέοντα δικαιώματα ἐναντίον τοῦ ὑπὲρ οὗ ἢ ἐγγυήσις καὶ ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐνέχονται ἀπέναντι τοῦ τελευταίου τούτου δυνάμει τῆς ἐπιταγῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Περὶ ἐμφανίσεως καὶ πληρωμῆς

ἄρθρ. 28.- Ἡ ἐπιταγὴ εἶναι πληρωτέα ἐν ὄψει. Πᾶσα ἀντίθετος μνειὰ θεωρεῖται μὴ γεγραμμένη.

Ἡ ἐπιταγὴ ἐμφανιζομένη πρὸς πληρωμὴν πρό τῆς ἡμέρας τῆς σημειουμένης ὡς χρονολογίας τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς εἶναι πληρωτέα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐμφανίσεως.

Ἄρθρ. 29.- Ἡ ἐπιταγή, ἡ ἐκδοθεῖσα καὶ πληρωτέα ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ ἐμφανίζεται πρὸς πληρωμὴν ἐντὸς προθεσμίας ὀκτώ ἡμερῶν.

Ἡ ἐπιταγή, ἡ ἐκδοθεῖσα εἰς χώραν διάφορον τῆς πληρωμῆς ἐμφανίζεται ἐντὸς προθεσμίας εἴτε εἴκοσι ἡμερῶν εἴτε ἐβδομήκοντα ἡμερῶν, ἐφ' ὅσον ὁ τόπος τῆς ἐκδόσεως καὶ ὁ τόπος τῆς πληρωμῆς κείνται εἰς τὴν αὐτὴν ἢ ἄλλην ἡπειρον.

Ἀπὸ τὴν ἀπόψεως ταύτης αἱ ἐπιταγαὶ, αἱ ἐκδοθεῖσαι ἐν χώρᾳ τῆς Εὐρώπης καὶ πληρωτέαι ἐν χώρᾳ περὶ τὴν Μεσόγειον ἢ ἀντιθέτως, θεωροῦνται ὡς ἐκδοθεῖσαι καὶ πληρωτέαι εἰς τὴν αὐτὴν ἡπειρον.

Ἀφετηρία τῶν ἀνωτέρω σημειούμενων προθεσμιῶν, εἶναι ἡ ἐπὶ τῆς ἐπιταγῆς, ὡς χρονολογία ἐκδόσεως ἀναγεγραφομένη ἡμέρα.

Ἄρθρ. 30.- Ἐάν ἡ ἐπιταγή ἐξεδόθη μεταξύ δύο τόπων ἐχόντων διάφορα ἡμερολόγια, ἡ ἡμέρα τῆς ἐκδόσεως ἀνάγεται εἰς τὴν ἡμέραν τὴν ἀντίστοιχον τοῦ ἡμερολογίου τοῦ τόπου τῆς πληρωμῆς.

Ἄρθρ. 31.- Ἡ ἐμφάνισις εἰς συμψηφιστικὸν γραφεῖον ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἐμφάνισιν πρὸς πληρωμὴν.

Διὰ Π.Δ. προκαλουμένου ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Ἐθν. Οἰκονομίας δύναται νὰ καθορίζηται τίνα θεωροῦνται συμψηφιστικὰ γραφεῖα ἐν Ἑλλάδι.

Ἄρθρ. 32.- Ἡ ἀνάκλησις τῆς ἐπιταγῆς ἰσχύει μόνον μετὰ τὴν ἐκπνευσιν τῆς προθεσμίας ἐμφανίσεως.

Ἐλλείπει ἀνακλήσεως ὁ πληρωτὴς δύναται νὰ πληρώσῃ καὶ μετὰ τὴν ἐκπνευσιν τῆς προθεσμίας ἐμφανίσεως.

Ἄρθρ. 33.- Οὔτε ὁ θάνατος τοῦ ἐκδότου, οὔτε ἡ μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ἐπιταγῆς ἐπερχομένη ἀνικανότης αὐτοῦ θίγουσι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπιταγῆς.

Ἄρθρ. 34.- Ὁ πληρωτὴς, πληρῶν τὴν ἐπιταγὴν, δύναται ν' ἀπαιτήσῃ ὅπως τῷ ἐγχειρισθῇ αὐτὴ ἐξοφλημένη ὑπὸ τοῦ κομιστοῦ.

Ὁ κομιστὴς δὲν δύναται ν' ἀρνηθῇ μερικὴν πληρωμὴν.

Ἐπὶ μερικῆς πληρωμῆς ὁ πληρωτὴς δύναται ν' ἀπαιτήσῃ ἵνα γίνῃ μνεία τῆς τῆς αὐτῆς πληρωμῆς ἐπὶ τῆς ἐπιταγῆς καὶ νὰ δοθῇ περὶ αὐτῆς ἐξόφλησις.

Ἄρθρ. 35.- Ὁ πληρωτὴς, ὁ πληρῶν τὴν ἐπιταγὴν ὀπισθογραφῆσιμον, ὑποχρεοῦται νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν κανονικότητα τῆς συνεχείας τῶν ὀπισθογραφῆσεων, οὐχὶ ὁμῶς καὶ τὴν ὑπογραφὴν τῶν ὀπισθογράφων.

Ἄρθρ. 36.- Ἐάν ἐπιταγή ἐξεδόθη πληρωτέα εἰς νόμισμα, μὴ κυκλοφοροῦν ἐν τῷ τόπῳ τῆς πληρωμῆς, τὸ ποσὸν δύναται νὰ πληρωθῇ ἐντὸς προθεσμίας τῆς ἐμφανίσεως τῆς ἐπιταγῆς, εἰς τὸ νόμισμα τοῦ τόπου κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πληρωμῆς. Ἐάν ἡ πληρωμὴ δὲν ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὴν ἐμφάνισιν ὁ κομιστὴς δύναται κατ' ἐκλογὴν αὐτοῦ ν' ἀπαιτήσῃ ὅπως τὸ ποσὸν τῆς ἐπιταγῆς πληρωθῇ εἰς τὸ νόμισμα τοῦ τόπου κατὰ τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς ἡμέρας εἴτε τῆς ἐμφανίσεως εἴτε τῆς πληρωμῆς.

Αἱ συνήθειαι τοῦ τόπου τῆς πληρωμῆς χρησιμεύουσιν πρὸς καθορισμὸν τῆς ἀξίας τοῦ ξένου νομίσματος. Οὐχ ἦττον ὁ ἐκδοτὴς δύναται νὰ ὀρίσῃ ἵνα τὸ πληρωτέον πο-

σόν ύπολογισθῆ κατά τήν έν τῇ έπιταγῇ καθοριζομένην τρέχουσαν τιμήν.

Οί προηγούμενοι κανόνες δέν έφαρμόζονται έν ἡ περιπτώσει ό εκδότης ώρισεν ότι ἡ πληρωμή θέλει γίνει εις σημειούμενον νόμισμα (ρήτρα πραγματικής εις άλλοδαπόν νόμισμα πληρωμῆς).

Έπί έξαιρετικῶν όμως περιπτώσεων, άφορωσῶν τήν τρέχουσαν τιμήν του έλληνικού νομίσματος, τά άποτελέσματα τῆς έν τῷ προηγουμένῳ έδαφίῳ ρήτρας δύνανται νά άναιρώνται εκάστοτε διά νόμων, προκειμένου περί έπιταγῶν πληρωτέων έν Έλλάδι, εκδιδομένων είτε έν Έλλάδι είτε έν τῇ άλλοδαπῇ.

Έάν τό ποσόν τῆς έπιταγῆς σημειωθῆ εις νόμισμα έχον τήν αὐτήν όνομασίαν αλλά διάφορον άξίαν έν τῷ τόπῳ τῆς εκδόσεως καί έν τῷ τόπῳ τῆς πληρωμῆς, τεκμαίρεται τό νόμισμα του τόπου τῆς πληρωμῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

Περί διγράμμου έπιταγῆς καί περί έπιταγῆς εις λογαριασμόν

Άρθρ. 7.- Ό εκδότης ἡ ό κοιμιστής έπιταγῆς δύνανται νά διγραμμίσῃ αὐτήν, χωρύντων τῶν έν τῷ έπομένῳ άρθρῳ σημειούμενων άποτελεσμάτων.

Η διγράμμις γίνεται διά δύο παραλλήλων γραμμῶν τιθεμένων επί του έμπροσθεν μέρους τῆς έπιταγῆς. Δύνανται νά είναι γενική ἡ ειδική.

Η διγράμμις είναι γενική, εάν αὐτή ουδεμίαν έντός τῶν δύο γραμμῶν φέρῃ σημείωσιν ἡ τήν μνειαν «τραπεζίτης» ἡ ισοδύναμον όρον· είναι ειδική, εάν τό όνομα τραπεζίτου άναγράφεται έντός τῶν δύο γραμμῶν.

Η γενική διγράμμις δύνανται νά μετατραπῆ εις ειδικήν τοιαύτην, αλλά ἡ ειδική διγράμμις δέν δύνανται νά μετατραπῆ εις γενικήν.

Η διαγραφή τῆς διγραμμίσεως ἡ του όνόματος του σημειούμενου τραπεζίτου θεωρεῖται μή γενομένη.

Άρθρ. 38.- Έπιταγή μετά γενικής διγραμμίσεως δύνανται νά πληρωθῆ υπό του πληρωτου μόνον εις τραπεζίτην ἡ εις πελάτην του πληρωτου.

Έπιταγή μετά ειδικῆς διγραμμίσεως δύνανται νά πληρωθῆ υπό του πληρωτου μόνον εις τόν σημειούμενον τραπεζίτην ἡ, εάν οὗτος είναι ό πληρωτής, εις πελάτην αὐτου. Έν τούτοις ό σημειούμενος τραπεζίτης δύνανται νά στραφῆ επί τῷ σκοπῷ εισπράξεως εις άλλον τραπεζίτην.

Τραπεζίτης δύνανται ν' άποκτήσῃ διγραμμιον έπιταγήν, μόνον παρά τινος τῶν πελατῶν αὐτου ἡ παρ' άλλου τραπεζίτου. Δέν δύνανται νά εισπράξῃ αὐτήν διά λογαριασμόν άλλων προσώπων πλην τούτων.

Έπιταγή φέρουσα πλειονας ειδικῆς διγραμμίσεις δύνανται νά πληρωθῆ υπό του πληρωτου μόνον, εάν υπάρχωσι δύο διγραμμίσεις, εκ τῶν όποιων ἡ μία επί σκοπῷ εισπράξεως διά συμψηφιστικού γραφείου.

Ό πληρωτής ἡ ό τραπεζίτης, ό μή τῶν τάς άνωτέρω διατάξεις, εϋθύνεται διά τήν έντεϋθεν ζημίαν μέχρι του ποσοϋ τῆς έπιταγῆς.

Άρθρ. 39.- Ό εκδότης ως καί ό κοιμιστής τῆς έπιταγῆς δύνανται ν' άπαγορευσι τήν εις χρήματα πληρωμήν αὐτῆς, καταχωρίζων εις τό έμπροσθεν μέρος αὐτῆς πλαγίως τήν μνειαν «πληρωτέα εις λογαριασμόν» ἡ ισοδύναμον φράσιν.

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ἐπιταγή δύναται νά παράσχη ἀπό μέρους τοῦ πληρωτοῦ ἀφορμὴν μόνον εἰς λογιστικὸν κανονισμόν (πίστωση εἰς λογαριασμόν, γῦρος ἢ συμψηφισμός). Ὁ λογιστικὸς κανονισμὸς ἰσχύει ὡς πληρωμὴ.

Ἡ διαγραφή τῆς μνείας «πληρωτέα εἰς λογαριασμόν» θεωρεῖται μὴ γενομένη.

Ὁ πληρωτής, ὁ μὴ τηρῶν τὰς ἀνωτέρω διατάξεις εὐθύνεται διὰ τὴν ἐντεῦθεν ζημιάν μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς ἐπιταγῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

Περὶ ἀναγωγῆς ἐλλείπει πληρωμῆς

Ἄρθρ. 40.- Ὁ κομιστής δύναται ν' ἀσκήσῃ τὴν ἀναγωγὴν αὐτοῦ κατὰ τῶν ὀπισθογράφων, τοῦ ἐκδότου καὶ τῶν ἄλλων ὑποχρέων, μόνον ἐάν ἡ ἐπιταγή ἐμφανισθεῖσα ἐγκαίρως δέν ἐπληρώθη καὶ ἐάν ἡ ἀρνησις τῆς πληρωμῆς βεβαιούται:

1) Εἴτε διὰ δημοσίου ἐγγράφου (διαμαρτυρικοῦ).

2) Εἴτε διὰ δηλώσεως τοῦ πληρωτοῦ, χρονολογουμένης καὶ γραφομένης ἐπὶ τῆς ἐπιταγῆς μετὰ σημειώσεως τῆς ἡμέρας τῆς ἐμφανίσεως.

3) Εἴτε διὰ χρονολογουμένης δηλώσεως γραφείου συμψηφισμοῦ βεβαιούσης, ὅτι ἡ ἐπιταγή ἐνεχειρίσθη ἐγκαίρως καὶ δέν ἐπληρώθη.

Ἄρθρ. 41.- Τὸ διαμαρτυρικὸν ἢ ἡ ἰσοδύναμος βεβαίωσις γίνεται πρό τῆς ἐκπεύσεως τῆς προθεσμίας τῆς ἐμφανίσεως.

Ἐάν ἡ ἐμφάνισις ἔλαβε χώραν τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς προθεσμίας, τὸ διαμαρτυρικὸν ἢ ἡ ἰσοδύναμος βεβαίωσις δύ-

ναται νά γίνῃ τὴν πρώτῃν ἐπομένῃν ἐργασίμων ἡμέραν.

Ἄρθρ. 42.- Ὁ κομιστής εἰδοποιεῖ περὶ τῆς ἐλλείψεως τῆς πληρωμῆς τὸν ὀπισθογράφον αὐτοῦ καὶ τὸν ἐκδότην ἐντός τῶν τεσσάρων ἐργασίμων ἡμερῶν, τῶν ἐπομένων τῆς ἡμέρας τοῦ διαμαρτυρικοῦ ἢ τῆς ἰσοδύναμου βεβαίωσεως καὶ ἐν περιπτώσει τῆς ρήτηρας «ἀνέξοδος ἐπιστροφή», τῶν ἐπομένων τῆς ἡμέρας τῆς ἐμφανίσεως.

Πᾶς ὀπισθογράφος ἐντός τῶν δύο ἐργασίμων ἡμερῶν, τῶν ἐπομένων τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔλαβε τὴν εἰδοποίησιν, γνωστοποιεῖ εἰς τὸν ὀπισθογράφον αὐτοῦ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ληφθεῖσαν εἰδοποίησιν, σημειῶν τὰ ὀνόματα καὶ τὰς διευθύνσεις τῶν ἐνεργησάντων τὰς προηγουμένας εἰδοποιήσεις καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς ἀναδρομικῶς μέχρι τοῦ ἐκδότου. Αἱ ἀνωτέρω σημειωθεῖσαι προθεσμῖαι τρέχουσιν ἀπὸ τῆς λήψεως τῆς προηγουμένης εἰδοποιήσεως.

Ὅταν συμφώνως τῷ προηγουμένῳ ἐδαφίῳ γίνεται εἰδοποίησις εἰς ὑπογραφέα τῆς ἐπιταγῆς, ἡ αὐτὴ εἰδοποίησις γίνεται ἐντός τῆς αὐτῆς προθεσμίας, πρὸς τὸν τριτεγγυητὴν αὐτοῦ.

Ἐάν ὀπισθογράφος δέν ἐσημείωσε τὴν διεύθυνσίν του ἢ ἐσημείωσεν αὐτὴν κατὰ τρόπον δυσανάγνωστον, ἀρκεῖ ἡ εἰδοποίησις πρὸς τὸν προηγούμενον ὀπισθογράφον.

Ὁ ὑπόχρεος πρὸς εἰδοποίησιν δύναται νά πράξῃ τοῦτο ὑφ' οἰονδήποτε τύπον καὶ δι' ἀπλῆς ἐπιστροφῆς τῆς ἐπιταγῆς.

Ὁφείλει ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἐνήργησε τὴν εἰδοποίησιν ἐντός τῆς προθεσμίας. Ἡ προθεσμία αὕτη θεωρεῖται τηρηθεῖσα, ἐάν ἐπιστολή, περιέχουσα τὴν εἰδοποίησιν, ἐδό-

θη εις τὸ ταχυδρομείον ἐντὸς τῆς εἰρημέ-
νης προθεσμίας.

Ὁ μὴ εἰδοποιήσας ἐντὸς τῆς ἀνωτέρω
προθεσμίας, δὲν ὑπόκειται εἰς ἐκπτώσιν
εὐθύνεται ἐνδεχομένως διὰ τὴν προξενη-
θεῖσαν ἐκ τῆς ἀμελείας του ζημίαν, τῆς
ἀποζημιώσεως μὴ δυναμένης νὰ ὑπερβῇ τὸ
ποσὸν τῆς ἐπιταγῆς.

Ἄρθρ. 43.— Ὁ ἐκδότης, ὁ ὀπισθο-
γράφος ἢ ὁ τριπεγγυητὴς δύναται διὰ τῆς
ρήτρας «ἀνέξοδος ἐπιστροφή», «ἀνευ δια-
μαρτυρικοῦ» ἢ πάσης ἄλλης ἰσοδυνάμου
ρήτρας, ἀναγεγραμμένης ἐπὶ τοῦ τίτλου καὶ
ὑπογεγραμμένης παρ' αὐτοῦ, ν' ἀπαλλάξῃ
τὸν κομιστὴν τῆς πρὸς ἀσκησιν τῆς ἀναγω-
γῆς αὐτοῦ συντάξεως διαμαρτυρικοῦ ἢ ἰσο-
δυνάμου βεβαιώσεως.

Ἡ ρήτρα αὕτη δὲν ἀπαλλάσσει τὸν κο-
μιστὴν ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τῆς ἐπιταγῆς
ἐντὸς τῆς διαγραφομένης προθεσμίας συ-
τε ἀπὸ τῶν εἰδοποιήσεων. Ἡ ἀπόδειξις τῆς
μὴ τηρήσεως τῆς προθεσμίας βάρυνει τὸν
ἐπικαλούμενον αὕτην κατὰ τοῦ κομιστοῦ.

Ἐάν ἡ ρήτρα ἀνεγράφη ὑπὸ τοῦ ἐκδό-
του, παράγει τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς,
ἐναντι πάντων τῶν ὑπογράφεων· ἐάν ἀνε-
γράφη ὑπὸ ὀπισθογράφου ἢ τριπεγγυητοῦ,
παράγει τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς μόνον
ἐναντι αὐτοῦ τούτου. Ἐάν, παρά τὴν ὑπό
τοῦ ἐκδότη ἀναγραφείσαν ρήτραν, ὁ κομι-
στής ἐνήργησε τὴν σύνταξιν τοῦ διαμαρτυ-
ρικοῦ ἢ τὴν ἰσοδύναμον βεβαίωσιν, τὰ ἐξο-
δα βαρύνουσιν αὐτόν. Ὅταν ἡ ρήτρα προ-
έρχεται ἐξ ὀπισθογράφου ἢ τριπεγγυητοῦ
τὰ ἐξοδα τοῦ διαμαρτυρικοῦ ἢ τῆς ἰσοδυνά-
μου βεβαιώσεως, ἐν περιπτώσει συντάξεως
τοιαύτης πράξεως, δύναται νὰ εἰσπραχθῶ-
σιν παρά παντός ὑπογραφέως.

Ἄρθρ. 44.— Πάντες οἱ ἐξ ἐπιταγῆς
ὑπόχρεοι εὐθύνονται ἀλληλεγγύως πρὸς
τὸν κομιστὴν.

Ὁ κομιστὴς δικαιούται νὰ ἐναγάγῃ
πάντα τὰ πρόσωπα ταῦτα ἀτομικῶς ἢ ὁμαδι-
κῶς μὴ ὑποχρεούμενος νὰ τηρήσῃ τὴν σει-
ράν, καθ' ἣν εἶναι οὗτοι ὑπόχρεοι.

Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἔχει πᾶς ὑπογρα-
φεὺς τῆς ἐπιταγῆς, ὁ ὁποῖος ἐπλήρωσεν
αὐτήν.

Ἡ ἀγωγή, ἡ ἐγερθεῖσα καθ' ἑνὸς τῶν
ὑποχρέων δὲν κωλύει τὴν ἀγωγήν κατὰ τῶν
ἄλλων, καίτοι ἐπομένων τοῦ ἀρχικῶς ἐνα-
χθέντος.

Ἄρθρ. 45.— Ὁ κομιστὴς δύναται ν'
ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ καθ' οὗ ἀσκεῖ ἀναγω-
γὴν:

1. Τὸ ποσὸν τῆς μὴ πληρωθείσης ἐπι-
ταγῆς.

2. Τοὺς τόκους πρὸς 6% ἀπὸ τῆς ἡμέ-
ρας τῆς ἐμφανίσεως, οἵτινες ὁμως ἐπὶ ἐπι-
ταγῆς ἐκδιδομένης καὶ πληρωτέας ἐν Ἑλ-
λάδι ὑπολογίζονται κατὰ τὸν ἐν Ἑλλάδι
ἰσχύοντα νόμιμον τόκον.

3. Τὰ ἐξοδα τοῦ διαμαρτυρικοῦ ἢ τῆς
ἰσοδυνάμου βεβαιώσεως, τὰ τῶν γενομέ-
νων εἰδοποιήσεων ὡς καὶ τὰ ἄλλα ἐξοδα.

Ἄρθρ. 46.— Ὁ πληρῶσας τὴν ἐπιτα-
γὴν δύναται ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τῶν πρὸς
αὐτόν εὐθυνομένων:

1. Ὁλόκληρον τὸ ὑπ' αὐτοῦ πληρω-
θέν ποσόν.

2. Τοὺς τόκους τοῦ εἰρημένου ποσοῦ,
ὑπολογιζομένους πρὸς 6% ἀπὸ τῆς ἡμέρας
καθ' ἣν κατέβαλε τὸ ποσόν τηρουμένης
τῆς εἰδικῆς περιπτώσεως τοῦ ἀριθμοῦ 2 τοῦ
προηγουμένου ἄρθρου.

3. Τὰ ὑπ' αὐτοῦ γεγόμενα ἐξοδα.

Ἄρθρ. 47.- Πᾶς ὑπόχρεως, κατὰ τοῦ ὁποίου ἀσκεῖται ἀναγωγή ἢ ὅστις ὑπόκειται εἰς ἀναγωγήν, δύναται ν' ἀπαιτήσῃ κατὰ τὴν πληρωμὴν τὴν πρὸς αὐτὸν παράδοσιν τῆς ἐπιταγῆς μετὰ τοῦ διαμαρτυρικοῦ ἢ τῆς ἰσοδυνάμου βεβαιώσεως καὶ ἐξωφλημένου λογαριασμοῦ.

Πᾶς ὀπισθογράφος, ὁ ὁποῖος ἐπλήρωσε τὴν ἐπιταγὴν, δύναται νὰ διαγράψῃ τὴν ὀπισθογράφισίν του, ὡς καὶ τὰς τῶν ἐπομένων ὀπισθογράφων.

Ἄρθρ. 48.- Ὅταν ἡ ἐμφάνισις τῆς ἐπιταγῆς ἢ ἡ σύνταξις τοῦ διαμαρτυρικοῦ ἢ τῆς ἰσοδυνάμου βεβαιώσεως ἐντὸς τῶν τεταγμένων προθεσμιῶν ἐμποδίζεται λόγῳ ἀνυπερβλήτου κωλύματος (διάταξις νόμου οἰουδήποτε κράτους ἢ ἄλλη περίπτωσις ἀνωτέρας βίας), αἱ προθεσμίαι οὗτοι παρατείνονται.

Ὁ κομιστὴς ὑποχρεοῦται νὰ εἰδοποιήσῃ ἀνυπερθέτως περὶ τῆς περιπτώσεως τῆς ἀνωτέρας βίας τὸν ὀπισθογράφων του καὶ νὰ κάμῃ μνείαν τῆς εἰδοποιήσεως ταύτης, χρονολογουμένην καὶ ὑπογεγραμμένην ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιταγῆς ἢ ἐπὶ προσθέματος· κατὰ τὰ λοιπὰ ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 42.

Μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ἀνωτέρας βίας ὁ κομιστὴς ἐμφανίζει ἀνυπερθέτως τὴν ἐπιταγὴν πρὸς πληρωμὴν καὶ ἐνδεχομένως προκαλεῖ τὴν σύνταξιν διαμαρτυρικοῦ ἢ τὴν ἰσοδύναμον βεβαίωσιν.

Ἐάν ἡ ἀνωτέρα βία παρατείνεται πέραν τῶν δέκα πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ κομιστὴς εἰδοποίησεν, ἔστω καὶ πρὸ τῆς ἐκπνεύσεως τῆς προθεσμίας τῆς ἐμφανίσεως, τὸν ὀπισθογράφων αὐτοῦ περὶ τῆς ἀνωτέρας βίας, ἡ ἀναγωγή δύναται νὰ ἀσκηθῇ μὴ οὔσης ἀναγκαίας μῆτε τῆς

ἐμφανίσεως μῆτε τοῦ διαμαρτυρικοῦ μῆτε τῆς ἰσοδυνάμου βεβαιώσεως.

Γεγονότα καθαρῶς προσωπικά ὡς πρὸς τὸν κομιστὴν ἢ ὡς πρὸς ἐκεῖνον, εἰς ὃν οὗτος ἀνέθηκε τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἐπιταγῆς ἢ τὴν σύνταξιν τοῦ διαμαρτυρικοῦ ἢ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἰσοδυνάμου βεβαιώσεως δὲν θεωροῦνται ὡς ἀποτελοῦντα περιπτώσιν ἀνωτέρας βίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Περὶ πλειόνων ἀντίτυπων

Ἄρθρ. 49.- Ἐξαιρέσει τῶν εἰς τὸν κομιστὴν ἐπιταγῶν πᾶσα ἐπιταγὴ ἐκδοθεῖσα ἐν μιᾷ χώρᾳ καὶ πληρωτὴ ἐν ἄλλῃ ἢ εἰς ὑπερπόντιον μέρος τῆς αὐτῆς χώρας καὶ ἀντιθέτως εἴτε ἐκδοθεῖσα καὶ πληρωτὴ ἐν τῷ αὐτῷ μέρει ἢ εἰς διάφορα μέρη ὑπερπόντια τῆς αὐτῆς χώρας δύναται νὰ ἐκδοθῇ εἰς πλείονα τοῦ αὐτοῦ περιεχομένου ἀντίτυπα. Ἐάν ἡ ἐπιταγὴ ἐξεδόθῃ εἰς πλείονα ἀντίτυπα, τὰ ἀντίτυπα ταῦτα ἀριθμοῦνται ἐν αὐτῷ τῷ κειμένῳ τοῦ τίτλου, τοῦτου δὲ μὴ γενομένου, ἕκαστον ἐξ αὐτῶν θεωρεῖται ὡς αὐτοτελὴς ἐπιταγὴ.

Ἄρθρ. 50.- Ἡ πληρωμὴ, ἡ γενομένη ἐφ' ἑνὸς τῶν ἀντίτυπων, ἀπαλλάσσει καὶ ὅταν δὲν συνεφωνήθῃ ὅτι ἡ πληρωμὴ αὐτῆ ἀκυροῖ τὴν δύναμιν τῶν ἄλλων ἀντίτυπων.

Ὁ ὀπισθογράφος, ὁ μεταβιβάσας τὸ ἀντίτυπο εἰς διάφορα πρόσωπα, ὡς καὶ οἱ ἐπόμενοι ὀπισθογράφοι ὑποχρεοῦνται διὰ πάντα τὰ φέροντα τὴν ὑπογραφήν των καὶ μὴ ἐπιστραφέντα ἀντίτυπα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

Περὶ ἀλλοιώσεων

Ἄρθρ. 51.- Ἐν περιπτώσει ἀλλοιώ-

σεως του κειμένου της επίταγης οι μεταγενέστεροι της αλλοιώσεως ταύτης υπογραφείς υποχρεούνται εντός των ὁρων του ἀλλοιωθέντος κειμένου· οι προγενέστεροι υπογραφείς υποχρεούνται εντός των ὁρων του ἀρχικοῦ κειμένου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

Περί παραγραφῆς

Ἄρθρ. 52.— Αἱ ἐξ ἀναγωγῆς ἀγωγαὶ τοῦ κομιστοῦ κατὰ τῶν ὀπισθογράφων, κατὰ τοῦ ἐκδότου καὶ κατὰ τῶν ἄλλων ὑποχρέων παραγράφονται μετὰ ἐξ μῆνας ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας πρὸς ἐμφάνισιν.

Αἱ ἐξ ἀναγραφῆς ἀγωγαὶ τῶν διαφόρων πρὸς πληρωμὴν τῆς ἐπίταγης ὑποχρέων τῶν μὲν κατὰ τῶν δὲ παραγράφονται μετὰ ἐξ μῆνας ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ ὑποχρεὼς ἐπλήρωσε τὴν ἐπίταγὴν ἢ ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν αὐτὸς οὗτος ἐνήχθη.

Ἄρθρ. 53.— Ἡ διακοπὴ τῆς παραγραφῆς ἔχει ἀποτέλεσμα μόνον κατ' ἐκείνου, ὡς πρὸς τὸν ὁποῖον ἔλαβε χώραν τὸ γεγονός τὸ διακόπτον τὴν παραγραφὴν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

Γενικαὶ διατάξεις

Ἄρθρ. 54.— Ἐν τῷ παρόντι νόμῳ ἡ λέξις τραπεζίτης περιλαμβάνει καὶ τὸ φυσικὸ ἢ νομικὸ πρόσωπο τὸ ἐξομοιούμενο ὑπὸ τοῦ νόμου πρὸς τραπεζίτας.

Ἄρθρ. 55.— Ἡ ἐμφάνισις καὶ τὸ διαμαρτυρικὸν ἐπίταγης δύναται νὰ γίνωσι μόνον ἐν ἐργασίμῳ ἡμέρᾳ.

Ἐάν ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου τασσομένης προθεσμίας διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πράξεων τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν ἐπίταγὴν καὶ ἰδίᾳ διὰ τὴν ἐμφάνισιν ἢ διὰ

τὴν σύνταξιν τοῦ διαμαρτυρικοῦ ἢ διὰ τὴν ἐνέργειαν ἰσοδυνάμου πράξεως, εἶναι ἡμέρα νόμιμος ἑορτάσιμος, ἢ προθεσμία αὕτη παρατείνεται μέχρι τῆς πρώτης μετὰ τὴν ἐκπνευσιν τῆς προθεσμίας ἐργασίμου ἡμέρας. Αἱ δίαμεσοι ἑορτάσιμοι ἡμέραι περιλαμβάνονται ἐν τῷ ὑπολογισμῷ τῆς προθεσμίας.

Ἄρθρ. 56.— Αἱ ὑπὸ τοῦ παρόντος νόμου προβλεπόμεναι προθεσμίαι δὲν περιλαμβάνουσι τὴν ἡμέραν τῆς ἀφετηρίας αὐτῶν.

Ἄρθρ. 57.— Οὐδεμία ἡμέρα χάριτος εἴτε νόμιμος εἴτε δικαστικὴ ἐπιτρέπεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

Πρόσθετοι διατάξεις

Ἄρθρ. 58.— Ἰκανὸς πρὸς ἀνάληψιν ὑποχρεώσεως ἐξ ἐπίταγης εἶναι πᾶς ἰκανὸς ὅπως ὑποχρεωθῆ ἐκ συμβάσεως, ἐκ δὲ τῶν μὴ ἰκανῶν μόνον ὁ ἀνήλικος, ὁ τηρήσας τὰς διατυπώσεις τοῦ Νόμου διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἰκανότητος πρὸς ἐνέργειαν ἐμπορικῶν πράξεων.

Ἄρθρ. 59.— Αἱ ἐξ ἐπίταγης δικαιπραξίαι εἶναι ἐμπορικαί.

Ἄρθρ. 60.— Ἐν περιπτώσει εἴτε ἐκπτώσεως τοῦ κομιστοῦ εἴτε παραγραφῆς τῆς ἐξ ἐπίταγης ἀναγωγῆς χωρεῖ κατὰ τοῦ ἐκδότου ἢ κατὰ τῶν ὀπισθογράφων ἀγωγή ἐξ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ.

Ἡ ἀγωγή αὕτη παραγράφεται μετὰ πενταετίαν ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐπίταγης.

Ἄρθρ. 61.— Οἱ λόγοι διακοπῆς καὶ ἀναστολῆς τῶν κατὰ τὸν παρόντα Νόμον παραγραφῶν διέπονται ὑπὸ τῶν διατάξεων περὶ παραγραφῆς καὶ περὶ βραχυπροθέσμου παραγραφῆς.

Άρθρ. 62.— Νόμιμοι έορτάσιμοι ήμέραι έν τή έννοία του παρόντος Νόμου είναι πᾶσα Κυριακή καί πᾶσα ήμέρα πλήρους άργίας τών Δημοσίων Γραφείων ή τών Τραπεζών.

Άρθρ. 63.— Τό διαμαρτυρικόν συντάσσεται υπό συμβολαιογράφου, άνευ προσλήψεως μαρτύρων έν τῷ τόπῳ τῆς πληρωμῆς.

Υπαρχόντων πλειόνων πληρωτῶν συντάσσεται έν μόνον διαμαρτυρικόν.

Τό διαμαρτυρικόν περιέχει άντιγραφήν τῆς έπιταγῆς, μνημονεύει α) τήν υπό του συμβολαιογράφου πρόσκλησιν πρὸς πληρωμήν, β) εάν είναι παρόντες ή άπόντες ὁ πληρωτής ή οί τυχόν πλειόνες πληρωταί καί γ) τά τυχόν δηλωθέντα υπ' αὐτῶν αίτια τῆς άρνήσεως τῆς πληρωμῆς.

Επί άπωλείας έπιταγῆς τό διαμαρτυρικόν δύναται νά μή περιέχη άντιγραφήν τῆς έπιταγῆς.

Άρθρ. 67.— Ὁ κατά τό άρθρον 21 κομιστής εάν δέν απέκτησε τήν άπολεσθεισαν έπιταγήν κακῇ τῇ πίστει ή δέν διέπραξε κατά τήν κτῆσιν αὐτῆς βαρύ πταίσιμα δύναται νά άσκήση κατά του έπιτυχόντος τήν άκύρωσιν αὐτῆς τήν άγωγήν του άδικαιολογήτου πλουτισμοῦ.

Η άγωγή αὐτή παραγράφεται μετά πέντε έτη από τῆς εκδόσεως τῆς έπιταγῆς.

Άρθρ. 68.— Αί διατάξεις τῶν άρθρων 64-67 εφαρμόζονται αναλόγως επί στερήσεως τῆς έπιταγῆς λόγω κλοπῆς, ληστείας, πειρατείας ή επί καταστροφῆς αὐτῆς.

Άρθρ. 69.— Αί διατάξεις τῶν άρθρων 64-67 εφαρμόζονται καί επί έπιταγῆς εις τόν κομιστήν (άνωνύμου έπιταγῆς).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Διατάξεις ιδιωτικοῦ διεθνούς δικαίου

Άρθρ. 70.— Η ικανότης του προσώπου, ὡς υπαχρεούται εξ έπιταγῆς, ρυθμίζεται υπό του έγχώριου αὐτοῦ νόμου. Εάν ὁ έγχώριος οὗτος νόμος κηρύττη εφαρμοστέον τόν νόμον άλλης Χώρας εφαρμόζεται ὁ τελευταίος οὗτος νόμος.

Τό πρόσωπον τό ὁποῖον είναι άνίκανον κατά τόν έν τῇ προηγουμένη παραγράφῳ νόμον, υπαχρεούται έν τούτοις έγκύρως, εάν υπέγραψεν έν τῷ έδάφει Χώρας κατά τήν νομοθεσίαν τῆς ὁποίας τό πρόσωπον τοῦτο είναι ικανόν.

Άρθρ. 71.— Ὁ νόμος τῆς Χώρας, έν ἣ ή έπιταγή είναι πληρωτέα, ὁρίζει τά πρόσωπα· επί τῶν ὁποίων δύναται ή έπιταγή νά εκδοθῆ.

Εάν κατά τόν νόμον τοῦτον ὁ τίτλος είναι άκυρος ὡς έπιταγή λόγω του προσώπου επί του ὁποίου εξεδόθη, αἱ υπαχρεώσεις αἱ άπορρέουσαι εκ τῶν υπογραφῶν τῶν επί του τίτλου εις άλλας χώρας πθεμένων, τῶν ὁποίων οί νόμοι δέν περιέχουσι τήν ειρημένην διάταξιν, είναι οὐχ ήττον ισχυραί.

Άρθρ. 72.— Ὁ τύπος τῶν εξ έπιταγῆς υποχρεώσεων ρυθμίζεται υπό του νόμου τῆς Χώρας έν τῷ έδάφει τῆς ὁποίας αἱ υποχρεώσεις αὐταί άνελήφθησαν δι' υπογραφῆς. Οὐχ ήττον άρκεῖ ή τήρησις τῶν τύπων τῶν ὀριζομένων υπό του νόμου τῆς Χώρας τῆς πληρωμῆς. Εν τούτοις, εάν αἱ εξ έπιταγῆς τῆς υπογραφῆς αναληφθεισαι υποχρεώσεις δέν είναι μέν ισχυραί κατά τας διατάξεις τῆς προηγουμένης παραγράφου, άλλ' είναι σύμφωνοι πρὸς τόν νόμον τῆς Χώρας ένθα υποχρέωσις μεταγενεστέρα

ἀνελήφθη δι' ὑπογραφῆς, τὸ γεγονόςς ὅτι αἱ πρῶται ὑποχρεώσεις εἶναι κατὰ τύπους ἀτακτοί, δὲν αἶρει τὸ κῦρος τῆς μεταγενεστέρας ὑποχρέωσης

Ἄρθρ. 73.— Ὁ νόμος τῆς Χώρας ἐν τῷ ἐδάφει τῆς ὁποίας αἱ ἐξ ἐπιταγῆς ὑποχρεώσεις ἀνελήφθησαν δι' ὑπογραφῆς, ρυθμίζει τὰ ἀποτελέσματα τῶν ὑποχρεώσεων τούτων.

Ἄρθρ. 74.— Αἱ προθεσμιαὶ τῆς ἀσκήσεως τῆς ἀγωγῆς ρυθμίζονται διὰ πάντας τοὺς ὑπογραφεῖς ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς Χώρας τῆς ἐκδόσεως τοῦ τίτλου.

Ἄρθρ. 75.— Ὁ νόμος τῆς Χώρας ἐνθα ἡ ἐπιταγή εἶναι πληρωτέα ὀρίζει:

- 1) Ἐάν ἡ ἐπιταγή εἶναι ἀναγκαιῶς ἐν ὄψει ἢ ἐάν δύναται νὰ ἐκδοθῇ ἐπὶ προθεσμίᾳ ἀπὸ τῆς ὄψεως καὶ ἐπίσης τίνα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς μεταχρονολογήσεως.
- 2) Τὴν προθεσμίαν τῆς ἐμφανίσεως.
- 3) Ἐάν ἡ ἐπιταγή δύναται νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ, νὰ βεβαιωθῇ, νὰ ἐπικυρωθῇ ἢ νὰ θεωρηθῇ καὶ τίνα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῶν μειῶν τούτων.
- 4) Ἐάν ὁ κομιστὴς δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ ἢ ἐάν ὑποχρεοῦται νὰ δεχθῇ μερικὴν πληρωμὴν.
- 5) Ἐάν ἡ ἐπιταγή δύναται νὰ εἶναι διγραμμος ἢ δύναται νὰ περιέχῃ τὴν ρήτραν «εἰς λογαριασμόν» ἢ ἰσοδύναμον ἔκφρασιν καὶ τίνα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς διγραμμίσεως ἢ τῆς ρήτρας ταύτης ἢ τῆς ἰσοδυναμίας ταύτης ἐκφράσεως.
- 6) Ἐάν ὁ κομιστὴς ἔχῃ εἰδικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῆς προβλέψεως καὶ ποία ἡ φύσις αὐτῶν.
- 7) Ἐάν ὁ ἐκδότης δύναται ν' ἀνακαλέσῃ τὴν ἐπιταγὴν ἢ νὰ προβῇ εἰς ἀντίστασιν κατὰ τῆς πληρωμῆς αὐτῆς.
- 8) Τὰ ληπτέα μέτρα ἐν περιπτώσει ἀπωλείας ἢ κλοπῆς τῆς ἐπιταγῆς.
- 9) Ἐάν τὸ διαμαρτυρικόν ἢ ἡ ἰσοδύναμος βεβαίωσις εἶναι ἀναγα-

καίᾳ διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ἀναγωγῆς ἐναντίον τῶν ὀπισθογράφων, τοῦ ἐκδότης καὶ τῶν ἄλλων ὑποχρέων.

Ἄρθρ. 76.— Ὁ τύπος καὶ αἱ προθεσμιαὶ τοῦ διαμαρτυρικοῦ ὡς καὶ ὁ τύπος τῶν ἄλλων πράξεων τῶν ἀναγκαιῶν πρὸς ἀσκήσιν ἢ πρὸς διατήρησιν τῶν δικαιωμάτων ἐξ ἐπιταγῆς ρυθμίζονται ὑπὸ τῶν νόμων τῆς Χώρας ἐν τῷ ἐδάφει τῆς ὁποίας συντάσσεται τὸ διαμαρτυρικόν ἢ ἐνεργεῖται ἢ περὶ ἧς πρόκειται πράξις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'

Δικονομικαὶ φορολογικαὶ καὶ ποινικαὶ διατάξεις

Ἄρθρ. 77.— Αἱ περὶ συναλλαγματικῆς ἀστικαὶ δικονομικαὶ διατάξεις ἐφαρμόζονται ἀναλόγως καὶ ἐπὶ ἐπιταγῆς.

Ἄρθρ. 78.— Ἡ ἰσχὺς τῶν ἐκ τῆς ἐπιταγῆς δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων δὲν θίγεται ἐκ τῆς μὴ τηρήσεως τῶν διατάξεων περὶ χαρτοσημάνσεως αὐτῆς.

Ἡ ἀσκησις ὁμῶς τῶν ἐκ τῆς ἐπιταγῆς δικαιωμάτων ἀναστέλλεται μέχρι τῆς νομίμου χαρτοσημάνσεως αὐτῆς διὰ καταβολῆς τοῦ νομίμου χαρτοσήμου καὶ τῶν νομίμων προστίμων.

Ἄρθρ. 79.—1. Ὁ ἐκδίδων ἐπιταγὴν μὴ πληρωθεῖσαν ἐπὶ πληρωτοῦ παρ' ᾧ δὲν ἔχει ἀντίστοιχα διαθέσιμα κεφάλαια κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐπιταγῆς ἢ τῆς πληρωμῆς ταύτης, τιμωρεῖται διὰ φυλάκισεως τοῦλάχιστον τριῶν μηνῶν καὶ χρηματικῆς ποινῆς τοῦλάχιστον δέκα χιλιάδων δραχμῶν.

2. Ἐπιβάλλεται φυλάκισις τοῦλάχιστον ἑνὸς ἔτους α) ἐάν ὁ ὑπαίτιος μετέρχεται τὴν ἐν παρ. 1 πρᾶξιν κατ' ἐπάγγελμα

ή κατά συνήθειαν ή β) εάν αι περιστάσεις ύφ' ἧς ἐτελέσθη ἡ πράξις μαρτυροῦν ὅτι ὁ ὑπαίτιος εἶναι ἰδιαίτερος ἐπικίνδυνος. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας τὸ δικαστήριον, διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως, διατάσσει τὴν διὰ τοῦ τύπου δημοσίευσιν, ἐπιμελεῖα τοῦ εἰσαγγελέως, περιλήψεως τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως, τῆς σχετικῆς δαπάνης περιλαμβανομένης εἰς τὰ, κατὰ τὸ ἄρθρον 581 τοῦ Κώδ. Ποιν. Δικονομίας, ἔξοδα.

3. Εἰς τὸν ὑπαίτιον τῆς ἐν παρ. 1 πράξεως, ὅστις ἀπεζημίωσε πλήρως τὸν κομιστὴν μετὰ τὴν νόμιμον ἐμφάνισιν καὶ μὴ πληρωμὴν τῆς ἐπιταγῆς, ἐπιβάλλεται ποινὴ ἡλαττωμένη κατὰ τὸ ἄρθρον 83 τοῦ Ποιν. Κώδικος, ἐπιφυλασσομένων τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 85 αὐτοῦ.

4. Ἡ εἰσαγωγή εἰς τὸ ἀκροατήριον τῶν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος διωκομένων πράξεων γίνεται δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως καὶ ἄνευ προανακρίσεως.

Ἄρθρ. 80.- Ὁ ἐν γνώσει ψευδῶς βεβαίων ἐνόρκως ἐνώπιον τοῦ Προέδρου ὅτι ἀπεστερήθη τῆς ἐπιταγῆς δι' ἀπωλείας, ὑπεξαίρεσεως, κλοπῆς, ληστείας, πειρατείας ἢ καταστροφῆς αὐτῆς, τιμωρεῖται κατὰ τὰς περὶ ψευδορκίας διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου.

[ΧΛ/3] Α.Ν.Ε. [ΤΗΣ 7.8.1979] ΠΕΡΙ ΚΑΘΙΕΡΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΗΓΓΥΗΜΕΝΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ

1. Ἐγγύησις ἰδιωτικῶν ἐπιταγῶν ἐπιτρέπεται μόνον προκειμένου περὶ τῶν ἐπιταγῶν τῶν ἐκδιδομένων ἐπὶ ἐντόκων τρεχοῦμενων λογαριασμῶν φυσικῶν προσώπων, μὴ ἐχόντων τὴν ἰδιότητα τῶν ἐμπόρων,

περὶ ὧν ἡ ὑπ' ἀριθμ. 1590/2/22.1.71 ἀπόφασις τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς.

2. Ἡ ἐγγύησις τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιταγῆς θὰ παρέχεται μὲ «ΚΑΡΤΑΝ ΕΠΓΥΗΣΕΩΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ» ἐκδιδομένην ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς ὅπου τηρεῖται ὁ ἐντοκὸς τρεχούμενος λογαριασμός ὄψεως καὶ θὰ ἰσχύη δι' ἐπιτάγας μέχρι ποσοῦ δρχ. 5.000.

Ἐπιταγαὶ ἄνω τοῦ ποσοῦ τούτου δύναται νὰ σύρωνται ἐπὶ τῶν τρεχοῦμενων λογαριασμῶν ὄψεως, ἄνευ ὁμως ἐγγυήσεως.

3. Αἱ κάρται ἐγγυήσεως ἐπιταγῶν θὰ ἐκδίδονται χωρὶς ἐπιβάρυναν τοῦ δικαιούχου καταθέτου.

4. Κάρται ἐγγυήσεως δύναται νὰ ἐκδίδονται ἐπ' ὄνοματι τοῦ αὐτοῦ καταθέτου ἀπὸ πλείονας Τραπεζῶν ἐφ' ὅσον ὁ αὐτὸς καταθέτης τηρεῖ χωριστοὺς λογαριασμοὺς παρ' ἐκάστη ἐξ αὐτῶν.

[ΧΛ/4] Ν.Δ. 1325 [1972] ΠΕΡΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 79 ΤΟΥ Ν. 5960/1933 «ΠΕΡΙ ΕΠΙΤΑΓΗΣ»

Ἄρθρ. 2.- Κατ' ἐξαιρέσιν τῶν διατάξεων τοῦ Ν.Δ. 1059/1979 «περὶ τοῦ ἀπορρήτου τῶν τραπεζικῶν καταθέσεων» ἡ Τράπεζα, ἐν περιπτώσει μὴ πληρωμῆς ἐπιταγῆς ἐλλείπει ἀντιστοίχων διαθεσίμων κεφαλαίων ὑποχρεοῦται νὰ βεβαιώσῃ τούτο, εἴτε ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς ἐπιταγῆς, εἴτε δι' ἰδίου ἐγγράφου, μετὰ συμειώσεως τῆς ἡμέρας ἐμφανίσεως τῆς ἐπιταγῆς.

[ΧΛ/5] ΚΩΔΙΞ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ἄρθρ. 144.- Τὸ μονομελὲς Πλημμελειοδικεῖον δικάζει... Β' [...] καὶ τὰ ἐγκλήματα α) τοῦ ἄρθρου 79 τοῦ Νόμου 5960/1933 «περὶ ἐπιταγῆς» [....].

[ΧΛ/6] Ν. 454 [1976] ΠΕΡΙ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΚΥΡΩΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΒΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΔΙΓΡΑΜΜΩΝ ΕΠΙΤΑΓΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

Άρθρ. 1.- Ο εκδίδων, διά την πληρωμήν του τιμήματος αγοραζομένων παρά των παραγωγών γεωργικών προϊόντων, διγράμμιον επίταγην, μη πληρωθείσαν έλλείψει άντικρύσματος, τιμωρείται διά φυλακίσεως τουλάχιστον δύο έτών. Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, άμα τη έμφανίσει αυτή άκαλύπτου διγράμμου επίταγης, όφείλει άμελλητί όπως φώτοτυπικόν αντίγραφον ταύτης διαβίβαση εις τόν άρμόδιον Εισαγγελέα διά την ποινικήν δίωξιν του ύπαίτιου, έφαρμοζομένης της έπ' αυτοφώρῳ διαδικασίας των άρθρ. 417 καί έπ. του Κώδικος Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρ. 2.- Ο εκδίδων διά την πληρωμήν του τιμήματος αγοραζομένων παρά των παραγωγών γεωργικών προϊόντων, διγράμμιον επίταγην, φέρουσαν ήμερομηνίαν εκδόσεως μεταγενεστέραν του χρόνου της αγοράς, τιμωρείται διά φυλακίσεως μέχρι δύο έτών.

Άρθρ. 3.- Άρμόδιος Εισαγγελεύς καί Δικαστήριον διά την δίωξιν των έν άρθρ. 1 καί 2 παραβατών όρίζονται εκ του τόπου κατοικίας του παραγωγού.

Άρθρ. 4.- Οί άμετακλήτως καταδικαζόμενοι επί παραβάσει των άρθρ. 1 καί 2 του παρόντος Νόμου, στερούνται του δικαιώματος πάσης χρηματόδοτησεως ή οίασδήποτε άλλης παροχής, συμπεριλαμβανόμενων καί των διά της ύπ' αριθμ. 1574/1970 απόφάσεως της Νομισματικής Έπιτροπής «περί Ειδικών Έπιτοκίων δι' έπιχειρήσεις εξαγούσας βιομηχανικά, βιοτεχνικά καί μεταλλευτικά προϊόντα προβλεπομένων πα-

ροχών, δι' απόφάσεως της Νομισματικής Έπιτροπής, κατόπιν Εισηγήσεως της ΑΤΕ.

Άρθρ. 5.- Διά την έξόφλησιν διγράμμων επίταγών οίουδήποτε ποσού εκδοθεισών ύπερ παραγωγών γεωργικών προϊόντων δηλούντων άγνοϊαν γραμμάτων ή άδυναμίαν ύπογραφής ή άγνοούντων την έλληνικήν γλώσσαν, άρκει, επί παρουσία του κομιστού, ύπογραφή δύο μαρτύρων, οίτινες προκειμένου περι άλλογλώσσων θεωρούνται καί ως διερμηνείς.

[ΧΛ/7] Ν.Δ. 404 [1947] ΠΕΡΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΤΑΓΩΝ

Άρθρ. 1.- Τά Ταχυδρομεία του Κράτους άναλαμβάνουσι την μεταβίβασιν χρηματικών ποσών διά Ταχυδρομικών ή Τηλεγραφικών Επίταγών, έξαργυρουμένων διά του νομίμως έν τῷ Κράτει κυκλοφορούντος νομίσματος.

Δι' απόφάσεως του επί των ΤΤΤ Υπουργού όρίζονται εκάστοτε τά Γραφεία άπανα εκτελοΰσι την ύπηρεσίαν επίταγών.

Τῇ μεσολαβήσει των άγροτικών ταχυδρομικών διανομείων έπιτρέπεται ή εκδοσις καί πληρωμή επίταγών.

Τό άνώτατον όριον εκάστης επίταγής τό έπιτρεπόμενον όπως εκδίδεται καί έξοφλήται τῇ μεσολαβήσει των άγροτικών διανομείων δύναται ν' αύξομειούται δι' απόφάσεως του Υπουργού των ΤΤΤ μετά γνώμην του Συμβουλίου της ΤΤΤ Εκμεταλλεύσεως.

Άρθρ. 2.- Αί Ταχυδρομικαί Επίταγαι είναι όνομαστικά καί δέν δύναται νά μεταβιβασθῶσι δι' όπισθογραφήσεως, οΰδ' ύπόκεινται εις κατάσχεσιν.

Τά τέλη εκδόσεως των ταχ. επίταγών

προκαταβάλλονται κατά την αποστολήν διά γραμματισήμου ή καί τοίς μετρητοίς, καθ' ἃ δύναται νά ὀρίση ἀπόφαισις τοῦ Ὑπουργοῦ ΤΤΤ καί ὀρίζονται ὁμοιομόρφως εἴτε ἀπό πόλεως εἰς πόλιν, εἴτε ἐντός τῆς αὐτῆς πάλεως διευθύνονται.

Τά τέλη τῶν ἐπιταγῶν ὡς καί τό ἀνώτατον ὄριον ποσῶν ἐκάστης ἐπιταγῆς, τό τέλος τῆς κατ' οἶκον πληρωμῆς, αἰτήσεων ἀναστολῆς πληρωμῆς, ἀλλαγῆς διευθύνσεως ἢ μεταβολῆς τῆς ὄλης ἐπιγραφῆς ἢ ἀλλαγῆς γραφείου προορισμοῦ, αἰτήσεων πληροφοριῶν καθορίζονται ἐκάστοτε διὰ κοινῆς ἀποφάσεως τῶν Ὑπουργῶν τῶν Οἰκονομικῶν καί ΤΤΤ.

Ἀπαγορεύεται ἡ ἐκδοσις ἐπιταγῶν διά ποσά κατώτερα τῆς δραχμῆς.

Αἱ ἀτελεῖς ἐπιταγαί ἐκδίδονται δι' ἀπερίοριστον ποσόν.

Πᾶσαι κατὰ τήν δημοσίευσιν τοῦ παρόντος ὑφιστάμεναι ἐξ οἰουδήποτε Νόμου ἢ Δ/τος ἀτέλεια ἐπιταγῶν παραμένουν ἐν ἰσχύϊ.

Ἀτέλεια εἰς ταχ. ἐπιταγᾶς δύναται νά χορηγηταί ἐφεξῆς διὰ κοινῆς ἀποφάσεως τῶν Ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν καί ΤΤΤ, μετὰ σύμφωνον γνώμην τῆς ΤΤΤ Ἐκμεταλλεύσεως.

Αἱ Ταχυδρομικαί ἐπιταγαί συντάσσονται ἐπί εἰδικῶν ἐντύπων δελτίων χορηγούμενων ὑπό τῆς Ταχυδρομικῆς Ὑπηρεσίας δωρεάν. Ἐπιτρέπεται ἡ ἐκδοσις ἐπιταγῶν καί ἐπί ἐντύπων, δελτίων ἰδιωτικῆς κατασκευῆς πανομοιοτύπων πρὸς τὰ ὑπό τῆς Ταχ. Ὑπηρεσίας ἐκτυπούμενα.

Ἄρθρ. 3.— Αἱ ἐπιταγαί συμπληροῦνται ἐν τῷ Ταχ. Καταστήματι, πλὴν τῆς περιπτώσεως τῆς μεσολάβησεως τῶν ἀγροτικῶν διανομῶν, κατὰ τὰς νομίμους διατυ-

πώσεις καί τὰς ὁδηγίας τῆς ταχ. ὑπηρεσίας, ὑπό τοῦ ἀποστολέως ἢ τοῦ ἐκδίδοντος γραφείου.

Δακιβάζονται διά τῆς ταχ. ὑπηρεσίας ἀποκλειστικῶς, εἰς δέ τὸν ἀποστολέα δίδεται μόνον ἀπόδειξις κατὰ τοὺς κεκανονισμένους τύπους ὑπογεγραμμένη ὑπό τοῦ ἀρμοδίου ὑπαλλήλου περὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ἀποστολήν καταβληθέντος ποσοῦ.

Αἱ ἐπιταγαί δύναται νά πληρώνονται κατ' οἶκον, διὰ τῶν διανομῶν τῶν ἀσχολουμένων μέ τήν διανομήν τῆς ἀλληλογραφίας καί ἐφ' ὅσον δέν ὑπάρχει δῆλωσις τοῦ παραλήπτου, ἐπιθυμοῦντος ὅπως ἡ ἐξόφλησις γίνεται εἰς τό Ταχ. Γραφεῖον.

Διὰ τὰς τοιαύτας ἐπιταγᾶς καταβάλλεται ὑπό τοῦ παραλήπτου τό καθωρισμένον τέλος διὰ γραμματισήμου ἐπκολλημένου ὀπισθεν τῆς ἐπιταγῆς κατὰ τήν ἐξόφλησιν.

Τό τέλος τοῦτο δύναται ν' αὐξομειοῦται ἐκάστοτε διὰ κοινῆς ἀποφάσεως τῶν Ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν καί ΤΤΤ.

Ἡ ἀνάθεσις τῆς ὑπηρεσίας τῆς κατ' οἶκον πληρωμῆς ἐπιταγῶν εἰς Ταχ. Γραφεῖα ἐνεργεῖται δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπί τῶν ΤΤΤ Ὑπουργοῦ.

Διὰ τήν ὑπηρεσίαν τῆς κατ' οἶκον πληρωμῆς τῶν ἐπιταγῶν δύναται εἰς Γραφεῖα ἔχοντα μεγάλην κίνησιν, νά ὀριθῶσι διὰ διαταγῆς τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ ΤΤΤ, εἰδικαί διανομαίς ἐκ τῶν ὑπὲρ τήν πενταετίαν διατελούντων ἐν τῇ ταχ/κῇ ὑπηρεσίᾳ, ἐάν οὔτοι οὐδέποτε ἐτιμωρήθησαν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑπηρεσίας τῶν διὰ προστίμου ἐπί παραλείψει περὶ τήν ἐπίδοσιν ἢ ἀπώλειαν ταχ/κῶν ἀποστολῶν, ἀντικαθίσταται δέ ἐκάστοτε δι' ἀποφάσεως τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ ΤΤΤ.

Αἱ ὑπό τῶν ἀγροτικῶν διανομῶν πλη-

ρωνόμεναι έπιταγαί θεωρούνται ως πληρω-
νόμεναι κατ' οίκον, έπικολλωμένου όπι-
σθεν αύτών κατά την έξοφλησιν του κεκα-
νονισμένου γραμματοσήμου.

Ο παραλήπτης έπιταγής μη προωρι-
σμένης νά έξοφληθῆ κατ' οίκον ειδοποιεί-
ται υπό του Γραφείου του προορισμού δι'
ειδικού ειδοποιητηρίου.

Άρθρ. 4.— Είς περίπτωσιν, έξ οίασ-
δήποτε αίτιας άπωλειας έπιταγής, βεβαιου-
μένης προσηκόντως υπό της Ταχυδρομικής
Υπηρεσίας, έκδίδεται οίκοθεν ή τῆ αίτήσιν
του άποστολέως νέα άτελής τοιαύτη— δευ-
τέρα έπιταγή. Η έκδοσις ταύτης ένεργεί-
ται είτε υπό της Κεντρικής Υπηρεσίας, ει-
τε υπό της οικείας Ταχυδρομικής Διευθύν-
σεως.

Άρθρ. 5.— Αί ταχυδρομικαί έπιταγαί
ισχύουσιν επί τρείς μήνας, άρχομένης από
της 1ης του μηνός του έπομένου της έκδό-
σεως των.

Αί έπιταγαί θά παραμεινωσιν εις τό ΤΤΤ
Γραφείον του προορισμού επί δίμηνον άρ-
χόμενον από της 1ης του άμέσως έπομέ-
νου μηνός από της έκδόσεως των, αί τυχόν
μη έξοφλούμεναι έντός του άνωτέρω διμή-
νου χρονικού διαστήματος εις τούς παρα-
λήπτας, έπιστρέφονται υπό του Γραφείου
του προορισμού τήν 1ην του τρίτου μηνός
εις τό ΤΤΤ Γραφείον της έκδόσεως, ίνα
έξοφληθῶσιν ύπ' αυτού εις τούς άποστο-
λείς των.

Όσαι τυχόν δέν έξοφληθῶσιν υπό του
Γραφείου της έκδόσεως εις τούς άποστο-
λείς των έντός του τρίτου μηνός της ισχύος
των υποβάλλονται ύπ' αυτού ως έκπρόθε-
σμοι εις τό Υπουργείον ΤΤΤ πρὸς θεώρη-
σιν.

Η διάρκεια της ισχύος τῶν υπό του

Υπουργείου θεωρουμένων ως άνω έπιτα-
γῶν είναι ώσαύτως τρίμηνος, άρχομένη από
της 1ης του άμέσως έπομένου μηνός της
θεωρήσεως των μετά τήν παρέλευσιν του
όποιου υποβάλλονται εις τό Υπουργείον
ως άζήτητοι. Η ισχύς τῶν έπιταγῶν δύνά-
ται δι' άποφάσεως του Υπουργού τῶν ΤΤΤ
ν' αύξομειούται. Η θεώρησις τῶν έκπρο-
θέσμων έπιταγῶν εις ούδέν υπόκειται τέ-
λος.

Ο άποστολεύς της έπιταγής δικαιού-
ται νά αίτήσῃ τήν άλλαγὴν της διευθύν-
σεως ή τήν μεταβολήν της όλης έπιγραφῆς
της έκδοθείσης έπιταγῆς.

Τάς άλλαγάς ταύτας ένεργεί τό Γρα-
φείον του προορισμού άμα τῆ λήψει της
αίτησεως ύπογεγραμμένης υπό του άπο-
στολέως.

Επίσης ο άποστολεύς ή ο παραλήπτης
δύνανται νά αίτήσωνται τήν άλλαγὴν του
Γραφείου του προορισμού έπιταγῆς τινος
επί τῆ καταβολῆ του κεκανονισμένου τέ-
λους εισπραττομένου διά γραμματοσήμου
έπικολλωμένου επί της αίτήσεως. Η κατα-
βολή του τέλους τούτου έπαναλαμβάνεται
όσάκις ἤθελε ζητηθῆ διά τήν αύτήν έπιτα-
γὴν νέα άλλαγή του Γραφείου προορισμού.

Ο άποστολεύς επίσης δύναται νά ζη-
τήσῃ τήν μη πληρωμὴν εις τόν παραλήπτην
της έκδοθείσης έπιταγῆς, καταβάλλων τό
κεκανονισμένον τέλος εις γραμματόσημον
έπικολλωμένον επί του οικείου έντύπου.

Εάν ή περί τούτου ειδοποίησις ζητη-
ται νά γίνῃ τηλεγραφικῶς, συμπροκαταβάλ-
λεται εις μετρητά καί τό τέλος του προκα-
λουμένου τηλ/ματος.

Αί έπιταγαί ὧν ή έξαργύρωσις ή ή έπι-
στροφή του αντίπιδου δέν ἤθελεν άπαιτηθῆ
έντός δύο έτῶν, παραγράφονται πρὸς όφε-

λος του Ταμείου Ἀλληλοβοηθείας Βοηθητικού Προσωπικού ΤΤΤ, τό δέ ὑπ' αὐτῶν ἀντιπροσωπευόμενον ποσόν περιέρχεται εἰς τό Ταμεῖον τοῦτο ὡς πόρος αὐτοῦ.

Ἡ διετία ἀρχεται ἀπό τῆς λήξεως τοῦ οικονομικοῦ ἔτους, ἐντός τοῦ ὁποῖου ἐξεδόθη ἡ ἐπιταγή καί μετά προηγουμένην ἐπί ἀποδείξει εἰδοποίησιν τοῦ ἀποστολέως περί μή ἐξαργυρώσεως τῆς ἐπιταγῆς.

Κατά τήν ἐξόφλησιν τῶν τοιούτων ἐπιταγῶν δέν ἐφαρμόζονται αἱ σχετικαί διατάξεις περί ἐξοφλήσεως ταχ. ἐπιταγῶν.

Τά Δημόσια Ταμεῖα χορηγοῦσιν εἰς τά ΤΤΤ Γραφεῖα τά ἀναγκαιοῦντα ἐκάστοτε ποσά πρός ἐξόφλησιν τῶν ἐπιταγῶν, τά ἀναλαμβανόμενα ὑπό τῶν ΤΤΤ Γραφείων παρά τῶν Δημ. Ταμείων χρηματικά ποσά, καθορίζονται ἐκάστοτε διά κοινῆς ἀποφάσεως τῶν Ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν καί ΤΤΤ.

Ἄρθρ. 6.— Αἱ ἐπιταγαί ἐξοφλοῦνται προσωπικῶς ὑπό τοῦ παραλήπτου, ὑποχρεομένου νά ἀποδείξη τήν ταυτότητά του, τῆ αἰτήσῃ τοῦ ἐπί τῶν ἐπιταγῶν ὑπαλλήλου διά παντός νομίμου μέσου.

Ἐπιτρέπεται ἡ ἐξόφλησις ἐπιταγῶν ὑπό τρίτου δυνάμει ἐπισήμου πληρεξουσίου.

Ἐπιτρέπεται ὡσαύτως ἡ ἐξόφλησις ἐπιταγῶν ὑπό τρίτου δυνάμει ἰδιωτικοῦ πληρεξουσίου, συντασσομένου ἐπί χαρτοσήμου κατά τόν Νόμον, ἐν ᾧ δεόν νά ἐπικυροῦται ἡ ὑπογραφή τοῦ ἐντολέως ἐν μέν ταῖς πόλεσιν ὑπό τοῦ οἰκείου Δημάρχου, ἢ ὑπό τοῦ οἰκείου Ἀστυνομικοῦ Τμήματος, ἐν δέ ταῖς κωμοπόλεσι καί χωρίοις ὑπό τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος.

Ἐάν ὁ ἐντολεύς εἶναι ἀγράμματος καί ἐφ' ὅσον τό ποσόν τῆς ἐπιταγῆς δέν εἶναι μείζον τοῦ ποσοῦ τοῦ πρός ἀγραμμάτους

καταβαλλομένου ἀνευ συμβολαιογραφικῆς πράξεως, τό πληρεξούσιον θά ὑπογράψωσι δύο εὐπόληπτοι φερέγγυοι μάρτυρες ὧν ἡ ὑπογραφή θά κυροῦται ὑπό τῶν εἰρημένων ἀρχῶν κατά τάς ὡς ἀνω διακρίσεις παρόντος καί τοῦ ἐντολέως, γενομένης μνείας περί τούτου, ἐν τῇ ἐπικυρώσει.

Δυνάμει τοῦ ἀρθρ. 1 Β.Δ. 123/1967 ἡ ὑπό τῶν ἀνωτέρω ἐδαφ. 3 καί 4 προβλεπόμενη ἐπικύρωσις τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ἐντολέως – παραλήπτου καί τῶν μαρτύρων ἀντιστοιχῶς, δύναται νά ἐνεργῆται παρ' οἴασι δῆποτε Δημοσίας Ἀρχῆς (Πολιτικῆς, Ἀστυνομικῆς, Στρατιωτικῆς ὡς καί Δημοτικῆς ἢ Κοινοτικῆς τοιαύτης.

Ἐξαιρετικῶς ὁσάκις οἱ δικαιούχοι τῶν ἐπιταγῶν, ὧν τό ποσόν δέν ὑπερβαίνει τάς εἴκοσι χιλιάδας δραχμάς, εἶναι στρατιωτικοί, ὑπηρετοῦντες καί εὐρισκόμενοι εἰς Σώματα καί σχηματισμούς ἐδρεύοντας μακράν τῆς ἔδρας τοῦ ΤΤΤ Γραφείου, παρ' ᾧ λειτουργεῖ ὑπηρεσία ἐπιταγῶν, ἐπιτρέπεται ὅπως ἡ ὑπογραφή τοῦ ἐντολέως ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς πληρεξουσίοις ἐπικυροῦται ὑπό τοῦ Διοικητοῦ τοῦ οἰκείου σώματος ἢ τοῦ σχηματισμοῦ, ὑπευθύνου διά τήν ἐπικύρωσιν.

Ἐάν ὁ ἐντολεύς στρατιωτικός εἶναι ἀγράμματος εἰς τήν ἀνω περίπτωσιν, τό πληρεξούσιον θά ὑπογράψωσιν εἰς Ἀξιωματικός καί εἰς Ὑπαξιωματικός μετά μνείας τῶν βαθμῶν των, ὡς μάρτυρες, τῆς ὑπογραφῆς τούτων ἐπικυρουμένης ὑπό τοῦ Διοικητοῦ τοῦ σώματος ἢ τοῦ σχηματισμοῦ, παρόντος καί τοῦ ἐντολέως γενομένης περί τούτου μνείας ἐν τῇ ἐπικυρώσει.

Ἡ ταυτότης τῶν στρατιωτικῶν πιστοποιεῖται δι' ἐγγράφου τῆς Διοικήσεως τοῦ

Σώματος εις ὃ ἀνήκουσι, συντασσομένου ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου.

Δι' ὁμοίου ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου ἐγγράφου, προσυπογεγραμμένου καί ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Σώματος ἢ τοῦ Σχηματισμοῦ, δύναται πᾶς ὀπλίτης νὰ ἐξοφλήσῃ τὴν ἐπιταγὴν διὰ τρίτου, ἐάν τὸ ποσὸν τῆς ἐπιταγῆς δέν ὑπερβαίνει τὰς δέκα χιλιάδας δραχμᾶς. Τὰ ἀνωτέρω ποσὰ ἀυξομειοῦνται ἐκάστοτε δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν ΤΤΥ Υπουργοῦ.

Ἐάν ὁ παραλήπτης ἐπιταγῆς δηλώσῃ ἀγνοίαν γραμμάτων ἢ ἀδυνατεῖ νὰ ὑπογράψῃ τὴν ἐξόφλησιν ταύτης διενεργεῖται ἢ πρὸς αὐτὸν ἐξόφλησις ἐνώπιον δύο φερεγγύων καὶ γνωστῶν εις τὸ Ταχ. Γραφεῖον τῆς πληρωμῆς μαρτύρων, οἱ ὅποιοι ὑπογράφουσιν ἀντὶ τοῦ παραλήπτου γενομένης μείας περὶ τούτου ἐν τῇ ἐξοφλουμένη ἐπιταγῇ ἐφ' ὅσον τὸ ποσὸν τῆς ἐπιταγῆς δέν ὑπερβαίνει τὸ ἐπιτρεπόμενον πρὸς ἐξόφλησιν πρὸς ἀγραμμάτους ἀνεῦ συμβολαιογραφικῆς πράξεως.

Ἐπιταγαὶ ποσῶν ἀνω τοῦ ἐπιτρεπομένου, ἐξοφλοῦνται δι' εἰδικῆς συμβολαιογραφικῆς πράξεως, ἀντιγραφὸν δὲ ταύτης προσαρτᾶται εις τὸ σῶμα τῆς ἐπιταγῆς.

Τὸ ἀνώτερον ὄριον ποσοῦ ἐκάστης ἐπιταγῆς ὅπερ ἐπιτρέπεται νὰ ἐξοφληθῇ πρὸς ἀγραμμάτους ἀνεῦ συμβολαιογραφικῆς πράξεως δύναται ν' ἀυξομειοῦται δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν ΤΤΥ Υπουργοῦ.

Ἐκ τῶν πληρεξουσιῶν τὰ μὲν εἰδικὰ προσαρτῶνται ἐπὶ τῶν ἐπιταγῶν τὰ γενικὰ καταπίθενται εις τὸ Γραφεῖον ΤΤΥ πληρωμῆς (καὶ ἰσχύουν μέχρι τέλους τοῦ οικονομικοῦ ἔτους).

Δυνάμει τῆς παρ. 6 ἄρθρ. 2 Ν.Δ. 4572/1966 τὰ γενικὰ συμβολαιογραφικά

πληρεξουσία ἰσχύουν μέχρι τυχόν ἀνακλήσεως τῶν ἢ θανάτου τοῦ ἐξουσιοδοτοῦντος καταργουμένης τῆς ἀνωτέρω διατάξεως περὶ περιορισμένης χρονικῆς ἰσχύος τούτων.

Ἐπιταγαὶ πρὸς μοναχοῦς μὲ μόνον τὸ Μοναχικὸν ὄνομα ἐξοφλοῦνται ὑπὸ αὐτῶν ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ βεβαιώσεως περὶ τῆς ταυτότητός τῶν τοῦ ἡγουμένου ἢ τῆς ἡγουμένης τῆς Μονῆς εις ἣν μονάζουσιν.

Ἐπιταγαὶ πρὸς φρενοπαθεῖς ἢ πάσχοντας ἐκ Λοιμωδῶν νόσων, ἐπιτρέπεται ἵνα ἐξαργυρῶνται καὶ μόνον ὑπὸ τῶν Διευθυντῶν ἢ Διαχειριστῶν τῶν Ἰδρυμάτων ἐνθα νοσηλεύονται. Ἡ ἐξόφλησις τῶν ἐπιταγῶν τούτων ἐνεργεῖται καὶ κατ' εὐθείαν πρὸς τοὺς παραλήπτας, πάντως ὁμῶς ἐνώπιον τοῦ Διευθυντοῦ ἢ Διαχειριστοῦ τοῦ Ἰδρυματος ὅστις προσυπογράφει ἀπαραιτήτως κατὰ τὴν ἐξόφλησιν.

Ἡ ἐπὶ ὀνόματι Νομικῶν Προσώπων, Σωματείων, Ἐμπορικῶν Ἐταιρειῶν, Ἐμπορικῶν Ἐπωνυμιῶν (firma) εὐαγῶν οἰκῶν καὶ ἐν γένει παρομοίων Ἰδρυμάτων, ἐξόφλησις τῶν ἐπιταγῶν γίνεται ὑπὸ τῶν Διευθυντῶν Προέδρων, Διαχειριστῶν ἢ Συνεταίρων ἐξουσιοδοτημένων δι' ἐγγράφου συντασσομένου ὑπὸ τῶν ἀποτελούντων τὴν Διοίκησιν ἐνός ἐκάστου τῶν ὡς ἀνω ἰδρυμάτων.

Αἱ ἐξουσιοδοτήσεις αὐταὶ χαρτοσημαίνονται μὲ χαρτόσημον αἰτήσεως (καὶ ἰσχύουν μέχρι τέλους τοῦ Οἰκονομικοῦ ἔτους τῆς καταθέσεως τῶν).

Δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 2 Β.Δ. 123/1967 αἱ κατὰ τὸ ἀνωτέρω ἔδαφ. 16 ἐξουσιοδοτήσεις ἰσχύουν, ἐάν δέν ὀρίζεται ἄλλως ἐν τῷ συστατικῷ τούτων ἐγγράφῳ ἢ τῷ καταστατι-

κῶ, μέχρις ανακλήσεως των ἢ θανάτου τοῦ ἐξουσιοδοτημένου.

Ἐπιταγαί πρὸς ἀνηλίκους, πρὸς ἀπηγορευμένους ἢ πρὸς πρόσωπα διατελοῦντα ὑπὸ κηδεμονίαν, δικαστικὸν ἀντιλήπτορα, ἢ προσωρινὸν διαχειριστὴν, πληρῶνται κανονικῶς πρὸς τοὺς ἐπιγραφομένους παραλήπτας ἐξοφλοῦντας ταύτας. Τῶν ἐπιταγῶν τούτων ἢ πληρωμὴ δεόν νά ἐνεργῆται κατόπιν διαταγῆς τῆς οικείας Διευθύνσεως τοῦ Ὑπουργείου τῶν ΤΤΤ εἰς τὸν κηδεμόνα, ἐπίτροπον, δικαστικὸν ἀντιλήπτορα ἢ προσωρινὸν διαχειριστὴν τῆς περιουσίας τοῦ παραλήπτου, εἰς οὗτοι δι' αἰτήσεως των ἢ θελὸν ζητήσῃ τὴν πληρωμὴν τῶν ἐπιταγῶν εἰς αὐτούς, προσάγοντες ἐπίσημα ἔγγραφα βεβαιοῦντα τὴν ιδιότητά των.

Αἱ πρὸς νομιμῶς ἀπηγορευμένους λόγῳ ποινῆς ἐπιταγαί ἐξοφλοῦνται ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν παραληπτῶν.

Διαταγὴ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως τῶν ΤΤΤ ἀναστέλλεται ἢ πληρωμὴ ἐπιταγῆς πρὸς κηρυχθέντας εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως δι' ἀποφάσεως Δικαστηρίου Πρωτοδικῶν καὶ ἐρωτᾶται ὁ ἀποστολεὺς ἢ οἱ κληρονόμοι του περὶ τῆς διαθέσεως τοῦ ποσοῦ αὐτῆς κατόπιν τοῦ συνδίκου τῆς πτωχεύσεως συνυποβάλλοντος καὶ τὰ νόμιμα δικαιολογητικά.

Ὡσαύτως διαταγὴ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως ΤΤΤ ἀναστέλλεται ἢ πληρωμὴ ἐπιταγῶν δι' ὧν ἀποστέλλονται ποσὰ προσερχομένα κατὰ βασίμους ἐνδείξεις ἐκ σφετερισμοῦ χρημάτων ἢ εἰδῶν τοῦ Δημοσίου καὶ κανονίζεται ἢ περαιτέρω διαχειρίσις αὐτῶν.

Ἐάν τις ἐκ κακῆς ἐξοφλήσεως ἐπιταγῆς ἢ διπλῆς πληρωμῆς ἢ ἐξ οἴουδήποτε ἄλλου λόγου ἔλαβεν ἀχρεωσπητῶς ποσὸν

ἀνώτερον ἐκείνου ὅπερ ἐδικαιοῦτο, ἢ ποσὸν ὅπερ οὐδόλως ἐδικαιοῦτο ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ, ἄλλως τὸ ποσὸν τοῦτο εἰσπράττεται δυνάμει τοῦ Νόμ. ΑΡΝΔ «περὶ εἰσπράξεως δημοσίων ἐσόδων».

Αἱ ἐπιταγαί πρὸς ἀποβίωσαντας δὲν πληρῶνται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῶν, ἀλλ' ἐπιστρέφονται ἀμέσως ἵνα ἐξοφληθῶσιν εἰς τὸν ἀποστολέα ἢ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ.

Οἱ βεβαιοῦντες ὡς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας των τὴν ταυτότητα δικαιοῦχου ταχ. ἐπιταγῆς συνήθους ἢ στρατιωτικῆς ὡς καὶ οἱ μάρτυρες προσυπογράφοντες κατὰ τὴν ἐξόφλησιν τοιαύτης ἐπιταγῆς καθίστανται καὶ οὗτοι ὑπεύθυνοι διὰ τὴν τοιαύτην βεβαίωσιν καὶ ὑποχρεοῦνται ὅπως καταβάλωσιν τὸ ποσὸν τῆς ἐπιταγῆς εἰς τὸν ἀποστολέα ἢ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, εἰς οὗτοι δι' αἰτήσεως των ἢ θελὸν ζητήσῃ τὴν πληρωμὴν τῶν ἐπιταγῶν εἰς αὐτούς, προσάγοντες ἐπίσημα ἔγγραφα βεβαιοῦντα τὴν ιδιότητά των.

Ἐν περιπτώσει δὲ ἀρνήσεως τούτων ὅπως καταβάλωσιν τὸ ποσὸν, ἐπιτρέπεται νά ἐπιδιωχθῇ ἢ εἰσπραξῆς αὐτοῦ, δυνάμει τοῦ Νόμ. ΑΡΝΔ «περὶ εἰσπράξεως Δημοσίων ἐσόδων». Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης διατάξεως ἀνατρέχει ἐπὶ πασῶν τῶν κατὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ παρόντος ἐκκρεμῶν ἐκ τῆς τοιαύτης κακῆς βεβαίωσης πληρωμῶν ἐπιταγῶν.

Ἄρθρ. 7.— Πὰρὰ τοῖς Β' καὶ Γ' τῶν ἐπιταγῶν ταχ. Γραφείσις ἢ διαχειρίσις τῶν ἐπιταγῶν ὡς καὶ τοῦ Ταμιευτηρίου διεξάγεται ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου τῶν Γραφείων τούτων. Εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις αἱ Ὑπηρεσίαι αὗται δύνανται νά ἀνατίθωνται καὶ εἰς ὑπαλλήλους Β' κατηγορίας κατόπιν προτάσεως τῆς οικείας Ταχ. Διευθύνσεως περὶ τῆς καταλληλότητός των.

Εἰς τὰ Α' τάξεως Ταχ. Γραφεῖα καὶ ἄνω δύνανται δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν Συγκοινωνιῶν ἢ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ Ταχυδρομείων ν' ἀνατίθεται ἀποκλειστικῶς ἢ διαχειρίσις τῶν ἐπιταγῶν, εἰς ἓνα ἢ πλείονας ὑπολόγους, ταχ. ὑπαλλήλους Α' κατηγορίας μέχρι καὶ τοῦ 4ου βαθμοῦ, ὡς καὶ εἰς ἰδίους Ταμίας εἰσπράξεων καὶ πληρωμῶν ταχ. ὑπαλλήλους Α' κατηγορίας ἐξαρτωμένους διαχειριστικῶς ἀπὸ ὀριζόμενον δι' ἰδίας ἀποφάσεως Κεντρικόν διαχειριστήν, ὅστις δύνανται νὰ εἶναι εἰς ἓκ τῶν Ταμιῶν.

Μέχρις ἀναλήψεως διαχειρίσεώς τινος ὑπὸ τακτικοῦ διαχειριστοῦ ἢ κωλυομένου ὁπωσδήποτε τοῦ τοιοῦτου, ὁ Προϊστάμενος τοῦ οικείου γραφείου δύνανται ν' ἀναθέτῃ ὑπ' εὐθύνην του τὴν προσωρινὴν διεξαγωγὴν τῶν διαχειρίσεων ἐπιταγῶν καὶ Ταμειυτηρίου εἰς ὑπάλληλον τῆς ἐκλογῆς του ἢ καὶ ν' ἀναλάβῃ προσωρινῶς αὐτὸς οὗτος ταύτας. Ἐξαιρετικῶς ἐν ἔλλειψει ΤΤΤ ὑπαλλήλων διαχειρισταί τῶν Σ.Τ. Γραφείων δύνανται νὰ τοποθετῶνται ὑπηρετοῦντες εἰς τὸ στράτευμα ὑπάλληλοι Νομικῶν Προσώπων ἢ Τραπεζικοὶ προτεινόμενοι ὑπὸ τῆς Σ.Τ.Υ.

Ἄρθρ. 8.- Οἱ ὡς ἄνω ὑπόλογοι διαχειρισταί ὑπόκεινται ὡς διαχειρισταί Δημοσίων χρημάτων εἰς ἀπάσας τὰς περὶ δημοσίων ὑπολόγων ἰσχυούσας διατάξεις καὶ δίδουσι λόγον τῆς διαχειρίσεώς των εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν ΤΤΤ καὶ εἰς τὸ Ἐλεγκτικόν Συνέδριον.

Τὸ χρηματικόν ὑπόλοιπον τοῦ Ταμείου τῶν ἐπιταγῶν ἐφόσον δὲν ὑπάρχουσιν ἐπιταγαὶ πρὸς ἐξόφλησιν κανονίζεται διὰ διαταγῆς τῆς Γεν. Διευθύνσεως ΤΤΤ ἀναλόγως πρὸς τὴν κίνησιν καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ Γραφείου.

Ἄρθρ. 9.- Εἰς τὴν παρά τῆ Γενικῆ Διευθύνσει ΤΤΤ Υ.Δ.Α.Τ.Ε. ἀνατίθεται καὶ ἡ μετατροπὴ εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια παντός χρηματικοῦ ποσοῦ ἀποστελλομένου ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ δι' ἐπιταγῶν, ἐγγραφομένων ἐν εἰδικαῖς καταλόγοις καὶ ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ δι' ἐσωτερικῆς ἐπιταγῆς εἰς τὸ Ταχ. Γραφεῖον τοῦ προορισμοῦ.

Διὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιταγῆς οὐδὲν τέλος καταβάλλεται ὑπὸ τοῦ παραλήπτου.

Δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν ΤΤΤ δύνανται ν' ἀνατίθεται καὶ εἰς τὰ ταχ/μεῖα τοῦ Κράτους ἢ μετατροπὴ εἰς τὸ νομίμως κυκλοφοροῦν νόμισμα παντός ποσοῦ ἀποστελλομένου διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἐκ Κράτους, ὅπερ ἀποστέλλει τὰ χρηματικά ποσὰ δι' αὐτοουσίαν ἐπιταγῶν καὶ ἡ πληρωμὴ τῆς ἰδίας ἐπιταγῆς κατόπιν μετατροπῆς τοῦ ποσοῦ εἰς τὸν παραλήπτην.

Τὰ χρησιμοποιούμενα ἔντυπα δελτία διὰ τὴν σύνταξιν τῶν μετατρεπομένων τούτων ἐπιταγῶν ὧν ἀποκλειστικὴ γίνεται χρῆσις πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον παρά τῆς εἰρημένης Υ.Δ.Α.Τ.Ε. κανονίζονται καὶ ἐκτυπῶνται τῆ φροντίδι τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Τ.Τ.Τ. Ἡ τοιαύτη μετατροπὴ γίνεται ἐπὶ τῆ βάσει τῆς ἐκάστοτε εἰς δραχμὰς τιμῆς τοῦ ξένου συναλλάγματος.

Ἡ εἰς δραχμὰς τιμὴ τῶν ξένων νομισμάτων ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐκδιδομένας διὰ τὸ Ἐξωτερικόν ἐπιταγὰς ὡς καὶ τὰς ἀφικνουμένας ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ πρὸς πληρωμὴν τοιαύτας κανονίζεται ἐκάστοτε ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ ΤΤΤ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν δελτίων τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Χρηματιστηρίου.

Ἄρθρ. 10.- Ἐπιτρέπεται εἰς γρα-

φεία πόλεων ἐν οἷς δὲν ἐδρεύουσι Ταμεῖα ἢ διὰ χρηματοδεμάτων ταχυδρομικὴ ἀποστολὴ ποσῶν ἐκ περισσείας ἐπιταγῶν ὡς καὶ ἢ ὑπὸ γραφείων παρ' οἷς ἐδρεύουν ταμεῖα εἰς γραφεῖα παρ' οἷς δὲν ἐδρεύουσι ταμεῖα χρηματικῶν ποσῶν προωρισμένων διὰ τὴν πληρωμὴν ἐπιταγῶν.

Ὁσάκις ἢ ἀποστολὴ τοῦ χρηματοδέματος γίνεται σιδηροδρομικῶς, δι' αὐτοκινήτου ἢ ἀμάξης, ὡς καὶ διὰ πεζοῦ ἢ ἐφιππου ταχυδρόμου, τὸ δὲ ἀποστελλόμενον ποσὸν ὑπερβαίνει τὸ ἐπιτρεπόμενον, ὅπως ἀποστέλληται ἄνευ συνοδείας χωροφυλάκων, τὸν ταχυδρομικὸν σάκκον συνοδεύουσιν εἰς ἢ δύο ἐφιπποι ἢ πεζοὶ χωροφύλακες. Τὰ ἐξοδα ἀγωγίων δι' ἐκμίσθωσιν ζῶων πρὸς χρῆσιν τῶν συνοδῶν χωροφυλάκων ὁσάκις οὗτοι δὲν εἶναι ἐφιπποι ἢ ἢ μεταφορὰ γίνεται δι' ἄλλου μεταφορικῶν μέσου βαρύνουσι τὸν προϋπολογισμόν τῆς ΤΤΤ Ὑπηρεσίας.

Τὸ ποσὸν τὸ ἐπιτρεπόμενον ὅπως ἀποστέλληται ἄνευ συνοδείας χωροφυλάκων δύναται ν' αὐξομειοῦται ἐκάστοτε δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν ΤΤΤ Ὑπουργοῦ.

Ἡ ληψοδοσία μετὰ τῶν Ταμείων, ἢ συσκευασία καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀποστολῆς τῶν χρηματοδεμάτων ὡς καὶ πᾶν σχετικὸν πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας ταύτης θά ἐνεργῆται συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἀπὸ 13.10.1934 Δ/τος «περὶ διὰ χρηματοδεμάτων ἀποστολῶν».

Ἐν τούτοις εἰς ὅσα Ταχ. Γραφεῖα ὑπηρετοῦσι πλείονες τῶν δύο Ταχ. ὑπάλληλοι ἐπιτρέπεται ἵνα ἢ σύνθεσις καὶ ἀποσφράγιση τῶν χρηματοδεμάτων ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Προϊσταμένου τοῦ Γραφείου παρουσίᾳ δύο ταχυδρομικῶν ὑπαλλήλων, μὴ ἐφαρμο-

ζομένου ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τοῦ ἀρθρ. 3 τοῦ ὡς ἄνω Δ/τος.

Τὰ Γραφεῖα τὰ ἐνεργοῦντα ἀναλήψεις καὶ καταθέσεις διὰ χρηματοδεμάτων ὀρίζονται δι' ἀποφάσεως τῆς Προϊσταμένης αὐτῶν Ταχ. Διευθύνσεως.

Ἄρθρ. 11.- Τὰς ἐξωτερικὰς ἐπιτάγας καὶ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν διέπουν ἢ ἐκάστοτε ἰσχύουσα διεθνῆς σύμβασις καὶ ἰδιαίτερα συμφωνίαι.

Ἄρθρ. 12.- Τὸ Δημόσιον οὐδεμίαν ὑπέχει εὐθύνην διὰ τὴν μὴ ἐγκαιρον ἐξαργύρωσιν τῶν ταχ. ἐπιταγῶν οἱ ὑπόλογοι ὁμως διαχειρισταὶ ἐπιταγῶν εὐθύνονται διὰ πᾶσαν κακὴν πληρωμὴν ἐπιταγῶν.

Ἄρθρ. 13.- Αἱ τυχόν χρηματικαὶ ἀνωμαλῖαι αἰτίνας ἢ θελον προκύψει εἰς τοὺς λογ/σμούς τῶν ὑπολόγων διαχειριστῶν ταχ. ἐπιταγῶν εἴτε ἐξ ἐσφαλμένης μεταβιβάσεως τοῦ ποσοῦ τηλεγραφικῆς ἐπιταγῆς, εἴτε ἐκ κακῆς ἐνεργείας εἰς τὴν ἐν γένει ὑπηρεσίαν ἐπιταγῶν, εἴτε λόγω λήξεως τοῦ οἰκείου οἴκον. ἔτους, οὐχὶ ἐξ ὑπαιότητος τοῦ οἰκείου ὑπολόγου ἢ ἄλλου ὑπαλλήλου, δύνανται δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ ΤΤΤ ἐπὶ τῇ βάσει ἠτιολογημένης ἐκθέσεως τῆς Υ.Δ.Α.Τ.Ε. νά τακτοποιῶνται δι' ἐκδόσεως χρημ. ἐντάλματος ἐπ' ὄνοματι τοῦ οἰκείου Διευθυντοῦ ἀναγραφομένης πρὸς τοῦτο κατ' ἔτος εἰς τὸν προϋπολογισμόν τοῦ Ὑπ. ΤΤΤ εἰδικῆς πιστώσεως οὐχὶ ἀνωτέρας τῶν 500.000 μετὰ προηγουμένην διοικητικὴν ἐξακρίβωσιν περὶ τοῦ ἀδυνάτου τῆς τακτοποιήσεως τῶν ἀνωμαλιῶν τούτων κατὰ τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ παρόντος Νόμου ἢ καθ' οἷονδῆποτε ἄλλον τρόπον.

Ἄρθρ. 14.- Ἀπαγορεύεται ἢ ὑπὸ τῶν ὑπολοίπων ἐπιταγῶν διάθεσις τῶν ἐξ

έπιταγών εισπράξεων εις πληρωμήν χρηματικῶν ένταλμάτων, μισθῶν, μισθώματα ταχ. εργολάβων ἢ οἰωνδήποτε άλλων έξόδων τῆς ταχυδρομικῆς, τηλεγραφικῆς ἢ άλλης ύπηρεσίας ὃ παραβάτης επισύρει κατ' αὐτοῦ, έκτός τῶν ὑπό τοῦ ποινικοῦ Νόμου καί τοῦ Νόμου περί Δημοσίου Λογιστικοῦ έπιβαλλομένων διά τήν παράβασιν ταύτην ποινῶν καί πειθαρχικὴν ποινήν.

Ἐξαιρετικῶς οἱ διαχειρισταὶ τῶν έπιταγῶν οἱ μετακινούμενοι έκτός τῆς έδρας αὐτῶν πρὸς ανάληψιν χρημάτων παρά τῶν Δημοσίων Ταμείων διά πληρωμήν έπιταγῶν ἢ πρὸς κατάθεσιν περισσεΐας εισπράξεων έξ έπιταγῶν, δύνανται νά άποσύρῳσι προσωρινῶς καί μέχρις έξοφλήσεως τοῦ οικείου χρηματικοῦ έντάλματος δι' ὁδοπορικά αὐτῶν έξοδα χρηματικόν ποσόν, ὃπερ έκάστοτε καθορίζεται δι' άποφάσεως τοῦ έπί τῶν ΤΤΤ Ἐπουργοῦ.

Ἄρθρ. 15.— Τό Ν.Δ. τῆς 18.9.1926 «περί Ταχ. Ἐπιταγῶν» κυρωθέν ὑπό τοῦ Νόμ. 3500 τῆς 23.3.1928, τό άρθρ. 2 τοῦ Ν.Δ. ὑπ' αριθμ. 2143 τῆς 5.2.1943 «περί τροποποιήσεως διατάξεων τινων περί Ταχ. Ἐνσήμων καί Ταχ. Ἐπιταγῶν» καί ὁ Νόμ. 1308/28.2.44 «περί Ταχ. Ἐπιταγῶν» καταργοῦνται ὡς έπίσης καταργεῖται καί πᾶσα διάταξις άντικειμένη εις τόν παρόντα Νόμον.

[ΧΛΙ/1] Ν. 5280 [1931] ΠΕΡΙ ΚΥΡΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΓΕΝΕΥΗ ΤΗ 7 ΙΟΥΝΙΟΥ 1931 ΣΥΝΑΦΘΕΙΣΩΝ ΔΥΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΕΡΙ ΕΝΙΑΙΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΕΡΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΕΙΣ ΔΙΑΤΑΓΗΝ ΩΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ ΤΙΝΩΝ ΕΠΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΕΙΣ ΔΙΑΤΑΓΗΝ

Ἄρθρ. 1.— Αἱ έν Γενεύη τῆ 7 Ἰουνίου 1930 ὑπογραφείσαι δύο διεθνεῖς συμβάσεις περί ένιαίου νόμου επί συναλλαγματικῶν καί γραμματίων εις διαταγήν καί περί κανονισμοῦ συγκρούσεών τινων νόμων επί συναλλαγματικῶν καί γραμματίων εις διαταγήν μετά τῶν παραρτημάτων καί πρωτοκόλλων αὐτῶν, ὧν τό κείμενον έπεται έν Γαλλικῷ πρωτοτύπῳ καί έν Ἑλληνικῇ μεταφράσει κυροῦνται μετά τῶν έν άρθροις 2 καί 4 τοῦ παρόντος νόμου γενομένων δεκτῶν ὑπό τῆς Ἑλλάδος έπιφυλάξεων.

Ἄρθρ. 2.— Ἐκ τῶν ὑπό τοῦ Παραρτήματος II έπιτρεπομένων έπιφυλάξεων γίνονται δεκταὶ αἱ έπόμεναι:—α') Αἱ έν άρθρ. 8 έδαφ. 1 καί 3 έπιφυλάξεις, καθορίζεται δέ ὃτι τά διαμαρτυρικά, τά συντακτέα έν Ἑλλάδι δύνανται ν' αναπληρωθῶσι διά δηλώσεως γραφομένης, χρονολογουμένης καί ὑπογραφομένης ὑπό τοῦ πληρωτοῦ, έπ' αὐτῆς τῆς συναλλαγματικῆς, έκτός εάν ὃ εκδότης άπαιτῆ έν τῷ κειμένῳ τῆς συναλλαγματικῆς διαμαρτυρικόν διά συμβολαιογραφικοῦ έγγράφου. — Ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ προηγουμένου έδαφ. ἡ άχρονολόγητος ὃπισθογράφησις τεκμαίρεται γενομένη πρὸ τοῦ διαμαρτυρικοῦ.—β') Ἡ έπικύλαξις τοῦ άρθρ. 9, άντικαθίσταται δέ τό έδαφ. 3 τοῦ άρθρ. 44 τοῦ ένιαίου νόμου ὡς έξῆς:—«Τό επί μή πληρωμῇ διαμαρτυρικόν συναλλαγματικῆς πληρωτέας εις ρητὴν ἡμέραν ἢ εις προθεσμίαν από τῆς χρονολογίας ἢ από τῆς ὄψεως, γίνεται είτε κατά τήν ἡμέραν, καθ' ἣν ἡ συναλλαγματικὴ εἶναι πληρωτέα είτε κατά μίαν τῶν δύο έπομένων εργασιμῶν ἡμερῶν. Προκειμένου περί συναλλαγματικῆς πληρωτέας έν ὄψει τό διαμαρτυρικόν συντάσσεται κατά τοὺς ὃρους τοῦ προηγουμένου έδαφίου περί συντάξεως δια-

μαρτυρικού ἔλλειπει ἀποδοχῆς.-γ) Ἡ ἐπιφύλαξις τοῦ ἀρθροῦ 13, προστίθεται δὲ εἰς τὸ ἐδάφ. 2 τοῦ ἀρθροῦ 48 «ἐκτός ἐάν πρόκηται περὶ συναλλαγματικῆς ἐκδιδομένης καὶ πληρωτέας ἐν Ἑλλάδι, ὅποτε ὁ τόκος ὑπολογίζεται συμφώνως πρὸς τὸν ἐν Ἑλλάδι ἰσχύοντα τόκον ὑπερμερίας».-δ) Ἡ ἐπιφύλαξις τοῦ ἀρθροῦ 13, προστίθεται δὲ εἰς τὸ ἀρθρον 49 ἐδάφ. 2.-«Ἐκτός ἐάν πρόκηται περὶ συναλλαγματικῆς ἐκδιδομένης καὶ πληρωτέας ἐν Ἑλλάδι, ὅποτε ὁ τόκος ὑπολογίζεται συμφώνως πρὸς τὸν ἐν Ἑλλάδι ἰσχύοντα τόκον ὑπερμερίας».-ε) Ἡ ἐπιφύλαξις τοῦ ἀρθροῦ 15 καὶ καθορίζεται ὅτι:—«Ἐν περιπτώσει ἐκπτώσεως τοῦ κομιστοῦ ἢ παραγραφῆς τῆς ἐκ συναλλαγματικῆς ἀγωγῆς δύναται ν. χωρήσῃ κατὰ τοῦ ἐκδότου ἢ τοῦ ὀπισθογράφου ἀγωγή περὶ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ.—Ἡ αὐτὴ ἀγωγή χωρεῖ ἐν περιπτώσει παραγραφῆς τῆς ἐκ συναλλαγματικῆς ἀγωγῆς καὶ κατὰ τοῦ ἀποδέκτου.—Ἡ ἀγωγή αὕτη παραγράφεται μετὰ πενταετίαν ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς συναλλαγματικῆς».-στ) Ἡ ἐπιφύλαξις τοῦ ἀρθροῦ 17 καὶ καθορίζεται ὅτι:—«Οἱ λόγοι διακοπῆς καὶ ἀναστολῆς τῆς παραγραφῆς διέπονται ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ Ἑλληνικοῦ δικαίου περὶ βραχυπροθέσμων παραγραφῶν».

Ἄρθρ. 3.—Δέν γίνονται δεκταὶ αἱ ἐπιφυλάξεις τῶν ἀρθρων 1-7, 8 ἐδάφ. 2, 10, 11, 12, 14, 16, 18, 19 καὶ 22 τοῦ Παραρτήματος II.

Ἄρθρ. 4.—Συμφώνως πρὸς τὸ ἀρθρον 20 τοῦ Παραρτήματος II αἱ ἐν ἀρθρῳ 2 τοῦ παρόντος Νόμου ἀποδεκταὶ γεγόμεναι ἐπιφυλάξεις ἐπὶ τῶν συναλλαγματικῶν

ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῶν γραμματίων εἰς διαταγὴν.

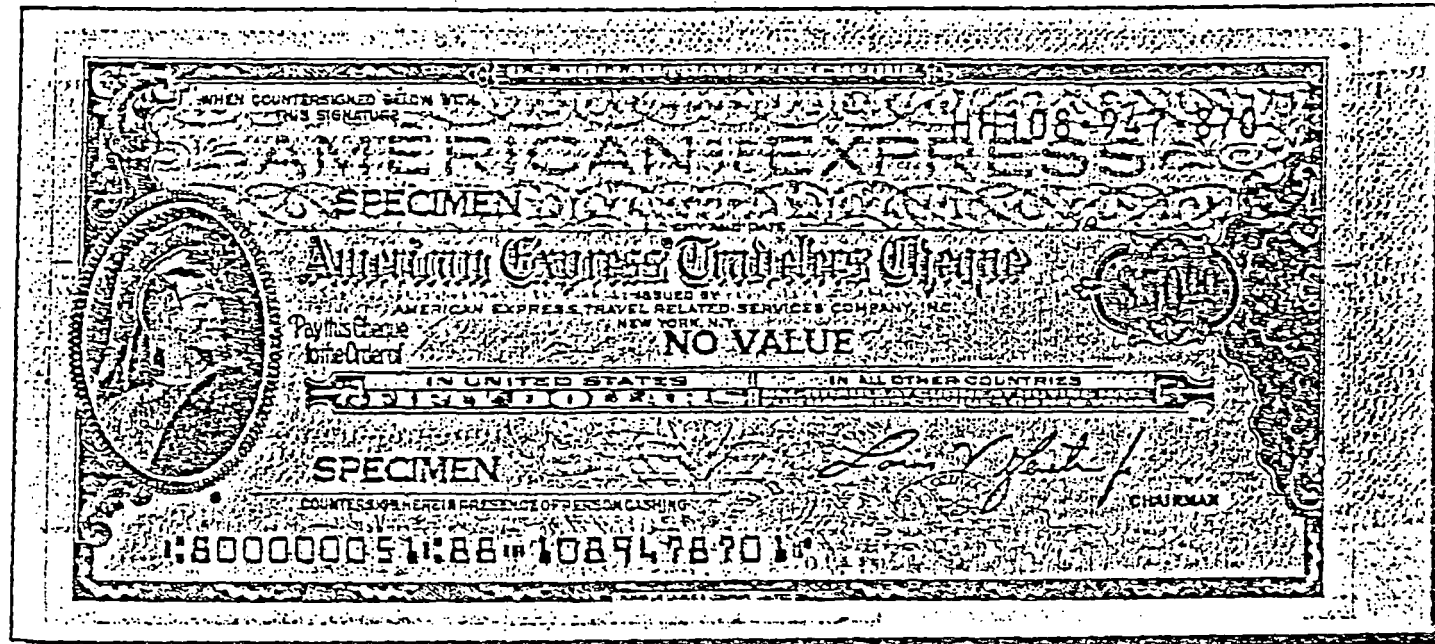
Ἄρθρ. 5.—Δέν γίνονται δεκταὶ αἱ ἐπιφυλάξεις τῶν ἀρθρ. 2 ἐδ. τελευταῖον, 3 ἐδ. τελευταῖον καὶ 10 τῆς Συμβάσεως περὶ κανονισμοῦ συγκρούσεων τινων νόμων ἐπὶ τῶν συναλλαγματικῶν καὶ τῶν γραμματίων εἰς διαταγὴν.

Ἄρθρ. 6.—Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος νόμου ἔρχεται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1932.—Ὁ παρῶν νόμος ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῶν συναλλαγματικῶν καὶ τῶν γραμματίων εἰς διαταγὴν τῶν ἐκδοθησομένων μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἰσχύος αὐτοῦ.

Πληθωριστικό χαρτονόμισμα 10 δισεκατομμυρίων δραχμών. Εκδόθηκε στις 20 Οκτωβρίου 1944 λίγες ημέρες μετά την απελευθέρωση και φέρει την υπογραφή του Σ. Ζολώτα.

Traveller's check (ταξιδιωτική επιταγή)

9 8 3 1 6 7 5 4 2

ΕΙΣΥΕΙ ΓΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟ
ΣΕ ΔΙΑΤΑΓΗ
ΑΡΧ. 10.001 - 20.000

Λήξη την 10-11 1991 Γραμμάτιο σε διαταγή δοχ. 20.000

Την Δεκάτη Νομβρίου 1991 υπογεγραμμένης υπόσχομαι να πληρώσω με το παρόν
μόνο γραμμάτιο σε διαταγή στον Αναστάσιο Ανδρέον
ή σε διαταγή και στο Κατάστημα της Εθνικής
Τράπεζας Ελλάδος στην πόλη Πειραιά
το ποσό των δραχμών 20.000

Γεώργιος Φραντζέσκου Πειραιά 20-9-1991 Τραπεζοκώμα υπέρ
Ονομα πατέρα ή συζύγου Νικολάου Ο εκδόστης
απ. 104
απ. 104
Ταχ. Κωδ. 18539 Πόλη Πειραιά
Α.Φ.Μ. 81264712 Αρ. Ταξ. 104

ΕΝ ΚΑΤΟΥΡΓΩΝ ΑΣΤΙΚΗ ΔΕΛΤΙΑ ΕΝ ΔΙΑΤΑΓΗ ΚΑΘΑΡΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΣΑΛΟΓΡΑΦΙΑ

Υπόδειγμα γραμματίου σε διαταγή

1. Η ονομασία του τίτλου, 2. Η υπόσχεση πληρωμής ορισμένου χρηματικού ποσού, 3. Ο χρόνος λήξεως, 4. Ο τόπος πληρωμής, 5. Το όνομα του λήπτη, 6. Ο τόπος και χρόνος εκδόσεως, 7. Η υπογραφή του εκδόστη, 8. Το χαρτόσημο, 9. Το έγγραφο

ΜΗ ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΕ ΚΑΤΩ ΑΙΩΘ ΑΥΤΗ ΤΗ ΓΡΑΜΜΗ ΠΡΟΣ: Μην το θέσει τον αριθμό που είναι και το 1000000		1000000 1000000
ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΟΣ ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΟΣ ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΟΣ		ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΟΣ ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΟΣ ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΟΣ
ΔΙΕΥΣΗ ΔΙΕΥΣΗ ΔΙΕΥΣΗ		ΔΙΕΥΣΗ ΔΙΕΥΣΗ ΔΙΕΥΣΗ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΔΟΥ ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΔΟΥ ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΔΟΥ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΔΟΥ ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΔΟΥ ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΔΟΥ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ		ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΗΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΗΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΗΣ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΗΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΗΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΗΣ
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΩΝ		ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΩΝ

ΜΗ ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΕ ΚΑΤΩ ΑΙΩΘ ΑΥΤΗ ΤΗ ΓΡΑΜΜΗ ΠΡΟΣ: Μην το θέσει τον αριθμό που είναι και το 1000000		1000000 1000000
ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΟΣ ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΟΣ ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΟΣ		ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΟΣ ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΟΣ ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΟΣ
ΔΙΕΥΣΗ ΔΙΕΥΣΗ ΔΙΕΥΣΗ		ΔΙΕΥΣΗ ΔΙΕΥΣΗ ΔΙΕΥΣΗ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΔΟΥ ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΔΟΥ ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΔΟΥ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΔΟΥ ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΔΟΥ ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΔΟΥ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ		ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΗΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΗΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΗΣ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΗΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΗΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΗΣ
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΩΝ		ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΤΕΛΛΩΝ

ΑΡΙΘ. 1663731-3

ΑΓΓΛΙΑ 12-11-1997 ΔΡΧ LFB.25f
ΤΟΠΟΣ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
ΚΑΤ/ΜΑ ΝΙΚΑΙΑΣ (103)

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Κ.Α. 03.6104*6 (28/196) 3.000/50

ΠΑΡΟΣΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΤΑΓΗ ΜΟΥ ΑΥΤΗ ΣΕ ΔΙΑΤΑΓΗ

ΔΡΑΧΜΕΣ

ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓ/ΣΜΟΥ ΜΟΥ

ΥΔΡΟΓΕΥΜΑΤΙΚΗ SERVICES ΕΠΕ
ΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΗΝΙΑ ΟΚΤΩ ΧΙΛΙΑΔ. ΔΙΑΚΟΣΙΕΣ
ΠΕΝΤΗ ΕΠΤΑ

011

47000903

103. 1558

ΟΡΥΖΟΜΥΛΟΝ 5 - ΑΙΓΑΛΕΩ
ΤΗΛ. 5613600-6 ΑΦΜ: 094002921
ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΔΟΥ ΦΑΒΕ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ ΜΗ ΓΡΑΦΕΤΕ Η ΣΦΡΑΓΙΖΕΤΕ ΣΤΗ ΛΕΥΚΗ ΖΩΝΗ

Πληθωριστικό χαρτονόμισμα 10 δισεκατομμυρίων δραχμών. Εκδόθηκε στις 20 Οκτωβρίου 1944 λίγες ημέρες μετά την απελευθέρωση και φέρει την υπογραφή του Ξ. Ζολώτα.